

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE
ECONOMICO-SOCIALĂ**

a

Comunei Tritenii de Jos,

judeteul CLUJ

în orizontul de timp

2021-2027

Cuvânt înainte

*Pentru mine, DAN Alexandru Iosif, primarul comunei Tritenii de Jos și personalul din aparatul de specialitate al primarului, prioritatea numărul **unu** vor fi cetățenii acestei comune, bunăstarea și confortul lor, apropiați oamenilor în problemele comunității.*

Vom munci și vom căuta cele mai bune soluții pentru ca Tritenii de Jos să devină o comună modernă, curată, vom crea toate condițiile de confort și civilizație, demne de o Europă modernă, de condițiile secolului XXI în care ne aflăm!

Comuna Tritenii de Jos este un colț de rai, care arheologic este atestat din vechi timpuri, cu mult înaintea primei atestări documentare din anul 1332 unde apare sub numele de "Sacerdos de Deruk", Tritenii de Jos fiind trecut în registrele de dijme papale, plătite pentru biserică de către preotul Nicolae în anii 1332, 1333, 1334, 1335.

Se pare că în Tritenii de Jos, cu toate denumirile sub care apare, - din anul 1332 și până în 1854 a apărut cu 23 de nume diferite, dar totuși apropiate de Detrehem-, a fost mult timp, un important centru școlar. "Într-un articol de ziar apărut sub semnătura lui Augustin Rațiu (Dr. Avocat) în ziarul Turda II/2, nr. 4, anul 1924 s-a aflat că Tritenii a fost o școală vestită, despre care se amintește în anul 1334, mai înainte de alte școli. Vestita școală din Tritiu este menționată și de Coriolan Suciu în Scolasticus de Detreh".

În acest context, consider că am o datorie morală față de cetățenii comunei pentru a pune în valoare aceste locuri minunate și vom proceda la atragerea oricăror finanțări care să contribuie la acest deziderat.

Suntem martorii unei perioade unice, caracterizate prin vitalitate, viteză, viziune, iar Comuna Tritenii de Jos trebuie să fie parte activă din acest proces de dezvoltare și tehnologizare.

Avem obligația și onoarea de a oferi întreaga noastră energie pentru a soluționa și gestiona toate problemele publice ale urbei noastre, de a acționa cu responsabilitate în numele și în interesul colectivității locale, în condițiile legii, de a asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legislației în vigoare.

Viitorul comunei Tritenii de Jos poate fi asigurat doar de o echipă încheagată, unită, o echipă de oameni implicați, cu o vădită preocupare pentru o bună administrație publică, prin multă muncă, răbdare și perseverență pentru bunăstarea cetățenilor comunei Tritenii de Jos.

ALEXANDRU-IOSIF DAN,

Primar al comunei Tritenii de Jos

CUPRINS:

1.	Introducere	4
	1.1 Definiții și Abrevieri	4
2.	Strategia UE pentru Dezvoltare Durabilă	6
	2.1 Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă	8
3.	Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030	10
	3.1 Principiile generale utilizate în elaborarea Strategiei Durabile	12
4.	Strategia regională de dezvoltare pentru perioada 2021-2027	14
	4.1 Cadrul regional de dezvoltare pentru perioada 2021-2027 în regiunea Nord-Vest	14
	4.2 Cadrul județean(Strategia de dezvoltare a Județului Cluj)	18
	4.3 Axe prioritare si obiectivele specifice ale Strategiei	19
	4.4 Parteneriate	23
5.	Prezentarea Comunei Tritenii de Jos, Județul Cluj	28
	5.1 Noțiuni Generale	28
	5.2 Asezare geografica si suprafata	30
	5.3 Cadrul natural	32
	5.4 Populatia	36
	5.5 Învățământ și educație	41
	5.6 Economia și Mediul de afaceri	44
	5.7 Sănătate	56
	5.8 Servicii publice	61
	5.9 Cultura	62
	5.10 Turismul	64
	5.11 Situația Socială	74
	5.12 Mediu	77
	5.13 Infrastructura	86
6.	Analiza SWOT	91
7.	Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală 2014-2020- precedenta	102
	7.1 Portofoliul de proiecte demarate, continuate, implementate în perioada 2014-2020	102
8.	Planificarea strategică	105
	8.1 Generalități	105
	8.2 Principii si condiții	107
	8.3 Obiective generale	107
	8.4 Consolidarea capacitatii institutionale a primăriei	107
9.	Strategia de Dezvoltare Durabilă a Comunei Tritenii de Jos, județul Cluj	110
	9.1 Obiective de dezvoltare durabilă	110
	9.2 Obiectivele Strategiei de Dezvoltare Durabilă	119
	9.3 Portofoliu de proiecte	130
	9.4 Etapele metodologice principale ale elaborării Strategiei de Dezvoltare Durabilă	158
	9.5 Implementarea obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Durabilă	160
10.	Alocare financiara	178
11.	Parteneriatul în cadrul Strategiei de Dezvoltare Durabilă	179
	11.1 Asociațiile de dezvoltare intercomunitară	179
	11.2 Grupurile de Acțiune Locală - GAL	179

*Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Comunei Trittenii de Jos,
Județul Cluj în orizontul de timp
2021-2027*

12.	Metode de implementare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă în perioada 2021-2027	180
	Surse de informare	

1. Introducere

1.1 Definiții și Abrevieri

Dezvoltare durabilă înseamnă totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural.

Strategia reprezintă cadrul care orientează alegerile ce determină natura și direcția unei comunități. Aceasta ajută la stabilirea unei direcții unitare pentru comunitate în termenii obiectivelor sale operaționale și furnizează baza alocării resurselor necesare pentru orientarea acesteia spre atingerea scopului principal și a obiectivelor stabilite.

Strategia de Dezvoltare Durabilă reprezintă instrumentul participativ care implică întreaga comunitate și care are drept scop asigurarea dezvoltării economice și sociale. Strategia de Dezvoltare Locală este instrumentul principal pentru luarea unor decizii care au la bază evaluări anterioare cu caracter justificativ. Construirea acesteia se realizează cu ajutorul datelor colectate în teren și a analizei documentelor oficiale întemeiate de specialiștii din domenii diferite.

Echitatea socială – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;

Creșterea economică – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;

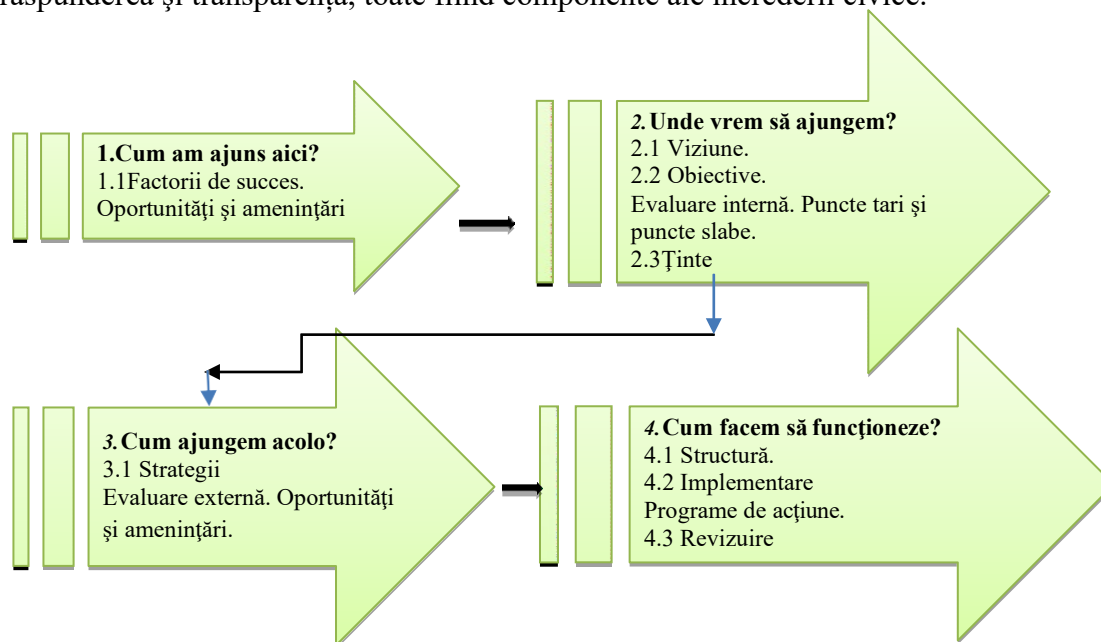
Mediul – cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Planificarea strategică este efortul organizat de luare a deciziilor fundamentale și de planificare a acțiunilor care arată cine este acea organizație, ce face și de ce face ceea ce face în sensul atingerii scopului ideal pe care și l-a propus. (Bryson's Strategic Planning in Public and Nonprofit Organizations). Realizarea planificării este constituită din proiectarea și trasarea obiectivelor care vor fi menționate în Strategia de Dezvoltare Locală.

Planificarea strategică de mediu este un proces permanent care stabilește direcția și obiectivele necesare corelării dezvoltării economice cu aspectele de protecție a mediului. Etapele elaborării și realizării unui plan strategic formează un ciclu continuu, prin intermediul sistemului de monitorizare, evaluare și actualizare pe baza mecanismului parteneriatului strategic. La baza acestuia se află colaborarea între instituții, agenți economici, organizații neguvernamentale, comunități locale, toate având un interes comun în ceea ce privește rezolvarea problemelor de mediu.

Planificarea începe cu un cadru de 4 întrebări fundamentale. Principiile care vor fundamenta procesul de planificare strategică sunt: diversitatea, echitatea, deschiderea, răspunderea și transparența, toate fiind componente ale încrederii civice.

Abrevieri:

- ADR Nord-Vest** - Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest
- A.P.D.R.P.** - Agenția pentru Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit;
- F.E.A.D.R.** - Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală;
- F.E.D.R.** - Fondul pentru Dezvoltare Regională;
- G.A.L.** - Grup Acțiune Locală;
- P.N.D.R.** - Plan Național de Dezvoltare Rurală;
- P.O.R.** - Program Operațional Regional;
- POCID** - Programul Operațional Creștere Inteligență și Digitalizare
- PODR** - Programul Operațional de Dezvoltare Durabilă
- POS** - Program Operațional Sănătate
- POTE** - Program Operațional Tranziție Echitabilă
- POCS** - Program Operațional Combaterea Sărăciei
- POT** - Program Operațional Transport
- POCU** - Program Operațional Capital Uman
- POAT** - Program Operațional Asistență Tehnică

2. Strategia UE pentru Dezvoltare Durabilă

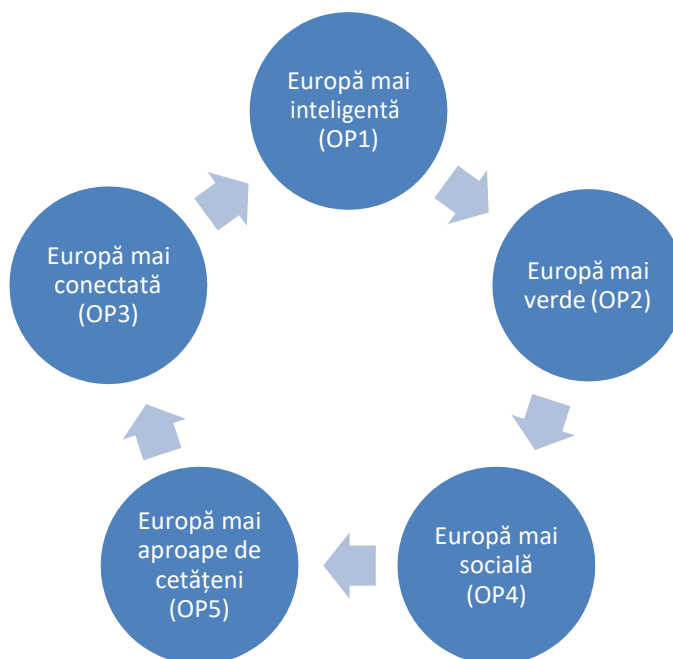
Încă în septembrie 2015, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă, a fost adoptat un document istoric - *Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*, prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1.

Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Pentru perioada 2021-2027, Uniunea Europeană a făcut o propunere ambițioasă pentru bugetul european care să sprijine domeniile importante precum inovarea și mediul înconjurător, urmărind o simplificare nu doar de ordin administrativ, ci și a concentrării investițiilor în 5 obiective principale de politică (OP):

- ✓ Europă mai inteligentă (Propunerea Logica intervenției – Cercetare-dezvoltare-inovare, ITC și IMM-uri - o transformare economică inovatoare și inteligentă) - **OP1**,
- ✓ Europă mai verde, (Propunerea Logica intervenției Mediu; Propunerea Logica intervenției – Energie; Propunerea Logica intervenției – Mobilitate urbană - fără emisii de carbon) - **OP2**,
- ✓ Europă mai conectată (Propunerea Logica intervenției – Transporturi; Propunerea Logica intervenției – Broadband - mobilitate și conectivitate TIC regională) - **OP3**,
- ✓ Europă mai socială (Propunere Logica intervenției – Educație; Propunere Logica intervenției – Ocupare - implementarea Pilonului european al drepturilor sociale) - **OP4**,
- ✓ Europă mai aproape de cetățeni (Logica intervenției – Dezvoltare regională și locală - dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale) - **OP5**.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă este structurată pe cei trei piloni ai dezvoltării durabile - economic, social și de mediu.

Și în perioada 29-30 mai 2018 Comisia Europeană a publicat propunerea privind *Pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2021-2027*. Acesta cuprinde:

- Regulamentul privind prevederile comune (CPR)
- Regulamentul privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune (FC)
- Regulamentul privind cooperarea teritorială;
- Regulamentul privind mecanismul de cooperare transfrontalieră;
- Regulamentul privind „Fondul social european plus” (FSE+).

Ca urmare a evaluării implementării la nivelul UE a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, în data de 18 octombrie 2018, Consiliului European a emis un nou set de concluzii: *„12. UE și statele sale membre își mențin angajamentul ferm față de Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și față de punerea în aplicare a acesteia. Consiliul European salută intenția Comisiei de a publica, în 2018, documentul său de reflecție, care ar trebui să deschidă calea către adoptarea în 2019 a unei strategii cuprinzătoare de punere în aplicare”*.

În cadrul președinției României la Consiliul UE (ianuarie 2019 - iunie 2019), Grupul de lucru pentru Agenda 2030 de la nivelul acestei instituții a fost prezidat de către Csilla Lőrincz, șef de birou al Departamentului. În această perioadă au fost obținute progrese importante în ceea ce privește implementarea Obiectivelor pentru Dezvoltare Durabilă la nivel european.

Adoptarea Concluziilor Consiliului UE „Către o Europă tot mai sustenabilă până în 2030” este una dintre cele mai importante realizări. Cele 27 de articole reafirmă angajamentul Uniunii Europene pentru Agenda 2030 și schițează un cadru prin care poate fi implementată. Concluziile Consiliului UE au fost incluse și în discuțiile ce au stat la baza Agendei strategice a Comisiei Europene, care cuprinde o parte importantă dedicată dezvoltării durabile.

Agenda 2030 a fost adoptată și de România, și de Uniunea Europeană.

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Guvernului României a inițiat în data de 21 iulie 2020, Conferința „Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030), Cadrul de planificare strategică pentru Strategia de Dezvoltare Locală a Administrației Publice”. Sub motto-ul „Planificăm global, acționăm local!”, organizatorii și-au propus să creeze un spațiu de discuții care să reunească o gamă diversă de actori instituționali de la nivel central și local, pentru a accelera dezvoltarea României pe baza celor 17 Obiective pentru Dezvoltare Durabilă (ODD).

La nivel național, România a realizat primele analize pe baza Raportului de Țară 2019 – Anexa D: Orientări în materie de investiții privind finanțarea politicii de coeziune în perioada 2021-2027. Pe fiecare obiectiv de politică, de asemenea, pentru conturarea viitoarelor programe operaționale, s-au organizat întâlniri cu partenerii de la nivel național și regional și s-a purtat un dialog permanent cu reprezentanții Comisiei Europene.

La nivel regional, ADR Nord-Nord-Vest a demarat procesul de elaborare a Planului pentru Dezvoltare Regională (PDR) 2021-2027. Elaborarea acestui document strategic de programare se bazează pe consultări cu autoritățile regionale, locale, cu organizațiile societății civile, cu parteneri economici și sociali, astfel încât să reflecte nevoile de dezvoltare ale regiunii, urmând ca pe baza acestuia, să se contureze un Program Operațional Regional dedicat Regiunii Nord-Nord-Vest.

De asemenea, având în vedere că 35% din resursele FEDR vor fi alocate pentru OP1 (O Europă mai inteligentă), ADR Nord-Nord-Vest are în vedere actualizarea Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă (RIS3), document strategic cu rol de coordonare a politicilor de inovare în sectoare economice cheie, cu scopul de a dezvolta atuurile, avantajele competitive și potențialul pentru excelență al Regiunii Nord-Nord-Vest.

2.1 Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă

Cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) din *Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă* a Organizației Națiunilor Unite sunt strâns legate între ele și concepute pentru a fi indivizibile, motiv pentru care integrarea acestora în acțiunile întreprinse de toți actorii este esențială pentru aplicarea cu succes a acestora pe teren. Este important să îmbunătățim sinergia și coerența între politici și să dezvoltăm un cadru de reglementare, financiar și comportamental care să le transforme în realitate.

Deși fiecare obiectiv este important în realizarea Agendei 2030, *Obiectivul 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor* este mai special pentru că ne arată modul prin care putem realiza celelalte obiective, mai precis prin implicarea tuturor părților interesate.

Statele membre ale UE ocupă deja primele locuri în privința punerii în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD). Cu toate acestea, nicio țară din lume nu a atins toate obiectivele convenite și, la o analiză mai atentă a performanței UE privind obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), se observă că UE trebuie să facă în continuare eforturi pe toate fronturile.

3. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030.

România s-a alăturat liderilor celor 193 state membre ale ONU la Summit-ul privind dezvoltarea din septembrie 2015 adoptând **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă**, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare.

Conceptul de ODD s-a născut la Conferința Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20), în 2012. ODD înlocuiesc cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) cuprinse în textul Declarației Mileniului adoptată în septembrie 2000 la ONU. Majoritatea statelor lumii, printre care și România, se reuneau în 2000 în jurul unui angajament de a reduce sărăcia globală și a salva milioane de vieți. Declarația Mileniului a constituit în perioada 2000-2015 unica agendă globală în domeniul dezvoltării asupra căreia a existat un acord la cel mai înalt nivel și care includea ținte precise:

- 1. Reducerea sărăciei extreme și a foametei**
- 2. Realizarea accesului universal la educație primară**
- 3. Promovarea egalității de gen și emanciparea femeilor**
- 4. Reducerea mortalității infantile**
- 5. Îmbunătățirea sănătății materne**
- 6. Combaterea HIV/SIDA, a malariei și a altor boli**
- 7. Asigurarea sustenabilității mediului**
- 8. Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare**

În primul semestru al anului 2019, România a deținut Președinția Consiliului Uniunii Europene. În acea perioadă, România a avut oportunitatea, dar și responsabilitatea, de a promova valorile dezvoltării durabile la nivel european.

În iulie 2020 Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Guvernului României anunță lansarea proiectului „Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, Cadru de planificare strategică pentru Strategia de Dezvoltare Locală a Administrației Publice” cu devizul ”Planificăm global, acționăm local!” .

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă sprijină fundamentarea și elaborarea strategiilor de dezvoltare locală prin:

- promovarea și informarea la nivelul Administrației Publice Locale a Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 (SNDDR 2030)
- promovarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)
- fundamentarea cadrului de lucru al Planului de acțiune pentru implementarea SNDDR 2030 la nivel local, prin armonizarea obiectivelor de dezvoltare locală cu cele de dezvoltare durabilă la nivel național și adaptarea contextului local la ODD-uri

- construcția unui ghid pentru autoritățile publice locale pentru elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală 2021-2027 în acord cu SNDDR 2030.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD.

Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a in justiției și protejării planetei până în 2030.

1. Fără sărăcie – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. Foamete „zero” – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. Sănătate și bunăstare – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. Educație de calitate – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. Egalitate de gen – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. Apă curată și sanitație – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. Energie curată și la prețuri accesibile – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. Muncă decentă și creștere economică – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. Industrie, inovație și infrastructură – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. Inegalități reduse – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. Orașe și comunități durabile – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.

15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

3.1 Principiile generale utilizate în elaborarea Strategiei Naționale

Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național.

Strategia susține ca România să fie în 2030 o țară membră a unei Uniunii Europene puternice, în care decalajele dintre țări vor fi reduse, iar cetățenii României vor putea trăi într-o țară în care statul servește nevoile fiecărui cetățean într-un mod echitabil, eficient și cu preocupări crescute și constante pentru un mediu curat.

La nivel european, prin adoptarea de măsuri și strategii, finanțarea de proiecte și prin diverse programe, toate acestea sunt dezvoltate pe baza unui set de principii ce stau la baza elaborării și aplicării lor, după cum urmează:

- principiul descentralizării procesului de luare a deciziei, prin trecerea de la nivelul central/guvernamental la cel regional și local;
- principiul parteneriatului, prin crearea și promovarea de parteneriate între toți actorii implicați;
- principiul planificării, în vederea atingerii obiectivelor stabilite;
- principiul co-finanțării, adică obligativitatea contribuției financiare a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare.

Dacă în etapa de tranziție conceptul de Dezvoltare Durabilă a fost acceptat mai mult declarativ, ca urmare a însușirii documentelor ONU în materie, după anul 2000, odată cu începerea tratatelor de aderare la UE, el a devenit o parte integrantă a construcției legislative și instituționale, găsindu-și reflectarea în principalele direcții ale politicii de stat. Se poate aprecia că încorporarea acquisului comunitar și aplicarea instrumentelor de lucru agreeate la nivelul UE au constituit principalul motor al alinierii accelerate a României la principiile și practicile dezvoltării durabile.

În ansamblu, în ciuda dificultăților întâmpinate, bilanțul primului deceniu de implementare a SNDD este pozitiv, demonstrând reziliența și sustenabilitatea opțiunilor strategice ale societății românești și apartenența sa la UE.

Această apreciere este susținută de faptul că produsul intern brut al României calculat la paritatea puterii de cumpărare a sporit de la 39% din media UE în 2006 la 63% în 2017, cu perspectiva realistă, potrivit programului de convergență, să ajungă la 80% în 2020.

Totodată, pentru a asigura integrarea și corelarea echilibrată a componentelor economice,

ecologice și socio-culturale ale dezvoltării durabile, Strategia UE statuează următoarele principii directoare:

- Promovarea și protecția drepturilor fundamentale ale omului;
- Solidaritatea în interiorul generațiilor și între generații;
- Cultivarea unei societăți deschise și democratice;
- Informarea și implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional;
- Implicarea mediului de afaceri și a partenerilor sociali;
- Coerența politicilor și calitatea guvernării la nivel local, regional, național și global;
- Integrarea politicilor economice, sociale și de mediu prin evaluări de impact și consultarea factorilor interesați.
- Utilizarea cunoștințelor moderne pentru asigurarea eficienței economice și în Nord-Vest;
- Aplicarea principiului precauției în cazul informațiilor științifice incerte;
- Aplicarea principiului “poluatorul plătește”.

4. Strategia Regională de dezvoltare pentru perioada 2021-2027

Parlamentul European definește regiunea drept ” Un teritoriu care formează, din punct de vedere geografic, o unitate netă, sau un ansamblu similar de teritorii în care există continuitate, în care populația posedă anumite elemente comune și dorește să-și păstreze specificitatea astfel rezultată, și să o dezvolte cu scopul de a stimula progresul cultural, social și economic”.

În aplicarea legii dezvoltării regionale în România, în concordanță cu obiectivele de coeziune economică și socială ale României, precum și ale Uniunii Europene în domeniul politicilor de dezvoltare regională, pe teritoriul României sunt constituite opt regiuni de dezvoltare.

4.1 Cadrul regional de dezvoltare pentru perioada 2021-2027 în regiunea Nord -Vest

Regiunea Nord-Vest este alcătuită din 6 județe: Bihor, Bistrița Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Sălaj. La nivelul regiunii Nord-Nord-Vest există o disparitate de dezvoltare care se accentuează.

În interiorul județelor există disparități semnificative între mediul urban și rural, orașele mari polarizând dezvoltarea, fiind principalii poli care pot menține și atrage populația.

Realizarea unei dezvoltări regionale echilibrate și a unei competitivități sporite depind încă, în mare măsură, de nivelul național, de calitatea și de stabilitatea mediului extern și de crearea unui cadru instituțional adecvat, iar pe plan local și regional de capacitatea de mobilizare a tuturor actorilor implicați în susținerea și implementarea unor proiecte de dezvoltare cu impact regional.

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest a fost creată în baza Legii 151/1998 prin asocierea voluntară a autorităților locale și județene din județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Suprafața regiunii este de 34.160 km², reprezentând 14,3% din teritoriul României, plasandu-se astfel pe locul 4 la nivel național. În nomenclatorul statistic al unităților teritoriale europene (NUTS), regiunea se plasează pe locul 29 între cele 283¹ regiuni NUTS2 ale UE28 (conform "NUTS 2021 classification").

În spațiul național, Regiunea Nord-Vest (Transilvania Nord) face parte din Macroregiunea 1 (NUTS1) și se învecinează în sud cu Regiunea Vest, în sud-est cu Regiunea Centru și în est cu Regiunea NordEst

„Comunitățile din Regiunea Nord-Vest, înțeleg să valorifice împreună, respectând principiile dezvoltării durabile resursele naturale, materiale, umane, tradițiile istorice și interculturale în scopul unei dezvoltări susținute, constante care fac din Transilvania de Nord una dintre cele mai dinamice regiuni europene.

Regiunea Nord-Vest, prin amplasarea și dotările sale infrastructurale îndeplinește un rol strategic, de deservire logistică, a teritoriilor de la Vestul, Estul, Sudul și Nordul său. Domeniile de excelență ale regiunii, care se disting prin potențialul lor inovativ, „dezvoltare tehnologică” și poziționarea pe piețele europene a produselor regionale sunt: agricultura, industria alimentară și a bunurilor de consum (mobilier și confecții), industria de mașini și echipamente, turismul și IT&C.

Regiunea dispune de un valoros capital uman, sistemele de educație a adulților, de formare continuă a adulților și învățământ universitar fiind recunoscute la nivel internațional. Cetățenii regiunii se disting prin mentalitatea lor inovativă, cooperantă care, alături de un nivel al calității vieții ridicat (cu un PIB de 55% din media europeană) fac din Regiunea Nord-Vest una dintre destinațiile preferate de investitori și turiști în Europa Centrală și de Est.”

Populația cu domiciliul în spațiul rural al regiunii Nord-Vest a cunoscut un trend accentuat de scădere în perioada 2000-2019. Migrația dinspre zona rurală spre zona urbană, respectiv către alte țări membre ale Uniunii Europene dublată de un spor natural negativ a fost importantă mai ales în Maramureș (-38.387 persoane), Bihor (-14.846 persoane) sau Sălaj (-13.574 persoane). În județul Cluj trendul a fost pozitiv (+21.568 persoane) ca urmare a transformării zonei periurbane a municipiului Cluj-Napoca în zonă rezidențială pentru populația angajată în zona metropolitană (localitățile Florești; Apahida; Baci; Cinteni etc).

Cu excepția județului Cluj și parțial Maramureș, celelalte zone ale regiunii Nord-Vest aveau în anul 1992 un pronunțat caracter rural (ponderea populației cu rezidență în zona rurală de peste 50%). Între timp, datorită migrației accentuate, populație preponderent rurală se mai înregistrează doar în Bistrița-Năsăud, Satu-Mare și Sălaj.

Ponderea populației cu vârsta mai mare de 65 de ani a crescut în perioada 1992 - 2017 în toate județele Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. Populația cu reședința în zona rurală este mai îmbătrânită comparativ cu populația din zona urbană.

În trimestrul 4 al anului 2018 venitul total mediu lunar al unei gospodării situată în Regiunea Nord Vest era de 4.607,7 lei. În zona rurală o gospodărie câștiga cu 18% mai puțin, iar în zona urbană cu 14% mai mult. Demn de remarcat este faptul că disparitățile urban/rural s-au accentuat foarte mult din punct de vedere a veniturilor totale obținute la nivel de gospodărie, ceea ce explică și fenomenul accentuat de emigrație.

Din punct de vedere al execuției bugetelor locale pe regiuni pe componenta venituri conform date INS constatăm că în anul 2017 Regiunea Nord-Vest se situează pe un nivel relativ bun (pe locul 3) fiind surclasată de București-Ilfov și Regiunea Nord-Est, cu venituri

¹ Conform Eurostat, numărul de regiuni NUTS2 pentru care se vor face raportările statistice la 1 ianuarie 2021 este de 283, incluzând cele 35 regiuni ale UK.

(8.554,4 milioane lei în 2017) comparativ cu 5.371,5 milioane lei în anul 2010, ceea ce demonstrează creșterea posibilităților de a genera venituri în ultima perioadă, cu un procent de 13,63 % în 2017 din total veniturilor pe toate cele 8 Regiuni ce țin de formarea execuțiilor bugetare. În cadrul aceleiași componente, județele din regiune a căror execuție bugetară au aportul cel mai mare privind componenta venituri în 2017, sunt județele Cluj (27,47%) și Bihor (22,25%) care împreună reprezintă aproape 50% din totalul bugetului pe regiune.

În ceea ce privește cheltuielile din execuția bugetară, Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest se afla pe locul 3 în anul 2017, primele două locuri ocupate de Regiunea București-Ilfov și Regiunea Nord-Est ca și în cazul Veniturilor. În cadrul regiunii analiza execuției bugetare privind componenta Cheltuieli reliefează aceleași date ca și în cazul veniturilor, cele două județe Cluj și Bihor au cheltuit în în jur de jumătate din totalul cheltuielilor din cadrul bugetului regiunii în cursul anului 2017.

Din punct de vedere al subvențiilor primite de la bugetul de stat, Regiunea Nord-Vest este pe locul 3 la nivelul anului 2017, cu 901,1 mil. lei, conform INS. Astfel se constată că nevoile investiționale, dar nu numai, au permis Regiunii să atragă mai mulți bani pentru comunitatea sa, pentru anumite investiții, dar și pentru susținerea unor cheltuieli. Județul Bihor are subvenții primite de la bugetul de stat în valoare de 211,3 milioane lei ce îl poziționează pe primul loc în Regiune, cele mai puține subvenții obținute au fost în județul Salaj în suma de 74,2 milioane lei

Se constată că din punct de vedere financiar, al execuției bugetare, la nivelul regiunii atât în ceea ce privește veniturile, cheltuielile, dar și al subvențiilor Regiunea ocupă locul 3, ceea ce semnifică o dependență financiară de bugetul central și doar în cazul a două județe se poate vorbi de o oarecare autonomie financiară ce s-ar putea crea datorită veniturilor proprii ce se pot genera. În același timp se poate constata, analizând structural aceste date, că din punct de vedere financiar subvențiile nu contribuie la recuperarea decalajelor de dezvoltare interregionale.

O analiză a veniturilor bugetare/locuitor, indică faptul că orașele, comunele din zonele metropolitane/periurbane și cele din zone cu resurse naturale importante (de ex. stațiuni turistice - Băișoara, Măguri Răcătău) înregistrează venituri bugetare superioare mediei. La polul opus, cele mai mici venituri bugetare per locuitor se înregistrează în comunele din Satu Mare, Maramureș și Bistrița- Năsăud. Valori mult superioare mediei se înregistrează în unele unități administrativ-teritoriale care au accesat fonduri europene sau au primit alocări de la bugetul de stat (Săcășeni, Petrești, Romuli, etc.). Per ansamblu, se poate afirma că majoritatea comunelor din regiune au un deficit cronic de finanțare, cele de mici dimensiuni fiind dependente de alocările de la nivelurile teritoriale superioare.

După evoluția veniturilor proprii locale pe locuitor în anul 2018 constatăm că Oradea se află pe primul loc la nivel național locul doi fiind ocupat de Cluj, celelalte municipii reședință de județ fiind undeva în urmă. Acest clasament ar fi relevant dacă nu ar considera creșterile de taxe locale (se știe că administrațiile locale aplică creșteri ale taxelor locale diferențiat).

Programul Operațional Regional Nord-Vest (POR Nord-Vest) a propus viziunea strategică privind dezvoltarea regională, care are la bază nevoile de dezvoltare, identificate și prioritizate într-un larg cadru partenerial, care să permită Regiunii Nord-Vest ca la nivelul orizontului anului 2030 să fie o regiune europeană cu un nivel ridicat de inovare, capabilă să atragă și să capitalizeze investiții și competențe, conectată intern și internațional, cu acces facil pentru cetățeni la servicii de calitate și oportunități diverse. POR Nord-Vest este principalul instrument de finanțare din fonduri europene disponibil la nivelul Regiunii Nord-Vest în perioada 2021-2027.

Această viziune strategică va fi urmărită într-un orizont de timp de 8-10 ani prin implementarea de proiecte care să genereze dezvoltare, continuând ciclul de programare 2014 –2020, dar care răspund și noilor provocări lansate de UE pentru perioada 2021-2027.

Fiecare din prioritățile de mai jos conține un set de măsuri corespondente care prezintă tipurile de acțiuni ce trebuie întreprinse:

Prioritatea 1 - Creșterea numărului locurilor de muncă și a veniturilor locuitorilor din regiune	
Obiective	Măsuri
1. Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale, respective creșterea standardului de viață regional	1.1 Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor în sectoarele prioritare
	1.2 Încurajarea activităților de CDI în activitățile economice prioritare și consolidarea capacităților de CDI
	1.3 Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, care utilizează eficient resursele și are în vedere amenințările datorate schimbărilor climatice
Prioritatea 2 – Creșterea accesibilității regiunii și a mobilității locuitorilor, mărfurilor și informațiilor	
Obiective	Măsuri
2. Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale, respective creșterea standardului de viață regional	2.1 Dezvoltarea unui sistem de transport durabil și asigurarea accesului și integrării în rețelele de transport majore de la nivel european și internațional
	2.2. Îmbunătățirea accesului la TIC, a calității și utilizării acestor rețele de către mediul privat și public
	2.3 Asigurarea accesului la energie și conectarea la rețelele europene
Prioritatea 3 - Creșterea calității vieții locuitorilor din regiune	
Obiective	Măsuri
3. Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale, respective creșterea standardului de viață regional	3.1 Îmbunătățirea sistemului de educație, a competențelor și învățării pe tot parcursul vieții
	3.2 Sporirea accesului la servicii sociale de calitate
	3.3 Sporirea accesului la asistență medicală convenabilă și de calitate
	3.4 Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
	3.5 Regenerarea fizică și economică a comunităților urbane și rurale defavorizate

	3.6 Protejarea și conservarea mediului natural și construit
Prioritatea 4 - Protecția mediului și creșterea eficienței energetice	
Obiective	Măsuri
4. Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale, respective creșterea standardului de viață regional	4.1 Întărirea capacității administrative și sprijinirea bunei guvernanțe

4.2 Cadrul județean(Strategia de dezvoltare a Județului Cluj)

“Județul Cluj va fi în 2050 cea de-a doua regiune din România, după București-Ilfov, din perspectiva dezvoltării, și cel mai important pol economic, medical și educațional în teritoriul delimitat de principalele capitale central și est-europene: București și Budapesta. Cu o economie modernă și competitivă, bazată pe oportunitățile culturale și științifice, Clujul va oferi locuitorilor săi un standard de viață înalt, în armonie cu mediul înconjurător și încurajând spiritul civic.”

Direcții strategice:

1. Cluj – centru economic modern și competitiv (IT&C, tehnologii de vârf, industrii creative, energii regenerabile, agricultură ecologică și produse tradiționale)
2. Cluj – pol științific și educațional (Clujul este principalul centru universitar din Transilvania, cu investiții semnificative în infrastructura de educație superioară și cercetare, iar cercetătorii de aici își vor lega cariera profesională de dezvoltarea județului)
3. Cluj – pol medical (Serviciile medicale de înaltă clasă și învățământul medical sunt o marcă distinctivă a județului.)
4. Cluj – centru turistic și cultural (Moștenirea culturală și istorică a Clujului este una foarte bogată, întregind competitivitatea și identitatea cosmopolită a județului.)
5. Cluj – centru al Transilvaniei, ușor accesibil și cu o infrastructură modernă (Județul Cluj va oferi soluții moderne de transport cetățenilor săi și celor care îl tranzitează.)
6. Cluj-Napoca – metropolă europeană (Prezența în județ a celei mai importante metropole din România după București și statutul acesteia de capitală neoficială a Transilvaniei, va întări funcția administrativă Clujului la nivelul întregii regiuni.)
7. Cluj – județ verde (Poziția sa geografică, la poalele unei splendide zone montane, bine împădurite, investițiile în infrastructura de protecție a mediului și angajamentul cetățenilor îi oferă Clujului statutul de regiune prietenoasă cu mediul, în comparație cu alte zone din țară.)
8. Cluj – județul cu servicii publice de cea mai bună calitate (Misiunea autorităților publice locale din Județul Cluj este de a integra eforturile clujenilor și de a transpune

viziunea de dezvoltare a județului în realitate, prin adoptarea unui sistem de management bazat pe un parteneriat real cu cetățenii și mediul de afaceri din județ.)

4.3 Axe prioritare și obiectivele specifice ale Strategiei:

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivelul Regiunii Nord-Vest, pentru perioada 2021–2027, la nivelul Programului Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Vest au fost identificate următoarele 7 axe prioritare, care corespund tuturor celor 5 obiective de politică:

Nr. Crt.	Obiective de politică	OP	Axe prioritare
1	O Europă mai inteligentă (prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente)	OP1	Axa prioritară 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice; Axa prioritară 2 - O regiune cu orașe Smart.
2	O Europă mai verde (mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor)	OP2	Axa prioritară 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul.
3	O Europă mai conectată (prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale)	OP3	Axa prioritară 4 - O regiune accesibilă
4	O Europă mai socială (prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale)	OP4	Axa prioritară 5 - O regiune educată
5	O Europă mai aproape de cetățeni (prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a zonelor urbane, rurale și de coastă și a inițiativelor locale)	OP5	Axa prioritară 6 - O regiune atractivă
	Axa prioritară 7 - Asistență tehnică, nu corespunde unui obiectiv de politică, dar are rolul de a susține sistemul de management și control instituit pentru gestionarea programului, pentru acțiuni de sprijinire a beneficiarilor pentru pregătirea portofoliului de proiecte, măsuri de informare și publicitate, analize, studii, analize, evaluări.		

Conform *Planului de dezvoltare regională pentru 2021-2027 a regiunii Nord-Vest* cadrul instituțional propus pentru perioada de programare 2021-2027 are la bază:

- lecțiile învățate,
- o descentralizare a implementării
- apropierea de beneficiari, cu scopul de a crește leadership-ul în implementarea fondurilor europene.

Se consideră că trebuie continuată identificarea unor instrumente de finanțare, în zona transferului tehnologic, adaptate nevoilor IMM-urilor. POR 2014-2020 a fost singurul PO care a finanțat investiții referitoare la îmbunătățirea competitivității IMM.

Beneficiarii proiectelor de eficiență energetică trebuie să se concentreze asupra operațiunilor cu valoare adăugată și să fie informați despre cele mai bune practici în domeniu. De asemenea, asociațiile de locatari trebuie să fie implicate mai mult în inițierea, pregătirea și implementarea proiectului. Intervențiile de dezvoltare urbană integrată trebuie să urmărească componenta de creștere a calității vieții locuitorilor spațiului urban.

Restaurarea obiectivelor de patrimoniu pe termen mediu și lung, cu un set de politici coerente și susținute la nivel central și local, va determina dezvoltarea și diversificarea economiilor locale.

Pentru localitățile de dimensiuni mai mici, integrarea obiectivelor finanțate prin POR în circuite turistice regionale/naționale, poate reprezenta motorul revigorării economice cu real impact asupra nivelului de trai al comunităților.

În apropierea localităților interesate de investiții în zona de turism și patrimoniu, au fost identificate ca necesare și investiții în infrastructura. Atât dezvoltarea și modernizarea drumurilor județene, inclusiv a centurilor ocolitoare, cât și accesul la coridoarele TEN-T și, implicit la orașe și municipii, au condus la beneficii economice importante și au în continuare o relevanță mare și foarte mare pentru beneficiari. În ceea ce privește nivelul de integrare și coerență internă a investițiilor finanțate în domeniul turismului, pentru sustenabilitatea investițiilor și complementaritatea cu alte inițiative locale, se vor avea în vedere intervenții la nivel de drumuri județene sau ocolitoare ale orașelor principale din apropierea resursei turistice, reabilitarea patrimoniului cultural și investiții private în structuri de primire turistică.

Se pot identifica intervenții diferite, de la servicii de bază (servicii de sănătate adresate cetățenilor și turiștilor), la mobilitate sustenabilă, recalificarea clădirilor istorice, pe lângă investițiile operatorilor privați (pe structurile de primire, serviciile turistice, SPA și serviciile comerciale).

În domeniul educației, un anumit număr de preșcolari, elevi și studenți vor învăța în clădiri renovate, care asigură confort și stare de bine absente anterior, și vor beneficia de dotări suplimentare. Acestea vor avea efect asupra participării școlare și universitare (vor contribui la reducerea abandonului școlar/universitar), dar și asupra rezultatelor învățării. Interesul beneficiarilor față de învățământul profesional și tehnic (în general) este crescut.

Deși POR 2014-2020 a fost orientat pe domenii/sectoare distincte (eficiența energetică, educație, sănătate, competitivitate, etc), obiectivele sale de intervenție deși abordate individual au rezultate complementare.

Pentru urmărirea dezvoltării integrate a Regiunii Nord-Vest, ar fi necesară corelarea rezultatelor cu celelalte programe și surse de finanțare. Axele prioritare ale POR 2014-2020 au fost fragmentate (14 axe prioritare + 1 asistență tehnică), ceea ce a însemnat o rigiditate a opțiunilor de a dezvolta proiecte. De asemenea ghidurile specifice elaborate pe fiecare prioritate de investiție/obiectiv specific au avut caracteristici diferite și derogări de la ghidul general, aducând un risc al apariției erorilor în cadrul proiectelor pentru beneficiarii care implementează mai multe proiecte din mai multe priorități de investiție, cum sunt UAT-urile.

Implicarea timpurie a administrațiilor publice locale și a mediului de afaceri în vederea stabilirii noilor priorități, respectiv participarea acestora în pregătirea noilor ghiduri, poate crea o imagine de ansamblu din punct de vedere strategic asupra Regiunii Nord-Vest.

Principalele instituții la nivel regional pentru POR Nord -Vest 2021-2027:

(1) *Consiliul pentru Dezvoltare Regională (CDR) Nord-Vest* - cu rol de asumare și decizie, inclusiv de a asuma în numele regiunii aceste programe și de a verifica și analiza implementarea lor, și care analizează și aprobă strategia și programele de dezvoltare regională. CDR este format din:

- reprezentanții administrației locale,
- președinții consiliilor județene,
- primarii municipiilor reședință de județ,
- câte un reprezentant al primarilor de orașe și unul al primarilor de comune din fiecare județ al regiunii;

(2) *Agenția pentru Dezvoltare Regională (ADR) Nord-Vest*, care conform legii este un organism non-guvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care funcționează în domeniul dezvoltării regionale și care va îndeplini, în perioada 2021-2027, rolul de autoritate de management pentru Programul Operațional Regional.

(3) *Comitetul Regional pentru elaborarea Planului de Dezvoltare Regională (CRP) Nord-Vest*, organism consultativ care reunește și implică în procesul de planificare principalii actori cheie din regiune într-un cadru larg partenerial, și care participă la elaborarea și avizarea Planului de Dezvoltare Regională (PDR) Nord-Vest - document care fundamentează POR Nord-Vest pentru perioada 2021-2027.

(4) *Consortiul Regional de Inovare Regiunea Nord-Vest (CRI)* - structura consultativă implicată în procesul de actualizare și monitorizare a Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă, de avizare a Documentului Cadru Regional, precum și de analiză și prioritizare a propunerilor de proiecte aferente entităților regionale de inovare și transfer tehnologic.

Aceste instituții asigură implicarea și reprezentativitatea principalilor actori din regiune în procesul de elaborare, implementare și control al Programului Operațional Regional.

Având o îndelungată colaborare de mai bine de 20 de ani, acestea vor asigura echilibrul structurilor locale și regionale, fiind un organism bine încheat. Sistemul decizional se bazează într-o măsură mai mare pe un sistem de reguli/proceduri profesionale și într-o măsură mai mică pe decizii administrative care pot fi uneori subiective.

Implementarea, monitorizarea și evaluarea POR Nord-Vest 2021-2027 vor fi realizate cu sprijinul viitorului Comitet de Monitorizare al POR (CM POR) Nord-Vest. Comitetul va avea 24 membri, reprezentând la paritate administrația publică locală, respectiv mediul academic,

de afaceri și societatea civilă. Astfel jumătate din membri vor fi reprezentanți ai celor 6 consilii județene și a celor 6 primării ale municipiilor reședință de județ și a 6 primării de orașe, câte unul din fiecare județ. Cealaltă jumătate va fi formată din reprezentanți ai celor mai active și relevante firme din regiune, universități, ONG-uri care activează în domeniile de interes ale POR. Criteriile și procesul de selecție ale acestora vor fi realizate ulterior aprobării POR Nord-Vest 2021-2027.

Având în vedere că, în conformitate cu prevederile Regulamentului comun, Comitetele de Monitorizare se pot constitui doar după aprobarea de către Comisia Europeană a Programelor Operaționale Regionale, propunem pregătirea și constituirea acestora în două etape, pentru a asigura cadrul și continuitatea funcțiilor privind programarea și monitorizarea la nivel regional. Astfel:

- într-o primă etapă, se propune constituirea la nivelul Regiunii Nord-Vest a unui Comitet Strategic de Programare Regională, care să sprijine procesul de identificare a nevoilor de dezvoltare și de prioritizare a investițiilor care urmează a fi incluse în Programele Operaționale Regionale.

- într-o etapă ulterioară, Comitetul Strategic de Programare Regională va sta la baza formării Comitetului de Monitorizare, prin preluarea membrilor, fie în calitate de membri cu drept de vot, fie în calitate de membri observatori. Acestor membri de la nivel regional, li se vor adăuga ca și membri cu drept de vot reprezentanți ai autorităților de la nivel național, cu care Programele Operaționale Regionale trebuie să se coreleze și coordoneze.

În ceea ce privește, *capacitatea administrativă*, sunt avute în vedere atât măsuri pentru sistemul de management și control, pentru întărirea capacității administrative a Agenției pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest în calitate de autoritate de management, cât și măsuri de capacitate administrativă la nivelul principalilor beneficiari pentru creșterea capacității de implementare a proiectelor. În cadrul fiecărei axe sunt propuse acțiuni legate de creșterea capacității în ceea ce privește pregătirea și implementarea proiectelor.

Portofoliu de proiecte

În cadrul atelierelor de descoperire antreprenorială organizate în cursul anului 2019 și 2020, au fost identificate un număr de 7 proiecte strategice, propuse de actorii ecosistemului regional de inovare. De asemenea, au fost propuse și alte aproximativ 20 de inițiative, care au nevoie de dezvoltare a ideilor și transformare în proiecte. În cadrul exercițiului de pregătire de proiecte cu sprijinul POAT 2014-2020, se estimează că va putea fi pregătit un portofoliu de aproximativ 30 de proiecte în domenii, ca mobilitate și regenerare urbană, infrastructuri și servicii publice de turism, centre / baze de agrement de tip tabere școlare, drumuri județene. În urma evaluării făcute la nivelul listei de rezervă a POR 2014-2020 au fost identificate 56 proiecte în domenii precum: eficiență energetică, mobilitate și regenerare urbană, turism, patrimoniu, educație. De asemenea, estimăm că la nivelul beneficiarilor publici mai sunt în pregătire un număr de aproximativ 50 de proiecte, în zona de eficiență energetică, smart city, achiziții de material rulant, obiective de patrimoniu, turism.

Metodologia de alocare financiară la nivelul POR 2021-2027

Alocarea prevăzută pentru regiunea Nord-Vest se încadrează și respectă constrângerile financiare impuse prin regulamentul privind dispozițiile comune. Cu privire la alocările

financiare propuse în interiorul programului, acestea țin cont de nevoile de dezvoltare identificate la nivel de sector și axă prioritară și au în vedere criteriile de prioritizare precum: populația, bugetul de investiții, capacitatea de cofinanțare, nevoia de finanțare și experiența perioadelor anterioare, portofoliul de proiecte pregătit din POAT 2014-2020.

Abordarea privind dezvoltarea urbană

Programul Operațional Regional este un program eminent adresat mediului urban, chiar dacă în anumite apeluri de proiecte orașele sunt în competiție pentru obținerea finanțării cu zone rurale. Din punct de vedere al dezvoltării urbane, în Regiunea Nord-Vest există 43 de municipii și orașe. Conform legislației naționale, împărțirea în categorii ar fi următoarea:

a) Municipii reședință de județ (6), municipii (15) și orașe (28).

În POR Nord-Vest se va gândi un sistem adaptat specificului regiunii care să aibă în vedere translatarea principiilor coeziunii la nivel regional, date fiind actualele disparități intra-regionale. Se are în vedere construirea unui sistem care să pună în valoare următorii indicatori: nevoia de dezvoltare, capacitatea financiară reală, populația, specificitatea arealului asupra căruia se intervine. Acest mecanism de implementare va fi determinat atât de analizele bazate pe indicatori socio- economici, dar și prin consultări partenoriale ale mediului socio-economic.

Abordarea integrată cu privire la obiectivul de politică 5

În conformitate cu implementarea abordării teritoriale, acțiunile din Obiectivul 5 vor rezulta din strategii integrate, planuri de acțiune sau alte documente strategice de la nivel local sau regional care conțin propuneri de proiect. Strategiile de dezvoltare integrate vor reflecta legăturile funcționale și spațiale ale teritoriului. Obiectivul 5 prin consolidarea sentimentului de identitate regională, va fi, de asemenea, axat pe punerea în aplicare a ideilor de dezvoltare inovatoare/experimentale, astfel încât să permită testarea la nivel regionala unor proiecte, atât în urban, cât și în rural, din domenii precum:

- protecția, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor în domeniul culturii ca factori importanți pentru dezvoltarea socio-economică a regiunii;
- dezvoltarea zonelor cu valori naturale și de peisaj ridicate, precum și a celor bazate pe proprietăți balneare și valori culturale care determină atractivitatea turistică ridicată.

4.4 Parteneriate

În Regiunea NORD-VEST structurile partenoriale sunt constituite în conformitate cu prevederile Legii 315/2004, cu modificările ulterioare. De asemenea, se iau în considerare:

- Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Dezvoltare Regională (CDR) al Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest;
- Regulamentul- cadru privind organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planului de Dezvoltare Regională (CRP) 2021-2027;
- Regulament privind organizarea și funcționarea Consorțiului Regional de Inovare (CRI) în Regiunea Nord-Vest.
- Astfel, relații partenoriale se stabilesc la nivelul:
- Consiliului pentru Dezvoltare Regională (CDR)

- Comitetului Regional pentru elaborarea PDR (CRP)
- Consorțiului Regional de Inovare (CRI)

Consiliul pentru Dezvoltare Regională (CDR) este organismul regional deliberativ, fără personalitate juridică, care este constituit și funcționează pe principii partenoriale la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, în scopul coordonării activităților de elaborare și monitorizare ce decurg din politicile de dezvoltare regională.

Comitetul Regional pentru elaborarea PDR 2021-2027 (CRP) are rol consultativ, reprezentând cadrul larg partenerial al CDR pentru elaborarea și avizarea PDR și are în componența sa ca membri titulari sau supleanți, reprezentanți, la nivel decizional, ai ADR, ai compartimentelor de dezvoltare rurală județene ale Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale precum și ai altor servicii deconcentrate ale instituțiilor publice centrale, reprezentanți ai instituției prefectului, consiliilor județene, consiliilor locale, ai societății civile, precum și reprezentanți ai altor organizații cu activitate relevantă la nivel regional în diverse domenii specifice. CRP este coordonat de ADR Nord-Vest care asigură și secretariatul acestuia. Componența structurilor partenoriale prevăzute în Regulamentul Cadru al Comitetelor Regionale sunt:

- Grupurile tematice regionale (GTR)
- Grupurile de lucru subregionale (GLSR)

Grupurile tematice regionale (GTR) stabilite la nivelul Regiunii Nord-Vest sunt în număr de șase structura acestora fiind corelată cu obiectivele de politică (OP) de la nivel european pentru perioada 2021-2027:

- Competitivitate, inovare și transfer tehnologic, digitalizare (OP1);
- Mediu și schimbări climatice, eficiență energetică, mobilitate (OP2);
- Infrastructura regională de transport (OP3);
- Educație, ocuparea forței de muncă, sănătate, servicii sociale (OP4);
- Turism, cultură, patrimoniu cultural (OP5);
- Administrație și bună guvernare.

Grupurile de lucru subregionale (GLSR) sunt organizate la nivel județean, organizate în funcție de prioritățile regionale de dezvoltare. Atribuțiile grupurilor tematice regionale și grupurilor de lucru subregionale sunt de a examina analizele economice și sociale și problemele majore identificate la nivel județean, obiectivele de dezvoltare stabilite și strategia pentru realizarea acestora. Acestea contribuie la realizarea documentelor necesare elaborării PDR și formulează recomandări și propuneri care sunt transmise CRP.

Parteneriatul regional este compus din membrii titulari și membri supleanți, reprezentanți ai ADR NORD-VEST astfel:

- Consilii județene și Primării de municipii și orașe;
- Servicii și instituții județene publice (Agenții pentru ocuparea forței de muncă, pentru protecția mediului, direcții de asistență socială, direcții de cultură);
- Inspectorate școlare, Universități, licee, institute de cercetare;
- Camere de comerț și industrie, întreprinderi mari;
- Direcții regionale de drumuri și poduri, căi ferate, aeroporturi;

- Grupuri de acțiune locală (GAL-uri), organizații de cooperare transfrontalieră, dezvoltarea turismului;
- Organizații culturale. O altă structură partenerială inițiată la nivelul Regiunii Nord-Vest este Consorțiul Regional de Inovare, constituit în conformitate cu prevederile din Metodologia pentru elaborarea Documentului Cadru pentru Strategia de Cercetare și Inovare Regională pentru Specializare Inteligentă, emis de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP).

Membri titulari sau supleanți, la nivel decizional, de la:

- ADR Nord-Vest
- Consilii județene / prefecturi / municipii / orașe
- Direcția Regională de Statistică Regiunea Nord-Vest
- Grupurilor tematice regionale (GTR)
- Grupurilor de lucru subregionale (GLSR)
- Universități
- Mediului de afaceri
- Patronate / sindicate
- Societate civilă
- Alte instituții și organizații cu reprezentare în Regiunea Nord-Vest

Comitetul Regional de Planificare este o structură cu rol consultativ, reprezentând cadrul larg partenerial al Consiliului pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest (CDR Nord-Vest) implicat în elaborarea și avizarea Planului pentru Dezvoltare Regională a Regiunii NORD-VEST.

Rolul principal al Consorțiului Regional de Inovare al Regiunii Nord-Vest este de a coordona elaborarea și implementarea Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă NORD-VEST (RIS3), de a aviza rapoartele de implementare, monitorizare și evaluare și de a aviza portofoliul de proiecte prioritare.

Componenta structurii parteneriale este prevăzută în Regulamentul privind organizarea și Funcționarea Consorțiului Regional de Inovare în Regiunea Nord-Vest și este format din reprezentanții următoarelor categorii de instituții/entități/organizații:

- Instituții de învățământ superior de stat acreditate și structuri de cercetare - dezvoltare ale acestora;
- Institute de cercetare - dezvoltare, care operează (au sediul central sau filiala cu personalitate juridică) în Regiunea Nord-Vest;
- Institute, centre sau stațiuni de cercetare - dezvoltare din subordinea Academiei Române sau a academiilor de ramură;
- Alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare, organizate ca instituții publice ori de drept public;
- Alte instituții publice sau de drept public care au ca obiect de activitate și cercetarea-dezvoltarea ori structuri ale acestora legal constituite;
- Institute sau centre de cercetare-dezvoltare fără scop patrimonial, recunoscute de utilitate publică;
- Alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare, organizate ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial;
- Entități de management ale clusterelor;-Entități de transfer tehnologic acreditate;-Agenți economici care au activitate de CDI.

Agenția pentru Dezvoltare Regională (ADR) Nord-Vest funcționează ca **Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional 2021-2027 în Regiunea Nord-Vest** și a elaborat prima versiune a programului, care a fost transmisă **Comisiei Europene**. Urmează primele negocieri.

Regiunea Nord-Vest are șansa de a elabora și negocia direct cu reprezentanții Comisiei propriul program operațional regional pentru perioada 2021-2027 odată cu descentralizarea managementului fondurilor europene pentru dezvoltare regională. POR Nord-Vest 2021-2027 va reprezenta *principalul instrument de finanțare din fonduri europene disponibil la nivel regional pentru zona urbană* în următoarea perioadă de programare, în care resursele financiare alocate Regiunii Nord-Vest vor depăși valoarea de 1 miliard de euro.

După aprobarea finală a programului de către Comisia Europeană (care estimăm că va avea loc anul viitor), ADR Nord-Vest va stabili calendarul lansărilor de apeluri de proiecte și va elabora ghidul solicitantului pentru fiecare componentă. Agenția va stabili practic la nivel regional condițiile specifice de finanțare a proiectelor.

Documentele pentru perioada de programare 2021-2027 sunt elaborate cu respectarea regulamentelor europene și a celor 5 obiective de politică prevăzute de acestea: *O Europă mai inteligentă, O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, O Europă mai conectată, O Europă mai socială și O Europă mai aproape de cetățeni*.

La elaborarea programului s-au avut în vedere totodată și documentele strategice regionale aflate în consultare publică: Planul pentru Dezvoltare Regională 2021-2027 al Regiunii Nord-Vest și Strategia pentru Specializare Inteligentă (RIS3 Nord-Vest) 2021-2027.

În perioada de programare 2021-2027, finanțările vor fi orientate atât spre investiții cu o tipologie cunoscută, cât și spre tipologii noi de proiecte. Astfel, vor continua investițiile în *mobilitatea urbană și transportul public, amenajarea spațiilor verzi și regenerare urbană*, investițiile în *eficientizarea termică a clădirilor publice și rezidențiale, dezvoltarea turismului cultural și natural, realizarea unor trasee turistice, precum și în domeniul infrastructurii educaționale*. De asemenea, se vor finanța și *proiecte strategice de modernizare a drumurilor județene care asigură conectivitatea directă sau indirectă la rețeaua TEN-T*.

Un element de noutate îl reprezintă *componenta "Smart City"*, prin care vor fi finanțate *investiții privind digitalizarea administrației publice locale și a altor investiții specifice "orașelor inteligente", din varii domenii - mobilitate urbană, iluminat, clădiri publice, utilități edilitare, spații deschise, aplicații on-line etc*.

Mediul de afaceri va beneficia în continuare de investiții prin **Programul Operațional Regional 2021-2027**, acestea fiind orientate către cele șase domenii de specializare inteligentă identificate în Strategia pentru Specializare Inteligentă (RIS3 Nord-Vest) 2021-2027 - *Agricultură și industrie alimentară; Eficiență energetică și construcții (clădiri) sustenabile; Digitalizare, industrializare, inclusiv Industry 4.0; Industria manufacturieră și prelucrătoare; Industriile culturale și creative; Sănătatea și calitatea vieții*. Vor fi sprijinite

proiectele care vizează *digitalizarea, cercetarea, transferul tehnologic, inovarea, precum și competitivitatea economică* în aceste domenii.

În funcție de rezultatul negocierilor, dar și de propunerile venite din partea entităților interesate, **Programul Operațional Regional 2021-2027 Regiunea Nord-Vest** poate suferi îmbunătățiri și actualizări.

În așteptarea aprobării finale a programului, colaborăm îndeaproape cu unitățile administrativ-teritoriale, pe care ne dorim să le sprijinim în identificarea și pregătirea de proiecte care să genereze un impact pozitiv real asupra dezvoltării locale și regionale. Atenția noastră se îndreaptă totodată și către entitățile private, ale căror nevoi ne străduim să le înțelegem și să răspundem adecvat prin finanțările care vor urma.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest a lansat în consultare publică „*Ghidul Simplificat al Solicitantului - Condiții specifice de accesare a fondurilor din Programul Operațional Asistență Tehnică 2014-2020 destinate pregătirii proiectelor în domeniul specializării inteligente din Regiunea Nord-Vest*”. Ghidul Solicitantului – pregătirea proiectelor în domeniul specializării inteligente din Regiunea Nord-Vest modificat prin Ordin 1191/20.10.2020. Acest ghid a fost supus consultării publice până în data de 02.11.2020.

Prin acest apel de proiecte se finanțează elaborarea documentațiilor tehnico-economice aferente unor proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic din domeniile de specializare inteligentă ale Regiunii Nord-Vest care au și componentă de infrastructură. Un solicitant poate beneficia de sprijin nerambursabil pentru elaborarea documentațiilor tehnico-economice în valoare de maximum 3% din valoarea estimată a investiției, dar nu mai mult de 200.000 EUR, cu respectarea regulilor privind ajutorul de minimis, reglementat prin Ordinul MFE nr. 894/03.08.2020.

Entitățile care pot beneficia de sprijin prin intermediul acestui apel sunt:

- institutele de cercetare, ONG-urile, alte entități publice sau private de cercetare-dezvoltare-inovare, microîntreprinderile și/ sau întreprinderile mici, mijlocii și mari (individual sau în parteneriat);
- unitățile administrativ-teritoriale, doar în calitate de membru-partener cu universități, institute de cercetare, ONG, alte entități publice sau private de cercetare-dezvoltare-inovare, microîntreprinderi/ întreprinderi mici, mijlocii și mari, universități.

Pentru a aplica în cadrul acestui apel de proiecte, solicitanții de finanțare trebuie să depună o fișă de proiect care să respecte toate criteriile de eligibilitate menționate în cadrul ghidului. Solicitanții pot depune o singură fișă de proiect, indiferent dacă proiectul este depus în calitate de beneficiar unic sau de lider/ partener.

Beneficiarii documentațiilor pentru care se va acorda sprijin financiar vor avea obligația de a depune și proiectul de investiții, în condițiile stabilite pentru perioada de programare 2021-2027.

5. Prezentarea comunei Tritenii de Jos, județul Cluj

5.1 Noțiuni Generale

România este situată în emisfera nordică la intersecția paralelei 45° latitudine nordică și meridianul de 25° longitudine estică, iar în Europa în partea central sud-estică la distanțe aproximativ egale față de extremitățile continentului european. Suprafața țării este de 238.391 km², la care se adaugă 23.700 km² din platforma Mării Negre.

Teritoriul actual al României poartă și denumirea de spațiu carpato-danubiano-pontic, deoarece aceasta se suprapune unui sistem teritorial european, care s-a conturat după forma cercului Carpaților Românești și a regiunilor limitrofe impuse și subordonate complementar Carpaților, fiind mărginită în partea de sud de fluviul Dunărea, iar în partea de est de Marea Neagră.

Relieful este axat pe arcul Carpaților și se caracterizează prin varietate, proporționalitate, complementaritate și dispunere simetrică, repartiția este aproximativ egală la principalele unități de relief (28% munți, 42% dealuri și podișuri și 30% câmpii). În centrul teritoriului se află Podișul Transilvaniei, înconjurat de lanțurile muntoase ale Carpaților Orientali, Meridionali și Occidentali, la exteriorul cărora se întind, ca o treaptă mai joasă, podișuri și câmpii, către care trecerea se face prin intermediul dealurilor subcarpatice.

Teritoriul României este organizat în unități administrativ-teritoriale: județe, municipii orașe, comune și sate. Capitala României este municipiul București, aceasta fiind organizată pe sectoare. Județul este unitatea administrativ-teritorială alcătuită din municipii, orașe și comune - unități de bază - administrativ teritoriale. Organizarea județelor se face în funcție de condițiile geografice, economice și social-politice. Județul asigură dezvoltarea social - culturală și edilitar - gospodărească a municipiilor, orașelor și comunelor.

Municipiul este localitatea urbană care are un număr mai mare de locuitori, o industrie dezvoltată, o însemnătate deosebită în viața economică, social - politică și cultural - științifică a țării, un important fond de locuințe și dotări edilitar - gospodărești, o rețea complexă de unități de învățământ, sănătate și cultură. Municipiile în care își au sediul prefecturile sunt municipii - reședință de județ.

Pe de altă parte, orașul este centrul de populație mai dezvoltată din punct de vedere economic, social - cultural și edilitar - gospodăresc.

Nu în ultimul rând, comuna este unitatea administrativ - teritorială alcătuită din unul sau mai multe sate care cuprind populația rurală, fiind organizată în funcție de condițiile economice, social-culturale și geografice. Satele în care își au reședința primăriile (organele de conducere ale comunei) sunt reședință de comună. Satul este unitatea administrativ - teritorială elementară.

În prezent, în România sunt 320 de localități urbane, 103 municipii și 217 orașe. Acestea sunt repartizate într-un mod echilibrat în teritoriu, inclusiv marile centre urbane, fiecare regiune de dezvoltare dispunând de câte un oraș de aproximativ 250.000 locuitori,

excepție făcând regiunea de Sud-Est cu peste 250.000 locuitori. Există, însă și localități izolate, respectiv sate și cătune, amplasate la distanțe considerabile de centrele comunale, cu un număr mic de locuitori și foarte puțin dezvoltate din punct de vedere economic.

Din 1998, România este împărțită în 8 regiuni de dezvoltare corespondente nivelului NUTS (Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice) II de diviziuni al Uniunii Europene, dar fără a avea capacități administrative, fiind folosite în special pentru coordonarea proiectelor de dezvoltare regională.

Regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale, nu au personalitate juridică, fiind rezultatul unui acord liber între consiliile județene și cele locale. Regiunile de dezvoltare a României sunt: Nord - Vest, Nord - Est, Sud - Vest, Sud - Est, Sud, Vest, Centru și București – Ilfov.

Tritenii de Jos (în trecut Tritiul de Jos, în maghiară Alsódetrehem) este o comună în județul Cluj, Transilvania, România, formată din satele Tritenii de Jos (reședința), Tritenii de Sus, Pădureni, Triteni Colonie, Tritenii Hotar, Clapa.

Comuna este amplasată în bazinul Văii Tritiului, afluent al Văii Bolduțului, în partea de sud-est a județului Cluj, la 59 km de municipiul Cluj-Napoca și la 16 km de municipiul Câmpia Turzii, acesta din urmă fiind cel mai apropiat oraș din zonă.

Prima atestare documentară este făcută în anul 1332 sub numele de "Sacerdos de Deruk"(Coriolan Suci, Dicționar al localităților din Transilvania, Volumul II, literele C-Z, pagina 205, Editura Academiei RS România).

Geneza denumirii satului Tritenii de Jos a străbătut un drum lung și anevoios. Astfel, din 1332 și până în 1854 a apărut cu 23 de nume diferite, dar totuși apropiate de Detrehem, deviații de la numele unui stăpân de moșie de aici.

Dintr-un articol de ziar apărut sub semnătura lui Augustin Rațiu (Dr. Avocat) în ziarul Turda II/2, nr. 4, anul 1924 s-a aflat că Tritenii a fost o școală vestită, despre care se amintește în anul 1334, mai înainte de alte școli. Vestita școală din Tritiu este menționată și de Coriolan Suci în Scolasticus de Detreh.

Tritenii de Jos apare în registrele de dijme papale, când preotul Nicolae în anii 1332,1333,1334,1335 plătește pentru biserică.

Despre populația de aici circulă păreri că ar fi fost unguri, alții afirmă că români. În lucrarea academicianului Ștefan Pascu "Voievodații Transilvaniei" autorul publică pe comunitate numele satelor însoțite de atributul etnic respectiv. În anul 1406 apare satul "Olahtedrech"(Tritenii românești), fapt ce confirmă că populația de aici era în majoritate română.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Tritenii de Jos se ridică la 4.240 de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 5.066 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români (88,84%), cu o minoritate de maghiari (8%). Pentru 2,67% din populație apartenența etnică nu este cunoscută. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși(77,88%), dar există și minorități de reformați (8,18%), penticostali (7,45%) și martori ai lui Iehova (2,92%). Pentru 2,71% din populație nu este cunoscută apartenența confesională.

5.2 Așezare geografică și suprafață

Regiunea Nord-Vest are o suprafață de 34.160 km² și reprezintă 14,3% din teritoriul României. Vecinii Regiunii Nord-Vest sunt: în partea de sud cu regiunea Vest (Banat), în sud-est cu regiunea Centru (Transilvania Sud) și în est cu regiunea Nord-Est (Bucovina-Moldova Nord).

Fiind situată într-o zonă de interferență a regiunilor biogeografice continentală, alpină și panonică, regiunea Nord-Vest deține o zestre naturală și peisagistică de o mare frumusețe și

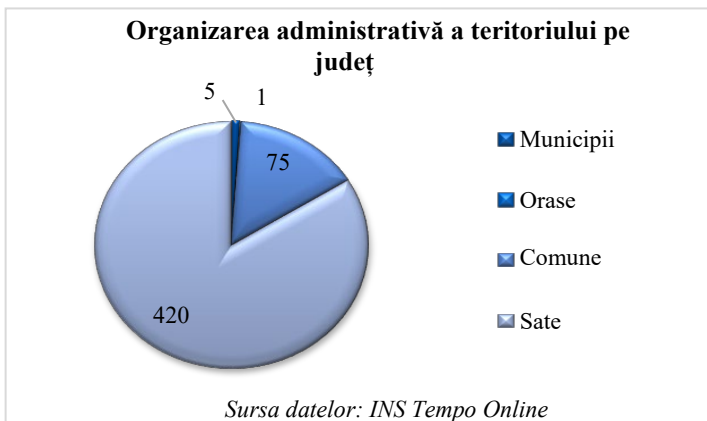

varietate.

Regiunea beneficiază de un climat temperat continental cu veri călduroase, ierni friguroase, precipitații bogate, cu mici diferențe între zonele de munte, cele de câmpie și deluroase.

La nivelul județului Cluj, organizarea administrativă a teritoriului are loc astfel: 5 Municipii, 1 Oraș, 75 Comune și 420 Sate.

Comuna Tritenii de Jos este o localitate din județul Cluj, așezată în sud-estul județului Cluj în bazinul Văii Tritiului, afluent al Văii Bolduțului, la 16 km de municipiul Câmpia Turzii și 59 km de Cluj-Napoca.

Comuna Tritenii de Jos se întinde pe o suprafață de 59,46 km², având o populație de 4.511 locuitori (la 1 ianuarie 2021 conform datelor INS).

Satele aferente comunei Tritenii de Jos, limitrofă județului Mureș, sunt: Tritenii de Jos, Tritenii de Sus, Pădureni, Triteni Colonie, Tritenii Hotar, Clapa.

În comuna Tritenii de Jos au fost cercetate 3 situri arheologice:

- La poalele dealului "Cetatea Văii" s-au găsit fragmente din epoca bronzului și din epoca romană. Din epoca romană provin mai multe morminte.
- În apropiere de Tritenii de Jos s-a descoperit o așezare din epoca fierului.
- Spre Țigăreni s-a găsit o altă așezare romana.

Următoarele obiective din satul Tritenii de Jos au fost înscrise pe lista monumentelor istorice din județul Cluj, elaborată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din România în anul 2010:

- Situl arheologic din punctul "Valea Scroafei" (sec. II-III, epoca romană) (cod LMI CJ-I-s-A-07206).
- "Villa rustica" din punctul "Țigăreni" (sec. II-III, epoca romană) (cod LMI CJ-I-s-A-07207).

Pe Harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 110) la cca 1,5 km sud-est de sat este marcat amplasamentul unei mănăstiri izolate ("Monostor").

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din satul Tritenii de Jos este înscrisă pe "Lista monumentelor istorice dispărute", elaborată de Ministerul Culturii și Cultelor în anul 2004 (datare: sec. XVII, cod 13B0541).

Comuna Tritenii se învecinează cu următoarele comune:

- **în partea de SV** se află comuna Viișoara, care face trecerea spre Câmpia Turzii,

- **în partea de NV** se află comuna Ceanu Mare,
- **în NE** este situată comuna Valea Largă, județul Mureș,
- **în partea estică** se află comuna Tăureni, județul Mureș.

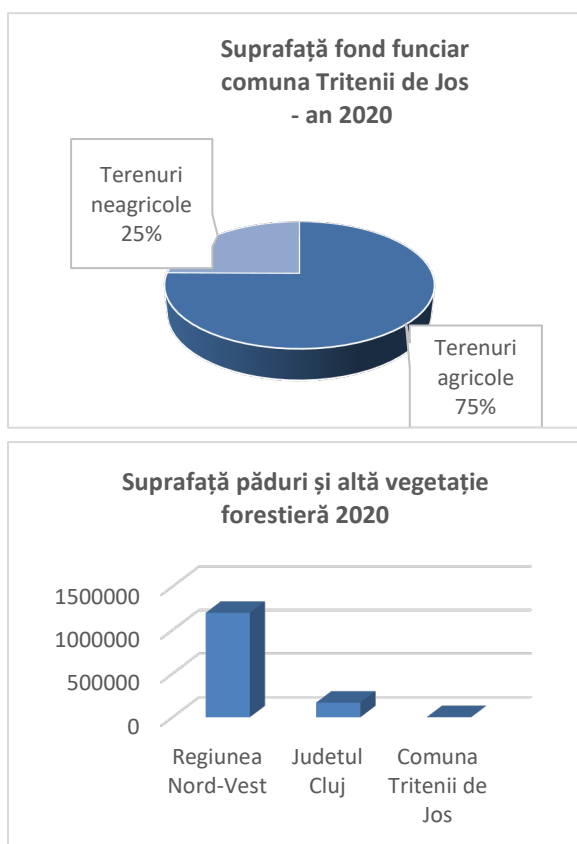
Suprafața teritoriului administrativ este de 5.946 ha, ceea ce situează comuna Trittenii de Jos printre comunele mijlocii ale județului.

Rețeaua rutieră este bine reprezentată, comuna fiind traversată de la nord la sud de drumul județean DJ 150, modernizat, între Câmpia Turzii (DN 15) și Mociu (DN 16), iar de la est la vest de drumul județean DJ 161 A între Trittenii de Jos și Apahida (DN 16) acesta din urmă în curs de asfaltare, precum și de DJ 161 B, spre Turda (DN 1 – E 60).

În comuna Trittenii de Jos suprafața fondului funciar după modul de folosință, potrivit datelor statistice furnizate de INS, din anul 2014 măsoară 5.946 ha, fiind compusă din 4.469 ha terenuri agricole și 1.477 ha terenuri neagricole. Din cele agricole ponderea o deține terenul arabil cu 3.675 ha, iar din terenurile neagricole în suprafață de 1.477 ha, ponderea o dețin terenurile ocupate de păduri și vegetație forestieră de 1.029 ha.

Suprafața cu păduri și altă vegetație forestieră ocupă în comuna Trittenii de Jos, 1.029 ha, potrivit datelor INS la nivelul anului 2014.

În județul Cluj, pădurile cuprind o suprafață de 167.662 ha, ceea ce reprezintă 14 % din suprafața ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră la nivelul Regiunii Nord-Vest.

5.3 Cadrul natural

Relieful

Județul Cluj este caracterizat de un relief predominant deluros și muntos, altitudinile maxime fiind deținute de masivele Vlădeasa și Muntele Mare, cu 1.842 m și respectiv 1.826 m.

Teritoriul administrativ al comunei Trittenii de Jos se prezintă în principal ca o zonă de coline joase reprezentate prin culmi domoale, orientate în toate direcțiile, separate de văi evoluat, cu traseu meandrat, dominate de dealuri rotunde, altitudinile maxime ating 525 m la "Țigla Fântânelelor"; pe interfluvii coboară la 300 m.

Clima

Clima Regiunii Nord Vest este specifică zonei muntoase și depresiunilor intramontane, cu ierni geroase și lungi și verile scurte și răcoroase. Datorită poziției în teritoriul României și a Europei, climatul continental al Regiunii Nord-Vest este nuanțat de influențe climatice exterioare. Principalul factor care influențează distribuția parametrilor climatici îl constituie relieful.

Clima județului Cluj este continental-moderată, cu climă de munte, având ca specific un regim termic moderat, umezeală relativ mare cu precipitații atmosferice bogate.

Prezența precipitațiilor bogate a dus la producerea de inundații pe teritoriul comunei, însă au fost și situații în care lipsa acestora pe perioade îndelungate a generat secetă.

Clima comunei Tritenii de Jos se înscrie în contextul general al Câmpiei Transilvaniei, respectiv în sectorul de climă temperat-continentală moderată, fiind supusă unei circulații dominant vestice. Ca urmare, în timpul iernii predomină invaziile de natură maritim-polară sau maritim-arctică din nord-est, iar vara aerul cald din sud-est, din cadrul activității ciclonice nord-mediteraneene deplasate spre nord.

Regimul termic

La nivelul județului Cluj, amplitudinile termice anuale variază între 23⁰C - 25⁰C în regiunea deluroasă și scad la 17⁰C - 19⁰C în zona muntoasă. Temperatura medie în ianuarie este de -2⁰C - -8⁰C, iar în iulie de 12⁰C - 23⁰C.

Media temperaturii anuale este de 8,5 °C. Primăvara, mediile lunare ale temperaturii aerului ajung la 9 °C. Vara, mediile lunare ale temperaturii aerului cresc cu 5-5,5°C față de anotimpul precedent, dând o medie de 17°C. În acest anotimp se înregistrează frecvent zile tropicale, cu temperaturi mai mari de 30°C, mai ales în luna iulie. Toamna, valorile ajung în medie la 9°C, suficient pentru coacerea și strângerea recoltelor. Iarna, media temperaturii aerului este de -2,7°C.

Data medie a primului îngheț este în prima decadă a lunii octombrie, iar a ultimului îngheț, în prima decadă a lunii mai.

Media multianuală de precipitații, cu variații foarte mari, este de 550 l/mp. În anii cu activitate ciclonică intensă, cantitatea de precipitații este cuprinsă între 850 și 900 mm, iar în cei deficitari în precipitații, între 300 și 253 mm.

Cantitățile medii lunare de precipitații prezintă un maxim în luna iunie de 85,6 mm și un minim în februarie, de 23,4 mm. Cantitatea maximă de precipitații căzută în 24 de ore apare în iunie-iulie (valoarea cea mai mare în zonă s-a înregistrat în anul 1931 la Câmpia Turzii: 73,3 mm). Precipitațiile căzute în timpul iernii, sub formă de zăpadă, se manifestă cu primele ninsori la sfârșitul lunii noiembrie și țin până la sfârșitul lunii martie. Numărul mediu al zilelor cu ninsoare este de 23-27, stratul de zăpadă ajungând la o medie de 30 cm, cu durata în timp de circa trei luni și jumătate.

Vântul are o frecvență mai mare în lunile de primăvară, depășind 60% tot atunci având și o intensitate maximă, datorită intensificării circulației vestice și pătrunderii ei pe culoarul Mureșului și pe Arieș de unde pătrunde pe cele două văi de pe teritoriul comunei Tritenii de Jos), ajungând în depresiune sub formă de föhn. Valorile minime ale frecvenței și intensității

vântului se manifestă în lunile de iarnă, determinând stagnarea maselor de aer mai mult timp în depresiune. Direcțiile vântului cele mai frecvente în cursul anului sunt N-V, S-V și S-E, diferind în funcție de anotimpuri (toamna și iarna predomină vântul de S-V, primăvara și vara cel de N-V). Viteza medie a vântului este de 3,0 m/s, având o valoare mai mare pe direcția N-V (5,3 m/s), urmată de direcția N (3,4 m/s).

Rețeaua hidrografică

Rețeaua hidrografică a regiunii Nord-Vest este dominată de bazinele hidrografice ale râurilor Tisa și Someș, Arieș, Crasna și Crișuri.

Tisa are toți afluenții cu izvoarele pe versanții sud-vestici ai Munților Maramureș și nordul Munților Rodnei, precum și numeroase pâraie care provin din munții Gutâi-Țibleș. Tisa primește râul Vișeu, care are ca afluenți mai importanți: Vaser, Negoiescu, Țăsia, Ruscova, Bistra, Frumușaua, Repedeia și Izvorul Dragoș.

Someșul curge în județul Maramureș între Benesat și Seini pe 50 km. Aici primește afluenți mai importanți: râul Lăpuș unit cu râul Săsar, Sălaj, Bârsău și Băița. Bazinul hidrografic al Someșului cuprinde parțial județele Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Sălaj, Satu Mare și se învecinează cu bazinele de ordin 1: Tisa, Siret, Mureș, Crișuri și Crasna.

Cursurile de apă ale județului aparțin bazinului Someșului Mic, orientat spre sud-vest și nord-est, care colectează numeroși afluenți, Someșul Cald, Someșul Rece, Nadăș, Borșa, dar și bazinului Arieșului-parțial, cu afluenții Iara, Hășdate.

Pânza freatică, sărăcăcioasă ca peste tot în Câmpia Transilvaniei, se află în luncă la 1 – 3 m adâncime, pe creastă la 4 – 6m, iar pe versanți la 5 – 8m adâncime, uneori concentrându-se în izvoare cu debit acceptabil. Calitatea apei este necorespunzătoare.

Comuna este strabătută de râul Tritiu

În luncile și terasele râului apar ape freatice mai bogate, dar dure și cu o mineralizare ridicată.

Resursele solului

Formele și treptele de relief variază, precum și complexitatea climatului Regiunii Nord-Vest, fiind principalii factori ce contribuie la formarea și etajarea solurilor.

Resursele solului și ale subsolului în regiunea Nord-Vest se găsesc în cantități limitate, cele mai deficitare resurse fiind cele energetice (cărbune, petrol, gaze naturale). Resurse bine reprezentate sunt minereurile complexe și auro-argentifere (zona Oaș-Gutâi-Țibleș-Rodna), bauxită (Munții Pădurea Craiului și Bihorului), sare (Depresiunea Maramureșului, bordura Câmpiei Transilvaniei), zăcăminte notabile și materiale de construcții: calcare comune, marmură (Viștea), caolin (Parva și Aghireș), argile refractare (Șuncuiuș).

Resursele naturale sunt reprezentate de zăcămintele de minereuri complexe (pirită, zinc, plumb, aur și argint) și de fier (limonită, siderită și perlită), lignit, andezit, gresii, calcare, pietrișuri, nisipuri și argile (resurse importante pentru producerea materialelor de construcții), zăcăminte de betonită (necesară industriei de coloranți și degresanți), precum și de luturi caolinoase, pământuri colorate, hidrocarburi.

Compoziția litologică specifică zonei din care face parte comuna Tritenii de Jos este constituită din depozite de marne, argile și nisipuri sarmatiene, cu o colorație de la negru deschis, brun închis până la galben brun și galben cenușiu. Pe teritoriul comunei există o exploatare de argilă – Wienerberger.

Solurile fertile sunt reprezentate de cernoziomuri levigate și soluri brune de pădure. În partea inferioară a versanților mai puțin înclinați cu expoziție N,NE și NV întâlnim soluri negre de fâneață. În zonele joase ale văilor, pe terenuri plane, se dezvoltă lăcoviștile și sărăturile.

Existența unor resurse naturale de suprafață și a unor bogății naturale ale solului, contribuie la ridicarea potențialului economic al comunei.

O răspândire mai limitată, dar totuși în rezerve considerabile, o au depozitele mobile de bolovăniș, pietriș și balast, extrase în numeroase puncte și folosite ca materiale de construcție brute sau prelucrate industrial.

În zona deluroasă predomină depozitele sedimentare de nisipuri, marne, argile care pot fi utilizate în fabricarea unor materiale de construcții. Nisipurile conțin uneori intercalații de gresii, care, bine cimentate, constituie o excelentă piatră de construcție de lungă durabilitate.

Marnele, existente de asemenea în rezerve apreciabile, nu sunt valorificate suficient, deși unele varietăți ar putea fi folosite la fabricarea cimentului.

Argilele (inclusiv luturile de coastă și de terasă), la fel de larg răspândite, sunt utilizate la fabricarea materialelor de construcții ceramice (cărămizi, țigle etc.), atât în unități ale industriei locale, cât și în cărămidăriile rurale.

Conform STAS 11100/1-93, teritoriul comunei se încadrează în macrozona cu intensitatea seismică de gradul 6. Conform normativului P 100-92 teritoriul comunei se încadrează în zona de calcul F cu coeficientul seismic $K_s = 0,08$ și cu perioada de colț $T_c = 0,7$ sec.

În subsolul teritoriului comunei nu există și nu au fost exploatare zăcăminte minerale. Resursele subsolului constau în izvoarele de apă potabilă, insuficientă și necorespunzătoare din punct de vedere chimic și din roci de argilă, exploatare ocazional.

Flora și fauna

Pe teritoriul regiunii Nord-Vest se regăsesc trei regiuni biogeografice: panonică, alpină și continentală. Condițiile de sol, climă, așezarea geografică și relieful regiunii au favorizat apariția și dezvoltarea unor habitate de floră și faună de o mare diversitate și valoare.

La nivelul regiunii Nord-Vest, au fost identificate un număr de 65 de habitate. Flora sălbatică se caracterizează prin 27 de taxoni vegetali de interes comunitar, pentru care au fost declarate situri de importanță comunitară.

În regiune au fost identificate 310 specii de animale de interes comunitar, dintre care 227 specii de păsări, pentru care au fost declarate situri de importanță comunitară și arii de protecție specială avifaunistică.

Vegetația din cadrul teritoriului administrativ al comunei Tritenii de Jos aparține etajului silvostepii, la fel ca întreaga Câmpie a Transilvaniei.

Astfel, se poate distinge un subetaj de silvostepa dezvoltat pe cernoziomurile levigate și

uneori pozdolice, în care vegetația lemnoasă este reprezentată prin specii de stejar (*Quercus*), în amestec cu carpenul (*Carpinus betulus*), ulmul (*Ulmus procera*), jugastrul (*Acer campestre*), arbuști de porumbar (*Prunus spinosa*), măceș (*Rosa canina*) și păducel (*Crataegus monogyna*). Substratul de silvostepă ocupă versanții cu orientare nordică și vestică.

Stepa se dezvoltă insular prin pajiști, situate pe cumpenele de ape sau pe pantele cu expoziție sudică și vestică. Aici predomină mai ales colilia (*Stipa joannis*), păiușul (*Festuca stulcata*), pirul (*Agropyron cristatum*), cimbrisorul (*Thymus*) și altele. În zona sunt doar două păduri de mică întindere, a Bolduțului și a Andiciului, aceasta din urmă plantată relativ recent.

În zonele umede se dezvoltă o vegetație hidrofilă alcătuită din papură, trestie, rogoz, trifoi și altele. Pe terenurile depresionare din cadrul teraselor, vegetația este reprezentată în mare parte din rogoz, coada-vulpiei, trifoi etc. Plantele dezvoltate pe sărături sunt cele halofile: *Puccinela*, *Salicornia herbacea* etc. Aici lipsesc cu totul arborii sau arbuștii.

Fauna este de asemenea caracteristică etajului silvostepeii, fiind prezent vânatul: căprioara, iepurele, vulpea și mistrețul, mai rar lupul. Pe terase întâlnim rozătoarele ca hârciogul și șoarecele de câmp, precum și carnivore, ca nevăstuica și dihorul, ultimul producând în ultimul timp pagube importante. De asemenea, se găsesc insectivore ca ariciul și cârțița.

Păsările sunt cele comune: vrabia, cioara, bufnița, coțofana, ciocănitoarea pestriță, cucuveaua, porumbelul salbatic, pupăza, pițigoii, prepelița, uliul-păsărar, uliul-șorecar și mai ales ciocârlița. În ultimul timp au apărut sticleții și fazanul. Dintre păsările migratoare amintim barza, rândunica, graurul, cucul și prigoria.

5.4 Populația

Demografia este studiul științific al populației. Demografii cercetează nivelurile și tendințele privind mărimea populației și componentele acesteia. În același timp, ei caută explicații ale schimbărilor demografice și impactul acestora asupra societății. Se folosesc de recensăminte, de înregistrările nașterilor, deceselor, de registrele vizelor și, uneori, de registrele școlare și chiar de registrele auto. Ei modelează aceste date în forme prelucrabile cum ar fi numere, rate sau rapoarte.

Populațiile sunt colectivități statistice de maximă complexitate și importanță a căror cunoaștere nu poate fi concepută fără existența unor informații statistice veridice, complexe și operative asupra volumului, distribuției teritoriale, structurii și evoluției lor în timp și spațiu. Pentru fiecare aspect, trăsătură sau problemă legată de populație s-au elaborat metode specifice de obținere a unor informații statistice care să reflecte corespunzător realitatea.

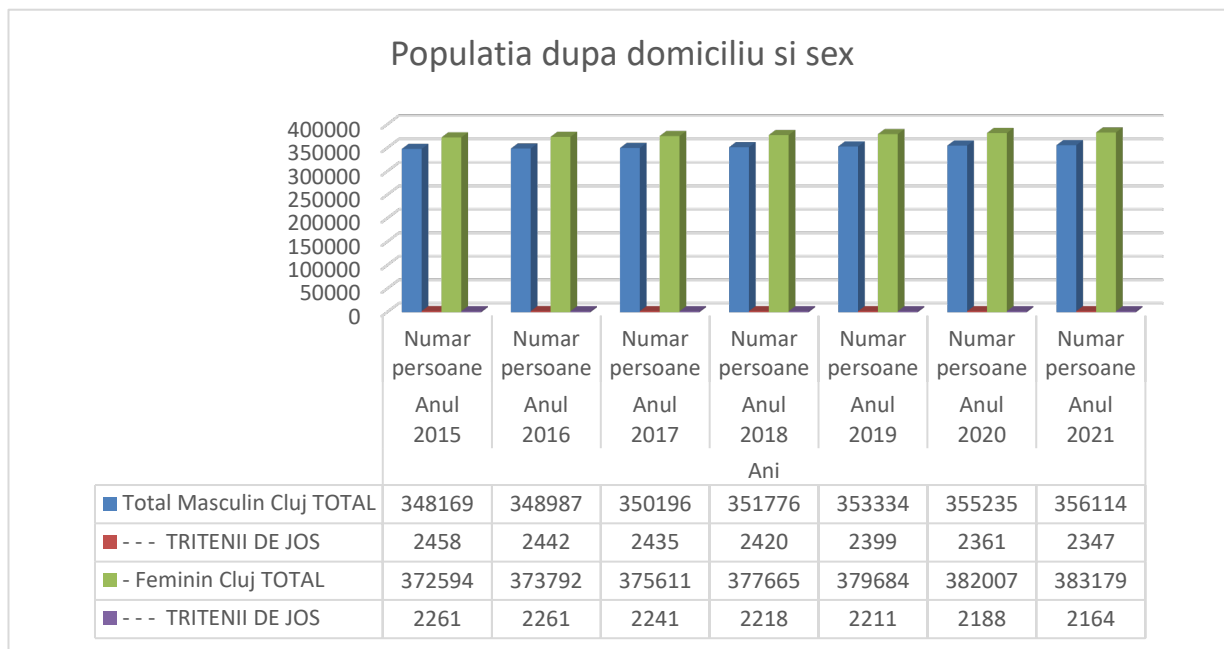
Sistemul informațional utilizat în studiile de geografia populației și așezărilor cuprinde o varietate foarte mare de surse: recensămintele populației, statistica stării civile, statistica migrației, anchetele și monografiile demografice, registrele de populație, registrele agricole, cărțile de imobil, listele de alegători, cadastrul funciar, rapoartele statistice privind activitatea economico-socială, recensăminte ale personalului de specialitate pe trepte de pregătire, rapoartele statistice etc.

Recensămintele populației (sau înregistrările similare acestuia) asigură cu precădere informații privind numărul și structura populației oferind o imagine secvențială a acesteia la un moment dat și într-un anumit loc. Este o înregistrare de tip static, cea mai veche în istoria

omenirii. Recensămintele furnizează informațiile de bază cercetării științifice asupra principalelor fenomene demografice (fertilitate, natalitate, mortalitate și migrație), pentru descoperirea tendințelor de evoluție a fenomenelor demografice în trecut cât și în viitor.

Numărul populației

La data de 1 ianuarie 2021 conform datelor INS, populația după domiciliu din comuna Tritenii de Jos era de 4.511 locuitori, numărul acestora suferind de la an la an modificări vizibile, înscriind astfel scăderi anuale, plecând de la o populație de 4.819 locuitori în anul 2013.

Numărul populației este un indicator de maximă generalitate, privit întotdeauna în strânsă legătură cu caracteristicile de spațiu și timp. Ca urmare, combinarea celor trei caracteristici (efectiv, spațiu, timp), justifică utilizarea unor noțiuni distincte privind acest indicator. Având în vedere teritoriul pe care îl locuiește, deosebit: numărul populației unei localități, al unei zone (regiuni), al unei țări, al unui continent sau al populației mondiale. Privită prin prisma diverselor caracteristici demografice, socio-economice, culturale, teritoriale etc., care o definesc, populația este o colectivitate eterogenă. În cadrul ei se pot individualiza însă subcolectivități sau subpopulații, care se caracterizează printr-un grad mai ridicat de omogenitate decât ansamblul din care fac parte, având la bază:

- caracteristici cantitative: dinamică, mobilitate, densitate, structură;
- caracteristici calitative: resurse de muncă, relații sociale, tradiții, obiceiuri.

Numărul înregistrat al populației este numărul determinat nemijlocit cu prilejul recensământului populației sau al altor operații statistice similare, reprezentând populația la momentul critic al înregistrării, ca număr fizic. Acesta este primordial în demografie, pe baza lui efectuându-se diferite calcule demografice, fapt pentru care el este readus – cu procedee relativ simple – la momentul 1 ianuarie sau 1 iulie al anului respectiv. De asemenea, cu ajutorul numărului populației se determină densitatea acesteia, precum și indicatorii foarte importanți ai ritmului mediu de creștere demografică.

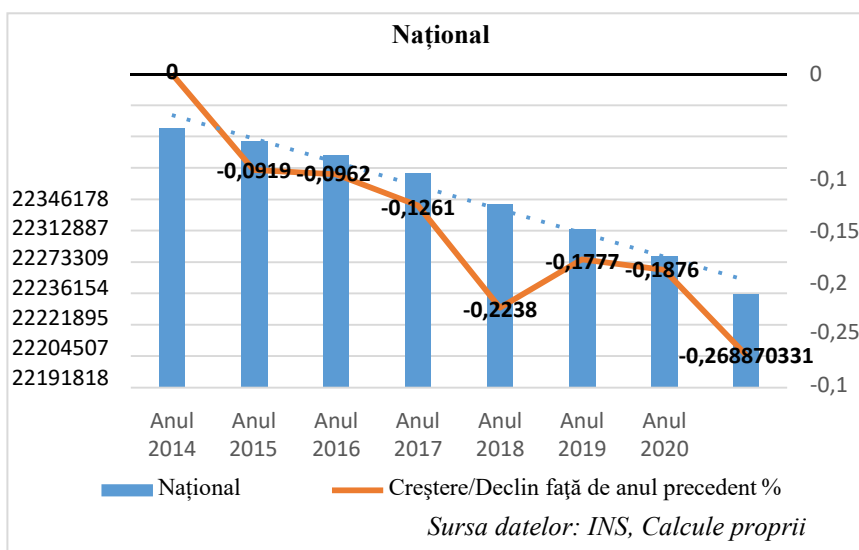

Numărul populației indică numărul de locuitori de pe un anumit teritoriu la un moment dat.

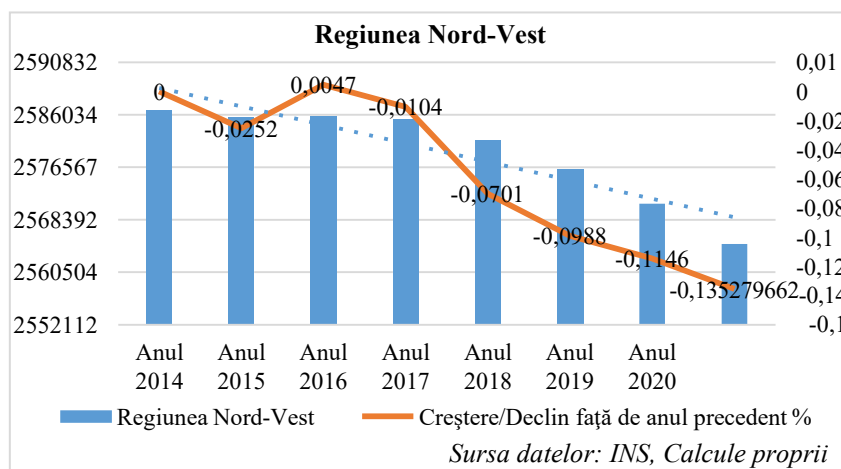
Acesta își etalează valoarea atunci când este însoțit de repartizare teritorială și de structuri, fiind un indicator fundamental pentru determinarea intensității fenomenelor demografice.

Analizând datele statistice existente la data de 1 ianuarie 2014, populația la nivel național era de 22.346.178 locuitori.

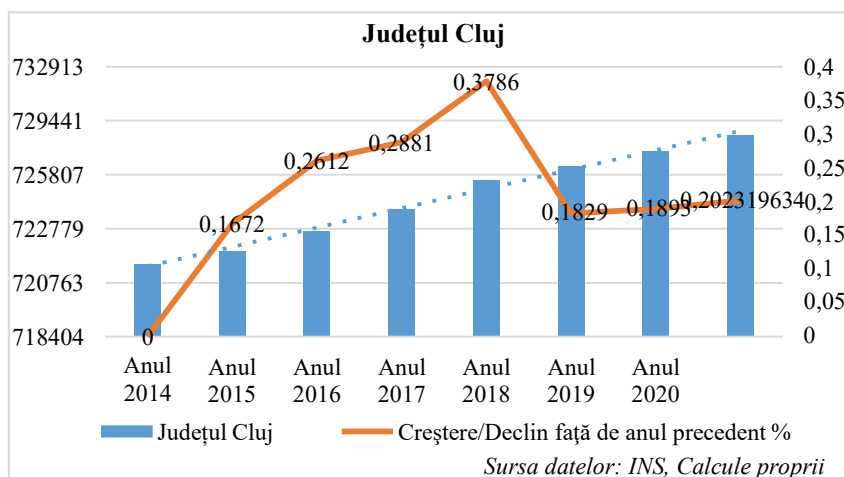
Între anii 2014-2020 se observă un declin de - 0,1%.

Dintre cele opt regiuni de dezvoltare, în anul 2014 conform datelor INS Tempo, Regiunea Nord-Vest avea o populație de 2.837.677 locuitori, evoluția populației înregistrând un trend ascendent în perioada 2014-2020. Comparativ cu anul 2014, populația Regiunii Nord-Vest a înregistrat o creștere de 0,01 %.

Județul Cluj avea în anul 2014 o populație de 718.404 locuitori, iar din graficul alăturat se observă că în perioada anilor 2014-2020 s-a păstrat trendul ascendent, astfel, în anul 2020 erau înregistrați un număr de

737.242 locuitori, trendul a rămas ascendent.

Densitatea populației

Reflectă gradul de intensitate a populării unui anumit teritoriu prin raportarea numărului de locuitori la anumite suprafețe diferite în privința modului de utilizare.

Ca formulă de calcul, densitatea populației reprezintă numărul de persoane pe unitate de suprafață, măsurându-se în general în persoane pe kilometru pătrat, obținându-se prin împărțirea numărului de locuitori la suprafață în kilometri pătrați.

Conform prelucrării datelor INS Tempo, în anul 2021 pe teritoriul comunei Tritenii de Jos, densitatea populației era de 75,87 locuitori pe km². Analizând datele din anii anteriori la nivel național, regional și județean, se observă o descreștere a populației pe km², așa cum putem observa în tabelului de mai jos:

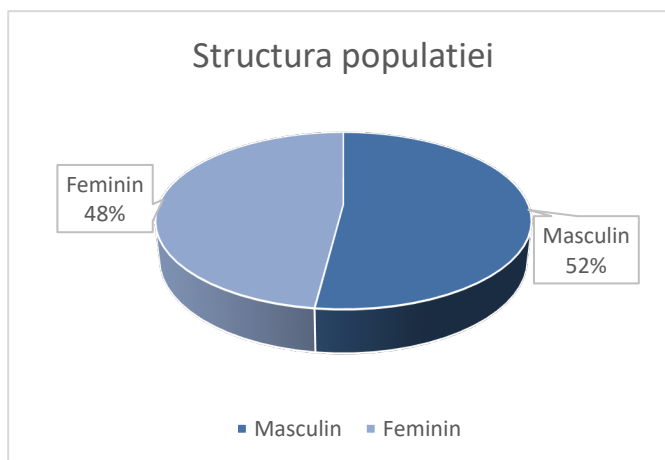
Locuitori/ km ²							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Național	94,65	94,56	94,47	94,35	94,14	93,97	93,79
Regiunea Nord-Vest	83,44	83,42	83,43	83,42	83,36	83,28	83,18
Județ Cluj	105,89	106,07	106,34	106,65	107,05	107,25	107,45
Comuna Tritenii de Jos	80,32	79,36	79,10	78,64	78,00	77,53	76,50

Sursa datelor : INS Tempo, calcule proprii

Structura populației

Structura populației pe sexe

Conform datelor INS Tempo, în anul 2021, structura populației din localitate era relativ egală: populația masculină avea un procent de 52% (2.347 persoane), iar diferența de 48% (2.164 persoane) o reprezenta populația feminină. În anul 2020, nu s-a schimbat structura, deși a scăzut atât numărul persoanelor de sex masculin fiind de 2.347 persoane, cât și al celor de sex feminin fiind de 2.164 persoane.

Structura populației pe categorii de vârstă

Analizând datele INS Tempo, la data de 1 ianuarie 2021 când se înregistra un număr de 4.511 locuitori, la nivelul comunei reies următoarele: populația tânără cu vârste cuprinse între 0-19 ani reprezintă un procent de 18% din populația după domiciliu, 63% este procentul

populației adulte cu vârste cuprinse între 20-64 ani și 19% sunt persoanele vârstnice cu vârsta de 65 ani și peste.

Cunoașterea structurii populației pe vârste prezintă nu numai interes demografic, ci și o importanță deosebită pentru cunoașterea și conducerea activității economice și sociale.

Vârsta reprezintă una dintre caracteristicile demografice fundamentale care impune fiecărei persoane un anumit rol în activitatea socială.

Starea civilă a populației

Potrivit datelor INS Tempo, în anul 2020 în comună s-au oficiat 8 căsătorii și s-au înregistrat 7 divorțuri. În perioada anilor 2013-2020, numărul cel mai ridicat al căsătoriilor a fost înregistrat în anul 2018 fiind oficiate un număr de 27 căsătorii, iar în ceea ce privește numărul divorțurilor cel mai mare număr de 7 divorțuri a fost înregistrat în anul 2020.

Comuna Tritenii de Jos								
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Căsătorii	19	26	26	20	22	27	22	8
Divorțuri	1	1	2	3	1	3	4	7

Sursa datelor: INS Tempo Online

Mișcarea naturală a populației

Procesul permanent de înprospătare, de regenerare, poartă denumirea de mișcare naturală. Planul de Dezvoltare Regională ne prezintă elementele definitorii ale mișcării naturale a populației precum: nașteri (intrările demografice naturale în sistem) și decese (ieșirile naturale din sistem), căsătorii și divorțuri.

Totodată, mișcarea naturală a populației exprimă procesul de reînnoire al unei populații de tip închis, nesupuse fluxurilor migratorii. Intensitatea intrărilor și ieșirilor pe cale naturală dintr-un sistem demografic este exprimată prin natalitate și mortalitate, iar indicatorul care sintetizează mișcarea naturală a populației este sporul natural.

Natalitatea caracterizează mulțimea născuților vii în cadrul unei colectivități umane. În localitatea Tritenii de Jos, în anul 2020 s-au înregistrat 29 născuți vii, cel mai mare număr înregistrat fiind în anul 2013 cu 45 născuți vii.

Comuna Tritenii de Jos								
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Număr născuți vii	45	31	39	32	35	33	29	29

Sursa datelor: INS Tempo online

Mortalitatea

reprezintă un indice rezultat din raportarea numărului de decese dintr-o populație, într-o anumită perioadă la totalul populației respective, pe un anumit teritoriu. Rata generală de mortalitate sau rata brută de mortalitate, relevă frecvența deceselor în populația totală (națională, pe unități administrative

Rata mortalității generale pe județe, în anul 2012

teritoriale, pe orașe, comune) având o valoare globală, nediferențiată după anumite caracteristici (sex, vârstă). În comuna Tritenii de Jos, în anul 2020 s-a înregistrat un număr de 53 persoane decedate.

Comuna Tritenii de Jos								
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Număr decedați	64	79	68	66	81	67	59	53
<i>Sursa datelor: INS Tempo</i>								

Sporul Natural al unei populații, raportat la o anumită perioadă, ca valori absolute, reprezintă diferența dintre numărul născuților-vii și numărul decedaților în perioada de referință.

După evoluția numărului populației, sporul natural poate fi: *pozitiv* - când numărul născuților-vii este mai mare decât numărul decedaților; *negativ* - când numărul născuților-vii este mai mic decât numărul decedaților; *zero* - când numărul născuților-vii este egal cu numărul decedaților.

Pe perioada analizată sporul natural a fost negativ.

Gradul de îmbătrânire

Îmbătrânirea este definită ca un proces de degradare progresivă și diferențială, respectiv este un ansamblu de fenomene care apar ca urmare a încheierii fazei de dezvoltare și care implică schimbări din punct de vedere biologic și psihologic.

Forma cea mai uzuală de clasificare a bătrâneții este:

- ❖ 65-75 de ani, trecerea spre bătrânețe.
- ❖ 75 – 85 de ani, bătrânețea medie;
- ❖ Peste 85 de ani, stadiul mării bătrâneți.

La nivel național, în anul 2020 gradul de îmbătrânire al populației era de 1050,0%, o valoare mult mai scăzută decât anul 2013 când procentul era de 997,0%. Acest lucru însemnând că la 1000 de persoane tinere cu vârsta până la 14 ani revin aproximativ 1050 persoane vârstnice

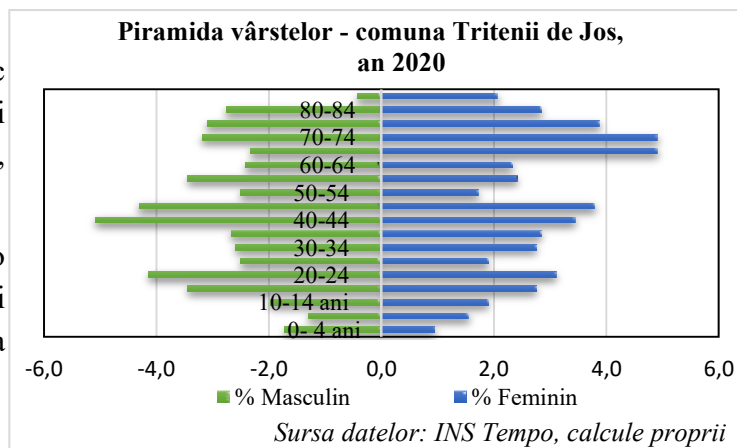

cu vârstă de 65 ani sau peste.

Fenomenul de îmbătrânire demografică de la nivelul populației comunei Trittenii de Jos se poate observa și cu ajutorul piramidei vârstelor.

Piramida vârstelor reprezintă grafic structura populației pe grupe de vârstă și sexe; în cazul localității Trittenii de Jos, piramida având forma de „urnă”.

Acest lucru caracterizează o populație cu natalitate scăzută și longevitate ridicată, cu proporție mare a vârstnicilor în rândul populației.

Raportul de dependență a tinerilor reprezintă raportul dintre persoanele de vârstă 0-14 ani și persoanele adulte de vârstă cuprinsă între 15 și 64 ani. Conform datelor INS prezentate în graficul alăturat, extragem următoarele concluzii: la nivel național raportul de dependență a scăzut în anul 2019 la 211,1‰ comparativ cu anul 2013 ce avea valoarea 214,1‰. Acest lucru însemnând că pentru anul 2019 la 1.000 de persoane adulte revin 211,1‰ persoane tinere.

Mișcarea migratorie a populației

Aceasta contribuie la creșterea sau descreșterea unei populații, migrația fiind determinată de factori economici, sociali și politici. De asemenea, ea poate fi de tip intern (migrările) și de tip extern (emigrările).

În anul 2020, conform datelor INS Tempo, în comuna Trittenii de Jos și-au stabilit domiciliul 76 persoane și 52 persoane și-au schimbat domiciliul. Graficul alăturat prezintă situația stabilirii domiciliului precum și plecările din comuna Trittenii de Jos din anii 2013-2020.

În perioada anilor 2013-2020, în urma diferenței dintre stabilirile și plecările din domiciliu, comuna Trittenii de Jos a înregistrat un spor migrator pozitiv numai în anii 2015, 2016, 2017, 2018, în ceilalți ani acesta a fost negativ, datele se pot observa în tabelul de mai jos:

Sporul migrator la nivelul comunei Trittenii de Jos								
Ani	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Valori	-21	-30	12	7	9	5	-28	-15

5.5 Învățământ și educație

Structura sistemului de învățământ din România cuprinde: învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul secundar inferior, învățământul general obligatoriu, învățământul secundar superior, școlile de arte și meserii, școlile de ucenici, învățământul post-liceal și învățământul superior. Principalii piloni ai proiectului legii educației în domeniul învățământului preuniversitar se referă la organizarea ciclurilor de învățământ, modernizarea curriculum-ului și a procedurilor de evaluare, accelerarea descentralizării, reorganizarea politicilor de resurse umane, educația timpurie, ca prioritate și educația permanentă, ca necesitate.

Obiectivele specifice privesc asigurarea participării egale și universale la educație și formare profesională la nivelul învățământului obligatoriu și post-obligatoriu și crearea premiselor pentru asigurarea accesului egal la educație pe tot parcursul vieții, rezultatele estimate fiind reducerea eșecului școlar, creșterea numărului absolvenților și îmbunătățirea integrării socio-profesionale a elevilor/absolvenților.

Pentru atingerea obiectivelor menționate se vor implementa în continuare programele sociale, programele pentru grupurile dezavantajate și vor fi extinse programele de educație compensatorie sau *A doua șansă* pentru cei care au părăsit temporar sistemul formal al educației de bază, inclusiv programe finanțate prin Fondul Social European.

De la bugetul de stat vor fi, în continuare, finanțate:

- *Acordarea de rechizite școlare* pentru elevii înscriși în învățământul de stat, primar și gimnazial, la cursuri de zi, care sunt în întreținerea familiilor al căror venit mediu net lunar pe membru de familie este de maximum 50% din salariul de bază minim brut pe economie;
- *Bani de liceu* – acordarea unui sprijin financiar elevilor proveniți din familii cu venituri reduse;
- Programul *Cornul și laptele* pentru elevii din învățământul de stat primar și gimnazial, precum și pentru copiii preșcolari din grădinițele de stat cu program normal;
- „*Euro 200*” – acordarea de ajutor financiar în vederea stimulării achiziționării de calculatoare pentru elevii proveniți din medii defavorizate socio-economic etc.

Infrastructura de învățământ

În mediul rural, infrastructura educațională nu are capacitatea de a susține un nivel decent de trai. În acest context, educația antepreșcolară (creșe) și preșcolară (grădinițe) se confruntă cu un deficit major în ceea ce privește infrastructura. Astfel, la nivelul creșelor, din 295 unități în anul 2011 în județul Cluj, doar 1% se aflau în mediul rural, în contextul în care, din totalul copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 4 ani, 45,5% erau înregistrați în mediul rural. În ceea ce privește procentul de acoperire grădinițe în mediul rural acesta era doar de 7,44 % din numărul înregistrat la nivel național în anul școlar 2012-2013. În anul 2020 numărul unităților de învățământ era de 271, pe parcursul intervalului de timp 2011-2020 a scăzut numărul acestora de la 291 la 258 și ulterior a crescut până la 271.

În comuna Tritenii de Jos funcționează 4 școli și 4 grădinițe:

> Școala generală "Pavel Dan" cu clasele I-VIII în Tritenii de Jos, care funcționează din anul 1969, dispunând de 10 săli de clasă, 1 cabinet de informatică, 1 Centru de Documentare și Informare (CDI), bibliotecă școlară, muzeu, sală de educație fizică, garaj microbuz transport elevi, 7 cabine grup sanitar interioare, cu alte 3 structuri aparținătoare:

- > Școala generală cu clasele I-VIII în Tritenii de Sus
- > Școala generală cu clasele I-VIII în Pădureni
- > Școala generală cu clasele I-IV în Triteni Colonie
- > Grădinița Tritenii de Jos
- > Grădinița Tritenii de Sus
- > Grădinița Pădureni
- > Grădinița Triteni Colonie

Au fost desființate atât școala cât și grădinița din Triteni Hotar.

Transportul elevilor este asigurat în comună cu 2 microbuze școlare pentru care cheltuielile sunt asigurate cu fonduri proprii alocate din bugetul local al comunei.

Școlile au fost reabilite, urmărindu-se eficientizarea energetică. Acestea au fost anvelopate, s-au înlocuit sobele cu centrale termice pe gaz, au fost înlocuite geamurile de lemn cu geam termopan.

Pentru îmbunătățirea infrastructurii școlare și crearea de condiții mai bune elevilor din comună s-au reușit accesarea de fonduri pentru construirea unui After School.

Comuna nu are o sală de sport.

Populația școlară

În anul 2020, populația școlară era de 386 copii, fiind fluctuantă pe intervalul analizat 2013-2020, fiind de altfel cel mai mic număr pe intervalul analizat și cel mai mare număr în anul 2013 când erau 478. Datele se regăsesc în tabelul de mai jos:

Populația școlară la nivelul comunei Tritenii de Jos								
Ani	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Valori	478	465	449	440	429	407	407	386

În ce privește populația școlară pe niveluri de învățământ în anul 2020 erau 94 copii înscriși la grădiniță și 292 în învățământul primar și gimnazial, din care 152 copii în învățământul primar și 140 copii în învățământul gimnazial.

Personalul didactic

Cadrele didactice din unitățile de învățământ ale comunei Tritenii de Jos, în anul 2013 erau în număr de 55, și a scăzut drastic pe seama sporului natural negativ mare în următorii anii ajungând la 33 în anul 2015 și s-a menținut la 33 până în anul 2020 inclusiv. Din cele 33 de cadre didactice, 5 sunt cadre didactice în învățământul preșcolar și 28 în învățământul primar și gimnazial, din care 12 în cel primar și 16 în cel gimnazial.

Personalul didactic la nivelul comunei Tritenii de Jos								
Ani	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Valori	55	36	35	33	33	33	33	33

Rata abandonului școlar

Rata abandonului școlar reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar.

Conform datelor INS Tempo online, în anul 2019 rata de abandon

Nivel de instruire	Zona	Anul 2019 procente	Anul 2013 procente
Învățământul primar și gimnazial	Național	1,3	1,5
	Regiunea Nord-Vest	1,1	1,2
	Cluj	0,8	0,8

școlar era pentru învățământul primar și gimnazial la nivel național este de 1,3% și în anul 2013 este de 1,5%. La nivelul Regiunii Nord-Vest, procentele ratei abandonului școlar au fost pentru învățământul primar și gimnazial în anul 2019 de 1,1%, respectiv 1,2% în anul 2013.

La nivelul județului Cluj, în anul 2019 ca și în anul 2013 în ceea ce privește învățământul primar și gimnazial, procentul pentru rata abandonului era de 0,8% sub nivelul național și regional.

5.6 Economia și Mediul de afaceri

Context economic

România este un stat european care se bucură de suficiente calități în ceea ce privește resursele de teren, apă și resurse umane. Cu toate acestea, până în momentul de față, aceste avantaje au avut doar o influență limitată în ceea ce privește generarea unei dezvoltări semnificative și a unei restructurări în agricultură și în zonele rurale.

Investițiile și competitivitatea din România constituie încă elemente care trebuie îmbunătățite și conduse către o direcție comună, pentru a se reuși accelerarea creșterii economice și asigurarea unei convergențe a veniturilor cu cele din Uniunea Europeană.

România a evoluat în condiții puternic accentuate de manifestarea virulentă a crizei financiare și economice globale generată în anul 2020 de pandemia mondială de coronavirus. În momentul debutului crizei, economia românească trecuse printr-o perioadă de mai mulți ani de creștere economică, dar însoțită de acumularea unui deficit extern relativ important, precum și de majorarea datoriei externe pe termen scurt. Pe fondul crizei, scăderea economică a condus la reducerea investițiilor și majorarea importantă a șomajului, ceea ce compromite procesul de convergență reală și starea financiară a companiilor și a populației.

În mediul rural, economia prezintă diferențieri semnificative în funcție de regiunile din care face parte, de trăsăturile demografice specifice, sociale și economice. Această

diferențiere se face vizibilă mai ales în ceea ce privește sărăcia în spațiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populației și în lipsa de surse de venituri alternative.

Venirea crizei economice și financiare și-a făcut simțită prezența pe parcursul întregului an 2020 și își menține efectele și în anul 2021 pe fondul neeradicării pandemiei de coronavirus și apariției de noi tulpini în lume prezente din păcate și în România și a înregistrat un impact negativ semnificativ asupra economiei regionale, ce s-a resimțit prin scăderea numărului de salariați, prin reducerea volumului de investiții străine și autohtone și chiar prin retragerea unor companii din Regiunea Nord-Vest. Din această categorie fac parte: industria alimentară, industria textilă și a articolelor de îmbrăcăminte, industria de pielărie și încălțăminte, industria metalurgică, industria prelucrătoare a lemnului, construcții, comerț cu ridicata și cu amănuntul, tranzacții imobiliare, etc.

Criza economică a încetinit activitatea de comerț exterior a întreprinderilor din regiune și astfel, discrepanțele în dezvoltarea economică a celor șase județe sunt mari, astfel că județele din sudul și vestul regiunii (Cluj, Bihor și Satu Mare) sunt industrializate și mai stabil dezvoltate economic decât județele din centru și est (Bistrița-Năsăud, Maramureș și Sălaj), unde evoluția din ultimii ani a dus la pierderea capacității concurențiale și a avantajelor competitive din mai multe ramuri.

La nivel structural, economia județului Cluj se bazează în special pe servicii și industrie, care contribuiau cu 58,3%, respectiv 23,7% la valoarea adăugată brută (VAB) județeană în 2008. Raportat la structura economiei regionale și naționale, județul Cluj are o pondere mai ridicată a sectorului terțiar și de construcții, respectiv o pondere mai redusă a industriei și agriculturii. Ponderea mare a sectorului de servicii justifică performanțele ridicate ale economiei județene, cunoscut fiind faptul că economiile dezvoltate au o pondere a acestui sector de 70-80%.

Activitatea economică

În ceea ce privește activitatea economică a comunei Tritenii de Jos, constatăm că aceasta se încadrează în sectorul primar, având ca funcție determinantă cea agricolă, cerealieră-zootehnică. Referindu-ne la potențialul economic, constatăm că pe raza comunei Tritenii de Jos există numai sporadice activități de tip industrial (depozitare și construcții), și în măsură covârșitoare activități agricole și zootehnice, subliniindu-se că principala formă de proprietate asupra terenului, în urma aplicării Legii 18/1991 este proprietatea privată.

Principala ramură economică a comunei Tritenii de Jos se încadrează în sectorul primar, având ca funcție determinantă cea agricolă, cerealieră - zootehnică.

Activitățile agricole sunt cele tradiționale, respectiv culturile agricole de câmp și creșterea animalelor.

Având în vedere ponderea terenului agricol în cadrul teritoriului administrativ, precum și calitatea sa, comuna Tritenii de Jos a fost și este una din cele mai bogate comune ale județului Cluj. Este de asemenea, în prezent, comuna cu cei mai mulți crescători de animale, în special de bovine și ovine. Unii dintre aceștia dețin un număr mare de animale (cîteva sute). Se mai practică albinăritul și creșterea păsărilor.

Toate aceste activități agricole și agro – zootehnice se desfășoară în cadrul gospodăriilor agricole individuale ale populației, precum și în exploatații agricole sau în microferme, multe în cadrul programelor de subvenționare SAPARD și PHARE. . De multe

ori aceste activități se practică în asociere cu mici investiții în comerț sau industrie. Totodată, s-au constituit asociații ale crescătorilor de animale. Un impuls deosebit l-a dat pe de o parte faptul că în comuna Tritenii de Jos s-au reconstituit sau constituit în cea mai mare parte titlurile de proprietate, iar pe de altă parte asocierea cu programele de subvenționare guvernamentale sau europene, la dezvoltarea cărora s-a primit un consistent ajutor din partea Consiliului Județean Cluj.

Pe teritoriul comunei au fost înființate 58 societăți comerciale și 35 persoane fizice autorizate. Domeniile de activitate ale acestora sunt:

- comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare;
- fabricarea cărămizilor și a altor produse pentru construcții din argilă arsă;
- cultivarea cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase;
- comerț cu amănuntul în magazine nespecializate cu vânzare predominantă de produse alimentare băuturi și tutun;
- lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale
- activități în ferme mixte (cultura vegetală combinată cu creșterea animalelor);
- activități veterinare;
- fabricarea pâinii, prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie;
- comerț cu ridicata al produselor chimice;
- activități de servicii anexe pentru transporturi terestre;
- transporturi rutiere de mărfuri;
- comerț cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate;
- alte activități poștale și de curierat;
- comerț cu amănuntul al ziarelor și articolelor de papetărie în magazine specializate;
- comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate;
- lucrări de instalații sanitare de încălzire și de aer condiționat;
- fabricarea produselor din beton pentru construcții;
- întreținerea și repararea autovehiculelor.

Cele mai importante societăți din punct de vedere economic de pe teritoriul comunei sunt: Wienerberger, Hifi, Beny Pavaje, Nicolas Center, Vuk Construct, Valpadicom, Nagy Fanel Felician, Agrivet Cooc, Asvet, Lecotico Pan, Agrolab, Bid Remorcari, CSR Vris, Daamco Car, Farmacia Ha Wash-Bilal, Gycu Trans Irlanda, Papetaria David, Treeten Service, Tvent, Utu Cris, Utusor Cris, Maria Bez Oil și Lavanda Triteni.

Dintre aceștia Wienerberger – Austria care are obiect de activitate principal fabricarea cărămizilor și a altor produse pentru construcții din argilă arsă este investitor străin.

Lavandă Triteni este o plantație mică, pornind ca o afacere de familie, care în prezent se întinde pe mai bine de 30 de ari.

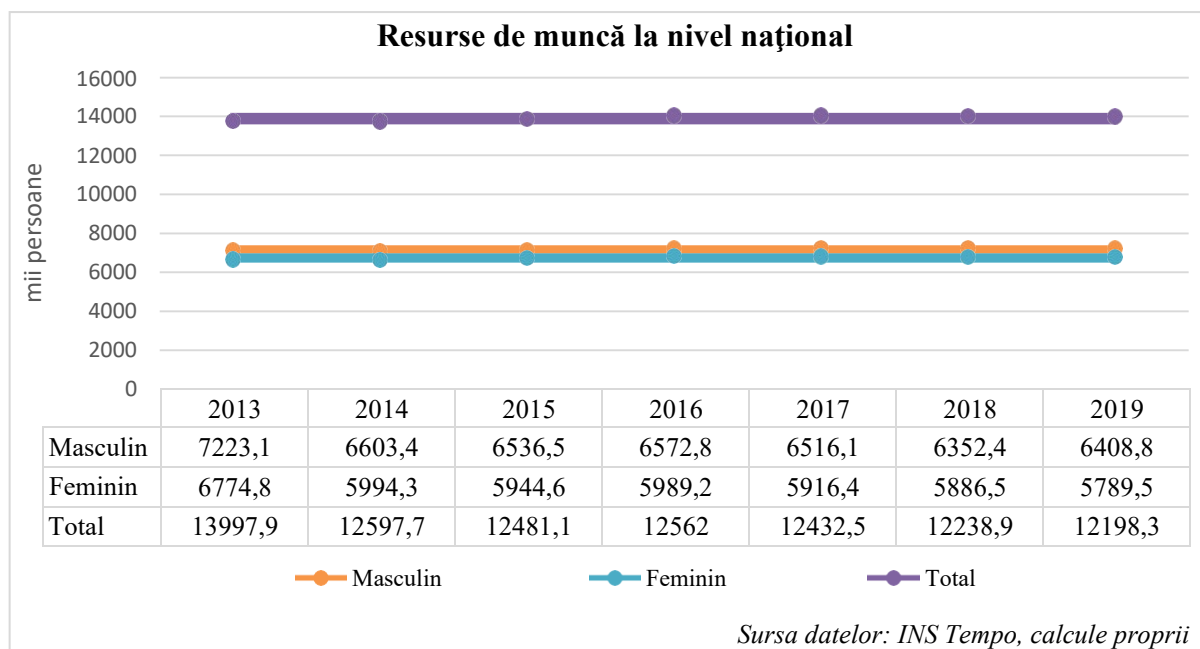
În primii ani, aceștia au livrat floarea proaspătă unor florării și au început să participe la târguri și la diverse serbări ale orașelor din Transilvania, unde au comercializat și restul produselor, inclusiv butași. Ulterior, au apelat și la Internet și, cu ajutorul rețelelor de socializare, au început să primească și comenzi online. În prezent, continuă să participe și la târguri, însă, de la sfârșitul anului 2019, își comercializează produsele prin intermediul magazinului de la Salina Turda.

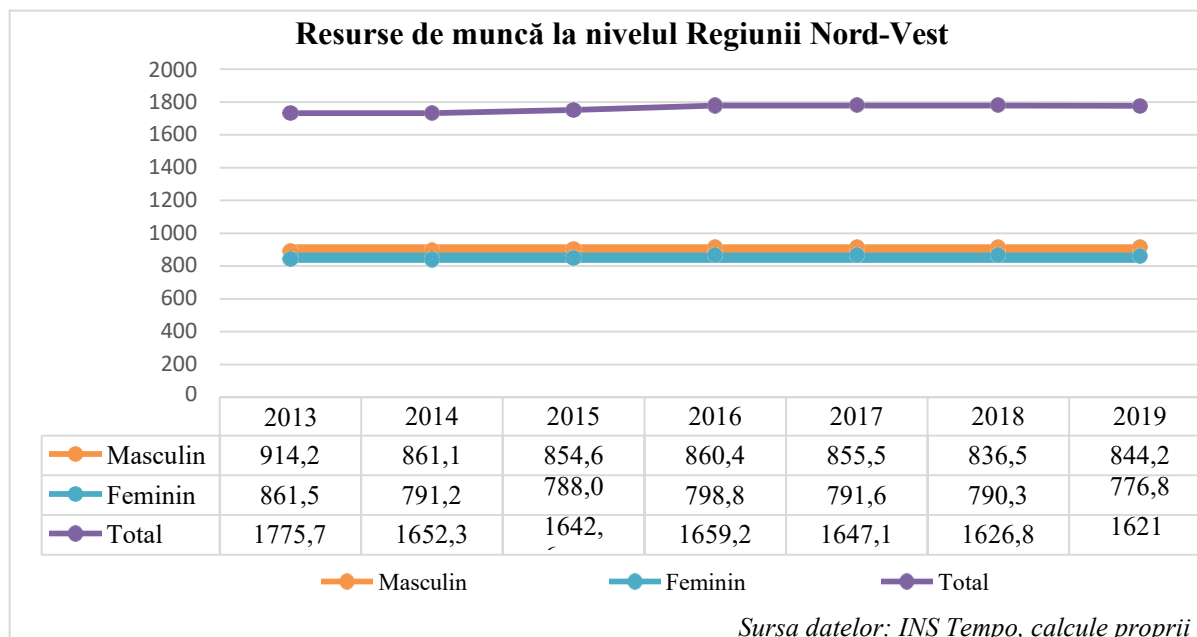
Forța de muncă

În mediul rural, locurile de muncă disponibile sunt relativ reduse, iar economia rurală nu este suficient de diversificată, bazându-se preponderent pe agricultură. La acestea se adaugă și nivelul redus de pregătire profesională a persoanelor. Datorită faptului că sistemul educațional nu s-a adaptat la cerințele specifice mediului rural, populația rurală din țara noastră nu dispune de formare sau experiență specializată pentru diversele activități economice. Se impune astfel necesitatea unor măsuri care să stimuleze crearea de noi locuri de muncă pe o durată lungă în mediul rural.

Atât la nivelul județean, cât și particular în cadrul comunei noastre, principala caracteristică este dependența semnificativă de o singură ramură de activitate economică, și anume agricultura, fiind urmată de zootehnie.

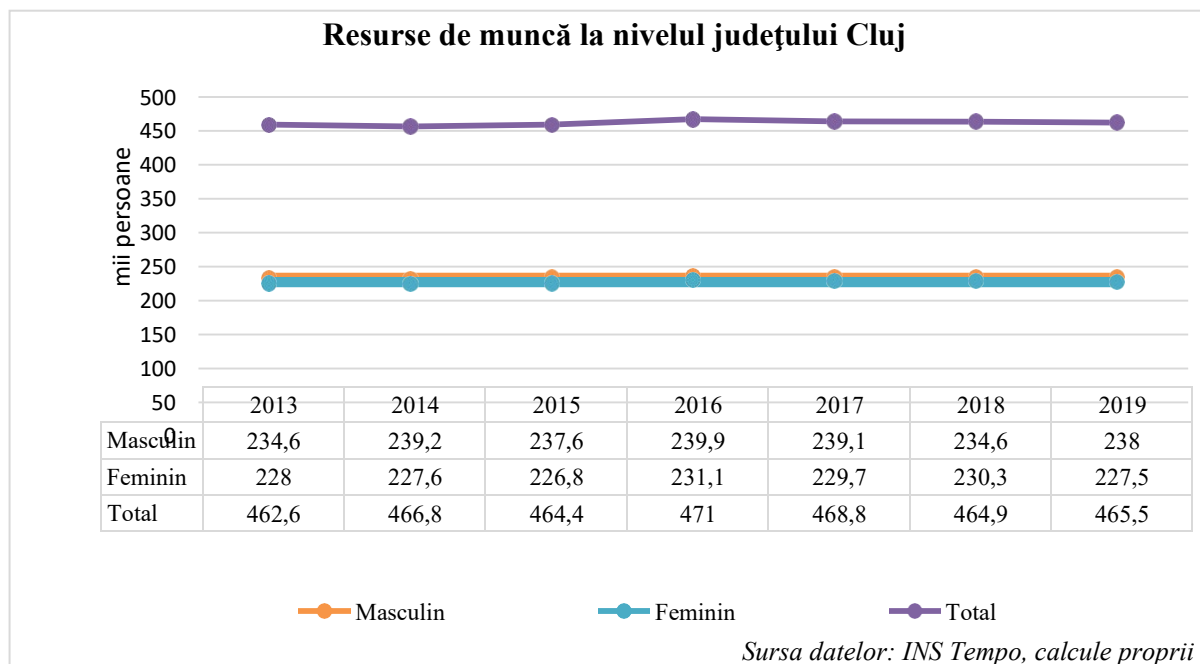

Resursa de muncă a înregistrat o scădere semnificativă în perioada 2013-2019. Diferența din anul 2019 față de anul 2013 înregistrând un procent de 13%, la nivel național.

La nivelul Regiunii Nord-Vest, scăderea din 2019 față de 2007 este de 0,89%.

În ceea ce privește resursele de muncă la nivelul județului Cluj, procentul este de ușoară creștere 0,01%, situația pe sexe fiind de staționare pe feminin și creștere pe masculin.

Potrivit Institutului Național de Statistică, în anul 2013, la nivel regional, populația activă civilă era de 1239,2 mii persoane, pe când în județul Cluj populația activă civilă înregistra 350,1 mii persoane.

Populația activă civilă caracterizează oferta potențială de forță de muncă și gradul de ocupare a populației cuprinzând: populația ocupată civilă și șomerii înregistrați.

La nivelul județului Cluj, populația activă a crescut cu peste 6% în anul 2019 față de anul 2013, în timp ce la nivelul Regiunii Nord-Vest aceasta a scăzut cu 0,18%.

Deși la nivelul țării noastre criza economică a avut efecte în rândul numărului de persoane ocupate, numărul acestora scăzând în ultimii ani și mai ales în activitățile economice, cum ar fi: comerțul, industria, transportul, investițiile imobiliare, învățământul, s-a constatat, tot în această perioadă, că populația ocupată civilă a lucrat în agricultură, silvicultură, pescuit, chiar și comerț.

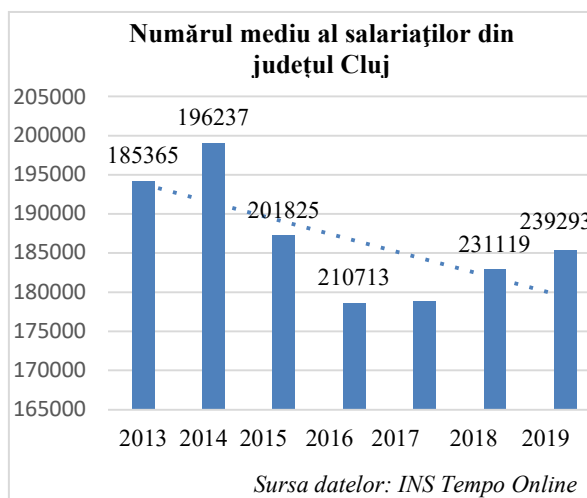
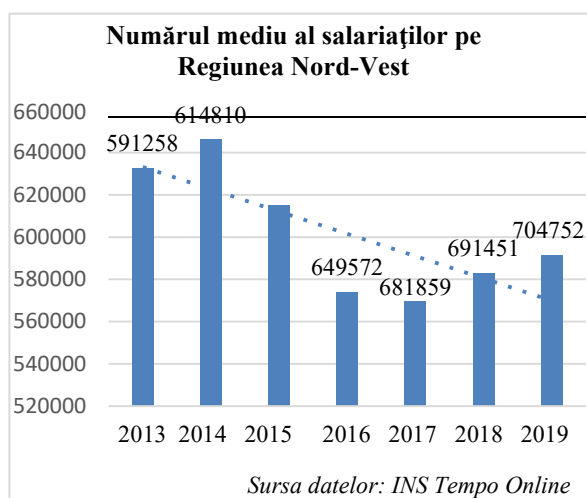
Cu toate că efectul crizei a avut urmări, există și au existat domenii unde populația ocupată a înregistrat creșteri, solicitându-se în cadrul acestor domenii nevoia de personal.

Persoane salariate

Salariatul este persoana care-și exercită activitatea pe baza unui contract de muncă într-o unitate economică sau socială, indiferent de forma ei de proprietate sau la persoane particulare, în schimbul unei remunerații sub forma de salariu, plătit în bani sau natură, sub forma de comision, etc. Numărul mediu al salariaților reprezintă numărul de salariați angajați cu contracte individuale de muncă, plătiți de întreprindere pentru o durată medie normală a timpului de lucru, pe perioada de referință.

Numărul mediu al salariaților la nivelul Regiunii Nord-Vest înregistrează o creștere semnificativă în anul 2019 având un număr de 704.752 salariați și în anul 2013 numărul fiind de 591.258 salariați.

La nivel de județ, situația este de asemeni în creștere, numărul mediu al salariaților în 2019 fiind de 239.293, în timp ce în 2013 erau 185.365 salariați, iar diferența din anul 2013 față de anul 2007 măsoară un procent de 22,53%.

În anul 2020, în comuna Tritenii de Jos, numărul mediu al salariaților înregistra 243 persoane salariate, față de anul 2013 când erau 178 persoane salariate, creșterea fiind de 36,5% a acestora ajungându-se la un număr cu 65 persoane salariate mai mare.

Câștig salarial

Câștigul salarial nominal net se obține prin scăderea din câștigul salarial nominal brut a: impozitului, contribuției salariaților pentru asigurările sociale de sănătate, contribuției individuale de asigurări sociale de stat și a contribuției salariaților la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

Șomajul

În comună, fenomenul crizei economice s-a resimțit la fel ca în întreaga țară. Însă, conform datelor statistice din ultimii ani, rata șomajului a înregistrat o scădere semnificativă.

În anul 2021 în luna septembrie numărul șomerilor înregistrați era în scădere, față de anul 2020 respectiv 30, față de 38 și față de 2013 când erau 68 șomeri.

Anul 2013	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.
Tritenii de Jos - Total	83	112	111	106	107	89	85	81	71	73	73	68
Masculin	59	87	87	85	84	73	70	66	56	54	54	50
Feminin	24	25	24	21	23	16	15	15	15	19	19	18

Anul 2020	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.
Tritenii de Jos - Total	48	34	38	37	37	37	58	58	58	48	38	38
Masculin	29	18	21	17	9	19	22	22	22	22	22	22
Feminin	19	16	17	20	28	18	36	36	36	26	16	16

Conform datelor furnizate de INS prin Tempo online în comună, în anul 2021, luna septembrie din cei 30 șomeri înregistrați, 13 erau de sex masculin și 17 de sex feminin.

- (1) Mediul de afaceri din comuna Tritenii de Jos nu este dezvoltat.
- (2) Potențialul investițional al comunei, definit prin proiecte depuse de sectorul privat din zonă pentru a obține granturi, este inexistent.
- (3) Programele de creditare sunt accesate, dar în număr foarte restrâns, deoarece lipsesc posibilitățile de garantare la standardele solicitate de bănci.
- (4) Termenele de restituire a creditelor sunt scurte, dobânzile greu de recuperat din profiturile obținute prin desfacerea mărfurilor.

Agricultura

Noțiuni generale

Agricultura este cel mai vulnerabil sector al economiei românești. Aproape 28% din populație își desfășoară activitatea în agricultură, dar produce doar aproximativ 6% din PIB. Parcelele mici de pământ și eșecul în adoptarea tehnicilor moderne în agricultură înseamnă că producția din fiecare an este dependentă de capriciile vremii. Cu trecerea timpului, performanțele în agricultură sunt din ce în ce mai instabile, acest proces fiind determinat de frecvența și de severitatea crescută a fenomenelor extreme apărute (valurile de căldură/frig, secetă, inundații, etc.) precum și de incidența bolilor întâlnite la animale (gripă aviară, pesta porcină etc.). Aceste fenomene climatice dezechilibrează sectorul agricol și conservă spațiul rural economic, ecologic și social al țării, îngreunând tot mai mult dezvoltarea resurselor.

Deși sunt parte integrantă a PAC actorii mediului rural românesc au încă dificultăți în a înțelege filosofia și direcția de evoluție a politicii agricole europene și a politicilor agricole din lumea dezvoltată. Sectorul agricol din țările industrializate s-a schimbat radical în cursul ultimelor decenii concurând astăzi cu cele mai inovative domenii și cunoscând evoluții ce conferă un loc aparte pentru viitor. Agricultura nu mai înseamnă un sector primar producător exclusiv de materii prime pentru industrie, înseamnă un sector al inovației și soluțiilor pentru o lume ce va număra curând 9 miliarde de locuitori care au nevoie să se hrănească, să-și înlocuiască sursele tradiționale de energie pe cale de epuizare, să lupte cu schimbările climatice imprevizibile și distructive, să furnizeze servicii publice cerute de o societate din ce în ce mai preocupată de păstrarea valorilor naturale, culturale, istorice, etc.

România are toate ingredientele necesare acestor provocări, dar îi lipsesc încă rețetele de succes pentru soluțiile viitorului.

Cercetarea, dezvoltarea și inovarea reprezintă sursa soluțiilor problemelor complexe ale agriculturii și economiei rurale. Reformarea rapidă a agriculturii românești este necesară și pentru utilizarea resurselor financiare importante alocate în perioada 2014-2020. Fără integrarea rezultatelor cercetării în practicile productive, România nu își poate asigura sursa de vitalitate viitoare a agriculturii și spațiului rural.

Economia rurală românească are în prezent ca trăsătură predominantă procentul foarte mare al fermelor mici, care produc în principal pentru autoconsum, comercializând pe piață doar întâmplător produsele obținute. Existența unui număr foarte mare de ferme mici în paralel cu fermele foarte mari relevă dezechilibrul structural ce influențează agricultura din țara noastră și competitivitatea acesteia.

Suprafața agricolă a țării este de circa 14,6 milioane hectare, reprezentând 61,7% din totalul fondului funciar, din care 64,1% terenuri arabile, 1,5% vii și pepiniere viticole, 1,4% livezi și pepiniere pomicele, 22,6% pășuni și 10,4% fânețe.

Creșterea competitivității din agricultură este capitală pentru îmbunătățirea performanțelor și revigorarea zonelor rurale, pentru crearea de locuri de muncă și, prin urmare, fundamentală pentru tendința de modernizare a vieții rurale.

Investițiile atrase către sectorul agricol ar contribui substanțial la practicarea unei agriculturi durabile și eficiente din punct de vedere productiv și ar ajuta într-un mod pozitiv

forța de muncă.

Performanțele sectorului agricol va atrage efecte pozitive asupra stabilității micro și macro-economice, va ajuta la asigurarea unui echilibru al consumului alimentar și a securității agro-alimentare și va contribui la creșterea ponderii exploatațiilor agricole comerciale în totalul exploatațiilor.

În ceea ce privește domeniile agriculturii și silviculturii, la nivelul județului Cluj, condițiile climatice variate ale zonei au creat un cadru prielnic de dezvoltare a agriculturii, aceasta constituind cea de-a doua ramură, ca pondere și importanță în economia județului. Un rol important în cadrul acestui sector economic îl deține zootehnia, dar o pondere însemnată o are și producția vegetală. Atât sectorul vegetal cât și cel zootehnic traversează o perioadă de tranziție caracterizată prin reducerea producției de la an la an, situație ce reclamă adoptarea unor măsuri care să stimuleze procesul relansării agriculturii județului.

Persoanele care locuiesc în zona rurală consideră agricultura ca o ramură existențială cu un rol important pentru populație, însă cunosc faptul că producția este foarte slabă, lucru care îi pune în situații dificile. În general, agricultura întregii țări se află într-o situație de declin, fapt ce afectează și agricultura la nivel local, acest lucru fiind determinat de fragmentarea proprietăților, de folosirea redusă a îngrășămintelor chimice sau naturale, de dotarea din ce în ce mai slabă cu mașini și utilaje, suprafețe întinse nu sunt irigate, iar solul se degradează de la an la an.

De asemenea, se remarcă faptul că țara noastră are printre cele mai mari prețuri la alimente raportat la veniturile populației. Potrivit cifrelor Eurostat, salariile românilor ating doar 20% din nivelul mediei UE, însă prețul coșului alimentar de bază ajunge la 66% din costul mediu european.

Fond Funciar

Fondul funciar este constituit din terenurile de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul (public, privat, cooperatist, obștesc etc.) din care fac parte.

Fondul funciar este format din teren arabil, pășuni și fânețe naturale, vii și livezi, păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, construcții, drumuri și căi ferate, ape, bălți și alte suprafețe.

România se găsește pe locul 6 din Europa ca suprafață agricolă utilizată (după Franța, Spania, Germania, Marea Britanie și Polonia) și pe locul 5 ca suprafață arabilă (după Franța, Spania, Germania și Polonia). Raportul dintre suprafața arabilă a țării la numărul de locuitori denotă faptul că fiecărui locuitor îi revin circa 0,41 ha teren arabil, valoare aproape dublă față de media UE 27, care este de 0,212 ha/locuitor. În această privință, România ocupă locul șase, după țările baltice, Danemarca și Finlanda.

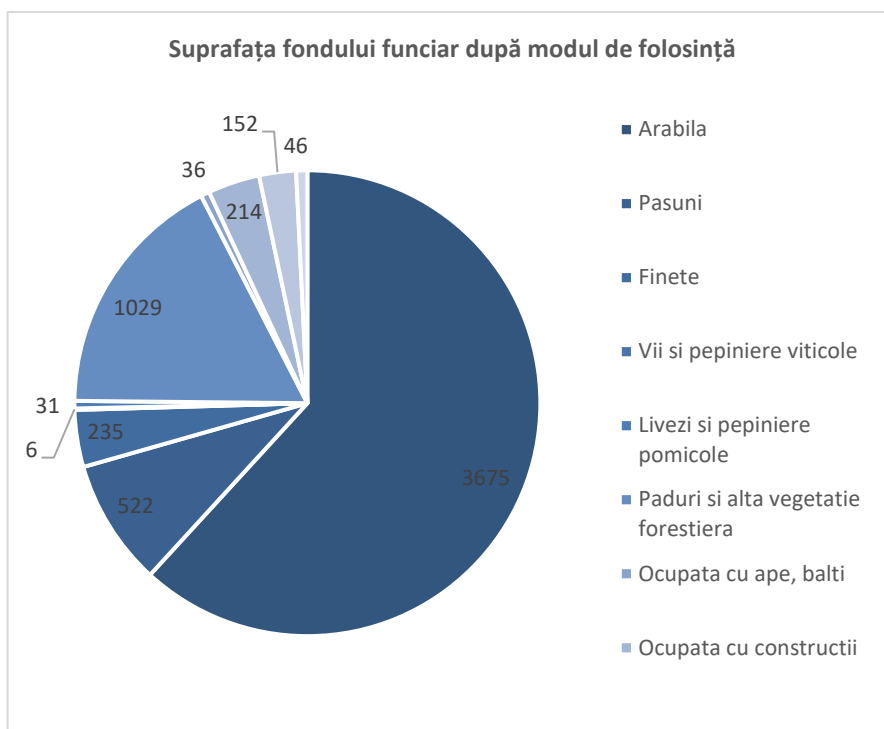
Se observă ușor că statistica ne plasează într-o poziție privilegiată, de optim între volumul de resurse și nivelul lor raportat la mărimea populației.

Suprafața totală a Regiunii Nord-Vest în anul 2014 măsura 3.416.046 ha din care suprafața terenului agricol este de 2.079.500 ha, teren arabil 1.021.392 ha, suprafețele de pășuni 610.850 ha, fânețe 401.608 ha, vii și pepiniere viticole 9.470 ha. Suprafața totală de terenuri neagricole fiind de 1.336.546 ha, iar pădurile și vegetația forestieră au o suprafață de 1.026.655 ha.

Județul Cluj are o suprafață totală de 667.440 ha, din care suprafața agricolă reprezintă 432.835 ha, suprafața arabilă este de 182.570 ha, pășuni 152.206 ha, fânețe 93.276 ha, vii și pepiniere viticole 247 ha. Totalul de terenuri neagricole au o suprafață de 234.605 ha, iar pădurile și vegetația forestieră au un total de 163.766 ha.

În comuna Tritenii de Jos, din suprafața totală de 5.946 ha, din care suprafața agricolă reprezintă 4.469 ha, respectiv terenul arabil 3.675 ha, fânețele 235 ha, pășunile 522 ha, livezile 31 ha, și 1.476 ha terenuri neagricole, din care: neproductiv 46 ha, păduri și altă vegetație forestieră 1029 ha și curți, construcții 216 ha, ape și bălți 36 și căi comunicație 152 ha.

Terenurile sunt utilizate în mare parte pentru activități agricole, cu precizarea că o parte din suprafața agricolă este cultivată cu pășuni și fânețe.

Principala ramură economică a comunei Tritenii de Jos se încadrează în sectorul primar, având ca funcție determinantă cea agricolă, cerealieră – zootehnică, există pe raza comunei Tritenii de Jos activități de tip industrial și de construcții, nu numai activități agricole și zootehnice.

Structura fondului funciar al comunei, în care terenul agricol reprezintă peste 75 % din totalul suprafeței teritoriului administrativ, respectiv 4.469 ha din 5.946 ha suprafața totală a fondului funciar, mult peste media județului (62%), reflectă această orientare economică.

Activitățile agricole sunt cele tradiționale, respectiv culturile agricole de câmp și creșterea animalelor.

În ce privește culturile agricole cerealele se cultivă pe o suprafață de 2.489 ha, plante de nutreț pe 551 ha, cartofi pe 407 ha, legume pe 226 ha și legume pentru boabe pe 12 ha.

O parte din terenuri sunt date în arenda, circa 560 ha care fac obiectul a unui număr de 65 contracte de arendă.

În ce privește agricultura pe teritoriul comunei nu există investitori comuni.

Având în vedere ponderea terenului agricol în cadrul teritoriului administrativ, precum și calitatea sa, comuna Tritenii de Jos a fost și este una din cele mai bogate comune ale județului Cluj. Este de asemenea, în prezent, comuna cu mulți crescători de animale, în special de ovine – 2792 capete, porcine – 936 capete, bovine – 893 capete, caprine – 30 capete, etc. Unii dintre aceștia dețin un număr mare de animale (cîteva sute). Se mai practică albinăritul și creșterea păsărilor.

Toate aceste activități agricole și agro – zootehnice se desfășoară în cadrul gospodăriilor agricole individuale ale populației, precum și în exploatații agricole sau în microferme, multe în cadrul programelor de subvenționare SAPARD și PHARE. De multe ori aceste activități se practică în asocieri cu mici investiții în comerț sau industrie. Totodată, s-au constituit asociații ale crescătorilor de animale. Un impuls deosebit l-a dat pe de o parte faptul că în comuna Tritenii de Jos s-au reconstituit sau constituit în cea mai mare parte titlurile de proprietate, iar pe de altă parte asocierea cu programele de subvenționare guvernamentale sau europene la dezvoltarea cărora s-a primit un consistent ajutor din partea Consiliului Județean Cluj.

Alături de agricultură și silvicultura ocupă un loc important. Fondul forestier extrem de redus al comunei este alcătuit din pădure de foioase (stejar, gorun, plop, etc.). Din cadrul acestuia, pădurea Andiciului constituie o plantație relativ recentă, cu rol de perdea de protecție, în timp ce pădurea Bolduțului reprezintă un rest dintr-o pădure mai întinsă.

Cu toată suprafața redusă, pădurile comunei prezintă valoare prin faptul că nu au fost defrișate și pot furniza o serie de produse secundare (ciuperci, fructe de pădure).

Delimitare geografică

Comuna Tritenii de Jos este așezată în partea de sud-est a județului Cluj, la granița cu județul Mureș, în zona de coline joase a Câmpiei Transilvaniei, subunitatea Câmpia Sărmașului. Cel mai apropiat oraș Câmpia Turzii, se află la 14 de km de comună, iar reședința de județ se află la 83 de km, pe aceeași rută. Satul s-a dezvoltat în jurul pârâului Tritiului, afluent al râului Arieș. Datorită aspectului geografic al zonei, așezările mai mari (Tritenii de Jos, de Sus și Pădureniul) se dezvoltă pe văi, iar Clapa și Tritenii Hotar, pe culmile acestor văi, căpătând totodată aspectul de cătun.

Amplasarea localităților comunei în cadrul teritoriului administrativ al acesteia este semnificativă pentru modul de dezvoltare al locuirii umane și al economiei agricole.

Resurse umane utilizate în agricultură

Deși forța de muncă în agricultura României este în continuare una dintre cele mai numeroase din Europa, dinamica ponderii populației ocupate în agricultură arată o tendință de scădere treptată a acesteia.

Cauzele scăderii ponderii populației ocupate în agricultură țin de retragerea multor persoane vârstnice, de veniturile mici realizate, neatractive pentru tineri și investițiile încă

reduse în servicii și mica industrie.

Populația ocupată în agricultură are o vârstă medie ridicată, fiind constituită din persoane care nu au o pregătire de specialitate și o calificare adecvată, acest fapt se face prezent la asimilarea noilor tehnologii de producție. Persoanele care conduc exploatațile agricole individuale au deficiențe în ceea ce privește domeniul organizării afacerilor și de aceea ne întâlnim cu un management defectuos.

O tendință pe termen mediu a productivității muncii în agricultură este dificil de stabilit, prin prisma faptului că atât producția, cât și productivitatea sunt influențate puternic de variațiile climatice.

În același timp, este necesar să se dezvolte sistemul de învățământ și pregătire continuă, să se stimuleze atragerea tinerilor în sector și să se restabilească o elită agricolă și rurală. Reformarea sistemului de învățământ și reînființarea profesiilor agricole sunt elemente esențiale pentru vocația agricolă viitoare a României.

Agricultura ecologică

Agricultura ecologică promovează sisteme de producție durabile, diversificate și echilibrate, în vederea prevenirii poluării recoltei și mediului. Producția ecologică în cultura plantelor, fără utilizarea produselor tradiționale nocive, cunoaște o preocupare specială de câteva decenii în țările dezvoltate economic. Interesul pentru produsele și producția ecologică este în continuă creștere și în țara noastră. Regretabil este faptul că suprafețele cultivate în condiții ecologice în țara noastră sunt încă foarte reduse.

În vederea extinderii sistemului de agricultură ecologică în România, s-au stabilit reglementări legislative naționale privind producerea, prelucrarea și valorificarea produselor agroalimentare ecologice, în concordanță cu normele internaționale în acest sens.

Spre deosebire de agricultura convențională, care reprezintă un sistem energo-intensiv, costisitor pentru societate, cu potențial dăunător asupra mediului înconjurător și a sănătății populației, conceptul agriculturii ecologice se bazează pe o abordare holistică, în cadrul căreia natura este percepută mai mult decât elementele componente, considerate individual. Agricultura ecologică este un sistem de producție care exclude utilizarea fertilizatorilor artificiali, a pesticidelor, hormonilor de creștere și aditivilor în hrana animalelor. Agricultura ecologică se bazează pe asolamentul culturilor, respectiv metode biologice de protecție a plantelor, care să mențină fertilitatea solului, să asigure plantele cu substanțe nutritive, să combată bolile, buruienele și dăunătorii.

Fermele și societățile agroindustriale ecologice sunt, în general, de dimensiuni mici sau mijlocii. Majoritatea fermelor ecologice ocupă suprafețe mici (0,5-30 ha), cultivă și/sau cresc un număr mic din una, două sau trei specii de plante și animale și, respectiv prelucrează unul, două sau trei produse agricole diferite.

În țara noastră, producția ecologică se definește prin obținerea de produse agroalimentare fără utilizarea produselor chimice de sinteză, în conformitate cu regulile de producție ecologică, care respectă standardele, ghidurile și caietele de sarcini naționale și sunt atestate de un organism de inspecție și certificare. Cererea de produse agricole ecologice fiind în creștere, se poate considera o nouă oportunitate pentru exportul agriculturii românești.

Potențialul productiv în sistem ecologic de agricultură al țării noastre poate să ajungă până la 15-20% din suprafața totală agricolă, suprafețele cele mai mari fiind concentrate în zona de deal – munte, unde tehnologiile de întreținere și exploatare a pășunilor s-au bazat pe metode tradiționale - ecologice (aplicarea gunoiului de grajd, exploatare prin pășunat și/sau cosit, folosirea trifoiului ca plantă furajeră și amelioratoare a fertilității solului, utilizarea sistemului mixt vegetal-zootehnic).

În comuna Tritenii de Jos există agenți economici care se ocupă cu agricultura ecologică, dar nu au produse ecologice înregistrate în comună.

5.7 Sănătate

Noțiuni generale

Starea de sănătate a populației poate fi ilustrată prin: mortalitatea ridicată, nivelul scăzut al speranței de viață și al speranței de viață sănătoasă (cu 13 ani mai scăzut decât cel al speranței de viață), rate ridicate de morbiditate și mortalitate infantilă. O situație specială a fost semnalată în zonele rurale izolate unde accesul persoanelor în vârstă și cu handicap la serviciile medicale de calitate este mai dificil. În regiune se manifestă importante discrepanțe intra-regionale în ceea ce privește accesul la serviciile medicale.

Problematica sănătății prezintă o serie de provocări care necesită o abordare strategică la nivel european, și anume: îmbătrânirea populației care modifică modelele de îmbolnăvire și de îngrijire medicală; posibilele amenințări la adresa sănătății din domeniile pandemiilor, incidentelor fizice și biologice și bioterorismului și dezvoltarea rapidă a noi tehnologii care revoluționează modul de anticipare, prevenire și tratare a bolilor.

Domeniul sănătății din perspectiva calității vieții se referă atât la starea de sănătate cât și la serviciile de îngrijire a sănătății (acces, utilizare, caracteristici, etc.). De asemenea, se pot include în acest domeniu și atitudinile și valorile referitoare la sănătate, care contribuie la starea de sănătate, precum și elemente care țin de stilul de viață adoptat (comportamente de risc, de prevenire, tipul alimentației, practicarea de exerciții fizice etc.).

În actuala perioadă de programare, spitalele județene de urgență, o serie de ambulatorii și institute de cercetare din domeniul medical au beneficiat de investiții din fonduri europene sau guvernamentale, iar sectorul medical privat s-a dezvoltat semnificativ, ceea ce a condus la creșterea numărului de cadre medicale. Astfel în anul 2018, în regiunea Nord-Vest se înregistrau 8.342 medici, 2.665 stomatologi, 2.235 farmaciști, iar personalul sanitar mediu includea 145.317 de persoane. Din totalul medicilor (13,76% din numărul acestora la nivel național), 2.433 își desfășoară activitatea în mediul privat. Cu toate acestea, în ciuda unui rol oficial de control al accesului, aceștia nu joacă un rol esențial în coordonarea serviciilor de asistență. Accesul direct la un specialist este posibil în cazul anumitor afecțiuni și există dovezi de utilizare excesivă a serviciilor de ambulanță, ocolindu-se asistența medicală primară. Fragmentarea este mărită de faptul că asistența ambulatorie specializată (pentru pacienții care nu necesită internare) este asigurată printr-o rețea de ambulatorii de spital, policlinici, centre medicale specializate, centre de diagnostic și tratament și cabinete individuale ale medicilor specialiști.

Serviciile de îngrijire medicală cu internare sunt asigurate printr-o rețea mare de spitale, dar în ciuda direcției centrale puternice, spitalele variază în ceea ce privește dimensiunea, competențele și zonele pe care le deservește. Serviciile de sănătate publică sunt furnizate prin autoritățile județene de sănătate publică și alte instituții specializate care furnizează anumite servicii de sănătate publică în cadrul sistemului de asistență medicală primară, dar, din nou, fără o puternică funcție de coordonare sau prevenire.

Există inegalitate în ceea ce privește accesul la asistență medicală, cu diferențe între diferite grupuri socioeconomice (șomerii și liber profesioniștii, pensionarii, lucrătorii din agricultură și populația romă) și între zonele urbane și rurale.

Furnizarea și accesul la serviciile medicale reprezintă o problemă cheie pentru asigurarea unei mai bune calități a vieții în comunitățile rurale. În România, serviciile medicale sunt văzute ca având un nivel foarte slab, cauza fiind numărul redus al personalului medical specializat, numărul redus de unități sanitare, cabinete medicale în număr foarte mic sau chiar lipsesc, lipsa de interes a cadrelor medicale pentru a se stabili în mediul rural.

Sănătatea populației este determinată, în general, de factori genetici, sociali, economici, culturali și de mediu, acești factori influențând într-un mod negativ dezvoltarea economică și contextul în care evoluează țara.

Unitățile medicale dispun de un număr mic de paturi și majoritatea se află în clădiri cu o vechime de peste 50-100 de ani, nu sunt dotate cu echipamente adecvate, iar de multe ori condițiile sunt insalubre. Acestea necesită investiții importante, pentru ca cetățenii să poată beneficia de servicii sanitare calitative.

Infrastructura spitalicească precară și repartizarea neechilibrată a echipamentelor la nivel teritorial determină populația să oscileze pentru consultații/ intervenții între localități.

O mare parte din populația țării trăiește în mediul rural, unde puțini medici își desfășoară activitatea la țară. De aici și numărul redus de cabinete medicale în mediul rural.

Resursele financiare insuficiente determină nivelul ridicat de sărăcie, care are drept consecință o igienă alimentară deficitară, dar și utilizarea unor spații improprii pentru locuit (fără canalizare sau acces la apă potabilă), cât și consecințe majore asupra stării de sănătate a populației.

Rețeaua de Unități sanitare

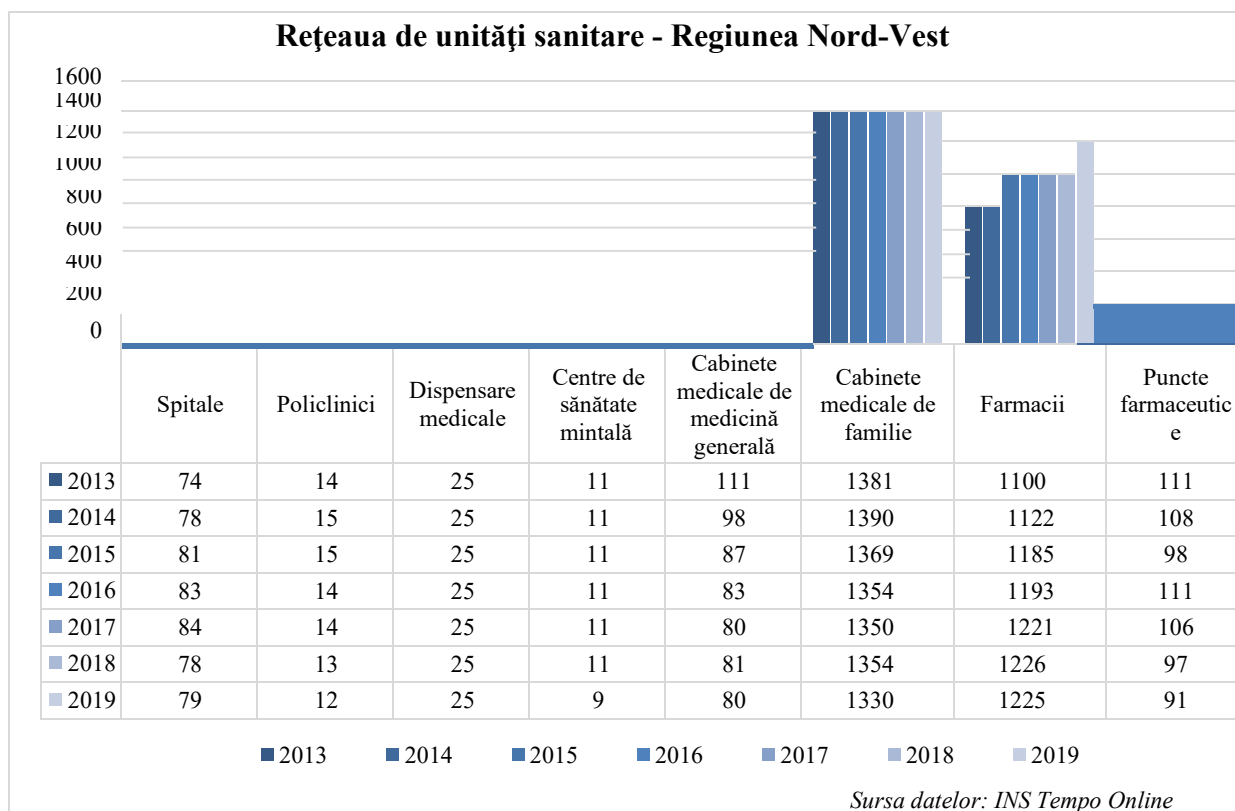
Unitățile sanitare asigură populației asistență medicală curativă și profilactică printr-o serie de unități sanitare ce fac parte din sectorul public și privat, printre care regăsim spitale, policlinici, cabinete medicale de familie, sanatorii, cabinete stomatologice, cabinete medicale de specialitate, laboratoare, creșe, farmacii, puncte farmaceutice, etc.

Situația unităților sanitare din România atât din perspectiva numărului de unități, cât și a resurselor umane implicate a cunoscut o evoluție pozitivă în perioada 2011-2019. Astfel, numărul spitalelor a crescut de la 423 la 523, iar al dispensarelor medicale la nivel național a

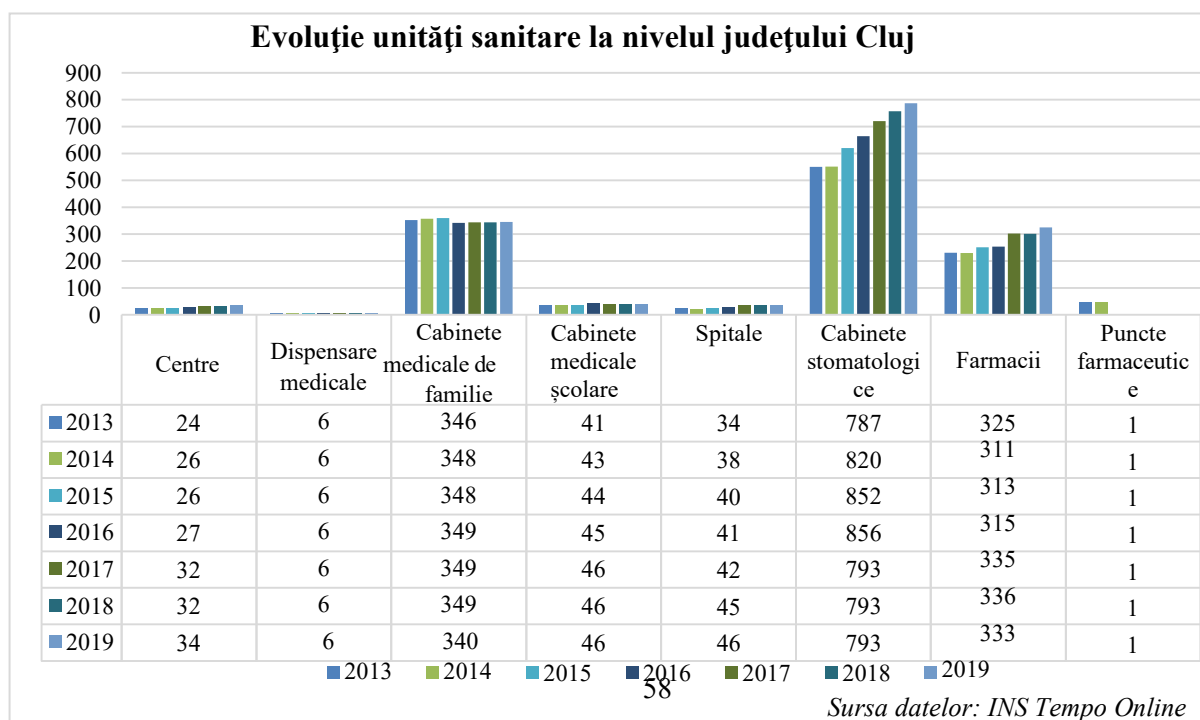

scăzut de la 187 de unități în 2011 la 184 în 2019, din care numai 7,5% erau localizate în mediul rural.

În Regiunea Nord-Vest, conform datelor preluate de pe INS în anul 2019, rețeaua de unități sanitare era compusă dintr-un număr total de 79 de spitale, 50 aflate în proprietate publică și 29 spitale în proprietate privată, numărul spitalelor crescând față de anul 2013 când erau înregistrate 74 de spitale.

Rețeaua de unități sanitare a înregistrat în perioada 2013-2019 o dezvoltare puternică la nivelul regiunii, cu prisosință în segmentul de activitate al spitalelor și cel al farmaciilor.

În anul 2019 numărul spitalelor a crescut la 46, față de 34 în 2013. În anul 2013 se găseau 6 dispensare medicale, 346 cabinete medicale de familie, 41 cabinete medicale școlare, 35 cabinete medicale de specialitate, 787 cabinete stomatologice, 325 farmacii și un punct farmaceutic, iar în 2019 s-a menținut la 6 numărul dispensarelor medicale, al cabinetelor de familie a scăzut la 340, 46 cabinete școlare, 0 cabinete medicale de specialitate, 792 cabinete stomatologice, 339 farmacii și un punct farmaceutic. Se poate observa că a existat o creștere semnificativă în rândul cabinetelor stomatologice, a spitalelor și farmaciilor, dar și a cabinetelor medicale școlare.

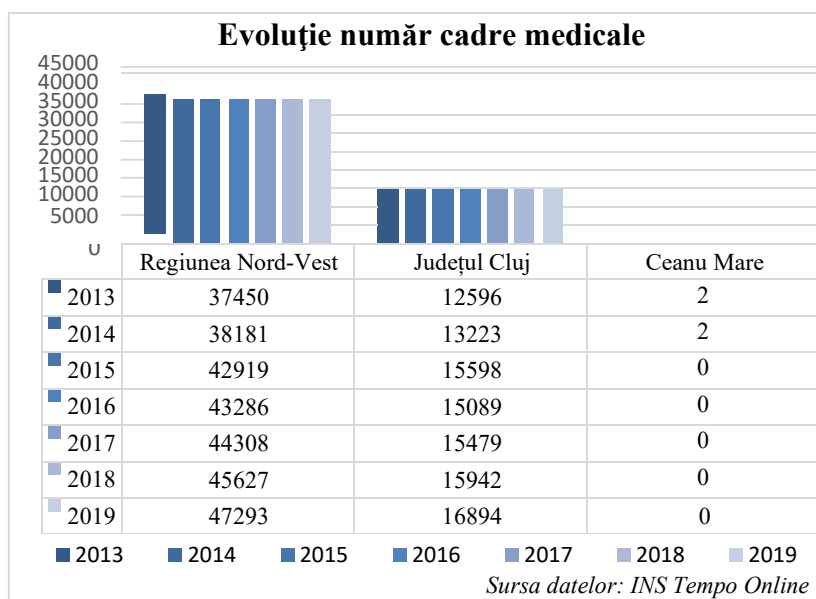
La nivelul comunei Trittenii de Jos, în anul 2020, conform datelor furnizate de INS, este asigurată asistența medicală prin intermediul Dispensarului Uman în care își desfășoară activitatea 2 cabinete medicale de familie și un cabinet stomatologic.

Cel mai apropiat spital este Spitalul Municipal Câmpia Turzii este instituția care se ocupă de asigurarea asistenței medicale pentru locuitorii municipiului și ai comunelor arondate.

Ca urmare a lipsei unei rețele de sănătate foarte dezvoltate, locuitorii comunei Trittenii de Jos se văd nevoiți să apeleze la serviciile medicale din localitățile învecinate. În comuna Trittenii de Jos există o farmacie Ha Wash-Bilal.

Având în vedere evoluția numărului cadrelor medicale în creștere, pe fondul majorării salariilor din ultimii ani un număr tot mai mare al personalului medico-sanitar alege să practice medicina în țara noastră. Această situație nu este valabilă pentru mediul rural unde tot mai multe cadre medicale se feresc să își aleagă să rămână.

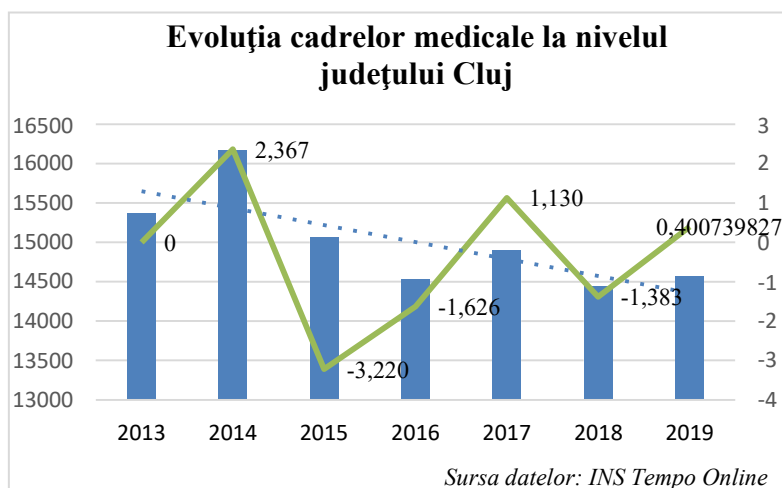
În județul Cluj, în anul 2019 situația numărului personalului medical a fost în creștere continuă ajungând la 16.894 persoane, față de anul 2013, când se înregistra un număr de 12.596 cadre medicale.

Referitor la comuna Tritenii de Jos, în cele două cabinete medicale își desfășoară activitatea 2 medici de familie și 1 cadru medical personal sanitar mediu.

Medicul de familie este furnizorul de îngrijiri de sănătate care coordonează și integrează serviciile medicale furnizate pacienților de către el însuși sau de către alți furnizori de servicii de sănătate. Medicul de familie din comună asigură accesul în sistemul sanitar pentru pacienții săi și se conformează nevoilor acestora, acordând îngrijiri persoanelor din familiile din cadrul comunității, fără nici o discriminare.

Dispensarul medical uman a fost reabilitat, lucrările executate au constat în anveloparea clădirii și înlocuirea ferestrelor cu geam termopan.

În comună nu există un cabinet de planning familial și nu se realizează campanii de informare cu privire la sănătatea locuitorilor, dar periodic se realizează campanii de informare cu privire la sănătate în școli prin cabinetele medicale de familie.

5.8 Servicii publice

Administrația publică locală își desfășoară activitatea în baza Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 57/03.07.2019 privind Codul Administrativ cu modificările și completările ulterioare. Consiliul local și primarul funcționează ca autorități ale administrației publice locale, prima deliberativă cu un număr de 13 membri și cea de-a doua executivă prin primarul ales al comunei Tritenii de Jos, domnul Alexandru-Iosif Dan de la Partidul Verde, este în funcție din octombrie 2020, gestionând situația publică din localitate. În scopul asigurării autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale au dreptul să instituie și să perceapă impozite și taxe locale, să elaboreze și să aprobe bugetul local.

Consiliul local exercită următoarele categorii de atribuții:

- atribuții privind organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor și serviciilor publice de interes local și ale societăților reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și regiilor autonome de interes local;
- atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a localității;
- atribuții privind administrarea domeniului public și privat al localității;
- atribuții privind gestionarea serviciilor furnizate către cetățeni;
- atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern.

Primarul reprezintă unitatea administrativ - teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române ori străine, precum și în justiție. Acesta îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții:

- a) atribuții exercitate în calitate de reprezentant al statului, în condițiile legii;
- b) atribuții referitoare la relația cu consiliul local;
- c) atribuții referitoare la bugetul local;
- d) atribuții privind serviciile publice asigurate cetățenilor;
- e) alte atribuții stabilite prin lege.

În relația cu Consiliul local, primarul:

- a) prezintă Consiliului local, în primul trimestru, un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ - teritoriale;
- b) prezintă, la solicitarea Consiliului local, alte rapoarte și informații;
- c) elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ - teritoriale și le supune aprobării Consiliului local.

Pentru punerea în aplicare a activităților date în competența sa prin actele normative, primarul dispune de un aparat de specialitate, pe care îl dimensionează pentru a răspunde sarcinilor stabilite prin legislația aplicabilă. Aparatul de specialitate al primarului este structurat pe compartimente funcționale. Compartimentele funcționale ale acestuia sunt încadrate cu funcționari publici și personal contractual. Aparatul de specialitate nu are în structură compartiment dedicat TIC (Tehnologii Informaționale și Comunicare), PAPI (Punct de Acces Public la Informație), RECL (rețele electronice și dezvoltare locală) și responsabil de fonduri europene. Primarul conduce și serviciile publice locale.

Clădirea Primăriei (nr. 392) situată în localitatea de reședință Tritenii de Jos este o construcție nouă ce oferă un aspect aparte de cel obișnuit, prin aspectul său modern, dar care totuși se integrează în mod optim în peisajul satului.

5.9 Cultura

România are o cultură unică, aceasta este produsul geografiei și evoluției sale istorice distincte. Aceasta constă în ansamblul de valori materiale și spirituale produse pe teritoriul țării noastre. România este fundamental definită ca fiind un punct de întâlnire a trei regiuni: Europa Centrală, Europa de Est și Europa de Sud-Est, dar nu poate fi cu adevărat inclusă în nici una dintre ele. Identitatea românească a fost formată pe un substrat din amestecul elementelor dacice și romane, cu multe alte influențe.

Identitatea culturală a satului românesc reprezintă o importantă sursă de dezvoltare locală și este caracterizată de un patrimoniu cultural material și imaterial divers. În mediul rural românesc, accesul locuitorilor din sate și comune la cultură este limitat, comparativ cu accesul celor din mediul urban.

O parte integrantă a moștenirii culturale o reprezintă așezămintele monahale. Așezămintele monahale din România au ca specific păstrarea identității și tradiționalității naționale prin practicile meșteșugărești, culinare și agricole, dar și prin conservarea stilurilor arhitecturale specifice regiunilor în care sunt construite.

Din totalitatea unităților de cult din România (18439), doar 1,9% sunt reprezentate de mănăstiri (1,5%), respectiv schituri (0,4%), iar aproape jumătate dintre mănăstirile din România (49,3%) și peste 56% dintre schituri sunt monumente istorice.

În acest context, turismul religios-ecumenic este un instrument de promovare a patrimoniului cultural reprezentat de obiectivele cultural-religioase. Punerea în valoare a moștenirii rurale și a patrimoniului cultural s-a realizat în perioada precedentă de programare la nivel european, în special prin sprijinirea investițiilor pentru renovarea, modernizarea și dotarea aferentă a așezămintelor culturale; restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural; achiziționarea de echipamente pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural.

Satele românești reprezintă importante centre culturale, adăpostind un bogat patrimoniu și un mod de viață bazat pe valori tradiționale. Totuși, nevoia ca satele românești să utilizeze cu succes aceste resurse unice în avantajul economic al populației nu este valorificată suficient.

Cu toate că tradițiile și obiceiurile sunt influențate de poziția geografică a zonei și de prezența resurselor naturale, identitatea culturală nu este definită doar de simpla lor amplasare. Păstrarea și conservarea moștenirii rurale sunt esențiale pentru dezvoltarea turismului rural, etno-folcloric, cultural, ecologic, gastronomic, etc. Reprezentând o posibilitate de promovare a satelor românești cu efect pozitiv pentru populația locală.

Este nevoie de integrarea acțiunilor care să contribuie la promovarea și conservarea tradițiilor locale prin intermediul strategiilor de dezvoltare locală în vederea conservării moștenirii rurale.

Evenimente și activități culturale

În comuna Tritenii de Jos activitățile artistice au loc în incinta Căminelor Culturale, 5

la număr Tritenii de Jos, Tritenii de Sus, Triteni Colonie, Hotar, Pădureni. Aici se desfășoară activități culturale artistice, activități sociale, activități sportive și uneori chiar activități familiale (nunți, botezuri, înmormântări). Unitățile de învățământ din comună desfășoară serbări școlare în incinta căminelor.

Comuna are o Formație de dans popular "Fii Coocului".

În fiecare an au loc "Festivalul Concurs de Interpretare - Voci bărbătești Ion Cristoreanu", Fii Satului, Concurs «Proza scurtă și eseu» "PAVEL DAN" după numele interpretului de muzică populară, fiu al comunei.

Formația de dansuri populare înființată în anul 1958 care a participat de-a lungul anilor la foarte multe evenimente artistice, obținând multe premii și diplome este reprezentativă pentru comuna Tritenii de Jos.

Activitățile sportive desfășurate în comună pe arena de sport din localitatea Tritenii de Jos, existând în comună 4 echipe de fotbal activează în:

- divizia D - 2 echipe

- divizia județeană - Unirea Triteni, Leii Triteni, Viitorul Triteni și Șoimii Pădureni, iar în cadrul echipei Unirea Triteni activează și o echipă de juniori.

Biblioteca – resursă de carte

Biblioteca reprezintă instituția, compartimentul sau structura specializată al cărei scop principal este de a constitui, a organiza, a prelucra, a dezvolta și a conserva colecții de cărți, publicații periodice, alte documente specifice și baze de date pentru a facilita utilizarea acestora de către persoane fizice (utilizatori) în scop de informare, cercetare, educație sau recreere: în cadrul societății informaționale biblioteca are importanță strategică. În țara noastră, întâlnim următoarele tipuri de biblioteci: naționale, universitare, publice (județene, municipale, orașenești și comunale), școlare, specializate (ale instituțiilor academice și de cercetare, instituțiilor publice centrale și locale, instituțiilor de cultură și culte, ale operatorilor economici, sindicatelor, ale altor organizații asociative).

În comuna Tritenii de Jos, conform datelor INS, în anul 2020 existau 2 biblioteci, iar la nivelul județului Cluj în anul 2020 numărul bibliotecilor scăzuse la 272, față de 355 în anul 2013. Și în ce privește bibliotecile comunale numărul acestora a scăzut în orizontul de timp 2013-2020 de la 62 la 49.

Acest trend de scădere a numărului de biblioteci s-a manifestat și la nivelul comunei Tritenii de Jos unde până în anul 2014 au existat 4 biblioteci, în 2015 s-a redus numărul lor la 3 și începând din anul 2016 numărul acestora a scăzut la 2 până la zi.

De asemenea, locuitorii comunei aveau la dispoziție în anul 2020 un număr de 16.704 volume, în scădere față de 2013 când numărul de volume era 19.378. La nivel de județ, numărul de volume a înregistrat o scădere majoră de la 10.002.737 de volume în anul 2020, numărând în anul 2013 un număr de 10.313.103 volume.

Numărul cititorilor activi la nivelul comunei Tritenii de Jos a scăzut aproape la jumătate de la 263 cititori în 2013 la 146 în anul 2020. La nivelul județului, numărul de cititori activi a avut același trend descrescător la 180.047 în anul 2013 la 117.538 cititori în anul 2020.

În ceea ce privește numărul de volume eliberate în comuna Tritenii de Jos, s-au înregistrat 328 volume, în anul 2020 și în anul 2013 erau 1.709 volume. Aceste date denotă descreșterea interesului față de împrumutul de carte în rândul comunității locale.

La nivel de județ, situația este inversă celei de la nivelul comunei Tritenii de Jos în sensul că în anul 2019, se păstrează un trend descendent al volumelor eliberate, numărul acestora scăzând treptat, dar destul de mult 2.089.861 volume în anul 2019, față de anul 2013 când numărul volumelor împrumutate era de 2.977.159.

Numărul personalului angajat în bibliotecă, la nivel județean, în ultimii ani a înregistrat fluctuații mari, în anul 2013 erau 539, a crescut până în 2016 ajungând la 684, apoi a scăzut până la 616 bibliotecari în anul 2020, iar la nivelul comunei Tritenii de Jos există un singur bibliotecar.

5.10 Turismul

România este situată în sud-estul Europei Centrale, în interiorul și exteriorul arcului munților Carpați, pe cursul inferior al Dunării (1075 km), cu ieșire la Marea Neagră, la o distanță față de extremitățile continentului, ce variază între 1050 km și 2800 km.

Teritoriul României este situat la intersecția paralelei 45° N cu meridianul 25° E. Poziția geografică îi conferă României statutul de țară carpato-danubiano-pontică, datorită celor trei elemente naturale definitorii în structura peisagistică și a teritoriului: Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră.

Potențialul turistic de excepție al României este marcat prin două componente esențiale:

- componenta naturală, reprezentată prin peisaje spectaculoase, configurația variată a reliefului, condițiile climatice favorabile, valoarea terapeutică și abundența unor factori naturali de cură;
- componenta antropică, reprezentată prin vestigii ale civilizațiilor ce s-au succedat pe teritoriul României din vremuri imemorabile, monumente și obiective de artă laică sau religioase, muzee și colecții muzeale, elemente de etnografie și folclor de mare frumusețe și originalitate, realizări actuale de prestigiu.

Acestea constituie elementele de mare atractivitate pentru turismul românesc, prezentând o paletă largă de forme de turism: de sejur (de litoral, montan, balnear), vânătoare și pescuit sportiv, turism itinerant cu valențe culturale, turism profesional etc.

Fiecare formă a cadrului natural deține, după specificul său, o anumită capacitate de potențial turistic, urmărită pe treptele majore de relief, crește de la câmpie, la dealuri și

podişuri până la unitățile montane, excepție făcând litoralul românesc al Mării Negre și Delta Dunării, care prezintă aspecte fizico-geografice originale.

România este deținătoarea unui tezaur bogat în vestigii arheologice, monumente istorice, de arhitectură sau de artă, ca și a unui inestimabil patrimoniu care atestă evoluția și continuitatea de muncă și de viață pe aceste meleaguri, dezvoltarea culturii și artei poporului român.

Principalele resurse turistice antropice sunt:

- vestigiile arheologice;
- monumentele istorice, de arhitectură și de artă cu o valoare de unicat;
- muzeele și casele memoriale;
- mărturiile civilizației și culturii populare;
- satele turistice.

Între cele mai reprezentative zone turistice ale României se disting câteva cu caracteristici deosebite:

- București - capitala României, cel mai mare centru politic, industrial, administrativ, cultural, științific și turistic al țării;

- Munții Carpați - prin întindere, accesibilitate ușoară, originalitate și frumusețea peisajelor montane, bogăția de ape minerale și multiple posibilități de practicare a sporturilor de iarnă, constituie cea mai mare și mai complexă zonă turistică a țării. Aici se găsesc renumitele stațiuni montane internaționale Poiana Brașov, Sinaia, Predeal, care, alături de Borșa, Stâna de Vale, Păltiniș, Durău, Semenic, Muntele Mic, Bâlea, dispun de hoteluri moderne și vile cochete, restaurante, numeroase posibilități de agrement, pârtii și instalații pentru sporturile de iarnă și transport pe cablu.

Turismul balnear are, de asemenea, puternice baze de tratament, cazare și agrement în frumoasele stațiuni din depresiunile sau culoarele de văi carpatine: Băile Herculane, Băile Felix, Călimănești-Căciulata, Slănic-Moldova, Băile Tușnad, Covasna, Vatra Dornei și altele.

Potențialul turistic

Toată regiunea Nord-Vest este caracterizată printr-un potențial turistic complex și deosebit de valoros, natural și antropic, constituind o premisă, un factor fundamental și o ofertă turistică primară.

Din componența naturală a potențialului turistic al regiunii se detașează următoarele categorii: potențialul turistic al reliefului, parcuri naturale și arii protejate, respectiv potențialul turistic al resurselor hidrografice (inclusiv hidrominerale și termale).

Regiunea adăpostește unele din cele mai frumoase parcuri naționale și rezervații din România, beneficiind de o floră și o faună bogată și variată și structuri ale reliefului unice în țară. Amintim, astfel, Parcul Național Munții Rodnei, fiind cel mai mare parc din regiune, Parcul Național Apuseni - parcul peșterilor lui Emil Racoviță, Parcul Național Munții Maramureșului – parcul izvoarelor.

Parcul Național Apuseni se află în vestul țării, în partea central-estică a Munților Apuseni, înconjurat de Masivul Vlădeasa la nord, Munții Pădurea Craiului la nord-vest, Munții Bihorului la sud, Munții Gilău la est și Munții Codru-Moma la sud-vest.

Parcul Natural Apuseni reprezintă o zonă montană cu forme de relief diversificate, vârfuri (Biserica Moșului), abrupturi stâncoase (Pietrele Galbenei), chei, văii (Valea Sighistelului, Valea Galbenei), doline (Lumea Pierdută), măguri, lapiezuri, ponoare (Cetațile Ponorului), avene (Avenul cu Vaca), peșteri (Urșilor, Ciur Izbuț, Cetatea Rădeșei, Ghețarul Focul Viu, Peștera Smeilor de la Onceasa); cu suprafețe naturale acoperite cu păduri, pășuni și pajiști; cu floră și faună specifică Occidentalilor.

În interiorul parcului sunt incluse mai multe rezervații naturale de importanță geologică, floristică, faunistică, speologică sau peisagistică. Alte rezervații: Cheile Turzii, Rezervația de orbeți Apahida, Dealul cu Fluturi, Valea legiilor, Fagetul Clujului, Sărăturile și Ocna Veche, Fânațele Suatu, Molhașul Mare de la Izbuț, Pădurea Ciuășului, Cariera Corabia.

În comuna Tritenii de Jos sunt 3 monumente istorice:

- Monumentul Eroilor edificat în data de 9 mai 1976 situat în fața Școlii "Pavel Dan", Tritenii de Jos;

- Bustul scriitorului Pavel Dan edificat în 2004 în curtea Bisericii Ortodoxe, Tritenii de Jos;

- Casa memorială a scriitorului Dan Pavel (Clapa, nr. 359) este situată pe o parcelă, lângă drumul ce leagă Clapa de Tritenii de Jos. Stilul ei denotă vechimea, aceasta fiind construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, având o planimetrie tradițională, cu pridvor pe latura lungă.

În comuna Tritenii de Jos au fost cercetate 3 situri arheologice:

- La poalele dealului "Cetatea Văii" s-au găsit fragmente din epoca bronzului și din epoca romană. Din epoca romană provin mai multe morminte.

- **Tritenii Hotar** – *Gorgana*. Sit arheologic neclasad. Cercetările de teren au identificat în această zonă un grup de 4 tumuli funerari, probabil preistorici, dar pot ține și de înmormântări ale Grupului Nușfalău-Someșeni (sec. VII-VIII). Acestea se prezintă ca o dâlmă de pământ, ridicat pe un teritoriu relativ plan. În cazul nostru, circumferința tumulilor variază între 40 și 100 de m (tumuli

mari), iar înălțimea lor este de 9-15 m. Certitudinea datării poate fi oferită doar de un sondaj arheologic. În aceste cazuri, OG 43/2000 stabilește o zonă de protecție de 50 m măsurată de la zona centrală a dâlmei. Pe panta sudică a tumulului funerar nr. 6, este cimitirul satului.

- În apropiere de Trittenii de Jos s-a descoperit o așezare din epoca fierului.
- Spre Țigăreni s-a găsit o altă așezare romană.

Următoarele obiective din satul Trittenii de Jos au fost înscrise pe lista monumentelor istorice din județul Cluj, elaborată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din România în anul 2010:

- Situl arheologic din punctul “Valea Scroafei” (sec. II-III, epoca romană) (cod LMI CJ-I-s-A-07206).

- ”Villa rustică” din punctul “Țigăreni” (sec. II-III, epoca romană) (cod LMI CJ-I-s-A-07207).

Pe Harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 110) la cca 1,5 km sud-est de sat este marcat amplasamentul unei mănăstiri izolate ("Monostor").

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din satul Trittenii de Jos este înscrisă pe "Lista monumentelor istorice dispărute", elaborată de Ministerul Culturii și Cultelor în anul 2004 (datare: sec. XVII, cod 13B0541).

Pe teritoriul comunei se află mai multe lăcașuri de cult:

În localitatea Trittenii de jos:

Biserica romano-catolică dispărută. Probabil că parohia menționată în 1334 în registrul de decime papale își avea centrul la Trittenii de Sus. Biserica romano-catolică de la Trittenii de Jos este menționată pentru prima dată în anul 1453, când patronul său din familia Farnasi Veres îi atribuie prin testament anumite bunuri. Atunci este menționat parohul, învățătorul și hramul bisericii: "Sf. Treime". Nu avem informații privind locația acesteia.

Capela romano-catolică: a fost construită cu sprijinul financiar al lui Simion Kemény în secolul al XVIII-lea și, pentru o perioadă, era slujită de călugării franciscani de la Turda. După moartea patronului se pare că nu a mai fost îngrijită și a ajuns într-o stare de ruină. Rămășițele capelei erau încă vizibile în secolul al XIX-lea pe un deal în apropierea localității, care a păstrat amintirea edificiului de cult: Dealul capelei.

Biserica ortodoxă/greco-catolică:

Se afla probabil pe locul sau în imediata apropiere a actualei biserici ortodoxe. Prima fază cunoscută a acesteia datează din secolul al XVII-lea, însă nu se cunoaște materialul de construcție. Pictura acestui lăcaș de cult data, se pare, din anul 1762. În anul 1838, comunitatea trecută e curând la Unirea religioasă construiește o biserică de zid în aceeași locație. Acest din urmă lăcaș de cult a fost dărâmat în anul 1995. La ora actuală, în sat există o biserică ortodoxă a cărei construcție s-a încheiat în anul 1996.

În comună mai există două biserici de mari dimensiuni, aparținând cultelor penticostal

și adventist.

În localitatea Trittenii De Sus

Biserica reformată a fost construită între 1908-1911. Până la această dată, se pare, biserica medievală a satului nu mai exista. Edificiul de cult a fost ridicat în stil **neo-romanic** pentru a servi unei comunități reformate mult redimensionate prin colonizarea din anii 1903-1906, cu ajutor de stat și a nobilului local, Kemény Ignác.

Biserica greco-catolică veche data din 1769, fiind construită din lemn. Cea actuală (aparținând cultului ortodox) a fost construită din zid în anul 1926.

În localitatea Clapa

Mănăstirea Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, datează de la mijlocul secolului al XVIII-lea, biserica ei, la acea dată fiind construită în lemn. Cu timpul, aceasta s-a deteriorat, fiind reconstruită în 1967, dar a rămas nefolosită până în 2000 când un grup de credincioși a restaurat locașul de cult. În prezent, mănăstirea Sfântul Ioan Evanghelistul este condusă de Maica Stareță Andreea și părintele duhovnic Vlad Marc. *(Sursa: mitropolia-clujului.ro).*

Biserica mănăstirii Sf. Ioan Evanghelistul– Clapa

În localitatea Triteni Colonie

Biserica reformată a fost construită în 1994. Inițial, locuitorii reformați ai satului utilizau o casă de rugăciune și biserica din satul învecinat, Tritenii de Sus.

Biserica ortodoxă de lemn din Triteni Colonie, cu hramul ”Sf. Trei Ierarhi”, a fost construită începând cu anul 1998 și sfințită în 2009.

În localitatea Pădureni

Biserica ortodoxă/greco-catolică:

Despre biserica veche, care apare în vechile reprezentări cartografice de la finalul secolului al XVIII-lea, nu avem nici o informație. Se afla probabil pe locul sau în imediata apropiere a actualei biserici ortodoxe. Actualul edificiu de cult, purtând hramul ”Sf.

Arhangheli Mihail și Gavril”, a fost construit între 1936-1938.

De asemeni tot în satul Pădureni se află Biserica cultului pentecostal Betel

Infrastructura turistică

Conform datelor statistice, în Regiunea Nord-Vest, în anul 2013 existau 329 agenții de turism licențiate de către Autoritatea Națională pentru Turism, dintre care cele mai multe în județul Cluj cu un număr de 167, urmat de Bihor cu un număr de 75 și Maramureș cu un număr de 3.855 dintre agențiile de turism fac parte din Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România, care are o filială pentru regiunea Nord-Vest.

În ceea ce privește structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică la nivelul județului Cluj, conform datelor INS, în anul 2014 era înregistrat un număr de 184 de astfel de structuri. În anul 2013 numărul acestora era cu 22 structuri mai mare, fiind de 206 structuri.

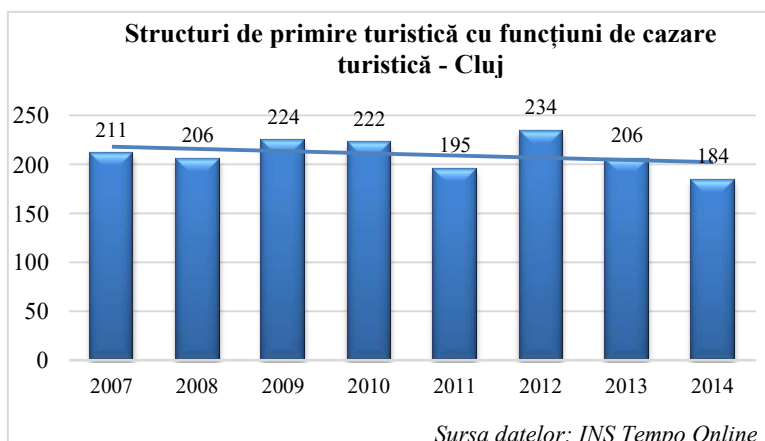
Analizând datele statistice din ultimii ani, se observă că numărul acestor structuri nu a

fost constant, suferind fluctuații de la an la an.

Turiștii sunt atrași de ospitalitatea specifică locului, bucătăria tradițională, zona geografică deosebită și liniștea oferită.

În comuna Tritenii de Jos există o unitate de primire turistică cu funcțiuni de cazare Nicolas Center.

5.11 Situația Socială

Serviciile sociale

Serviciile sociale reprezintă ansamblul de măsuri și activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Pornind de la nevoile fiecărei persoane, serviciile sociale pot avea o adresabilitate mai largă, la nivel de grup sau comunitate.

Pentru realizarea unor acțiuni sociale coerente, unitare și eficiente în beneficiul persoanei, serviciile sociale se pot organiza și acorda în sistem integrat cu serviciile de ocupare, de sănătate, de educație, precum și cu alte servicii sociale de interes general, după caz.

Sistemul de asistență socială din România este reglementat prin legea asistenței sociale nr. 292/2011, publicată în Monitorul Oficial nr. 905 din 20 decembrie 2011. Conform prevederilor acestei legi, sistemul național de asistență socială reprezintă „ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.”

În ultimii ani, impactul politicilor și reglementărilor Uniunii Europene asupra furnizării serviciilor sociale și de sănătate a crescut în mod constant. Deși Uniunea Europeană nu poate emite reglementări cu caracter obligatoriu în domeniul social (datorită acțiunii principiului de subsidiaritate în acest domeniu), serviciile sociale de interes general se află sub incidența unei categorii de reglementări specifice serviciilor și anume cele legate de competiție și achiziții publice. Acest fapt se datorează și modului în care statele membre au decis să își organizeze sistemul de servicii sociale – de exemplu descentralizând organizarea serviciilor sociale, externalizând furnizarea lor directă etc. Deseori, aplicarea rigidă a acestor reguli de contractare și achiziții publice are efecte negative asupra furnizării serviciilor

sociale.

Clasificarea serviciilor sociale are la bază următoarele criterii:

- a) scopul serviciului;
- b) categoriile de beneficiari cărora li se adresează;
- c) regimul de asistare, respectiv regimul rezidențial sau nerezidențial;
- d) locul de acordare;
- e) regimul juridic al furnizorului de servicii sociale;
- f) regimul de acordare.

După scopul lor, serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială etc.

După categoriile de beneficiari, serviciile sociale pot fi clasificate în servicii sociale destinate copilului și/sau familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, victimelor violenței în familie, persoanelor fără adăpost, persoanelor cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victimelor traficului de persoane, persoanelor private de libertate, persoanelor sancționate cu măsură educativă sau pedeapsă neprivativă de libertate aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoanelor cu afecțiuni psihice, persoanelor din comunități izolate, șomerilor de lungă durată, precum și servicii sociale de suport pentru aparținătorii beneficiarilor.

După regimul de asistare, serviciile sociale se clasifică în:

- a) servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe protejate, adăposturi de noapte etc.;
- b) servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanța socială etc.

După locul de acordare, serviciile sociale se asigură:

- a) la domiciliul beneficiarului;
- b) în centre de zi;
- c) în centre rezidențiale;
- d) la domiciliul persoanei care acordă serviciul;
- e) în comunitate.

Categoriile și tipurile de servicii sociale, activitățile și funcțiile aferente fiecărui tip de serviciu, precum și regulamentele-cadru de organizare și funcționare se stabilesc prin Nomenclatorul serviciilor sociale, aprobat prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

Serviciile sociale sunt asigurate de către autoritățile administrației publice locale, precum și de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private, în condițiile actelor normative în vigoare.

Obiectivul principal al ajutorului social este de a veni în ajutorul persoanelor aflate în dificultate pentru ca acestea să obțină condițiile necesare unei vieți decente.

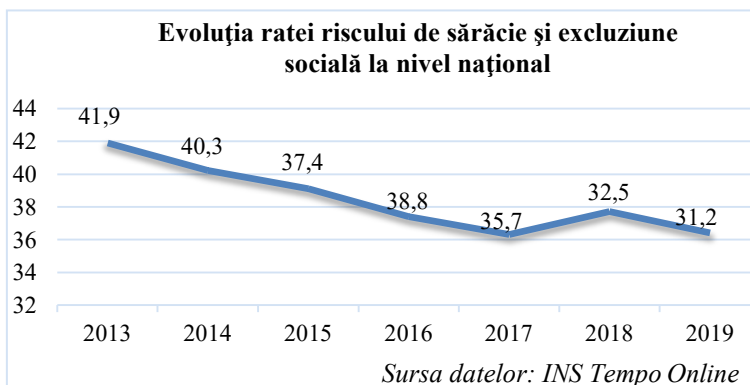
Întreaga activitate de asistență socială a comunei Tritenii de Jos se realizează prin intermediul Primăriei comunei Tritenii de Jos care desfășoară prin structura sa activitatea de asistență socială. Personalului îi revine sarcina de a identifica diferitele cazuri de pe raza comunei și de a întocmi anchete sociale cu privire la persoanele care au venituri reduse, persoanele singure, familiile cu risc social, vârstnici, persoane cu handicap care solicită și necesită măsuri de protecție socială. La nivelul comunei sunt 36 asistenți personali.

În ceea ce privește suma cheltuielilor pentru ajutorul social oferit locuitorilor comunei, aceasta se referă la persoanele a căror venituri sunt minime. Numărul persoanelor care primesc ajutor social este de 11 persoane.

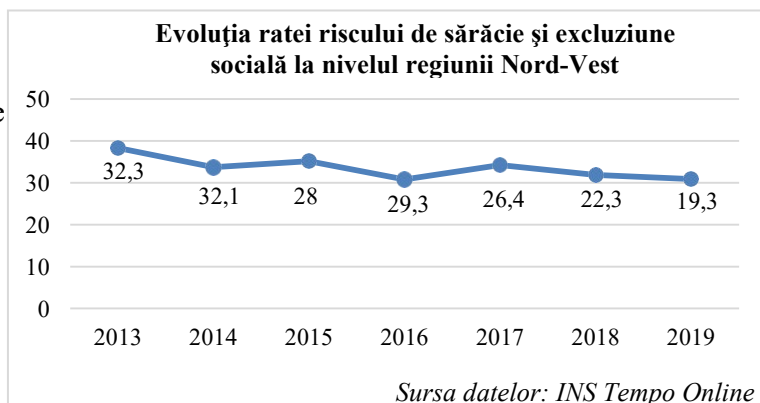
Riscul de sărăcie și excluziune socială

Rata sărăciei relative reprezintă ponderea persoanelor sărace (după metoda relativă de estimare) în totalul populației. Se consideră sărace persoanele din gospodăriile care au un venit disponibil pe adult-echivalent (inclusiv sau exclusiv contravaloarea consumului din resurse proprii) mai mic decât nivelul pragului de sărăcie. În mod curent, acest indicator se determină pentru pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent. Indicatorul este întâlnit uneori sub denumirea de „rata riscului de sărăcie”, conform datelor INS.

La nivel național, rata riscului de sărăcie și excluziune socială a scăzut în 2019 cu 10,7 puncte procentuale față de anul 2013, în timp ce la nivelul regiunii Nord-Vest a scăzut cu 13 puncte procentuale.

Din graficele alăturate se poate observa că ponderea persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, pentru anii menționați, a înregistrat o tendință constant descrescătoare atât la nivel național cât și regional, cu o creștere în anul 2011 la nivel de regiune.

5.12 Mediu

Noțiuni generale

Mediul înconjurător constituie un element esențial al existenței umane și reprezintă rezultatul încrucișării unor elemente naturale cum sunt: solul, aerul, apa, clima, și biosfera, și a unor elemente create prin activitățile umane. Toate aceste elemente interacționează și influențează condițiile existențiale și posibilitățile de dezvoltare pe viitor ale societății. Cu toate acestea, interacțiunea dintre mediu și sănătatea umană este extrem de complexă și dificil de evaluat.

Aderarea la Uniunea Europeană a reprezentat pentru țara noastră și asumarea unui obiectiv strategic fundamental privind gestionarea corectă, eficientă și transparentă a domeniului mediului, bazată pe principii de dezvoltare durabilă, care să conducă la îmbunătățirea calității vieții, în paralel cu dezvoltarea economică și cu progresul social.

În acest sens, la nivel european, temerile majore în legătură cu mediul sunt legate de poluarea aerului, de calitatea inferioară a apei și de produsele chimice periculoase. Efectele acestora sunt agravate de o lipsă de punctualitate și de acțiunile umane precum defrișarea, schimbările climatice tot mai violente și pierderea diversității.

Schimbările climatice din ce în ce mai frecvente, pe termen lung, ar putea conduce la catastrofe naturale majore, cum ar fi reducerea rezervelor de hrană și de apă, fapt ce ar putea determina apariția unor conflicte pe glob și la dispariția multor specii de animale și plante sălbatice, acestea nefiind capabile să supraviețuiască la temperaturi amenințătoare.

Apa este una din cele mai importante resurse naturale, însă înainte de a ajunge să fie consumată, trebuie tratată. Acesta e un proces costisitor, însă necesar, întrucât apa poate fi contaminată de substanțe chimice industriale, pesticide sau chiar germeni și bacterii proveniți din deșeuri sau de la animale. Principala sursă de poluare a apei provine din îngrășăminte și pesticide, care, odată ajunse în albiile râurilor și fluviilor, sunt transportate către mare.

Pe de altă parte, poluarea aerului este cauzată în principal de activitățile din industrie și de traficul rutier. Gazele nocive și aerosolii (particule de praf sau funingine) se numără printre cei mai periculoși poluanți, acestea fiind emise de mașinile cu motoare diesel, de uleiurile arse sau de solvenții folosiți la vopsele. În momentul în care se depășesc anumite praguri ale ozonului troposferic și vin în combinație cu alte substanțe poluante, acestea afectează pădurile, culturile cât și animalele.

Nu în ultimul rând, în ceea ce privește degradarea solului, principalii factorii sunt: eroziunea care ocupă suprafețe relativ mari, alunecările de teren, inundațiile, acidifierea, compactarea, excesul de umiditate, gleizarea, pseudogleizarea, seceta periodică și sărăturarea (pe suprafețe foarte mici).

Un rol important în dezvoltarea armonioasă, durabilă și echilibrată a Regiunii Nord-Vest îl joacă protecția și conservarea mediului înconjurător, acestea fiind vitale populației. Investițiile avute în vedere în regiune vizează și protecția mediului înconjurător, conservarea biodiversității, diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale, extinderea utilizării resurselor alternative de energie și îmbunătățirea eficienței energetice în

sectorul economic și în cel casnic. Este important de precizat faptul că în Regiunea Nord-Vest s-a semnalat o tendință generală de scădere a poluanților atmosferici, efectele lor asupra sănătății umane sunt demonstrate de datele înregistrate de Direcțiile Județene de Sănătate.

Calitatea aerului

În apropierea zonelor verzi, cu păduri și întinderi mari de verdeață, se află, de regulă, cel mai curat aer. Aerul din aceste zone conține cel mai mult oxigen și ioni negativi. Poluarea aerului are diverse surse, unele fiind rezultate din activitățile umane, altele rezultând din condiții naturale ale locului sau climă. Substanțele emise la nivel de mediu atmosferic duc la schimbări climatice, la degradarea stratului de ozon, formarea smogului fotochimic, acidifierea aerului, acesta fiind tot mai greu de respirat.

Poluarea aerului are efecte negative pe termen scurt și mediu, de natură să pună în pericol omul, dar și ecosistemul și poate provoca pagube de ordin economic. Pe termen lung, poluarea produce modificări asupra mediului prin degradarea stratului de ozon, efectul de seră și ploile acide.

Protocolul de la Kyoto la UNFCCC și-a luat angajamentul să reducă pentru România emisiile de gaze cu efect de seră cu 8%, în perioada de angajament, în 2008- 2012, față de anul 1989. Gazele cu efect de seră ale României au scăzut cu 48% în perioada 1989- 2002 acestea fiind calculate în CO₂, față de anii de dinainte de 1989. Scăderea emisiilor de CO₂ se datorează în primul rând, micșorării cantității de combustibili fosili arși în sectorul energiei electrice și termice și în sectorul prelucrării materialelor de construcții.

La nivelul anului 2011, calitatea aerului în Regiunea Nord-Vest se analiza într-un cadru sistematic de monitorizare continuă. Există o o tendință generală de scădere a emisiilor de poluanți în atmosferă, fie că este vorba de gazele cu efect de seră (CO₂, N₂O, CH₄, etc) sau diferite pulberi ca rezultat al activităților de construcție, datele fiind furnizate de Agenția Regională pentru Protecția Mediului.

Poluarea mediului afectează și la nivelul județului Cluj, principalele presiuni asupra calității traficului sunt determinate de traficul rutier, lucrările de construcții, activitățile sociale (încălzirea locuințelor prin utilizarea lemnului drept combustibil), arderile de combustibil în procese tehnologice sau în centrale termice industriale, exploatarea materiilor prime, etc.

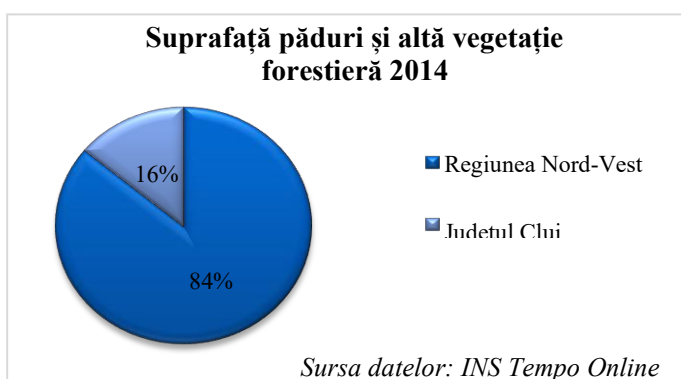
Poluarea se manifestă și printr-un turism neorganizat, prin campinguri neautorizate și ape reziduale (scăderea calității apelor). De asemenea, sunt considerate surse de poluare vizuală și împrejurimile localităților și clădirile cu un aspect dezordonat.

Localitățile rurale sunt afectate de poluare prin prisma agriculturii intensive (ferme de animale, folosirea pesticidelor și insecticidelor), agriculturii de subzistență, în contextul circulației maselor de aer care pot deplasa poluanții la distanțe destul de mari.

În general, activitățile umane produc modificări asupra calității aerului înconjurător, traficul aglomerat, activitățile casnice zilnice, activitățile industriale, dar și deșeurile depuse necorespunzător. În comuna Tritenii de Jos, poluarea este nesemnificativă, realizându-se din încălzirea locuințelor pe timpul sezonului rece, cu combustibili solizi, cum sunt: lemnul, cărbunele, etc.

Dintre toate ecosistemele mediului terestru, pădurile se numără printre cele mai importante ecosisteme datorită funcțiilor ecologice pe care le au. Pădurea reprezintă o sursă majoră de oxigen și se folosește de două procese importante, fotosinteza și respirația. Pădurea produce mai mult

oxigen cu cât consumă o cantitate mai mare de dioxid de carbon, apă și săruri minerale. Odată cu trecerea timpului suprafețele de păduri s-au diminuat și astfel aprovizionarea planetei cu oxigen a suferit un dezechilibru, fapt care conduce și la modificări majore ale climei. Pădurea poate regla circuitul apelor prin reducerea volumului de apă ajuns în sol, prin diminuarea inundațiilor și constituind o barieră pentru o eventuală viitură, protejează solul și de asemenea este și un filtru împotriva poluării. Astfel, vegetația forestieră absoarbe tot ceea ce înseamnă poluanți atmosferici, reține cantități mari de pulberi și reduce poluarea radioactivă.

Din totalul de păduri și altă vegetație forestieră de 1.026.655 ha al Regiunii Nord-Vest, 163.766 ha sunt ocupate de județul Cluj, reprezentând 16%.

Calitatea apei

Calitatea apei este o problemă de importanță majoră și de interes pentru întreaga populație, aceasta fiind dependentă direct de sursele de apă. Presiunea care se exercită asupra suprafețelor de apă este exercitată de către om prin deversarea în emisari a apelor uzate neepurate sau cu un grad scăzut de epurare. Ca resursă naturală, apa este regenerabilă, limitată și este un element indispensabil pentru viață și pentru societate, apa reprezintă cheia pentru multe activități productive, este sursă de energie și cale de transport. Ea este un factor determinant în generarea și menținerea echilibrului ecologic, pentru agricultură, turism, industrie.

Un caracter important în ce privește folosirea apelor este lupta pe care societatea o duce împotriva poluării apei. Unele din sursele de mare intensitate ale poluării apei sunt: poluarea organică, sursa principală fiind deversările menajere din orașe, poluarea bacteriană care afectează calitatea apei potabile, poluarea termică, aceasta provine de la apele de răcire din industrie, dar care sunt vărsate în stare caldă, poluarea toxică provine din industrie, poluarea chimică se produce din sursele de îngrășăminte chimice, petrol și anumite substanțe chimice deversate de întreprinderi cu profil industrial și poluarea biologică.

În Regiunea Nord-Vest, resursele de apă sunt reprezentate prin ape subterane (freatice și de adâncime) și de suprafață (râuri și lacuri) care fac parte din bazinele hidrografice Crișuri, Mureș, și Someș-Tisa. Sursele majore de poluare a apelor de suprafață provin dintr-o serie de activități economice cum sunt: industria extractivă, captarea și prelucrare apei pentru alimentare (stații de epurare, ape uzate orașenești), prelucrări chimice, industria de prelucrare a lemnului, industria metalurgică și construcțiile de mașini, etc.

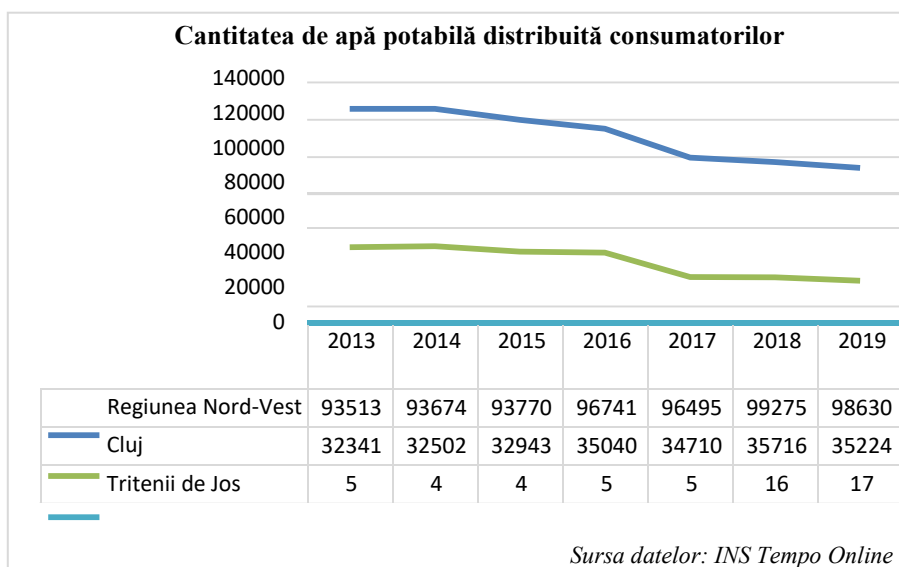
La nivelul Regiunii Nord-Vest, în anul 2007 s-au consumat 125.761 m³, iar la finalul anului 2012 se înregistra pe un trend descendent o cantitate de 97.358 m³.

În anul 2013, cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Cluj era de 33.727 m³, față de anul 2007, când se distribuia 51.792 m³.

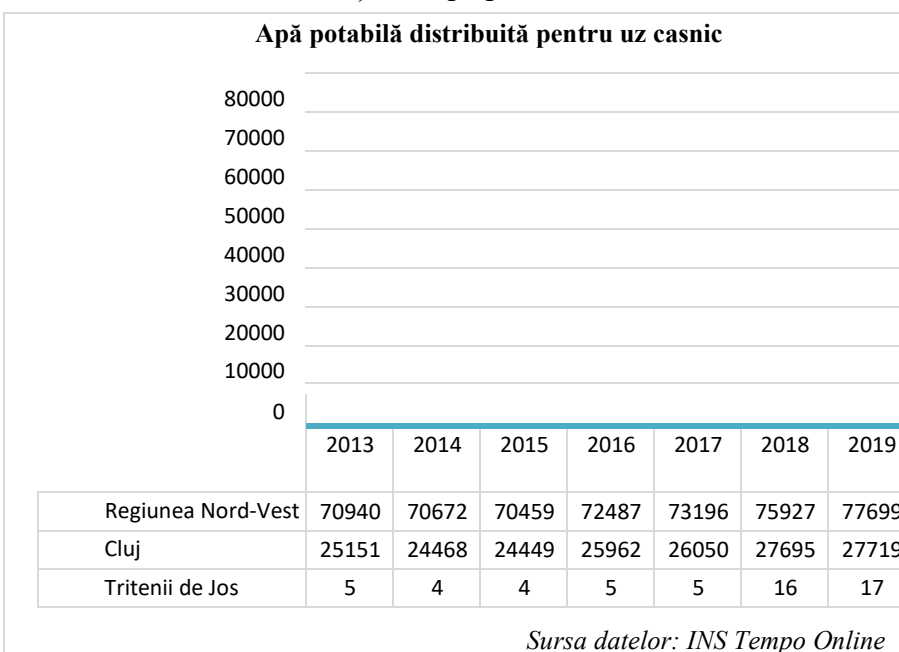
În comuna Tritenii de Jos, distribuția de apă potabilă către consumatori în anul 2013 era de 3 m³, ajungând la o cantitate mult mai mare în anul 2020 respectiv 17 m³.

Din totalul alăturat, apă potabilă distribuită pentru uz casnic la nivel de județ era în 2020 de 35.224 m³ cu 4.43% mai mult în 2013, când se distribuiau 33.727 m³ de apă.

La nivelul comunei Tritenii de Jos, distribuția de apă pentru uzul casnic era în anul 2020 de 17 m³, cu 14 m³ mai mult față de anul 2013 când erau înregistrați 4m³. Se observă o creștere substanțială a consumului de apă potabilă.

Comuna Tritenii de Jos beneficiază de un sistem de apă potabilă funcțional, rețeaua de apă potabilă ajungând în anul 2020 la 22 km.

Conform Institutului de Statistică, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile în comuna Tritenii de Jos, în anul 2013 era de 2,5 km. Evoluția rețelei se observă în

tabelul de mai jos.

Localitate - km	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Regiunea Nord-Vest	11248,1	11425,5	11740,4	12428	12767,9	13123,1	13632,9
Județul Cluj	2970	2899	2831,4	3143,1	3010,3	3052,4	3248,5
Tritenii de Jos	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	22	22

Sursa datelor: INS Tempo Online

Caracterizarea calității apelor subterane are la bază analizarea unor indicatori generali, care se referă la natura chimismului apelor, precum și pe baza unor indicatori specifici datorăți unor eventuale surse de poluare. Pe baza datelor din anul 2011, în general apele subterane din regiune erau în stare chimică bună, iar eventualele poluări se încadrau în limitele admise.

În ceea ce privește apele de îmbăiere, în regiunea Nord-Vest există foarte multe zone naturale cu ape neamenajate pentru îmbăiere, toate reflectând neconformități în cazul parametrilor de clor rezidual și pentru coliformi totali, apele fiind astfel încadrate la condiții necorespunzătoare.

Majoritatea surselor neutilizate în prezent, datorită captărilor necorespunzătoare, a lipsei zonei de protecție și a poluării apelor subterane sunt supuse unui proces intens de degradare, sau chiar de dispariție.

Localitățile rurale încă se caracterizează printr-un grad mai redus de echipare cu rețele de alimentare cu apă în sistem centralizat. Majoritatea rețelelor existente de distribuție sunt subdezvoltate ca lungime și cu un număr redus de consumatori.

În ce privește activitatea de captarea și distribuția apei potabile, beneficiarii sistemelor de rețele de alimentare cu apă din localitățile județului au multe greutăți din cauza gradului avansat de uzură a rețelelor de distribuție, a lipsei zonelor de protecție severă a captărilor, al activităților umane în localitățile amonte zonei de captare, și în special a fenomenelor meteorologice nefavorabile.

În comuna Tritenii de Jos s-au construit și rețele de canalizare pe o lungime de 4,7 km în satele Pădureni (finanțate prin PNDR), Tritenii de Jos (OG7/2006).

Epurarea apelor din canalizare se face prin intermediul a 3 stații de epurare.

Comuna nu are diguri și canale și de asemeni sisteme de irigații.

Calitatea solului

Solul este partea superioară, afânată, a litosferei, care se află într-o continuă evoluție sub influența factorilor pedogenetici, reprezentând stratul superficial al Pământului în care se dezvoltă viața vegetală. În altă ordine, solul reprezintă și stratul subțire de la suprafața scoarței terestre, alcătuită din particule minerale, materii organice, apă, aer, și organisme vii.

În formarea solului, cel mai important factor îl reprezintă alterarea rocilor. Rocile de la suprafața scoarței terestre sunt supuse unor procese de degradare, iar rezultatul acțiunii pot fi factorii chimici, fizici și biologici, rezultatul fiind sfărâmițarea în particule foarte fine de praf, nisip, mâl și conduc astfel la formarea structurii și compoziției chimice și minerale a solului. Din punct de vedere fizic rocile sunt mărunțite sau chiar măcinate, factorul chimic intervine în momentul în care se produc reacții chimice sub influența apei de suprafață sau din rocă, a bioxidului de carbon, a sulfului sau a oxigenului, iar degradarea biologică intervine prin efectul distructiv al diferitelor vietăți, acestea se pot produce prin influențele chimice ale unor organisme vegetale, cum sunt algele și lichenii, care prin natura lor produc acizi ce fac ca suprafețele rocilor să fie mai poroase.

Important în formarea solurilor este și clima, care condiționează formarea diferitelor tipuri de sol. Prin reacțiile climatei se formează fâșiile termice, care la rândul lor contribuie la formarea zonelor biogeografice și climaterice. Astfel, se creează zonalitatea naturală pe care o găsim în fiecare regiune și așa se formează anumite ecosisteme naturale, biocenoze și diferite tipuri de sol.

Un alt factor important sunt organismele vii reprezentate prin vegetație și microorganisme, dar și ele condiționează formarea diferitelor tipuri de sol.

În ce privește partea socio-economică, solul are o importanță aparte pentru mediul înconjurător, pentru că are rolul de a susține activitățile umane, de a furniza produse agricole, biomasă și materii prime atât de necesare condițiilor vitale pentru orice vietate. Solul este considerat cel mai populat mediu de viață, iar atunci când organismele vii din sol mor, resturile vegetale și animalele sunt transformate în humus.

Humusul este amestecul de substanțe organice amorfe aflate în sol, care îi condiționează fertilitatea și care este rezultat din transformarea materialului vegetal sub acțiunea microorganismelor. Humusul conține diferite elemente și substanțe nutritive, ce asigură fertilitatea solului.

La nivelul țării, ca urmare a unor intervenții imprudente, cum este poluarea prin activități industriale, cu prioritate cele miniere, petroliere și chimice, depozitarea de deșeuri, dar și efectuarea necorespunzătoare a lucrărilor agricole, toate acestea au condus la distrugerea structurii solului, la epuizarea substanțelor nutritive, fenomen ce diminuează fertilitatea solurilor folosite în agricultură.

În anul 2013, solurile aveau o fertilitate redusă sau foarte redusă de 52%, o fertilitate moderată de 20,7% și doar 27% prezintă o fertilitate ridicată și foarte ridicată.

În ce privește Regiunea Nord-Vest, suprafețele de teren cu destinație agricolă sunt tot mai afectate de diferite procese de degradare, fie că vorbim de procesele induse de activitatea antropică, fie anumite fenomene naturale. Toate aceste probleme apar prin intensificarea practicilor agricole neadaptate condițiilor de mediu, utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale și menajere, amenajarea necorespunzătoare a haldelor de steril sau a iazurilor de decantare, defrișările intense și abuzive.

Calitatea solului poate fi influențată de îngrășămintele de orice tip, care pot provoca dereglarea echilibrului ecologic, pot determina apariția unui exces de azotați și fosfați, însă

pot duce la degradarea solului și factorii naturali cum sunt seceta, inundațiile, eroziunea, poluarea, etc.

Solul poate fi poluat și prin agricultură și anume prin exploatarea intensivă a agrosistemelor, prin folosirea de pesticide, îngrășăminte chimice, irigații excesive, care în timp conduc la deteriorarea terenurilor arabile.

Folosirea unor pesticide neautorizate duc la acumularea de substanțe dăunătoare vieții din sol, din apă și care mai departe ajung în corpul uman constituind factori de risc în producerea de boli.

Folosirea îngrășămintelor azotoase fără a investiga starea de acidifiere a solului conduce la creșterea acidității solului cu consecințe grave asupra fertilității lui.

Se întâlnesc și soluri afectate de reziduuri zootehnice și care se pot grupa în:

- soluri afectate de activități zootehnice în gospodării particulare unde suprafețele afectate sunt mici și dispersate în gospodăriile din mediul rural;
- soluri afectate de activități zootehnice organizate în ferme - ocupă suprafețe mici și se produc, în cea mai mare parte, în timpul manipulării dejectiilor de la locul de producere la spațiile de depozitare temporară, unde sunt lăsate la fermentare.

Pe teritoriul comunei Tritenii de Jos, predomină solul brun-roșcat de pădure, în diferite stadii de podzolire, sol cu o fertilitate medie, și solul negru de fâneață, cu o fertilitate slabă.

Managementul deșeurilor

Populația, prin activitățile întreprinse creează atât bunuri cât și servicii indispensabile civilizației actuale și aruncă înapoi în natură o serie de produse care nu-i mai sunt folositoare și pe care le cunoaștem sub numele de deșeuri.

Mai jos sunt prezentate tipurile de deșeuri:

- Deșeuri periculoase și nepericuloase municipale (deșeuri menajere și asimilabile din comerț, industrie, instituții) inclusiv fracțiunile colectate separate;
 - deșeuri menajere colectate separat (hârtie, carton, sticlă, plastic, metale, lemn, biodegradabile);
 - deșeuri din grădini și parcuri (incluzând deșeuri din cimitire);
 - alte deșeuri municipale (deșeuri municipale amestecate, deșeuri din piețe, deșeuri stradale, deșeuri voluminoase etc.)
- Deșeuri de ambalaje (inclusiv deșeurile de ambalaje municipale colectate separat);
- Deșeuri din construcții și demolari;
- Nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești;
- Vehicule scoase din uz;
- Deșeuri de echipamente electrice și electronice.

Deșeurile municipale aduc în prim plan problema majoră cu care se confruntă mediul, gestionarea deșeurilor o reprezintă lupta continuă a autorităților de a diminua volumul deșeurilor și de a încuraja re folosirea și reciclarea materialelor.

Consumul mai mic generează vizibil o cantitate mai mică de deșeuri, de aceea reducerea consumului este un pas important în producerea unei cantități mai mici de deșeuri.

În general, în mediul rural întâlnim următoarele categorii de deșeuri:

- deșeuri menajere care provin din activități umane, în principal organice și biodegradabile, printre ele se regăsesc și materiale re folosibile (carton, hârtie, plastic, materiale textile, metalice, etc.);
- deșeuri provenite din spațiile verzi ale gospodăriilor și locurilor ce țin de domeniul public;
- deșeuri care provin din activități de comerț și sunt asimilate cu deșeurile menajere, deșeuri comerciale;
- deșeuri provenite din construcții, din refacerea unor drumuri și construcții;
- deșeuri zootehnice și care provin din gospodăriile particulare;
- deșeuri periculoase rezultate din activități veterinare, spitalicești, farmaceutice sau chiar din activități casnice.

Conform datelor preluate de pe Agenția pentru Protecția Mediului județeană, proiectarea ecologică a produselor pune accentul pe crearea de produse ecologice cu impact minim asupra mediului înconjurător pe întreaga durată a ciclului lor de viață, ținând cont de prevenirea încălzirii globale, gestionarea substanțelor chimice și utilizarea eficientă a resurselor. Prin dezvoltarea produselor ecologice se reduce impactul produselor asupra mediului înconjurător pe întreaga durată a ciclului lor de viață.

Educația pentru mediu are scopul de a îmbunătăți calitatea vieții, poate ajuta oamenii să câștige cunoștințe, deprinderi, motivații și valori de care au nevoie pentru a gospodări eficient resursele pământului și de a-și asuma răspunderea pentru menținerea calității mediului.

Economia europeană are la bază un nivel ridicat de consum de resurse, referindu-ne atât la anumite materii prime (metalele, minerale, lemnul pentru construcții), cât și la energie și sol.

Principalele cauze ale consumului de resurse sunt creșterea economică, dezvoltarea tehnologică și modelele schimbătoare de producție și consum. Aproximativ o treime din resursele utilizate sunt transformate în deșeuri și emisii. Fiecare cetățean european aruncă în medie 520 de kg de deșeuri menajere pe an și această cifră este estimată a fi în creștere, iar consumul de materiale rămâne la aproximativ 15-16 tone pe cap de locuitor pe an.

Deșeurile sunt considerate, o pierdere de resurse naturale (cum ar fi metalele sau alte materiale reciclabile pe care le conțin sau potențialul acestora ca sursă de energie). Astfel, buna gestionare a deșeurilor poate proteja sănătatea publică și calitatea mediului, în același

timp susținând conservarea resurselor naturale. Cele mai mari fluxuri de deșeuri provin din activitatea de producție și din construcții sau demolări. Și în acest domeniu suntem doar pe locul 27 la nivel național (după numărul de locuințe terminate). Majoritatea deșeurilor municipale se mai trimit încă la depozite de deșeuri. În prezent se pune accent pe metodele de reciclare sau incinerare cu recuperare de energie a deșeurilor municipale și de compostare a deșeurilor biodegradabile.

Gestionarea deșeurilor

Activitatea de gestionare a deșeurilor include următoarele activități: colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea deșeurilor, monitorizarea post închidere a depozitelor de deșeuri.

Gestionarea deșeurilor fiind un serviciu public, responsabilitățile din acest domeniu revin exclusiv autorităților publice locale.

La nivelul anului 2013, în ceea ce privește mediul rural al Regiunii Nord-Vest, acoperirea este de 98,51%, operând 31 de prestatori cu sediul în regiune și 2 cu sediul în afara regiunii.

Din raportul Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice, reiese faptul că la finele anului 2013 din totalul de 26 de depozite conforme din țară în Regiunea de Nord - Vest funcționau doar două (Doba-Satu Mare și Oradea-Bihor), în care au fost depozitate 392.242 tone deșeuri (11,13% din totalul colectat la nivel național). Regiunea se situează astfel pe penultimul loc la nivel național, după Regiunea Vest.

Regiunea Nord - Vest este pe locul 2 la nivel național după Regiunea Sud Muntenia, în ceea ce privește numărul sit-urilor contaminate și potențial contaminate. Cel mai mare număr de situri contaminate sunt localizate în județul Maramureș (102 situri).

În comuna Tritenii de Jos nu există o groapă de gunoi. Din acest motiv, cetățenii colectează gunoiul pentru a fi preluat de către firma de salubritate S.C. Supercom S.R L, aceasta colectând deșeurile menajere din poartă în poartă, de pe întreg teritoriul comunei, colectarea acestora făcându-se selectiv și transportă deșeurile către groapa de gunoi SMID Cluj.

5.13 Infrastructura

Noțiuni generale

Zonele rurale din România sunt afectate de lipsa sau deficiența infrastructurii, ceea ce are un impact negativ asupra dezvoltării economice și a calității vieții.

În România, transportul cuprinde rețeaua navală, feroviară, aeriană și rutieră. Transportul naval cuprinde transportul maritim și transportul pe căile și canalele navigabile.

În ce privește transportul feroviar în România, se remarcă un continuu proces de degradare, evoluția căilor ferate fiind în declin semnificativ. Starea precară a infrastructurii, calitatea și vechimea materialului rulant duc la scăderea transportului de mărfuri, la circulația cu viteze reduse, de doar 40-60 km/h și la scăderea constantă a numărului de pasageri transportați. La nivel național, în anul 2019, lungimea rețelei feroviare înregistra 10.759 km,

aflându-se în scădere față de anul 2014, când înregistra 10.777 km. Cauzele care afectează căile ferate sunt legate de uzura fizică avansată pe care o au elementele rulante, atât din punct de vedere tehnic, cât și al condițiilor de confort scăzut al vagoanelor de transport persoane.

Față de transportul feroviar, infrastructura aeroportuară din România s-a dezvoltat pozitiv în ultimii 5 ani, modernizându-se și extinzându-și legăturile aeriene internaționale și înregistrând o creștere a traficului de pasageri.

Transportul aerian este compus din căi interne și internaționale care asigură traficul de marfă și călători între aeroporturi și survolul aeronavelor străine leagând aeroporturile internaționale din străinătate cu cele aflate în România.

Pe de altă parte, în toată țara, se constată o dezvoltare neuniformă a infrastructurii de transport, lipsa unor autostrăzi, în afară de câteva porțiuni scurte (București-Pitești, București-Cernavodă-Constanța, București-Ploiești, Gilău-Câmpia Turzii, centura Sibiului și alte sectoare terminate parțial) care au o lungime mai mică de 500 km.

Drumurile comunale au o lungime de 33.435 km și reprezintă 38,7% din totalitatea drumurilor publice, doar 18,9% dintre acestea fiind modernizate. Din totalitatea drumurilor comunale, 18,9% sunt drumuri comunale modernizate, 22,2% sunt cu îmbrăcămînți ușoare rutiere, 37,1% sunt pietruite și 21,8% de pământ, fiind de multe ori impracticabile în perioadele cu precipitații.

De asemenea, infrastructura cuprinde și conductele de apă potabilă, canalizarea, conductele de gaze, rețele de curent electric, rețeaua de telefonie și tratarea deșeurilor, fapt ce asigură colaborarea județului cu alte județe prin creșterea accesibilității.

Deși lungimea rețelei de distribuție a apei potabile din mediul rural a înregistrat o creștere considerabilă (cu 55,65%), accesul populației rurale la rețeaua de alimentare cu apă este mai scăzut decât în mediul urban (70,29% localități rurale față de 99% localități din mediul urban). În ceea ce privește lungimea rețelei de canalizare din mediul rural, aceasta a crescut cu 22,68% în perioada analizată, numărul de localități rurale care beneficiază de canalizare fiind cu 75,37% mai scăzut decât localitățile din mediul urban (21,53% în rural față de 96,90% în urban).

În ceea ce privește infrastructura generală a comunei Tritenii de Jos, prioritatea investițiilor pentru următorii ani vizează:

- Trotuare sate aparținătoare
- Asfaltare
 - o Drumuri comunale 3-10 km
 - o Drumuri Agricole – identificare
- Siguranță
 - o Limitatoare de viteză (studiu de mobilitate urbană)
 - o Treceeri de pietoni
 - o Montare oglinzi
 - o Parapeți de siguranță
- Achiziție de autobuze
- Înființare parc industrial (SF)
- Internet școala Pădureni
- Trasee utilități unde e nevoie.

Infrastructura de transport

În ce privește infrastructura de bază, problema cea mai importantă este dată de modernizarea drumurilor. Cu o rețea de drumuri bine dezvoltată se înlesnește și se reduce timpul de deplasare spre anumite destinații, astfel sporindu-se accesul în regiune și din regiune către alte zone. Prin urmare, construirea de drumuri este costisitoare, iar investițiile făcute în infrastructura de transport sunt în zone unde densitatea populației este ridicată și astfel factorii de decizie în planificare sunt nevoiți să recurgă la un compromis între eficiența economică și dezvoltarea regională pe termen lung.

Regiunea Nord-Vest este străbătută de 7 drumuri europene: cele mai importante fiind E60 - dinspre Ungaria, face legătura cu Oradea - Cluj - Brașov și București, E576 - Cluj-Napoca - Dej, E81 - dinspre Satu Mare - Zalău - Cluj-Napoca - Brașov - București, E79 - Oradea - Deva, E671 - Oradea - Arad - Timișoara, E58 - Cluj-Napoca - Dej - Bistrița - Baia Mare - Vatra Dornei.

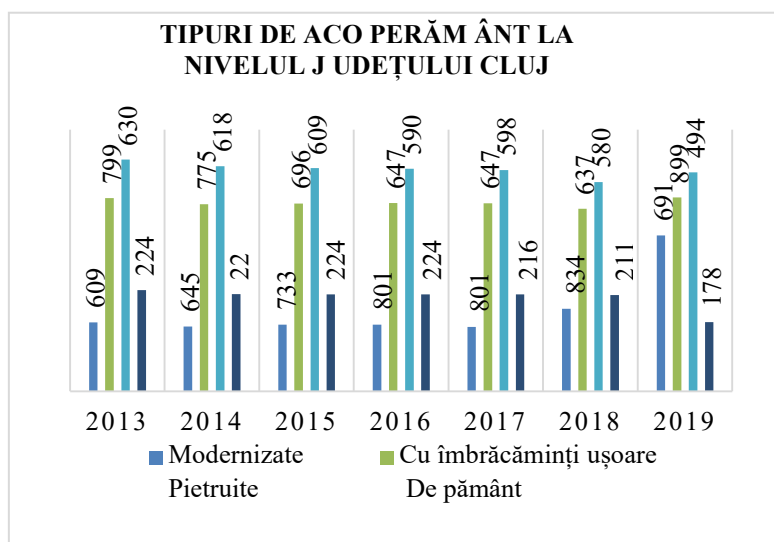
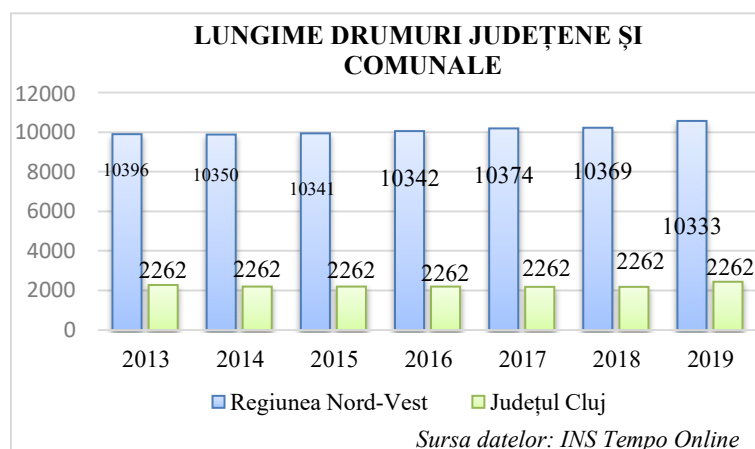
O analiză în profil teritorial a infrastructurii rutiere relevă faptul că, în anul 2019, lungimea totală a drumurilor din regiunea Nord-Vest a fost de 12.729 km, respectiv 14,7% din totalul drumurilor la nivel național. Se remarcă o creștere a infrastructurii rutiere în anul 2019 cu 1,4% față de anul 2012, mai puțin decât media de 2,6% înregistrată la nivel național.

La sfârșitul anului 2019, rețeaua de drumuri publice din Regiunea Nord-Vest măsura 12.729 km.

În anul 2019, în Regiunea Nord-Vest, lungimea drumurilor județene și comunale era de 10.333 km, pe când la nivelul județului Cluj, drumurile județene și comunale măsurau o lungime de 2.262 km.

Din anul 2012 și până în anul 2019 lungimea drumurilor județene și comunale din județul Cluj a crescut cu 80 km.

În județul Cluj, drumurile modernizate în anul 2019 măsurau 691 km, cele cu îmbrăcămiși ușoare 899 km, drumurile pietruite aveau o lungime de 494 km și drumurile acoperite de pământ aveau o lungime de 178 km. Trendul ascendent se poate observa de la an la an, cu precizarea că drumurile de pământ, în anul 2019 au înregistrat o scădere

semnificativă față de anii precedenți.

Regiunea Nord-Vest (Transilvania de Nord) nu dispune de o rețea de drumuri rapide și autostrăzi. Doar o parte (52 km) din autostrada Transilvania (Borș-Oradea-Zalău-Cluj-Napoca-Turda-Brașov) este executată și este deschisă pentru circulație. Soarta executării celorlalte tronsoane este total incertă în contextul concentrării fondurilor publice alocate autostrăzilor pentru axele prioritare trans-europene și nodurile cheie (nici unul neaflându-se în regiune de pe lista adoptată de Consiliul pentru Transport al U.E.)

În localitatea Tritenii de Jos rețeaua de drumuri măsoară 41,91 km, drumuri comunale și drumuri județene.

O parte dintre acestea au fost reabilitate prin Masura 322.

Celelalte drumuri comunale sunt de asemenea, degradate și cu soluții tehnice depășite, nepermițând un acces facil spre zonele rurale.

În ce privește lungimea liniilor de cale ferată, în Regiunea Nord-Vest, aceasta măsura 1663 km în anul 2019, mai puțin cu 6 km decât în anul 2013. În județul Cluj, totalul căilor ferate era în anul 2019 de 239 km, mai puțin cu 1 km decât în 2013.

Transportul aerian, se realizează în regiune printr-un număr de 4 aeroporturi: Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Satu Mare, dintre care primele trei sunt cuprinse în rețeaua TEN-T globală. Cel mai important aeroport al regiunii este Aeroportul Internațional Cluj-Napoca, care preia peste 90% din traficul total de pasageri.

Cu privire la transportul public în și dinspre localitățile învecinate, acesta se efectuează cu mijloace de transport, autoturisme personale și autobuzele unei firmei care efectuează curse.

Comuna nu dispune de transport public și nici de o autogară.

Infrastructura de alimentare cu apă potabilă și gaze

Rețeaua de alimentare cu apă potabilă există în comuna Tritenii de Jos. Lungimea rețelei existente este de 22 km. Se află în implementare de asemeni un proiect finanțat din fonduri nerambursabile “Investiții și dotări pentru îmbunătățirea capacității de operare a Companiei de Apă Aries Turda”.

Totodată, în ultimii doi ani s-au condruit și rețele de canalizare pe o lungime de 4,7 km.

Pe de altă parte, comuna nu dispune de un sistem de irigații care să fie prielnic dezvoltării culturilor agricole din regiune și nici de diguri sau canale.

În comuna Tritenii de Jos există și infrastructură de gaze naturale, rețeaua de gaze naturale având o lungime de 88,9 km la nivelul anului 2019.

Infrastructura de energie electrică

Rețeaua de energie electrică cuprinde întreg teritoriul comunei Tritenii de Jos. Rețeaua de iluminat public măsoară o lungime de 32,6 km.

Alimentarea cu energie electrică este realizată pe stâlpi comuni cu rețeaua electrică de distribuție publică și alimentarea se face din aceleași posturi de transformare. Stâlpii sunt de beton și se regăsesc în fiecare sat, sunt amplasați pe marginea drumului sau uneori prin

grădini și terenuri cu altă destinație. Alimentarea energiei electrice în comună este asigurată de compania Electrica Furnizare S.A.

În ce privește gospodăriile individuale, alimentarea cu energie electrică se realizează din rețeaua electrică de joasă tensiune, aerian, din consola pozată pe clădiri. Aceste instalații alimentează integral consumatorii, atât pe cei casnici cât și societățile comerciale.

În ce privește iluminatul public se implementează proiectul “Eficientizarea și modernizarea iluminatului public, comuna Trittenii de Jos, județul Cluj”. Urmare acestui proiect se vor instala 391 lămpi de iluminat public.

Infrastructura de telecomunicații

La nivelul comunei Trittenii de Jos, furnizorii de servicii care oferă telefonie fixă și mobilă sunt Telekom, RCS&RDS, Orange, Vodafone. Odată cu răspândirea telefoniei mobile, mulți din locuitorii comunei au renunțat la serviciul de telefonie fixă. Serviciile de telefonie mobilă sunt furnizate de aceeași furnizori, care acoperire pe teritoriul comunei.

Serviciile de televiziune sunt oferite de asemeni de aceeași furnizori de mai sus, de asemeni și serviciile de internet.

Serviciile poștale sunt furnizate de Compania Națională Poșta Română care are sediul în Trittenii de Jos nr. 391.

În localitatea Trittenii de Jos nu s-a emis nicio autorizație a unui post de radio local și nici televiziune locală.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui proiect. Numele este descriptiv:

- Strengths (puncte tari)
- Weaknesses (puncte slabe)
- Opportunities (oportunități)
- Threats (riscuri)

Problemele cheie au fost identificate pe baza concluziilor evaluării premergătoare și prezentate în cadrul unei matrici, sub forma punctelor slabe, punctelor tari, oportunităților și amenințărilor.

Punctele tari se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile de care comunitatea dispune și care sunt superioare celor deținute de alte comunități similare.

Punctele slabe se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile insuficiente sau de o calitate inferioară celor deținute de alte comunități similare.

Oportunitățile se referă la mediul extern și reprezintă suma evoluțiilor favorabile ale mediului de ansamblu al țării, care poate îmbrăca forme extrem de diferite plecând de la schimbările legislative, integrarea europeană și posibilitatea oferită comunității de a se dezvolta într-o formă superioară pe ansamblu sau pe domenii de interes.

Amenințările se referă la mediul extern și reprezintă evoluții defavorabile ale acestuia privite în ansamblu, care pot îmbrăca forme extrem de diferite, plecând de la schimbările de mentalitate, lacunele legislative și evoluții economice negative sau instabile care afectează capacitatea comunității de a atinge obiectivele strategice pe care și le-a propus.

Analiza SWOT are o deosebită utilitate în procesul de stabilire a direcțiilor de dezvoltare a comunității, permitând o mai bună gestionare a resurselor și relațiilor de intercondiționare. Totodată, prezentând în mod sintetic atât problemele, cât și realizările comunității analiza SWOT permite înțelegerea rapidă, simultană și integrată a legăturilor dintre elementele pozitive și negative ale comunității.

Unele "oportunități" și "amenințări" vor apărea din "punctele tari" și "punctele slabe" ale comunității, iar amenințările pot fi concrete sau potențiale.

Analiza SWOT a fost întocmită pe fiecare domeniu de analiză de mai sus:

Așezare geografică și suprafață

Puncte tari	S	W	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Comuna Tritenii de Jos este o localitate din județul Cluj, așezată în sud-estul județului Cluj în bazinul Văii Tritiului, afluent al Văii Bolduțului, la 16 km de municipiul Câmpia Turzii și 59 km de Cluj-Napoca -Comuna Tritenii de Jos se întinde pe o suprafață de 59,46 km², având o populație de 4.511 locuitori(la 1 ianuarie 2021 conform datelor INS). - Existența celor 6 sate componente determină un venit mare din colectarea taxelor și impozitelor locale - În localitatea Tritenii de Jos predomină dealurile - Clima specifică zonei este temperat continentală - Prezența vestigiilor arheologice pe teritoriul comunei, 3 monumente istorice și situri arheologice - Solul este prielnic pentru culturile de bază, predomină solul brun roșcat de pădure - Floră și faună bogată cu diverse specii 			<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa sistemului de apă în toate satele - Lipsa sistemului de canalizare în toate satele comunei - Dezvoltare insuficientă a sectorului agricol - Apropierea de râuri favorizează inundațiile - Localitatea nu dispune de un sistem de irigații -Drumuri comunale și ulițe colaterale greu accesibile (necesită modernizare) - Existența pe teritoriul comunei a solurilor negre de fâneață cu o fertilitate slabă - Inexistența digurilor și zidurilor de protecție din apropierea râurilor
Oportunități	O	T	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilități de atragere a investitorilor români sau străini în vederea creării de noi locuri de muncă și a creșterii bugetului local - Exploatarea potențialului de energie eoliană, solară - Exploatarea economică a pădurilor în vederea încurajării turismului de week-end dinspre întregul județ - Creșterea cererii de produse agricole ecologice și a produselor tradiționale 			<ul style="list-style-type: none"> - Continuarea tăierilor ilegale a copacilor și apariția proceselor de erodare a solului -Prezența repetată a precipitațiilor poate provoca inundații care pot distruge anual plantațiile agricole și alte tipuri de vegetație - Apariția unor calamități naturale precum, alunecări de teren, poluare terenuri agricole, risc seismic, inundații, îngheț, ploi abundente - Blocarea programelor de finanțare pentru dezvoltarea rețelei de canalizare - Insuficiența investițiilor pentru reducerea efectelor dezastrelor naturale

Populația

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Populația după domiciliu, din localitate la 1 ianuarie 2021 era de 4511 persoane - Densitatea populației în 2013 este de 75,87 - Structura pe sexe este puțin diferită (48% femei și 52% bărbați) - Numărul divorțurilor s-a păstrat în parametri - Conviețuirea mai multor naționalități, interferențe culturale, lingvistice și religioase cu o mare varietate de tradiții și obiceiuri - Resurse umane cu calificare variată 		<ul style="list-style-type: none"> - Îmbătrânirea populației - Creșterea ratei șomajului, urmare a restructurărilor economice - Emigrarea spre oraș - Lipsa unor instituții guvernamentale care se ocupă cu pregătirea și reconversia profesională - Scăderea numărului populației - Inexistența unui sistem de protecție socială pentru familii nevoiașe
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Apariția de noi locuri de muncă în comună creează stabilitate socială și poate duce la o creștere a natalității - Posibilitatea accesării de finanțări naționale, europene sau internaționale pentru modernizarea unităților sanitare și îmbunătățirea actului medical în vederea scăderii mortalității, și mortalității infantile - Creșterea interesului investitorilor români și străini pentru crearea de noi locuri de muncă - Beneficii oferite tinerilor proaspăt căsătoriți pentru sprijinirea numărului de căsătorii și, în consecință, a natalității - Existența programelor de finanțare pentru dezvoltarea resurselor umane - Creșterea interesului locuitorilor pentru adoptarea unui stil de viață sănătos - Atragerea mediului privat în furnizarea de servicii medicale și asistență socială 		<ul style="list-style-type: none"> - Criză economică poate determina scăderea natalității și a căsătoriilor - Apariția de locuri de muncă în afara comunei ce vor determina migrația locuitorilor și implicit schimbarea domiciliului, rezultând o scădere a forței de muncă în comună - Instabilitatea politică și legislativă - Reducerea numărului de locuri de muncă favorizând migrația externă - Micșorarea numărului de căsătorii poate duce la o scădere a natalității - Declin demografic, îmbătrânirea populației care are efecte negative asupra societății, în general - Migrația populației tinere și a forței de muncă înalt calificate

Învățământ și educație

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unităților de învățământ în localitate - Un procent ridicat de 40,85% al persoanelor care au absolvit studii secundare (profesionale, liceu și școală gimnazială) - Deschiderea populației față de învățământ în general - Existența cadrelor didactice - Procent mic al persoanelor care nu știu să scrie sau să citească 		<ul style="list-style-type: none"> - Număr mic al persoanelor cu studii superioare - Număr scăzut al copiilor care merg la grădiniță - Scăderea numărului personalului didactic - Unitățile de învățământ sunt slab dotate - Dotări insuficiente ale sălilor de clasă cu echipamente informatice sau alte echipamente specifice laboratoarelor - Transportul școlar nu este asigurat - Lipsa sistemului de apă în toate satele - Lipsa sistemului de canalizare în toate satele comunei - Nivel scăzut de instruire a populației - Cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoștințelor manageriale de bază - Inexistența unui parc de distracții - Inexistența unui spațiu de joacă în localitate
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea obținerii de finanțări în vederea îmbunătățirii infrastructurii de învățământ - Atragerea de finanțări în vederea extinderii și dezvoltării unităților școlare - Accesării de fonduri externe în vederea reabilitării, modernizării și dotării unităților școlare - Realizarea unor schimburi de experiență pentru elevii din comună - Accesul cetățenilor la programe de învățare pe tot parcursul vieții și de dezvoltare a abilităților antreprenoriale - Preocuparea autorităților publice locale pentru atragerea de fonduri în sistemul educațional 		<ul style="list-style-type: none"> - Subfinanțarea sistemului de învățământ românesc -Alocarea de fonduri insuficiente pentru amenajarea, întreținerea, modernizarea unităților școlare - Apariția de schimbări legislative în sistemul de învățământ - Dezinteresul față de educație și scăderea calitativă a învățământului - Blocarea programelor de finanțare accesate pentru dezvoltarea infrastructurii de învățământ - Diminuarea gradului de atractivitate al domeniului de educație în rândul tinerilor profesori - Instabilitatea politică și legislativă - Creșterea ratei abandonului școlar -Rezultate nesatisfăcătoare ale elevilor la examinările naționale - Riscul creșterii abandonului școlar ca urmare a dificultăților economice

Economia si mediul de afaceri

Puncte tari S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Principala activitate economică se realizează prin agricultură, urmată de zootehnie - Existența unor firme ce activează în comerț cu amănuntul, industria lemnului, creșterea animalelor - 58 de firme înregistrate la nivelul comunei - 35 de persoane fizice autorizate - Potențial agricol ridicat - Ușoară tendință de creștere a resurselor de muncă atât la nivel de județ cât și la nivel de comună - Numărul mediu al salariaților se situează pe un trend ascendent - Număr mic de șomeri și în scădere - Infrastructura dezvoltată - Vechi tradiții în prelucrarea unor resurse locale - Existența unor resurse naturale(lemn) 	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba dezvoltare a activităților non-agricole generează dependența populației de agricultura de subzistență - Insuficiente investiții în agricultură în eficientizare, mecanizare și transformarea acesteia de către micii fermieri într-o afacere - Echipamente și tehnologii de producție învechite - Venituri scăzute ale cetățenilor comunei - Absorbție scăzută a fondurilor europene pentru dezvoltarea economiei - Adaptabilitate scăzută a lucrătorilor pe piața muncii - Forță de muncă slab instruită, nivel scăzut de calificare - Promovare turistică insuficientă - Număr mic de IMM uri cu activitate de producție - Nivel scăzut de instruire a populației rurale - Îmbătrânirea populației - Scăderea volumului activităților meșteșugărești și artisanale - Servicii deficitare pentru populația rurală - Inițiative antreprenoriale slab dezvoltate - Dezastrele naturale (inundațiile și ploile cu grindină) afectează terenurile agricole și astfel activitatea economică
Oportunități O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Atragerea de investitori români sau străini care să construiască noi fabrici și să ofere locuri de muncă - Posibilitatea obținerii de finanțări în vederea îmbunătățirii infrastructurii rutiere, fapt ce favorizează atragerea investitorilor și menținerea investitorilor actuali - Posibilitatea dezvoltării de noi activități economice de către autoritățile locale pentru majorarea bugetului local - Atragerea de fonduri europene pentru ferme de subzistență - Investiții pe sectorul agriculturii ecologice - Apariția unor asociații de producători agricoli în vederea cooperării, micșorării cheltuielilor și găsirea unei piețe de desfacere mai avantajoasă 	<ul style="list-style-type: none"> - Închiderea sau relocarea firmelor de pe teritoriul comunei - Infrastructura rutieră se poate deteriora, împiedicând sau îngreunând transporturile realizate de către firmele de pe teritoriul comunei - Lipsa finanțării în vederea dezvoltării de noi activități economice de către autoritățile locale pentru majorarea bugetului local - Reducerea numărului de locuri de muncă - Criza economică - Atragerea investitorilor cu potențial economic ridicat poate afecta negativ “micii” producători prin eficientizarea producției agricole și practicarea unor prețuri mai scăzute - Blocarea programelor de finanțare accesate - Direcționarea a fondurilor de care comuna dispune către investiții neperformante sau care nu sunt prioritare - Imaginea negativă a investitorilor vis-a-vis de potențialul socio-economic al regiunii și de oportunitățile de investiții în zonă - Migrația populației tinere

Agricultura

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Păstrarea unor metode tradiționale, preponderent ecologice, de cultură a terenurilor agricole - Fond funciar cu suprafețe întinse (4469 ha) - Suprafața mare de terenuri agricole (3675 ha) - Suprafețe mari de pășuni și fânețe (757 ha) - Existența solurilor cu proprietăți pedologice deosebite - Culturile predominante sunt: cerealele-2489 ha, plantele de nutreț -551 ha, cartoful- 407 ha, legume- 226 ha, legume pentru boabe- 12 ha, culturi potrivite cu solul și clima din zonă - Existența resurselor forestiere - Locuitorii comunei își cultivă propriile terenuri asigurându-și traiul zilnic - Potențialul ridicat al forței de muncă al comunei în dezvoltarea activităților agricole - Gradul de poluare la nivelul solului este scăzut - Existența unei suprafețe de 560 ha în arendă 		<ul style="list-style-type: none"> - Temperaturile scăzute în perioada ploioasă pot dăuna culturilor agricole și induce fenomenul de inundație - Gestionarea inadecvată a deșeurilor rezultate din activitățile agricole - Locuitorii comunei sunt slab informați cu privire la agricultura ecologică - Valorificarea insuficientă a produselor agricole obținute din producție - Lipsa experienței locuitorilor comunei în ceea ce privește implicarea în programe cu finanțare externă - Existența unui număr mare de persoane vârstnice care lucrează în agricultură - Ponderea mică a tehnologiilor moderne în agricultură, grad ridicat de uzură al utilajelor agricole - Investiții reduse în agricultură
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilități de atragere a investitorilor români sau străini în vederea creării de noi locuri de muncă și a creșterii bugetului local - Dezvoltarea agriculturii ecologice prin publicitate (Posibilitatea localnicilor de a-și vinde produsele în târguri organizate) - Stimularea locuitorilor comunei către activitățile agricole ecologice - Posibilitatea autorităților locale de a amenaja spații în comună destinate târgurilor agricole - Posibilitatea obținerii de finanțări pentru susținerea agriculturii ecologice - Posibilități de înființare și sprijinire a asociațiilor de producători agricoli - Posibilitatea de arendare în cazul persoanelor care nu își mai pot lucra singure terenul și recompensarea acestora 		<ul style="list-style-type: none"> - Prezența repetată a fenomenelor meteorologice poate distruge anual plantațiile agricole și alte tipuri de vegetație - Atragerea investitorilor cu potențial economic ridicat poate afecta negativ “micii” producători prin eficientizarea producției agricole și practicarea unor prețuri mai scăzute - Blocarea finanțării fondurilor accesate prin programe naționale sau europene - Direcționarea greșită a fondurilor de care comuna dispune către investiții neprioritare - Criza economică - Pericol de inundații și ploi cu grindină pe teritoriul comunei - Riscul pierderii finanțărilor din fonduri structurale prin neparticiparea la sesiunile de finanțare - Părăsirea activităților agricole împiedicând valorificarea deplină a potențialului agricol - Stabilirea unui preț de referință al producțiilor de cereale la nivel național poate constitui o barieră - Slaba informare a agricultorilor cu privire la normele europene din domeniu - Vulnerabilitatea crescută a micilor fermieri

Sănătate

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Existența Dispensarului uman în comuna Trittenii de Jos - Existența a 2 cabinete medicale de familie - Existența unui cabinet stomatologic - Unitatea sanitară a fost reabilitată termic - Rețeaua extinsă de unități sanitare la nivel de județ (Câmpia Turzii, Dej, Cluj) - Existența a doi medici și a unui asistent medical 		<ul style="list-style-type: none"> - Rețeaua sanitară din comună este slab dezvoltată - Numărul mic al cadrelor medicale (2 medici) - Dotările insuficiente din cadrul cabinetului medical - Distribuție inechitabilă a unităților medico-sanitare și a personalului medical în mediul rural - Accesul îngreunat al cetățenilor la servicii medicale de specialitate - Existența unei singure farmacii în comună - Campanii informaționale și de planning familial cu privire la stare de sănătate nu au loc (în școli și în rândul cetățenilor)
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea obținerii de finanțări în vederea îmbunătățirii infrastructurii de sănătate - Posibilitatea accesării de finanțări naționale, europene sau internaționale pentru modernizarea unităților sanitare și îmbunătățirea actului medical în vederea scăderii mortalității, mortalității și mortalității infantile - Creșterea interesului locuitorilor pentru adoptarea unui stil de viață sănătos - Investiții din mediul privat în furnizarea de servicii medicale - Capacitate de pregătire a populației neocupate prin programe de reconversie profesională pentru postul din domeniul sănătății 		<ul style="list-style-type: none"> - Alocarea de fonduri insuficiente pentru amenajarea, întreținerea, modernizarea unităților medicale - Lipsa finanțărilor în vederea dezvoltării unităților sanitare - Slaba întreținere a echipamentelor medicale existente poate duce la degradarea acestora - Apropierea față de orașele vecine determină migrația medicilor spre locuri de muncă ce oferă avantaje financiare superioare

Servicii publice

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - O bună structurare a compartimentelor aferente aparatului de specialitate al primarului - Comuna Tritenii de Jos este înscrisă în: Asociații de Dezvoltare Intercomunitară: <ul style="list-style-type: none"> - Eco-Metropolitan Cluj, Pazia, Apa Văii Arieș, - Tritenii-Viișoara, Comunitatea Urbană Arieșul - Gal Poarta Apusenilor 		<ul style="list-style-type: none"> - Comuna Tritenii de Jos nu este înfrățită cu nici o localitate - Inexistența unui compartiment responsabil de fonduri europene și TIC
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Deblocarea posturilor în administrația publică locală și posibilitatea de a înființa noi posturi - Posibilitatea de a înființa un compartiment dedicat absorbției fondurilor interne sau externe cu finanțare nerambursabilă și a ocupa postul din compartimentul respectiv - Atragerea de fonduri europene prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară - Creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene prin - Grupurile de Acțiune Locală - Posibilitatea înfrățirii și cu alte localități în vederea favorizării schimbului de experiență și a know-how-ului, precum și în vederea realizării de festivaluri și târguri 		<ul style="list-style-type: none"> - Norme legislative ce împiedică angajarea suplimentară de personal în cadrul primăriei - Interesul scăzut al cetățenilor pentru a lucra în mediul public - Fonduri insuficiente alocate unității administrativ teritoriale de la nivel central

Cultura

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Existența Căminelor Culturale, 5 cămine - Desfășurarea de activități cultural artistice, activități sportive, evenimente familiale - Existența a 2 biblioteci în comună - Evenimente culturale ce țin de tradiție 		<ul style="list-style-type: none"> - Insuficiente evenimente culturale, festivaluri folclorice - Organizarea insuficientă a unor târguri de comercializare a produselor tradiționale specifice zonei - Slaba informare privind potențialul cultural - Numărului de volume eliberate este în scădere - Nu s-a mai înnoit rezerva de carte - Interes scăzut față de activitatea culturală
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea accesării de finanțări în vederea reabilitării, modernizării și dotării bibliotecii - Posibilitatea de finanțări în vederea promovării obiceiurilor și produselor tradiționale 		<ul style="list-style-type: none"> - Slaba întreținere a monumentelor istorice poate duce la dispariția acestora - Insuficiența fondurilor pentru organizarea evenimentelor culturale - Scăderea numărului de volume din cadrul bibliotecii - Dezinteresul față de tradiții și cultură al localnicilor - Lipsa de fonduri pentru instituțiile culturale

Turismul

Puncte tari	S	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Poziționare geografică avantajoasă - Relief bogat în suprafețe cu dealuri - Organizarea de evenimente artistice în timpul anului - Deschidere din partea locuitorilor în primirea vizitatorilor - Existența a 3 monumente istorice și a unor situri arheologice 		<ul style="list-style-type: none"> - Zonă slab dezvoltată din punct de vedere turistic - Inexistența unităților de primire turistică cu spații de cazare - Inexistența punctelor/centrelor de informare turistică - Slaba promovare a comunei în rândul turiștilor - Nivelul deficitar de pregătire a resurselor umane implicate în turismul local - Promovarea și distribuția deficitară a produselor/serviciilor turistice din județ - Păduri nevalorificate din punct de vedere turistic
Oportunități	O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilități de finanțare în vederea amenajării de spații de picnic în pădurile din zonă - Posibilități de finanțare sau identificare de investitori în vederea amenajării de parcuri de aventură în cadrul pădurilor din zonă - Investiții noi în crearea de unități de primire turistică cu spații de cazare - Dezvoltarea agroturismului de către localnici, - Existența unor programe de finanțare pentru dezvoltarea turismului rural - Oportunități de promovare a comunei în localitățile învecinate 		<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea atracțiilor turistice - Insuficiente materiale promoționale în limbi de circulație internațională - Dezvoltarea infrastructurii rutiere din alte județe deviază fluxul turiștilor din județul Cluj - Dezinteresul investitorilor în transformarea comunei ca punct de atracție turistică - Direcționarea fondurilor către alte zone cu potențial turistic din județ - Lipsa investitorilor în crearea de unități de primire turistică cu spații de cazare - Degradarea infrastructurii rutiere - Instabilitatea politică și legislative

Situația socială

Puncte tari	S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Se oferă ajutor social locuitorilor comunei cu venituri scăzute - Existența cabinetelor medicale în localitate - Existența asistenților personali - Se aloacă sume de bani persoanelor fără venituri - Unitățile sanitare au fost reabilite 		<ul style="list-style-type: none"> - Starea nesatisfăcătoare a infrastructurii sanitare existente (clădiri, echipamente) - Inexistența unui centru pentru persoane vârstnice în comună - Existența unei singure farmacii în comună - Nivel redus al veniturilor locuitorilor din comună - Lipsa centrelor de asistență socială în comună - 11 persoane care primesc ajutor social - Inexistența în comună a unei infrastructuri specifice pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile din punct de vedere social - În comună nu se organizează campanii de informare cu privire la sănătate

Oportunități O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea obținerii de finanțări în vederea construirii de centre pentru persoane vârstnice - Implicarea autorităților în procesul de recalificare profesională a șomerilor din sectorul industrial - Creșterea gradului de accesibilitate a persoanelor cu dizabilități la spațiul public - Programe de informare și prevenire a bolilor în rândul populației - Dezvoltarea structurilor pentru bătrâni, dezvoltarea voluntariatului 	<ul style="list-style-type: none"> - Criza economică - Blocarea programelor de finanțare accesate pentru construirea centrelor de asistență socială - Direcționarea fondurilor de care comuna dispune către investiții neperformante sau care nu sunt prioritare - Subfinanțarea serviciilor sociale - Instabilitatea politică și legislativă - Reducerea bugetului public în detrimentul asistenței și protecției sociale - Situația existentă a sistemului sanitar la nivel național

Mediu

Puncte tari S	W Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa surselor majore de poluare și de degradare a mediului pe teritoriul comunei - Calitatea aerului este ridicată în comună - Nu există artere rutiere intens circulat în apropierea gospodăriilor - Solul este prielnic pentru dezvoltarea culturilor de grâu și porumb - Colectarea și transportul deșeurilor menajere se realizează de către o firmă de salubritate - Inexistența unei platforme sau gropi de gunoi pe teritoriul comunei - Transportul de deșeuri se face de către o firmă de salubritate - Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor comunei este în creștere - Fertilitatea solurilor este bună 	<ul style="list-style-type: none"> - Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor conduce la degradarea mediului - O sursă nesemnificativă de poluare se realizează prin arderea anumitor combustibili solizi (lemn, cărbune, coceni de porumb, paie, etc.) - Lipsa serviciilor de apă potabilă în toate satele comunei - Lipsa sistemului de canalizare în toate satele comunei - Nivelul scăzut al protecției naturii - Lipsa de informare a populației cu privire la colectarea selectivă a deșeurilor
Oportunități O	T Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilități de finanțare pentru proiecte ce vizează protecția mediului - Posibilitatea realizării unor campanii de informare și educare a locuitorilor comunei privind protecția mediului - Colectarea selectivă a deșeurilor - Introducerea surselor regenerabile de energie - Realizarea unor gropi de gunoi ecologice 	<ul style="list-style-type: none"> - Tăierea necontrolată și tăierea ilegală a pădurilor - Insuficientă capacitate de absorbție a fondurilor europene - Blocarea programelor de finanțare pentru extinderea sistemelor de canalizare - Precipitațiile abundente afectează calitatea apei potabile - Degradarea mediului natural datorită exploatarea abuzivă a fondului forestier - Riscul producerii de calamități naturale (secetă, inundații, alunecări de teren, risc seismic)

Infrastructură

Puncte tari	S	W	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Poziționare geografică avantajoasă - Aproximare aeroport Cluj - Napoca - Existența rețelei de alimentare cu apă potabilă - Existența energiei electrice în toată comuna - Rețeaua de iluminat public are o lungime de 22km - Prezența în zona a furnizorilor de servicii de telecomunicații (telefonie fixă, telefonie mobilă, televiziune, internet) - Existența unei firme care se ocupă cu transportul și colectarea deșeurilor - Rețeaua de drumuri măsoară 41,91 km - Existența unor mijloace de transport călători în și dinspre localitățile învecinate (autobuze și autoturisme proprietate personală) 			<ul style="list-style-type: none"> - Starea precară a drumurilor comunale și a ulițelor, sunt degradate și cu soluții tehnice depășite - Lipsa sistemului de apă în toate satele comunei - Lipsa sistemului de canalizare în toate satele comunei - Inexistența unei platforme de gunoi în comună sau în apropierea acesteia - Lipsa stațiilor de epurare a apelor - Inexistența unui sistem selectiv de colectare a deșeurilor în comună - Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor menajere și animale - Lipsa unui sistem de reciclare a deșeurilor - Nivel scăzut de conectare al populației rurale la internet în bandă largă - Insuficiente terenuri de sport/ parc de distracții pentru localnici - Comuna nu dispune de sistem de irigații - Infrastructura de transport slab dezvoltată și modernizată
Oportunități	O	T	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Existența programelor de finanțare privind dezvoltarea și modernizarea infrastructurii rutiere, favorizând menținerea investitorilor actuali, dar și atragerea de noi investitori - Existența programelor de finanțare privind sistemul de canalizare - Posibilități de finanțare pentru modernizarea ulițelor și străzilor în comuna Tritenii de Jos - Finanțări din fonduri interne sau externe pentru modernizarea iluminatului public sau extinderea iluminatului public în zone inaccesibile, utilizând energia solară ca sursă - Finanțări din fonduri interne sau externe pentru asfaltare străzi în comuna Tritenii de Jos 			<ul style="list-style-type: none"> - Degradarea infrastructurii cauzate de calamități naturale - Lipsa finanțărilor pentru dezvoltarea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere - Criza economică - Blocarea programelor de finanțare accesate - Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor poate conduce la contaminarea mediului - Dezvoltarea infrastructurii rutiere din alte județe deviază fluxul turiștilor din județul Cluj

7. Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală - SDL 2014-2020

Evaluarea strategiei de dezvoltare locală aplicată de comuna Tritenii de Jos, județul Cluj în perioada 2014 - 2020 este necesară pentru identificarea și analiza rezultatelor, efectelor, mecanismelor implementării și formularea de recomandări și lecții învățate.

Evaluarea rezultatelor strategiei este utilă pentru furnizarea dovezilor și informațiilor cu caracter strategic referitor la ceea ce s-a obținut și cum s-a obținut, prin implementarea strategiei, în vederea îmbunătățirii strategiei pentru perioada 2021 – 2027.

Astfel, pe orizontul de timp 2014 – 2020, au fost identificate 6 domenii prioritare, corelarea cu domeniile de intervenție fiind redată mai jos, prinse în prioritățile operaționale la nivel național.

7.1. Portofoliul de proiecte demarate/implementate în perioada 2009 – 2020:

Nr. Crt	Domeniul de intervenție	Descriere proiect	Grad de implementare %
1.	Infrastructura rutieră		
1.1		Reabilitarea rețelei de străzi ale comunei	50
1.2		Reabilitare pavaje pietonale	10
1.3		Modernizare poduri	20
1.4		Reparație drum comunale	0
1.5		Asfaltare străzi Pădureni	Cerere de finanțare depusă
1.6		Modernizare drumuri comunale	Cerere de finanțare depusă
2	Infrastrutură canalizare și alimentare cu apă		
2.1	Alimentare cu apă și canalizare	Reabilitare rețea de distribuție a apei	Contract în desfășurare proiect inițiat de Compania de Apă
2.2		Reabilitarea și extinderea canalizării menajere în Tritenii de Jos	30
2.3		Alimentare cu apă CAA	Ordin de începere a lucrărilor
2.4		Canalizare Pădureni	Realizat 50%
3.	Social		
3.1		Sistem de servicii integrate pentru vârstnici	0
4.	Infrastructura energie electrică		

4.1		Modernizarea sistemului de iluminat public	40
4.2		Eficientizare și modernizare iluminat public	Contract semnat - faza de proiectare
5.	Educație		
5.1		Modernizarea școlilor și grădinițelor	50
5.2		Bază sportivă Trittenii de Jos	Realizat 30%
6.	Servicii publice		
6.1		Cresterea eficienței energetice	Cerere de finanțare depusă
6.2		Montare centrală termică Capela Trittenii de Jos	Bugetul Local – faza de achiziție
7.	Cultură		
7.1		Conservarea și promovarea culturii tradiționale	50
7.2		Parc de agrement multifuncțional	Contract semnat - faza de proiectare
8.	Mediu		
8.1		Colectarea selectivă a deșeurilor și echipamente tehnologice	10
9.	Alte domenii		
9.1		Proiect integrat de dobândire de competențe , animarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală	0
9.2		Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Trittenii de Jos, județul Cluj cu orizontul de timp 2021-2027	În curs de elaborare
9.3		Executare PUG	Realizat 47%
9.4		Achiziție echipamente IT	Realizat 99%
9.5		Echipament răspândire material antiderapant	Bugetul Local – faza de achiziție

În rezultatul analizei, s-a constatat că în perioada 2009-2020 nu au fost derulate proiecte în toate domeniile.

În ceea ce privește relevanța strategiei anterioare, aceasta poate fi apreciată din punctul de vedere al relevanței față de nevoile socio-economice identificate în analiza contextului anterior.

Pentru analiza eficacității, respectiv a progresului înregistrat în realizarea obiectivelor propuse este necesară o evaluare a modului în care măsurile de acțiune propuse în cadrul strategiei și-au atins țintele stabilite.

Impactul Strategiei de Dezvoltare Locală 2014 – 2020 este evaluat prin prisma efectului de ansamblu al beneficiilor aduse de strategie asupra unui număr cât mai mare de persoane, justificând astfel utilitatea strategiei. Se remarcă faptul că marea parte a măsurilor implementate au vizat domeniul infrastructurii. Impactul așteptat prin implementarea acestor măsuri vizează creșterea calității vieții populației din comună și atragerea unui număr mai mare de turiști, cu efecte benefice asupra mediului de afaceri local.

Principala problemă întâmpinată în implementarea strategiei a fost legată de lipsa fondurilor, ceea ce reprezintă o provocare și pentru perioada următoare, numărul mic de proiecte, accesare de fonduri nerambursabile, precum și lipsă de personal și scrierea de proiecte. În măsura în care se dovedesc a fi în continuare necesare pentru viziunea de dezvoltare ulterioară a comunei, măsurile rămase neimplementate vor fi transpuse în strategia pentru perioada 2021 – 2027.

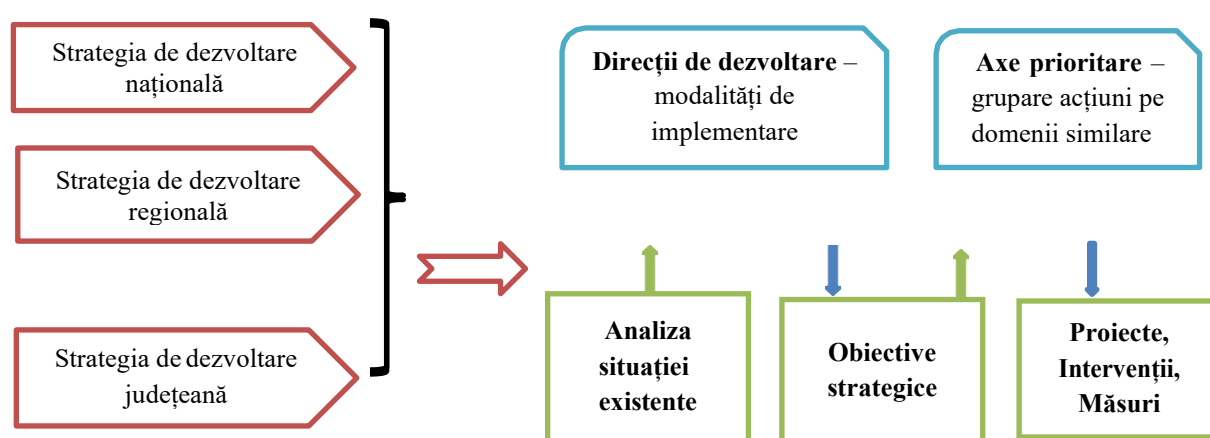
La planificarea dezvoltării comunei Tritenii de Jos în perioada 2021-2027 se va continua implementarea proiectelor începute în perioada precedentă. Totodată, planificarea dezvoltării comunei se va face pe cele 17 Obiective de dezvoltare Durabilă din Agenda 2030, cuprinse în prioritățile operaționale la nivel național, se va ține cont de rezultatele analizei portofoliului de proiecte demarate în perioada precedentă.

8. Planificarea strategică

8.1 Generalități

Planificarea strategică pornește, în contextul actual, luând în considerare rezultatele Analizei situației existente din punct de vedere socio-economic, al mediului și nivelului de echipare tehnică și socială, cât și direcțiile și obiectivele fixate de diversele abordări strategice regionale, naționale, județene care condiționează contextul local și elaborarea unei direcții de evoluție a dezvoltării localității.

În rezultat, luând în considerație strategiile de dezvoltare națională, județeană și regională, analiza situației existente generează direcții de dezvoltare prioritare în raport cu așteptările comunității, considerate ca fiind principalele modalități de realizare a scopului de creștere generală a nivelului de dezvoltare al acesteia. Fiecare dintre aceste direcții presupune parcurgerea obiectivelor strategice care pot fi realizate, prin măsuri și acțiuni grupate în axe prioritare specializate, care conțin proiecte, măsuri și intervenții specifice, de a căror prioritizare, planificare și mod de concretizare, depinde implementarea în condiții optime a strategiei și atingerii obiectivelor propuse.

Etapele esențiale ale unui proces de planificare strategică:

Etapa I – Pregătirea

Etapa II – Identificarea formulării optime a misiunii

Etapa III – Evaluarea situației actuale a instituției

Etapa IV – Dezvoltarea scopurilor strategice și a obiectivelor operaționale

Etapa V – Finalizarea planului scris

Etapa VI – Implementarea planului

Activitatea de planificare strategică a comunei Tritenii de Jos are ca scop dezvoltarea unui sistem de activități, inițiat deja de actuala administrație, și promovarea competitivității teritoriale precum și crearea unei viziuni a viitorului comunei noastre. Obiectivele acestei strategii sunt:

- Identificarea cadrului socio-economic în care se găsește în prezent comuna;

- Crearea unui plan de acțiuni și a obiectivelor de urmărit pe termen mediu și lung;
- Conturarea unei metodologii pentru a identifica resurse în vederea implementării strategiei;
- Pregătirea de acțiuni concrete în acord cu planificările existente la nivel de administrație locală.

Planul Local de Acțiune (PLA) este un instrument de planificare și implementare și conține un set de politici pe domenii de activitate ce se vor aplica într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate într-o strategie. Termenul de realizare a planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului de 10-20 de ani, fixat pentru realizarea Strategiei Locale de Dezvoltare Durabilă (SLDD).

PLA poate fi revizuit periodic, astfel încât țintele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că, pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele economice ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică se multiplică.

Planul Local de Acțiune pentru implementarea Strategiei Locale de Dezvoltare Durabilă a comunei Trittenii de Jos, reprezintă un pachet de măsuri și proiecte necesare schimbării comunității locale pentru atingerea unor parametri specifici societății moderne, astfel ca durabilitatea să devină punctul forte al acesteia.

Dimensiunile dezvoltării actuale economice, sociale, de mediu și tehnologice au fost analizate în cadrul procesului de analiză-diagnostic din cadrul strategiei de dezvoltare, iar țintele-obiective strategice au fost creionate, fixându-se câteva repere ca referințe pentru dezvoltările ulterioare.

“Planul Local de Acțiune” prezintă principalele măsuri și proiecte necesare fazei de planificare și implementare a dezvoltării durabile, astfel: în procesul de dezvoltare să poată fi evaluată continuu complexitatea factorilor social-economic-mediu-tehnologic prin indicatorii de dezvoltare durabilă selecționați ca relevanți pentru comuna Trittenii de Jos.

Utilitatea unui plan de acțiune este dată de amploarea și complexitatea acțiunilor ce trebuie executate pentru atingerea obiectivelor strategice definite în Strategia de Dezvoltare Durabilă a comunei.

Pentru a realiza un management unitar sunt necesare 3 faze distincte, astfel încât procesele necesare atingerii obiectivelor să poată fi bine coordonate:

1. Planul de dezvoltare al Planului Local de Acțiune - planificarea activităților;
2. Planul de executare al Planului Local de Acțiune -implementarea activităților;
3. Planul de monitorizare al Planului Local de Acțiune -evaluarea activităților.

Pentru a asigura o dezvoltare coerentă a comunei Trittenii de Jos, suportul necesar trebuie să fie asigurat de către:

1. Administrația Locală (primăria) și Consiliul Local, care trebuie să-și replanifice dezvoltarea instituțională pentru acordarea unui suport logistic complex necesar Planului Local de Acțiune;

2. Comunitatea Locală - cetățeni și organizații, actorii principali ai dezvoltării locale, prin atitudine și participare activă;

3. Mediul de afaceri - firme și instituții finanțatoare, drept suport financiar și logistic (informații și tehnologii moderne).

8.2 Principii și Condiții

Pentru realizarea Planului Local de Acțiune, primăria comunei Trittenii de Jos, ca autoritate publică locală, trebuie să-și întărească capacitatea instituțională la toate nivelele de decizie și execuție, aceasta presupune atragerea și furnizarea de resurse financiare suficiente și mobilizarea resurselor umane, identificarea celor mai eficiente mecanisme de comunicare, dar și analizarea cadrului administrativ de alocare a responsabilităților.

Rezolvarea problemelor curente, cât și a celor ce vor apare în viitor depinde în foarte mare măsură de gradul de competență al conducerii administrației publice locale.

Materializarea capacității instituționale este un proces de durată în care administrația publică trebuie să acționeze pentru schimbarea radicală a atitudinii funcționarului public față de accesul cetățenilor la activitatea administrației.

În acest sens o principală preocupare a primăriei comunei Trittenii de Jos a fost de armonizare a procedurilor administrative cu cele ale Uniunii Europene.

8.3 Obiective generale

Principalele obiective ale strategiei de dezvoltare locală a comunei Trittenii de Jos sunt:

- ✓ Asigurarea accesului neîngradit la infrastructură (apă, distribuție gaze și canalizare) a tuturor locuitorilor și al consumatorilor economici din comună;
- ✓ Reabilitarea și modernizarea în conformitate cu necesitățile și standarde europene a școlii;
- ✓ Optimizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport, telecomunicații și energie;
- ✓ Protejarea mediului prin conformarea progresivă cu standardele de mediu din Uniunea Europeană pe care România va trebui să le atinga în totalitate;
- ✓ Garantarea condițiilor pentru crearea unor activități rentabile în zootehnie și agricultură;
- ✓ Combaterea excluderii și dezechilibrelor sociale prin crearea de noi oportunități investiționale.

8.4 Consolidarea Capacității Instituționale a Primăriei

Condițiile care stau la baza unei dezvoltări social - economice rapide sunt susținerea și participarea activă, respectarea legilor și onorarea obligațiilor primăriei comunei, precum și implicarea cetățenilor în luarea deciziilor în ceea ce privește rezolvarea propriilor probleme.

Primăria, fiind o interfață între cetățean și instituțiile statului, trebuie să elaboreze și să dezvolte un sistem de administrare bazat pe promovarea autonomiei locale reale și consolidarea cadrului instituțional.

Activitatea publică locală va fi orientată spre:

- Sprijinirea dezvoltării comunității în scopul rezolvării tuturor problemelor comunei;
- Susținerea dezvoltării infrastructurii prioritare pentru comunitate (aprovizionarea cu apă, gaze naturale, energie electrică, etc.);
- Sporirea responsabilității persoanelor cu funcții de răspundere pentru depășirea limitelor stabilite de cheltuieli și utilizarea neeconomică a alocațiilor bugetare;
- Controlarea strictă a bugetului local și distribuirea lui în mod eficient;
- Ajustarea în continuare a cheltuielilor bugetare la posibilitățile reale de acumulare a veniturilor la buget.

Eficientizarea gestionării mijloacelor publice, prin:

- Organizarea de licitații pentru achiziționarea de bunuri, lucrări și servicii pentru necesitățile instituțiilor bugetare din banii publici;
- Reducerea volumului de cheltuieli, inclusiv prin reducerea numărului de personal angajat în instituțiile bugetare, acolo unde este cazul;
- Reevaluarea întregului sistem de servicii publice și transmiterea unor activități către sfera privată.

Consolidarea finanțelor publice:

- Asigurarea cu surse financiare a măsurilor pentru satisfacerea necesităților social-economice și culturale ale populației, pentru dezvoltarea comunei;
- Întreprinderea unor măsuri concrete pentru acumularea veniturilor proprii și menținerea echilibrului bugetar;
- Constituirea de fonduri extrabugetare pentru susținerea unor programe de interes local;
- Susținerea dezvoltării antreprenoriatului ca motor de creștere a economiei de piață.

Stabilirea și promovarea parteneriatului:

- Sprijinirea organizațiilor nonguvernamentale;
- Participarea la proiecte investiționale comune cu sectorul economic în domeniile social, cultural și de mediu.

Consolidarea managementului administrației publice locale constă în:

a. Dezvoltarea managementul resurselor umane

- Preocuparea primăriei comunei Tritenii de Jos pentru pregătirea continuă a funcționarilor publici pe domeniile prioritare dezvoltării comunei.

b. Dezvoltarea nivelului de pregătire profesională

- Stabilirea necesităților și oportunităților de instruire;
- Corelarea necesităților cu potențialul uman existent;
- Stabilirea unui sistem de training adecvat.

c. Folosirea eficientă a resurselor umane

- Stabilirea regulamentului de organizare și funcționare a personalului și a regulamentului de ordine interioară;
- Personalul trebuie să lucreze în domenii de activitate bine definite.

d. Creșterea responsabilității și a independenței profesionale

- Responsabilitatea funcționarilor publici în conformitate cu prevederile legale;
- Conștientizarea importanței activității fiecărui angajat;
- Transparența funcționării sistemului instituțional pentru fiecare angajat;
- Acordarea de stimulente financiare în funcție de eficiența și competitivitatea activităților depuse.

e. Schimbarea de fond a raportului dintre administrație și cetățean

- Serviciul public trebuie să fie orientat în folosul cetățeanului;
- Eliminarea blocajelor birocratice cu care sunt confrunțați cetățenii și agenții economici;
- Întărirea și extinderea cadrului de participare a societății civile la procesul decizional;
- Crearea unei strategii de comunicare operativă cu cetățenii;
- Implementarea unui sistem de management al calității.

f. Realizarea unui sistem de monitorizare a calității serviciilor publice

- Administrarea eficientă a banilor publici;
- Dezvoltarea comunei prin atragerea de proiecte și programe cu finanțare nerambursabilă;
- Cheltuirea eficientă a veniturilor.

g. Dezvoltarea managementul informațiilor

- Corelarea și integrarea bazelor de date din instituție;
- Analizarea nevoilor în domeniul software.

9. Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Comunei Tritenii de Jos, județul Cluj

9.1 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)

Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 (Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 a fost adoptată de Guvernul României în ședința din 9 noiembrie 2018, prin HG nr. 877/2018) include 17 obiective de dezvoltare durabilă, cu ținte clare pentru 2030, obiective ținte și pentru conducerea Comunei Tritenii de Jos, județul Cluj, care va asigura treptat implementarea acestora în perioada 2021-2027 .

Nr. crt.	Obiective de Dezvoltare Durabilă	Descriere	
1	 1 FĂRĂ SĂRĂCIE	Fără sărăcie	Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2	 2 FOAMETE „ZERO”	Foamete „zero”	Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile
3	 3 SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTĂRE	Sănătate și bunăstare	Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă
4	 4 EDUCAȚIE DE CALITATE	Educație de calitate	Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți
5	 5 EGALITATE DE GEN	Egalitate de gen	Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6	 6 APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE	Apă curată și sanitație	Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți
7	 7 ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE	Energie curată și la prețuri accesibile	Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern
8	 8 MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ	Muncă decentă și creștere economică	Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.

9		Industrie, inovație și infrastructură	Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10		Inegalități reduse	Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11		Orașe și comunități durabile	Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12		Consum și producție responsabile	Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13		Acțiune climatică	Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14		Viața acvatică	Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15		Viața terestră	Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16		Pace, justiție și instituții eficiente	Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17		Parteneriate pentru realizarea obiectivelor	Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

◆ Obiectivul 1: Fără sărăcie

Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Strategia își propune reducerea numărului cetățenilor care trăiesc în sărăcie severă și relativă în toate dimensiunile acesteia, potrivit definițiilor naționale. Documentul are în vedere diminuarea numărului de persoane care trăiesc sub pragul de sărăcie, stimularea participării pe piața muncii a persoanelor apte de muncă, dezvoltarea sistemului de protecție și asistență socială.

Potrivit documentului, România înregistrează o pondere ridicată a persoanelor care suferă de deprivare materială severă, raportată la media UE. Conform datelor INS din 2016,

procentajul de persoane încadrate în această categorie era de 23,8%. Rata sărăciei relative în perioada 2007-2016 (stabilită la nivelul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent) a fost evaluată de INS la 24,6%-25,3%, față de nivelul mediu din UE de 16,6%-17,3%. Conform Eurostat, în 2016, 49,2% dintre copiii din România, cu vârste cuprinse între de 0 și 17 ani, prezentau risc de excluziune socială, comparativ cu media UE de 26,4%, țara noastră înregistrând cel mai mare număr de astfel de cazuri. Coeficientul GINI, care măsoară gradul inegalității în societate, a fost, de asemenea, în creștere în România.

Orizont 2020: ▪ Stabilirea unor standarde durabile de calitate și de cost pentru toate serviciile sociale, vizând în mod special pe cele destinate grupurilor vulnerabile; ▪ Dezvoltarea unui sistem național de indicatori de incluziune socială prin integrarea tuturor bazelor de date din sfera asistenței sociale în regim digitalizat care să țină cont de mobilitatea socială; monitorizarea anuală efectivă a rezultatelor pe baza acestor indicatori; ▪ Stimularea participării pe piața muncii a persoanelor apte de muncă aflate în risc de excluziune prin dezvoltarea măsurilor active de consiliere și asistență socială.

Ținte 2030: ▪ Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii; ▪ Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă; ▪ Consolidarea sistemului național unitar al serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme.

◆ **Obiectivul 2: Foamete zero**

Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

Strategia vizează dezvoltarea unui sector agroalimentar durabil și competitiv pentru îmbunătățirea calității vieții și asigurării unor condiții de viață în mediul rural apropiate de cele din mediul urban, promovarea producției autohtone și ecologice și valorificarea produselor tradiționale și montane cu valoare adăugată.

Orizont 2020: ▪ Susținerea producției și diversificarea speciilor autohtone cu valoare genetică ridicată, dar deficitare pe piața internă, în domenii precum legumicultura, creșterea efectivelor la rasele valoroase de suine, taurine și bivoli, sectorul avicol, colectarea și comercializarea lânii, apicultură, pescuit și acvacultură, inclusiv prin stimularea cercetării-dezvoltării în domeniul agro-alimentar; ▪ Creșterea numărului de produse recunoscute la nivel european / atestate tradițional / atestate ca rețete consacrate.

Ținte 2030: ▪ Finalizarea cadastrului agricol; ▪ Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018; ▪ Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică.

◆ **Obiectivul 3: Sănătate și bunăstare**

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Strategia are în vedere reducerea ratei mortalității materne și infantile, diminuarea incidenței îmbolnăvirilor de boli infecțioase și cronice, respectiv prevenirea și tratarea abuzului de substanțe nocive și a bolilor mintale.

◆ **Obiectivul 4: Educație de calitate**

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Strategia se adresează, în principal, următoarelor domenii: accesul tuturor copiilor la educație timpurie, învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul. Asigură faptul că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile.

Orizont 2020: ■ Promovarea culturii antreprenoriale și a deprinderilor necesare în tot sistemul de educație prin reînființarea și/sau modernizarea atelierelor școlare în învățământul profesional și tehnologic; organizarea de concursuri antreprenoriale bazate pe proiecte cu aplicare practică în și între unitățile de învățământ; încurajarea activităților de mentorat voluntar și a parteneriatelor cu mediul de afaceri pe plan local; extinderea societăților antreprenoriale studentești și încurajarea conlucrării acestora cu agenții economici pe bază de contract prin dezvoltarea de parteneriate între universități și reprezentanții mediului antreprenorial.

Ținte 2030: ■ Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional; ■ Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale; ■ Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; ■ Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor.

◆ **Obiectivul 5: Egalitate de gen**

Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

Strategia își propune prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor, în sfera publică și cea privată, asigurarea participării echilibrate și efective a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.

◆ Obiectivul 6: Apă curată și sanitație

Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți

Strategia vizează creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare și a serviciilor publice, alinierea României la cerințele și standardele UE privind gestionarea apei potabile, apelor uzate, deșeurilor și creșterea eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele.

Orizont 2020: ▪ Folosirea mai activă a apelor geotermale atât în scopuri energetice, cât și pentru turismul de sănătate (spa); ▪ Monitorizarea strictă a calității apei potabile destinate consumului populației pentru menținerea în parametrii bio-chimici acceptați.

Ținte 2030: ▪ Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării rașionale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare; ▪ Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%.

◆ Obiectivul 7: Energie curată și la prețuri accesibile

Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Pentru a susține pe termen lung așteptările consumatorilor, sectorul energetic românesc trebuie să devină mai robust din punct de vedere economic, mai avansat și mai flexibil din punct de vedere tehnologic și mai puțin poluant.

Orizont 2020: ▪ Consolidarea politicii de eficiență energetică și protecția consumatorilor; ▪ Reducerea cu 19% a consumului intern de energie primară.

Ținte 2030: ▪ Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale; ▪ Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de *status-quo*) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile; ▪ Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi.

◆ Obiectivul 8: Muncă decentă și creștere economică

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Strategia urmărește susținerea creșterii economice pe locuitor și promovarea sectoarelor

productive și diversificarea produselor cu valoare adăugată, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, modernizarea tehnologică și inovarea, asigurarea muncii decente pentru toți cetățenii, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, renumerarea egală pentru munca de valoare egală, accesul la finanțare. Se susține un turism durabil care creează locuri de muncă și promovează diversitatea culturală, produsele locale și respectul pentru tradiții și mediul în care trăim.

Orizont 2020: ▪ Sprijinirea activității întreprinderilor mici și mijlocii, a antreprenoriatului în rândul tinerilor prin încurajarea și susținerea financiară a start-up-urilor; ▪ Inițierea unor programe de formare profesională de bază cu finanțare UE în corelare cu cerințele pieței muncii, cu accent pe segmentele tinere sau social vulnerabile ale populației; ▪ Încurajarea încheierii de contracte de muncă cu orar flexibil și / sau tele-muncă / teleworking (munca de la distanță); asigurarea de facilități și servicii de sprijin pentru îngrijirea copiilor și a membrilor de familie aflați în întreținere.

Ținte 2030: ▪ Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației; ▪ Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenorialul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare.

◆ **Obiectivul 9: Industrie, inovație și infrastructură**

Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Strategia propune dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, sigure și durabile, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea pentru toți, integrarea întreprinderilor mici și mijlocii în lanțuri valorice și pe piețe externe, modernizarea infrastructurii și reabilitarea durabilă a industriilor pentru utilizarea eficientă a resurselor, prin adoptarea tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, întărirea cercetării științifice și colaborarea cu mediul privat, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare.

Orizont 2020: ▪ Îmbunătățirea conectivității între localități și regiuni prin sporirea ponderii drumurilor județene și comunale modernizate la 61% în 2020 (în comparație cu 39,4% în 2016); ▪ Creșterea bugetului alocat cercetării cu aproximativ 30% anual, cu asigurarea unei distribuții bugetare echilibrate, destinate susținerii atât a cercetării aplicative și inovării, a cercetării fundamentale și de frontieră, cu accent pe domeniile de specializare inteligentă / cu potențial de creștere.

Ținte 2030: ▪ Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și

ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora; ▪ Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere.

◆ **Obiectivul 10: Inegalități reduse**

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Strategia propune reducerea decalajelor, eliminarea discriminărilor de orice fel și politici de realizare progresivă a unei egalități sporite, în special fiscale, salariale, educaționale și de protecție socială.

Coeficientul GINI este indicatorul care măsoară gradul de inegalitate a veniturilor disponibile ale unei populații – când este 0% reprezintă egalitate deplină și când este 100% reprezintă inegalitate absolută. Conform Eurostat, în anul 2008, acest coeficient a fost de 35,9% pentru România, comparativ cu 31,0% media UE, iar în 2016 a fost de 34,7%, comparativ cu 30,8%.

În ceea ce privește inegalitățile între rural și urban, conform INS, 46,2% din cetățenii României trăiau în mediul rural în 2015. Potrivit Eurostat, media UE era de 28%. Pentru decalajul socio-economic dintre mediul urban și rural, indicatorul reprezentativ este „riscul sărăciei sau a excluziunii sociale”. Eurostat subliniază faptul că, în 2016, în România, în mediul urban, rata *riscului de sărăcie* era de 24,3%, în timp ce în mediul rural era la 51,7%. Media UE era de 23,6% în mediul urban și 25,5% în mediul rural.

◆ **Obiectivul 11: Orașe și comunități durabile**

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Strategia vizează asigurarea condițiilor pentru o viață demnă a cetățenilor din comunitățile urbane și rurale prin accesul la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile; accesul la transport public eficient, la prețuri echitabile și accesibile pentru toți; promovarea conceptului de smart-city; consolidarea eforturilor de protecție și salvagardarea patrimoniului cultural; reducerea impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și mediului în general.

Orizont 2020: ▪ Creșterea procentajului de proprietăți cadastrate și înregistrate în toate localitățile la 80% pentru construcții și finalizarea înregistrării terenurilor agricole ce fac obiectul subvențiilor acordate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, ca element de bază al planificării spațiale și amenajării teritoriului; ▪ Implementarea programelor existente și adoptarea de măsuri suplimentare pentru avertizarea timpurie, intervențiile de urgență și acțiunile ulterioare de reabilitare prin precizarea responsabilității tuturor factorilor cu atribuții în domeniu în caz de calamități naturale (seisme, inundații, alunecări de teren) sau accidente (deversări sau emisii nocive, incendii extinse etc.).

Ținte 2030: ■ Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ; ■ Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială; ■ Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic.

◆ Obiectivul 12: Consum și producție responsabile

Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Strategia propune trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare prin introducerea unor elemente ale economiei circulare, creșterea productivității resurselor, reducerea risipei de alimente și a deșeurilor, prin: diminuarea generării, de consumuri la toate nivelurile sale; reciclare și reutilizare; încurajarea companiilor să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea activităților lor în ciclul de raportare; promovarea practicilor durabile de achiziții publice; conștientizarea cetățenilor asupra a ce înseamnă un stil de viață în armonie cu natura.

Orizont 2020: ■ Tranziția de la modelul economic actual bazat pe producție și consum la economia circulară prin schimbarea mentalității prin educație, schimbarea comportamentului consumatorilor și prin dezvoltarea de mecanisme financiare pentru susținerea perioadei de tranziție; ■ Finalizarea cadrului legislativ privind promovarea achizițiilor publice verzi; ■ Introducerea unui cod al sustenabilității care permite o raportare complexă a atitudinii companiilor privind aplicarea principiilor dezvoltării durabile.

Ținte 2030: ■ Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare; ■ Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030; ■ Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%); ■ Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și materialele textile până în 2025.

◆ Obiectivul 13: Acțiune în domeniul schimbărilor climatice

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Strategia vizează consolidarea capacității de adaptare și reziliență a României pentru a

combate pericolele legate de schimbările climatice și dezastrelle naturale prin integrarea măsurilor de diminuare și de adaptare la acestea atât în strategiile, cât și în politicile naționale și în planificarea și creșterea nivelului de educație și conștientizare.

◆ Obiectivul 14: Viață acvatică

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Strategia își propune prevenirea și reducerea poluării marine, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine, conservarea zonelor costiere și asigurarea unui pescuit durabil.

◆ Obiectivul 15: Viața terestră

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Strategia are în vedere conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor terestre, managementul durabil al pădurilor, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, dezvoltarea infrastructurii verzi, conservarea și protejarea zonelor umede, asigurarea conservării ecosistemelor montane, susținerea cercetării în domeniu, gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea defrișărilor abuzive și a tăierilor rase, tranziția către o economie circulară.

◆ Obiectivul 16: Pace, justiție și instituții eficiente

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Strategia are în vedere dezvoltarea capitalului social, promovarea toleranței, eradicarea violenței asupra copiilor și reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență, diminuarea corupției, dezvoltarea instituțiilor eficiente și transparente la toate nivelurile, asigurarea procesului decizional receptiv, inclusiv participarea și reprezentarea cetățenilor la toate nivelurile și asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale.

◆ Obiectivul 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Viziunea conturată pentru comuna Tritenii de Jos:

“Comuna Tritenii de Jos - o localitate dezvoltată din punct de vedere economic și social, prin valorificarea resurselor și a poziționării geografice, atrăgând astfel investitori și oferind cetățenilor săi locuri de muncă și un nivel de trai mai ridicat.”

9.2 Obiectivele Strategiei de Dezvoltare Durabilă a comunei Tritenii de Jos

9.2.1 Obiective generale/strategice

Viziunea strategiei de dezvoltare a comunei Tritenii de Jos pentru perioada 2015-2020 continuă și în orizontul de timp 2021-2027 spre a se ajunge la punctul de destinație spre care trebuie să se îndrepte toate eforturile și resursele localității, pentru a oferi cetățenilor săi un nivel de trai mai ridicat, locuri de muncă, egalitate de șanse, precum și un mediu înconjurător curat păstrând normele de poluare la un nivel cât mai scăzut.

Aceasta reprezintă însumarea resurselor de care comuna Tritenii de Jos dispune sau care pot fi atrase, precum și viziunea comunității cu privire la nevoile și problemele ce trebuie rezolvate în cadrul acesteia.

În perioada 2021-2027, comuna Tritenii de Jos își propune în primul rând să atragă investiții, astfel încât să obțină un echilibru economic și o plajă de locuri de muncă mai mare și mai diversificată. De asemenea, autoritățile publice locale vor veghea spre o dezvoltare economică cu un impact negativ redus asupra mediului înconjurător.

În acest sens, se au în vedere următoarele obiective strategice:

1. Așezare geografică și suprafață
 - 1.1 Combaterea și prevenirea calamităților naturale
 - 1.2 Exploatarea economică a cadrului natural
2. Populația
 - 2.1 Împrospătarea resurselor demografice și furnizarea de servicii de înaltă calitate cetățenilor
3. Învățământ și educație
 - 3.1 Creșterea calității serviciilor educaționale oferite comunității
 - 3.2 Creșterea nivelului educațional al locuitorilor și a capacității acestora de adaptare la schimbările socio-economice
4. Economie
 - 4.1 Creșterea nivelului de trai și crearea de locuri de muncă
 - 4.2 Dezvoltarea calitativă a forței de muncă
 - 4.3 Dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare externă
5. Agricultură
 - 5.1 Dezvoltarea și modernizarea sectorului agricol

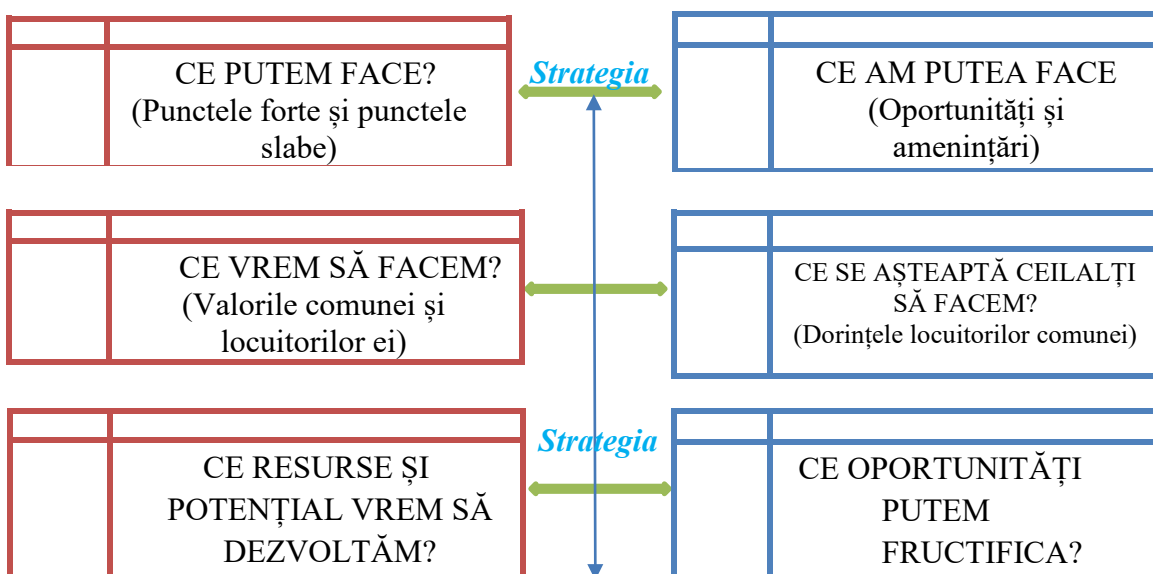
- 5.2 Asigurarea pieței de desfacere a produselor agricole
- 6. Sănătate
- 6.1 Îmbunătățirea actului medical și susținerea sănătății cetățenilor
- 7. Servicii publice
- 7.1 Creșterea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare internă sau externă și promovarea schimbului de experiență cu alte localități
- 7.2 Dezvoltarea capacității organizaționale a comunei
- 8. Cultură
- 8.1 Dezvoltarea vieții culturale a comunității din localitate

- 9. Turism
- 12.1 Dezvoltarea turismului prin crearea, dezvoltarea și promovarea atracțiilor turistice

- 10. Situația socială
- 10.1 Dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea egalității de șanse
- 11. Mediu
- 11.1 Reducerea efectelor antropizării asupra mediului înconjurător și creșterea calității mediului
- 11.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranței și bunăstării locuitorilor
- 12. Infrastructura
- 12.1 Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare, promovând o economică prietenoasă cu mediul înconjurător

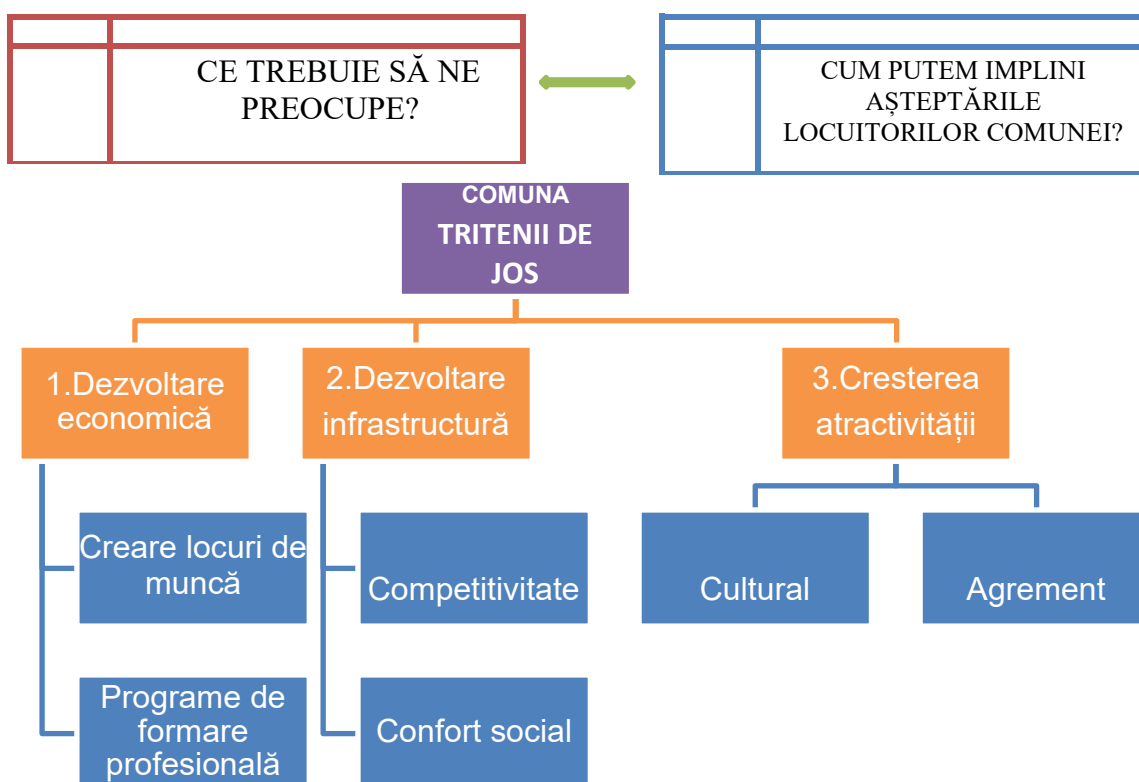
9.2.2 Obiective specifice

Întrebări cheie care îndrumă analiza strategică:

În urma analizei SWOT s-au identificat trei principii prioritare care au stat la baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării durabile, și anume:

1. Viata economică a comunei Tritenii de Jos, trebuie revigorată și dezvoltată în toate domeniile sale, inclusiv în infrastructură, sănătate, asistență socială, agricultură, zootehnie, industrie și comerț. Consiliul Local va trebui să investească pentru revitalizarea vieții economice a comunei, trebuie să fie prioritatea numărul unu, deoarece produce cele mai mari efecte benefice.

2. Infrastructura necesită îmbunătățiri continue, de aceea investițiile trebuie făcute după anumite criterii economice astfel încât să producă beneficii:

- siguranța și securitatea locuitorilor comunei împotriva calamităților;
- raportul valoarea investiție/ efecte economico-financiare produse și raportul valoare investiție/numărul beneficiarilor.

3. Un punct important pentru creșterea atractivității comunei îl constituie facilitățile culturale și de agrement pe care ar putea să le ofere comuna Tritenii de Jos, astfel încât confortul social al locuitorilor să fie îmbunătățit. Complementar acest lucru va crește și atractivitatea turistică a comunei.

Astfel raportat la obiectivele generale/strategice identificăm obiectivele specifice ale comunei Tritenii de Jos:

1. Așezare geografică și suprafață	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
1.1. Combaterea și prevenirea calamităților naturale	1.1.1. Amenajarea de diguri și rampe de protecție în zonele cu risc ridicat de inundații
	1.1.2. Protejarea solului prin acțiuni de combatere a eroziunii, limitarea utilizării substanțelor chimice de sinteză și îmbunătățirea conținutului de substanțe organice
	1.1.3. Investirea în rețeaua de canalizare în toată localitatea
1.2. Exploatarea economică a cadrului natural	1.2.1. Amenajare zone de picnic în pădurile cu potențial turistic ridicat
	1.2.2. Amenajarea corespunzătoare și îmbunătățirea managementului zonelor naturale ale localității în scopul protecției și îmbunătățirii mediului natural
	1.2.3. Amenajarea de parcuri de panouri cu celule fotovoltaice
	1.2.4. Investirea în stațiile de epurare a apelor la nivelul comunei
2. Populația	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
2.1. Împrospătarea resurselor demografice și furnizarea de servicii de înaltă calitate cetățenilor	2.1.1. Atragerea de investitori români și străini în vederea creării de noi locuri de muncă
	2.1.2. Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale locale și stimularea formării profesionale
	2.1.3. Creșterea adaptabilității lucrătorilor pe piața muncii și programe de specializare, reconversie și formare profesională
	2.1.4. Renovarea/modernizarea și dotarea unităților medicale din comună
	2.1.5. Dezvoltarea unor servicii medicale integrate

	2.1.6. Modernizarea și îmbunătățirea infrastructurii sociale
	2.1.7. Dezvoltarea resurselor umane și utilizarea eficientă a potențialului forței de muncă
	2.1.8. Stoparea depopulării spațiului rural
	2.1.9. Reabilitarea dispensarului uman și dotarea lui
	2.1.10. Susținerea activității medicale prin atragerea de medici
3. Învățământ și educație	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
3.1. Creșterea calității serviciilor educaționale oferite comunității	3.1.1. Combaterea abandonului școlar
	3.1.2. Facilitarea accesului la educație
	3.1.3. Renovarea/modernizarea și dotarea unităților școlare
	3.1.4. Modernizarea și dotarea laboratoarelor din unitățile școlare
	3.1.5. Dezvoltarea abilităților de operare a echipamentelor IT de către elevi și promovarea meseriilor din domeniu
	3.1.6. Susținerea educației la nivel local și o bună colaborare cu conducerea unităților școlare din comună
3.2. Creșterea nivelului educațional al locuitorilor și a capacității acestora de adaptare la schimbările socio-economice	3.2.1. Dezvoltarea abilităților de operare a echipamentelor IT de către o plajă mai largă de locuitori din comună
	3.2.2. Promovarea meseriilor din domeniul de cercetare-dezvoltare, inovare și prezentarea ofertei educaționale pe această nișă prin intermediul facultăților de profil
	3.2.3. Dezvoltarea resurselor umane și utilizarea eficientă a potențialului forței de muncă
	3.2.4. Promovarea sportului și stilului de viață sănătos și dezvoltarea infrastructurii de sport
	3.2.5. Amenajarea unei baze sportive (parc de agrement)
	3.2.6. Stimularea populației din segmentul de vârstă 30-34 de ani să promoveze studii superioare

4. Economia și mediul de afaceri	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
4.1. Creșterea nivelului de trai și crearea de locuri de muncă	4.1.1. Sprijinirea inițiativelor antreprenoriale locale
	4.1.2. Atragerea investitorilor și construirea de întreprinderi pentru creșterea numărului de locuri de muncă
	4.1.3. Sprijinirea asocierii producătorilor agricoli în vederea cooperării, micșorării cheltuielilor și găsirea unei piețe de desfacere mai avantajoase
	4.1.4. Eficientizarea activității agricole
	4.1.5. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rutiere în puncte cheie din comună
	4.1.6. Sprijinirea dezvoltării agriculturii ecologice
	4.1.7. Demararea de noi activități economice de către autoritățile publice locale
	4.1.8. Informarea forței de muncă privind oportunitățile de pe piața muncii
	4.1.9. Diversificarea activităților către activități non-agricole în scopul creării de noi locuri de muncă
	4.1.10. Dezvoltarea economică prin acordarea de facilități pentru investitori, prin promovarea turismului și prin exploatarea resurselor naturale
4.2. Dezvoltarea calitativă a forței de muncă	4.2.1. Creșterea adaptabilității lucrătorilor pe piața muncii și programe de specializare, reconversie și formare profesională
	4.2.2. Încurajarea învățării continue
	4.2.3. Stimularea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani să promoveze studii superioare
4.3. Dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare	4.3.1. Fructificarea colaborărilor la nivel de asociații de dezvoltare intercomunitară și grupuri de acțiune locală

externă	4.3.2. Înființarea unor asociații de interes comunal pentru accesarea unor programe de finanțare de un volum mai ridicat și pentru întărirea capacității locale
5. Agricultura	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
5.1. Dezvoltarea și modernizarea sectorului agricol	5.1.1. Înființarea și sprijinirea asociațiilor de producători agricoli
	5.1.2. Cultivarea unor suprafețe mai extinse cu produse ecologice
	5.1.3. Oferirea de consultanță din partea autorităților locale în vederea accesării de fonduri pentru sprijinirea micilor fermieri
	5.1.4. Îmbunătățirea și modernizarea parcului de utilaje agricole
	5.1.5. Investirea în amenajarea unor sisteme de irigații pentru combaterea secetei
	5.1.6. Îmbunătățirea și întreținerea continuă a terenurilor agricole (curățit, arat, discuit, cules)
	5.1.7. Realizarea unei agriculturi specifice zonei, care să se adapteze condițiilor locale
	5.1.8. Creșterea posibilităților de angajare în agricultură și a veniturilor din activități non-agricole pentru locuitorii din mediul rural
5.2. Asigurarea pieței de desfacere a produselor agricole	5.2.1. Sprijinirea și promovarea agriculturii ecologice
	5.2.2. Înființarea unei piețe în comună unde agricultorii să își poată promova produsele
	5.2.3. Organizarea de târguri agricole de către comunitatea locală în cadrul cărora locuitorii comunei vor putea comercializa propriile produse
	5.2.4. Promovarea produselor obținute din cultura proprie
	5.2.5. Sprijinirea fermierilor astfel încât pe termen lung aceștia să fie capabili să își managerieze producțiile în condițiile economiei de piață
	5.2.6. Sprijinirea fermierilor și stimularea transformării gospodăriilor țărănești în ferme familiale cu caracter comercial

6. Sănătate	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
6.1. Îmbunătățirea actului medical și susținerea sănătății cetățenilor	6.1.1. Încurajarea schimbului de experiență pentru medici și personal medical
	6.1.2. Desfășurarea de programe de consiliere a cetățenilor cu privire la sănătate
	6.1.3. Reabilitarea, modernizarea și dotarea Dispensarului uman
	6.1.4. Dezvoltarea unor servicii medicale integrate
	6.1.5. Crearea de oportunități pentru atragerea de medici în comună
	6.1.6. Înființarea unei alte farmacii și a unui cabinet stomatologic în comuna Tritenii de Jos
7. Servicii publice	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
7.1. Creșterea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare internă sau externă și promovarea schimbului de experiență cu alte localități	7.1.1. Înființarea și ocuparea unui post dedicat absorbției fondurilor cu finanțare internă sau externă
	7.1.2. Identificarea fondurilor ce pot fi accesate în vederea obținerii de finanțări pentru proiectele prioritare și depunerea de cereri de finanțare de către comuna Tritenii de Jos prin ADI
	7.1.3. Mărirea numărului de proiecte cu finanțare internă sau externă accesate de către locuitori ca beneficiari privați
8.2. Dezvoltarea capacității organizaționale a comunei	7.2.1. Înfrățirea comunei Tritenii de Jos cu alte localități
	7.2.2. Creșterea gradului de participare și implicare a locuitorilor în viața comunității și în procesul de decizie
	7.2.3. Dezvoltarea parteneriatului în vederea facilitării cooperării la nivelul comunităților și între acestea
	7.2.4. Formarea de parteneriate, inclusiv public-privat prin care toți locuitorii își vor putea aduce aportul la implementarea strategiei de dezvoltare

8. Cultură	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
8.1.Dezvoltarea vieții culturale a comunității din localitate	8.1.1. Îmbunătățirea infrastructurii pentru activități culturale
	8.1.2. Organizarea de târguri și festivaluri tradiționale
	8.1.3. Restaurarea și dezvoltarea patrimoniului natural, cultural și istoric
	8.1.4. Reabilitarea, modernizarea și dotarea bibliotecii cu echipamente IT destinate publicului
	8.1.5. Valorificarea elementelor culturale și istorice ale patrimoniului comunei pentru redefinirea identității veritabile a comunei Tritenii de Jos și pentru sprijinirea activităților culturale și turistice
	8.1.6. Reabilitarea și modernizarea Căminelor Culturale din Comuna Tritenii de Jos (echipamente necesare desfășurării anumitor activități cultural artistice)
9. Turism	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
9.1.Dezvoltarea turismului prin crearea, dezvoltarea și promovarea atracțiilor turistice	9.1.1. Scoaterea de materiale promoționale în limbi de circulație internațională
	9.1.2. Amenajarea de unități de primire turistică cu spații de cazare
	9.1.3. Exploatarea potențialului agroturistic
	9.1.4. Sporirea numărului de târguri și activități culturale și promovarea acestora
	9.1.5. Mărirea gradului de vizibilitate a comunei în regiune
	9.1.6. Punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al zonei
	9.1.7. Exploatarea potențialului turistic al pădurilor prin amenajarea de spații de picnic și parcuri de aventură
	9.1.8. Îmbunătățirea imaginii generale a comunei Tritenii de Jos prin promovarea adecvată și eficientă a atracțiilor turistice și a oportunităților de investiții din comună

	9.1.9. Crearea unui centru de informare europeană care să se ocupe și de comunicarea activă cu cetățenii comunei pe mai multe sectoare de activitate
10. Social	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
10.1 Dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea egalității de șanse	10.1.1. Modernizarea/ renovarea infrastructurii sociale
	10.1.2. Îmbunătățirea nivelului de pregătire și eliminarea barierelor spre angajare
	10.1.3. Atragerea de fonduri europene în vederea soluționării problemelor de ordin social
	10.1.4. Înființarea unui centru pentru persoane vârstnice cu servicii de găzduire
	10.1.5. Reducerea riscului de sărăcie și excluziune socială
	10.1.6. Dezvoltarea de servicii sociale și de sănătate specific grupurilor vulnerabile, precum persoane cu dizabilități, persoane în vârstă, copii și tineri supuși anumitor riscuri
	10.1.7. Îmbunătățirea capacității de intervenție în situații de urgență
	10.1.8. Înființarea unui sistem de protecție socială pentru susținerea familiilor cu venituri mici
11. Mediu	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
11.1. Reducerea efectelor antropizării asupra mediului înconjurător și creșterea calității mediului	11.1.1. Finalizarea rețelei de canalizare în toată comuna
	11.1.2. Eficientizarea iluminatului public prin panouri fotovoltaice
	11.1.3. Organizarea de campanii de informare și educare a locuitorilor privind colectarea selectivă a deșeurilor, gestionarea deșeurilor menajere, a dejecțiilor animale
	11.1.4. Menținerea gradului de poluare al aerului la un nivel scăzut (inspecții la unitățile din zonă, amenzi și impunerea

	respectării normelor de mediu)
	11.1.5. Combaterea aprinderii focurilor nepermise în gospodăria și pe câmp
	11.1.6. Protejarea resurselor de apă prin limitarea scurgerii substanțelor chimice de sinteză în rețeaua hidrografică și infiltrarea în apele subterane
11.2. Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranței și bunăstării locuitorilor	11.2.1. Amenajarea de diguri și rampe de protecție în zonele cheie
	11.2.2. Crearea unui centru pentru promovarea normelor de protecție a mediului
12. Infrastructura	
Obiective Strategice	Obiective Specifice
12.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare, promovând o economie prietenoasă cu mediul înconjurător	12.1.1. Atragerea investitorilor în vederea îmbunătățirii și dezvoltării infrastructurii rutiere în puncte cheie din comună
	12.1.2. Dezvoltarea infrastructurii rutiere
	12.1.3. Atragerea de fonduri pentru amenajarea de parcuri cu panouri cu celule fotovoltaice
	12.1.4. Investirea în rețea de canalizare în toate satele comunei
	12.1.5. Amenajarea de diguri și rampe de protecție în punctele cheie
	12.1.6. Asigurarea unei infrastructuri de telecomunicații adecvate
	12.1.7. Realizarea unui sistem de iluminat public stradal, performant
	12.1.8. Crearea unor spații de joacă pentru copii în curtea școlilor din comuna Tritenii de Jos
	12.1.9. Modernizarea drumurilor comunale, ulițelor colaterale și a spațiilor de acces către exploatațiunile agricole
	12.1.10. Extinderea rețelei de alimentare cu gaze naturale
	12.1.11. Realizarea sistemului de alimentare cu apă în toate satele comunei

9.3 Portofoliu de proiecte

Strategia de dezvoltare este concepută ca document ce oferă baza esențială în care se includ proiectele ce se estimează a fi necesare în rezolvarea problemelor localității. Proiectele vor fi implementate în viitoarele programe de finanțare, indiferent de sursele de finanțare ale acestora, fie că provin din bugetul local, bugetul de stat, fonduri private, fonduri comunitare, etc. În general, pentru stabilirea proiectelor se organizează întâlniri cu autoritățile locale unde se prezintă și se discută pe baza problemelor întâlnite în localitate.

Criteriile de selecție pentru alegerea proiectelor sunt foarte importante și trebuie să întrunească următoarele cerințe:

- sa fie proiecte importante de la nivelul comunității care să rezulte din nevoile identificate și din prioritățile stabilite
- să vizeze soluționarea unor probleme majore la nivel local, dar care să fie în concordanță și cu cele stabilite la nivel național, regional
- să fie proiecte cu concepte integrate de dezvoltare (infrastructură, economice și sociale)
- să nu aibă sau să aibă puține probleme juridice, care pot fi soluționate în cât mai scurt timp cu putință
- să nu reprezinte o nevoie imediată având în vedere că aceste proiecte vor fi finanțate după 2021
- să propună standarde de calitate superioare celor existente
- să se analizeze mecanismele instituționale adecvate de implementare ale acestor proiecte și să fie orientate spre rezultate
- să se facă dovada unor studii / analize care pot justifica oportunitatea implementării acestora

Instituțiile implicate în implementarea proiectului sunt toți partenerii alături de care localitatea realizează implementarea proiectului. Aceștia pot fi instituții publice sau private, O.N.G.-uri, asociații ș.a.

Termenul de implementare a proiectului se stabilește de către conducătorii administrației publice locale, respectiv primar și/sau consiliul local. Sunt trei categorii de termene de implementare:

- Termen de implementare imediată
- Termen scurt: 1-3 ani
- Termen mediu și lung: 3-7 ani

Bugetul estimativ al implementării proiectului se stabilește de către conducătorii administrației publice locale, respectiv primar și/sau consiliul local, în funcție de o analiză a pieței, cereri de ofertă, studii de fezabilitate ș.a.

Sursa posibilă de finanțare a proiectului poate fi bugetul local, finanțări externe sau interne, sponsorizări ș.a.

În orizontul de timp 2021-2027 comuna își propune să acceseze proiecte în diverse domenii, după cum urmează:

Nr. Crt.	Titlu proiect	Indicator țintă	Termen de realizare	Instituții implicate	Valoarea estimată a proiectului	Sursa de finanțare
TRANSPORT						
1.	Dotare sate aparținătoare	Creșterea de condiții populației comunei de circulare în siguranță	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale Sponsorizări
2.	Asfaltare drumuri comunale 3-10 km	Creșterea eficienței infrastructurii existente	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
3.	Asfaltare drumuri agricole identificare	Creșterea eficienței infrastructurii existente	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos Investitori mediu privat	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale Sponsorizări
4.	Siguranță <ul style="list-style-type: none"> ○ Limitatoare de viteză (studiu de mobilitate urbană) ○ Treceri de pietoni ○ Montare oglinzi ○ Parapeți de siguranță 	Creșterea eficienței infrastructurii existente și a siguranței populației	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos ADI	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
5.	Achiziție de autobuze	Asigurarea condițiilor de călătorie în și în afara comunei către orașele mari din județ	Mediu	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
6.	Inființare parc industrial (SF)	Creșterea de condiții propice pentru dezvoltarea economiei locale și creșterea veniturilor bugetului local	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos ONG-uri	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale

Nr. Crt.	Titlu proiect	Indicator țintă	Termen de realizare	Instituții implicate	Valoarea estimată a proiectului	Sursa de finanțare
7.	Internet școala Pădureni	Facilitarea accesului la informație elevilor și cadrelor didactice	Imediat	U.A.T. Tritenii de Jos ONG-uri	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
EDUCAȚIE						
8.	Reabilitare și dotare 4 școli și 2 grădinițe vs construire centru școlar multifuncțional	Crearea unor condiții cât mai bune pentru procesul de educație în comună	Mediu-Lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
9.	Inființare bibliotecă comunală	Atragerea elevilor și a cetățenilor către studiu	Mediu	U.A.T. Tritenii de Jos I.S.J.	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene
10.	Achiziție de tablete pentru copii	Asigurarea condițiilor de studiu pentru elevii de pe teritoriul comunei	Scurt	U.A.T. Tritenii de Jos I.S.J.	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
SĂNĂTATE						
11.	Reabilitare dispensar uman– 1 medic, 1 asistent	Crearea de condiții cetățenilor comunei, acces facil la servicii sanitare	Mediu - lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
12.	Inființare sală de sport + teren de sport cu tribune	Accesul la activitate fizică	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
13.	Planning familial	Inființarea unui centru de planning familial pentru campanii de planning	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Ministerul Educației Naționale
SPORT						

Nr. Crt.	Titlu proiect	Indicator țintă	Termen de realizare	Instituții implicate	Valoarea estimată a proiectului	Sursa de finanțare
14.	Spații de inchiriat pt cabinet psihologic	Înființarea unui cabinet psihologic	Scurt	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
SOCIAL						
15.	Bătrâni fără aparținători	Înființarea unui serviciu public social care sa se ocupe de bătrânii comunei fără aparținători	Scurt	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
16.	Iniințare ONG pentru dezvoltare comunitară	Iniințarea unui ONG care să acceseze programe pentru dezvoltare comunitară	Scurt	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Asociații agricole
TURISM						
17.	Crearea de parteneriate public private	Crearea de parteneriate public/private care să poată dezvolta turismul local și zonal	Mediu-lung	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
18.	Amenajare căi de acces obiective turistice	Dezvoltarea turismului prin accesul ușor către obiectivele turistice locale și zonale	Scurt	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
19.	Casa memorială Pavel Dan, castelul Pădureni (privat), mănăstire	Reabilitări și modernizări care să contribuie la dezvoltarea interesului pentru aceste obiective	Mediu-lung	U.A.T. Trittenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale

Nr. Crt.	Titlu proiect	Indicator țintă	Termen de realizare	Instituții implicate	Valoarea estimată a proiectului	Sursa de finanțare
		turistice				
20.	Amenajare zone de picnic	Crearea de condiții pentru petrecerea timpului liber	Scurt	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
21.	Amenajare traseu	Amenajarea traseelor turistice pentru creșterea atractivității zonei	Mediu	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
22.	Amenajare tiroliană	Amenajarea tiroliană pentru creșterea atractivității turistice	Mediu	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
AGRICOL						
23.	Crearea de asociații, cooperative agricole	Crearea de asociații și cooperative agricole care să asigure accesul facil al membrilor cooperatori la fonduri, la comercializarea produselor agricole, etc.	Mediu - lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
ACTIVITĂȚI ECONOMICE						
24.	Trasee utilități unde e nevoie	Construirea de utilități ce vin în sprijinul potențialilor investitori ce ar putea contribui la dezvoltarea economică a	Mediu - lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale

Nr. Crt.	Titlu proiect	Indicator țintă	Termen de realizare	Instituții implicate	Valoarea estimată a proiectului	Sursa de finanțare
		comunei și a zonei				
ADMINISTRAȚIE						
25.	Nu e bancomat în localitate Nu au POS	Instalarea unui bancomat în localitate și a unui pos pentru plata impozitelor și taxelor locale	Scurt	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
26.	Digitalizare adm publice: emiteri de documente, plata online taxe si impozite	Digitalizarea serviciilor prestate în și pentru interesul cetățenilor comunei	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
27.	Amenajare parcuri și spații de joacă pentru copii	Amenajare parcuri si spatii de joaca pentru copii pentru petrecerea plăcută a timpului	Mediu	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
28.	Înființare piață locală	Înființarea unei piețe locale să sprijine producătorii să își promoveze și comercializeze produsele	Mediu -lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale
29.	Festivalul Cartofului	Organizarea și desfășurarea unui festival al cartofului, comuna fiind producător de cartof pe o suprafață însemnată	Mediu-lung	U.A.T. Tritenii de Jos	Va fi stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale

INVESTIȚII PRIORITARE

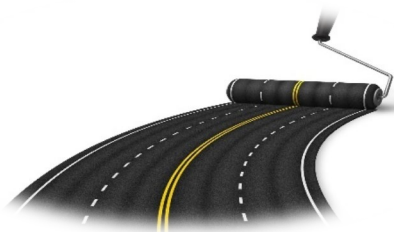
IDENTIFICATE LA NIVELUL COMUNEI TRITENII DE JOS:

Trotuare sate aparținătoare

Asfaltare

Drumuri comunale 3-10 km
Drumuri Agricole – identificare

Siguranță

- Limitatoare de viteză (studiu de mobilitate urbană)
- Treceți de pietoni
- Montare oglinzi
- Parapeți de siguranță

Achiziție de autobuze

Inființare parc industrial (SF)

Internet școala Pădureni

Reabilitare și dotare 4 școli și 2 grădinițe vs construire centru școlar multifuncțional

Inființare bibliotecă comunală

Achiziție de tablete pentru copii

Reabilitare dispensar uman– 1 medic, 1 asistent

Inființare sală de sport + teren de sport cu tribune

Digitalizare adm publice: emitere de documente, plata online taxe si impozite

Amenajare parcuri și spații de joacă pentru copii

Inființare piață locală

SURSE DE FINANȚARE PENTRU PROIECTELE PRIORITARE AUTORITĂȚI PUBLICE LOCALE

Finanțări pentru crearea și modernizarea infrastructurii de bază prin **Programul Național de Dezvoltare Rurală** sau cu ajutorul unor finanțări asemănătoare.

Administrația Fondului de Mediu

În cadrul acestor finanțări diferă atât nivelul de finanțare nerambursabilă, cât și procentul sprijinit de Uniunea Europeană.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice sau finanțări asemănătoare – Aici se pot realiza / moderniza / extinde / reabilita inclusiv unități sanitare, baze sportive, poduri / podețe, biblioteci, muzee, în mediul rural – suma alocată diferă de la investiție la investiție.

**Alte surse de finanțare sau similare ale acestora, în funcție de tipul de proiect realizat (POS Mediu, POC, POCU, OUG etc.)*

INVESTIȚII REALIZATE PRIN FONDUL EUROPEAN AGRICOL PENTRU DEZVOLTARE RURALĂ

1. Finanțare pentru crearea și modernizarea infrastructurii de bază

Cine poate depune proiect?

- Comunele și asociațiile acestora;
- ONG-uri / pentru investiții în infrastructura educațională (grădinițe) și socială (infrastructură de tip after-school).

Care sunt acțiunile sprijinite?

- construcția, extinderea și/sau modernizarea rețelei publice de apă;
- construcția, extinderea și/sau modernizarea rețelei publice de apă uzată;
- construcția, extinderea și/sau modernizarea rețelei de drumuri de interes local;
- înființarea și modernizarea (inclusiv dotarea) grădinițelor și a creșelor;
- extinderea și modernizarea (inclusiv dotarea) instituțiilor de învățământ secundar superior, filiera tehnologică cu profil resurse naturale și protecția mediului și a școlilor profesionale în domeniul agricol;
- înființarea și modernizarea (inclusiv dotarea) infrastructurii de tip after-school).

Care sunt condițiile?

- Investiția se încadrează într-o strategie de dezvoltare națională/regională/județeană/locală;
- Investiția trebuie să respecte Planul Urbanistic General;
- Investiția în infrastructura de apă/apă uzată să fie în conformitate cu Master Planurile pentru apă/apă uzată;
- Investiția în sistemul de alimentare cu apă trebuie să se realizeze în mod obligatoriu împreună cu rețeaua de apă uzată, dacă aceasta nu există;
- Investiția în infrastructura de apă /apă uzată trebuie să se realizeze în localități rurale care fac parte din aglomerări între 2.000 - 10.000 lei;
- Solicitantul se angajează să asigure întreținerea investiției pe o perioadă de minim 5 ani, de la ultima plată.

Cât poate fi sprijinul?

- 100 % maxim 2.500.000 de euro pentru comună și 4.000.000 de euro în cazul ADI.

2. Finanțare pentru infrastructură agricolă

Cine ar putea depune proiect?

- Unități administrativ - teritoriale și/sau Asociații ale acestora.

Care sunt condițiile?

- Investiția va fi precedată de o evaluare a impactului preconizat asupra mediului dacă aceasta poate avea efecte negative asupra mediului;

Solicitantul se angajează să asigure funcționarea la parametri proiectați și întreținerea investiției, pe o perioadă de minim 5 ani, de la ultima tranșă de plată;

Solicitanții trebuie să facă dovada proprietății/ administrării terenului pe care realizează investiția;

Investiția trebuie să fie racordată la un drum existent.

Ce se poate realiza?

- Construcția, extinderea și/ sau modernizarea drumurilor agricole;

Cât poate fi sprijinul?

Sprijinul poate ajunge până la 100% cu o valoare maximă de 1.000.000 de euro.

PROIECTE FINANȚATE PRIN ADMINISTRAȚIA FONDULUI DE MEDIU sau PROGRAME SIMILARE

1. Finanțare pentru protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare

Care ar fi condițiile?

- este eligibil solicitantul unitate administrativ-teritorială, inclusiv subdiviziunile municipiilor, precum și asociația de dezvoltare intercomunitară, care acționează în nume propriu și nu are obligații restante la bugetul general consolidat;
- respectă prevederile naționale și comunitare privind protecția mediului;
- deține dovada depunerii solicitării pentru acordul de mediu emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului.

Cine ar putea depune un proiect?

- ✚ unitate administrativ - teritorială, inclusiv subdiviziunile municipiilor, precum și asociația de dezvoltare intercomunitară, care acționează în nume propriu și nu are obligații restante la bugetul general consolidat.

Ce s-ar putea realiza?

- captări în vederea alimentării cu apă a comunităților locale;
- stații de tratare a apei;
- rețele de alimentare cu apă;
- stații de epurare;
- rețele de canalizare.

Cât s-ar obține de la UE?

- ✚ maximum 95% din valoarea totală eligibilă a proiectului îi reprezintă valoarea cuprinsă în intervalul 4 – 15 mil. lei, conform tabelului:

Nr. Crt.	TIP INVESTIȚIE/TIP LOCALITATE	CUANTUMUL MAXIM
1.	Pentru investiție nouă	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	7 milioane lei
	<i>între 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	9 milioane lei
	<i>între 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	13 milioane lei
2.	Pentru extinderi	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	4 milioane lei
	<i>între 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	6 milioane lei
	<i>între 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	8 milioane lei
3.	Pentru modernizare	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	4 milioane lei
	<i>între 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	6 milioane lei
	<i>între 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	8 milioane lei
	<i>mai mare de 20.000 de locuitori</i>	10 milioane lei

Cuantumul maxim va fi conform alocărilor financiare din momentul depunerii proiectului.

ALTE TIPURI DE PROIECTE PENTRU BENEFICIARI PUBLICI

I. REALIZATE PRIN FONDUL EUROPEAN AGRICOL PENTRU DEZVOLTARE RURALĂ A. FINANȚARE PENTRU INVESTIȚII ASOCIATE CU PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL

Cine ar putea depune proiect?

- Comunele;
- ONG-uri;
- Unități de cult;
- Persoane fizice autorizate/societăți comerciale care dețin în administrare obiective de patrimoniu cultural de utilitate publică, de clasă B.

Care vor fi acțiunile sprijinite?

- restaurarea, conservarea și dotarea clădirilor/monumentelor din patrimoniul cultural imobil de interes local de clasă B;
- construcția, extinderea și/sau modernizarea drumurilor de acces ale așezămintelor monahale de clasă B;
- restaurarea, conservarea și/sau dotarea așezămintelor monahale de clasă B;
- modernizarea, renovarea și/sau dotarea așezămintelor culturale (cămine culturale).

Care ar fi condițiile?

- Solicitantul nu trebuie să fie în insolvență sau incapacitate de plată;
- Investiția se încadrează într-o strategie de dezvoltare națională/ regională/ județeană /locală;
- Introducerea investiției în circuitul turistic la finalizarea ei;
- Solicitantul se angajează să asigure întreținerea investiției pe o perioadă de minim 5 ani, de la ultima plată.

Cât ar putea fi sprijinul?

- Până la 100% și maxim 500.000 de euro.

B. FINANȚARE PENTRU ÎMPĂDURIREA ȘI CREAREA DE SUPRAFEȚE ÎMPĂDURITE sau SIMILARE

Ce s-ar putea deconta?

- Costuri necesare întocmirii proiectului tehnic de împădurire (variabile în funcție de suprafața împădurită, care acoperă cheltuieli efectuate înaintea încheierii contractului);
- Costuri legate de lucrările pentru înființarea plantației (costuri standard pentru cele trei tipuri de forme de relief – câmpie, deal, munte și cele două categorii de teren – agricol, neagricol);
- Costuri legate de lucrările de întreținere a plantației pentru o perioadă de maximum 6 ani asimilată termenului de închidere a stării de masiv (costuri standard pentru fiecare an de întreținere a plantației și cele trei tipuri de forme de relief – câmpie, deal, munte);
- Costuri necesare realizării celor două lucrări de îngrijire a arboretelor efectuate după închiderea stării de masiv (costuri standard pentru cele două lucrări de îngrijire a arboretelor pe cele trei tipuri de forme de relief – câmpie, deal, munte);
- Compensații pentru acoperirea pierderilor de venit agricol ca urmare a împăduririi terenurilor agricole, acordate pentru o perioadă de 12 ani;
- Costuri pentru refacerea plantației acordate în caz de forță majoră, apărut până la momentul realizării primei lucrări de întreținere a plantației.

Care ar fi condițiile?

- Suprafața terenului propus pentru împădurire în vederea realizării de perdele forestiere de protecție va fi de cel puțin 0,5 ha iar suprafața compactă minimă împădurită va fi de cel puțin 0,1 ha;
- Suprafața terenului propus pentru împădurire în vederea realizării de trupuri de pădure va fi de cel puțin 1 ha, iar suprafața compactă minimă împădurită va fi de cel puțin 0,5 ha;
- Proiectele de împădurire pe terenurile aflate în siturile Natura 2000 trebuie să corespundă obiectivelor stabilite pentru aceste zone, fiind însoțite de Acord de mediu/Aviz Natura 2000.

Cine ar putea depune proiect?

- deținătorii publici și privați de teren agricol și neagricol și formele asociative ale acestora.

Care ar fi sprijinul UE?

- ✓ 100% dar nu va putea depăși 1.500.000 euro/proiect.

II. PROIECTE FINANȚATE PRIN ADMINISTRAȚIA FONDULUI DE MEDIU sau PROGRAME SIMILARE

1. Finanțări destinate îmbunătățirii calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități sau finanțări similare

Vor putea fi eligibile unitățile administrativ-teritoriale care, prin autoritățile administrației publice locale, aplică în mod voluntar, urmărind extinderea suprafețelor de spații verzi în localități.

Criterii de eligibilitate

- studiul de fezabilitate este elaborat conform Hotărârii Guvernului nr. 28/2008;
- documentația tehnico-economică similară studiului de fezabilitate, elaborată pe baza concluziilor raportului de expertiză tehnică pentru aprobarea indicatorilor tehnico-economici aferenți lucrărilor de intervenții la construcții existente, elaborată în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 28/2008;
- respectă prevederile legale în vigoare privind protecția mediului.

Cine ar putea depune un proiect?

- ✚ Unitățile administrativ - teritoriale, instituțiile publice sau unitățile de cult pot depune proiecte de finanțare în cadrul Programului pentru imobilele aflate în proprietatea ori în administrarea lor.

Ce s-ar putea realiza?

- ✚ creșterea suprafețelor spațiilor verzi din localități și apropierea mărimii acestora, pe cap de locuitor, de standardele europene prin dezvoltarea și modernizarea spațiilor verzi din localități și înființarea de noi parcuri, scuaruri și aliniamente plantate ori reabilitarea celor existente.

Cât s-ar obține de la UE?

Unitatea administrativ teritorială	Nr. locuitori	N	R + E	R
		-lei-	-lei-	-lei-
COMUNE MARI	>3.000	1.000.000	500.000	400.000
COMUNE MICI	<3.000	500.000	250.000	200.000

Parcurile se împart în 3 categorii:

- parc nou (N);
- reabilitare și extindere (R+E);
- reabilitare (R).

2. Finanțări nerambursabile pentru sisteme de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire sau finanțare similară

Criteria de eligibilitate

- să nu înregistreze obligații de plată, restanțe la bugetul general consolidat;
- să facă dovada că poate să asigure și va asigura contribuția proprie în vederea implementării proiectului;
- să aibă în administrare sau în proprietate imobilul pe care urmează să se implementeze proiectul.

Cine ar putea depune un proiect?

- ✚ Unitățile administrativ-teritoriale, instituțiile publice sau unitățile de cult pot depune proiecte de finanțare în cadrul Programului pentru imobilele aflate în proprietatea ori în administrarea lor.

Ce s-ar putea realiza?

- ✚ se pot realiza proiecte privind înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire cu sisteme care utilizează energie solară, energie geotermală, energie eoliană, energie hidro, biomasă, gaz de fermentare a deșeurilor, denumit și gaz de depozit, gaz de fermentare a nămolurilor din instalațiile de epurare a apelor uzate și biogaz sau orice alte sisteme care conduc la îmbunătățirea calității aerului, apei și solului.

Cât s-ar obține de la UE?

- Finanțarea nerambursabilă, asigurată de Autoritate, se acordă în cuantum de până la 90% din cheltuielile eligibile ale proiectului;
- ❖ Cuantumul finanțării pentru instituțiile publice nu poate depăși valoarea de 2.000.000 lei;
 - ❖ Cuantumul finanțării pentru unitățile de cult nu poate depăși valoarea de 500.000 lei;
 - ❖ Cuantumul finanțării în cazul unităților administrativ-teritoriale nu poate depăși următoarele valori:
 - 1.000.000 lei pentru unitățile administrativ-teritoriale cu un număr de locuitori cuprins între 3.000 și 20.000;
 - 500.000 lei pentru unitățile administrativ-teritoriale cu un număr de locuitori mai mic de 3.000.

III. PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE / PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN

1. Centre de consiliere – finanțare asemănătoare dezvoltării și implementării măsurilor active de ocupare

Ce s-ar putea realiza prin proiect?

- activități de cercetare și studii de teren privind situația actuală a șomajului și a persoanelor ocupate în agricultura de subsistență în zonele rurale, inclusiv previziuni privind tendințele pieței muncii în zonele rurale;
- activități de cercetare și studii de teren privind identificarea și evaluarea nevoilor specifice ale diferitelor grupuri țintă din zonele rurale în vederea integrării / reintegrării pe piața muncii;
- dezvoltarea și furnizarea programelor de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale pentru promovarea afacerilor în mediul rural;
- activități de consiliere și asistență pentru începerea unei activități independente sau pentru inițierea unei afaceri non – agricole în mediul rural.

Cât s-ar obține de la UE?

- Sprijinul nerambursabil ar putea fi de până la 98% cu o valoare cuprinsă între 185.000 lei și 1.850.000 lei.

2. Formare profesională în vederea adaptării calificărilor la nevoile pieței muncii cu finanțare din POSDRU / POCU sau similar

Ce s-ar putea realiza prin proiect?

- formare profesională prin dobândirea, actualizarea sau schimbarea calificărilor, respectiv inițiere, calificare, recalificare, perfecționare și specializare;
- activități pentru promovarea sistemelor duale de finanțare pentru ocuparea tinerilor prin corelarea formării profesionale cu practica în întreprinderi.

Cât s-ar obține de la UE?

- Sprijinul nerambursabil ar putea fi de până la 98% cu o valoare cuprinsă între 185.000 lei și 1.850.000 lei.

IV. PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL sau programe similare

1. **Finantare pentru sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice și în sectorul locuințelor – PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2014 – 2020, Axa prioritara 3 – Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, OT 4 – Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele**

Cine ar putea depune?

- Autoritățile publice centrale;
- Autoritățile publice locale;
- Instituțiile publice locale.

Cât ar putea fi sprijinul?

Sprijinul ar putea fi între 300.000 și 25 mil. de euro, în funcție de proiectul propus.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi realizate?

- ✓ Îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii, (pereți exteriori, ferestre, tâmplărie, planșeu superior, planșeu peste subsol), șarpantelor și învelitoarelor, inclusiv măsuri de consolidare a clădirii;
- ✓ Utilizarea surselor regenerabile de energie pentru asigurarea necesarului de energie termică pentru încălzire și prepararea apei calde de consum;
- ✓ Înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață;
- ✓ Reabilitarea și modernizarea instalațiilor pentru prepararea și transportul agentului termic, apei calde menajere și a sistemelor de ventilare și climatizare, inclusiv sisteme de răcire pasivă, precum și achiziționarea și instalarea echipamentelor aferente și racordarea la sistemele de încălzire centralizată, după caz;
- ✓ Implementarea sistemelor de management energetic având ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și monitorizarea consumurilor de energie (ex. achiziționarea și instalarea sistemelor inteligente pentru promovarea și gestionarea energiei electrice);

2. Finanțare pentru investițiile în infrastructurile sanitare și sociale care contribuie la dezvoltarea la nivel național, regional și local, reducând inegalitățile în ceea ce privește starea de sănătate și promovând incluziunea socială prin îmbunătățirea accesului la serviciile sociale, culturale și de recreare, precum și trecerea de la serviciile instituționale la serviciile prestate de colectivitățile locale – PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2014 – 2020, Axa prioritara 8 – Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale, OT 9 – promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei sau finanțare similară

Cine ar putea beneficia?

- Unități Administrativ Teritoriale (APL);
- Parteneriate între acestea și Ministerul Sănătății;
- Furnizori de servicii sociale de drept public sau privat, acreditați conform legii;
- Parteneriate între acesta și autoritățile și instituțiile publice locale.

Ce s-ar putea realiza?

- Construcția/reabilitarea/modernizarea/extinderea dotarea centrelor comunitare integrate socio-medicale;
- Reabilitarea/modernizarea/extinderea/dotarea infrastructurii ambulatoriilor, inclusiv a celor provenite din reorganizarea/raționalizarea spitalelor mici, ineficiente;
- Reabilitarea/modernizarea/extinderea/dotarea infrastructurii de unități de primiri urgențe;
- Construcția/ dotarea spitalelor de urgență regionale;
- Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ dotarea infrastructurii de servicii sociale fără componentă rezidențială (centre de zi, centre „respiro”, centre de consiliere psihosocială, centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu etc.);
- Construcție/reabilitare/ modernizare de locuințe de tip familial, apartamente de tip familial, locuințe protejate etc.

Sprijinul ar putea fi între 100.000 și 17 mil. de euro în funcție de proiectul propus, iar procentul finanțării va fi în funcție de regiunea în care va fi realizat proiectul.

3. Finanțare pentru investițiile în educație și formare, inclusiv în formare profesională, pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare – PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2014 – 2020, Axa prioritară 10 – Îmbunătățirea infrastructurii educaționale, OT 10 – Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții

Cine ar putea depune?

- Unități administrativ-teritoriale (autorități și instituții ale administrației publice locale);
- Instituții de învățământ superior de stat.

Ce s-ar putea realiza?

- Construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii pentru educația timpurie – educaționale antepreșcolare și preșcolară (creșe și grădinițe);
- Construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul general obligatoriu (școli I – VIII);
- Construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul profesional și tehnic și învățarea pe tot parcursul vieții (licee tehnologice și școli profesionale);
- Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale universitare.

Sprijinul ar putea fi între 100.000 și 17 mil. de euro în funcție de proiectul propus, iar procentul finanțării va fi în funcție de regiunea în care va fi realizat proiectul.

BUGETUL LOCAL

1. Crearea unui centru de consultanță pe fonduri nerambursabile destinat cetățenilor, agenților economici și instituțiilor comunei Tritenii de Jos

Centrul poate aduce beneficii importante comunei, prin facilitarea accesului beneficiarilor privați la măsuri de finanțare, care sprijină:

- ❖ crearea de valoare adăugată prin procesarea produsele agricole și forestiere;
- ❖ dezvoltarea de activități agro-turistice;
- ❖ dezvoltarea de activități non-agricole, inclusiv servicii pentru populația rurală: frizerie, croitorie, cizmărie, difuzare internet, mecanizare;
- ❖ alte proiecte asemănătoare cu acestea.

2. Atragerea de investitori prin crearea unui climat propice în vederea reducerii numărului de persoane neîncadrate în muncă

INVESTIȚII REALIZATE PRIN FONDUL EUROPEAN AGRICOL PENTRU DEZVOLTARE RURALĂ

PENTRU BENEFICIARI PRIVAȚI

1. FINANȚARE PENTRU INVESTIȚII ÎN EXPLOATAȚII AGRICOLE

Care ar fi condițiile?

- Investiția trebuie să se realizeze în cadrul unei ferme cu o dimensiune economică de minim 8.000 SO;
- Solicitantul trebuie să demonstreze asigurarea cofinanțării investiției;
- Solicitantul va demonstra că profitul mediu anual (ca medie a ultimilor trei ani fiscali) nu depășește de 4 ori valoarea sprijinului solicitat.

Ce s-ar putea realiza?

- Achiziția de echipamente agricole;
- Achiziție echipamente pentru ferme zootehnice;
- Construirea și/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producția agricolă la nivel de fermă;
- Construirea și /sau modernizarea infrastructurii rutiere interne sau de acces din domeniul agricol;
- Amenajarea și dotarea spațiilor de desfășurare și comercializare, precum și alte cheltuieli de marketing, în cadrul unui lanț alimentar integrat;
- Achiziționarea sau dezvoltarea de software și achiziționarea de brevete, licențe, drepturi de autor, mărci.

Cine ar putea depune proiect?

- Persoana fizică autorizată;
- Intreprinderi individuale;
- Intreprinderi familiale;
- Societate în nume colectiv;
- Societate în comandită simplă;
- Societate pe acțiuni;
- Societate în comandită pe acțiuni;
- Societate cu răspundere limitată;
- Societate comercială cu capital privat;
- Institutele de cercetare – dezvoltare, centrele, stațiunile și unitățile de cercetare-dezvoltare din domeniul agricol;
- Societate agricolă;
- Societate cooperativă agricolă.
- Cooperativă agricolă;
- Grup de producători;
- Cooperativa Agricolă.

Cât ar fi sprijinul de la UE?

Între 30% și 90% și o valoare de până la 2.000.000 de euro.

2. FINANTARE PENTRU PROCESAREA PRODUSELOR AGRICOLE

Care ar fi condițiile?

- Solicitantul trebuie să asigure cofinanțarea investiției;
- Solicitantul nu trebuie să fie în dificultate;
- Investiția trebuie să se încadreze în cel puțin unul din tipurile de sprijin prevăzute prin submăsură.

Cine poate depune proiect?

- Întreprinderi;
- Cooperative;
- Grupuri de producători – care deservește interesele membrilor.

Ce s-ar putea realiza?

- Construcția, extinderea, modernizarea și dotarea clădirilor unităților de procesare;
- Achiziționarea (inclusiv prin leasing) de utilaje noi, instalații, echipamente și mijloace de transport specializate în scopul colectării materiei prime și/ sau comercializării produselor agroalimentare în cadrul lanțurilor alimentare integrate;
- Cheltuieli pentru îmbunătățirea controlului intern al calității și conformarea cu noile standarde impuse de legislația europeană pentru procesare și comercializare produse agro-alimentare;
- Cheltuieli aferente marketingului produselor obținute;
- Cheltuieli generate de investițiile în active necorporale (drepturi referitoare la brevete, licențe, know-how sau cunoștințe tehnice ne brevetate).

Cât s-ar putea obține de la UE?

- Sprijinul ar putea fi de maxim 50% cu o valoare de până la 2.500.000 de euro.

3. FINANȚARE PENTRU INSTALAREA TINERILOR FERMIERI

Criterii de eligibilitate

- Solicitantul deține o exploatație agricolă cu dimensiunea economică cuprinsă între 12.000 și 50.000 S.O. (valoare producție standard);
- Solicitantul deține competențe și aptitudini profesionale;
- Implementarea planului de afaceri trebuie să înceapă în termen de cel mult nouă luni de la data deciziei de acordare a sprijinului;
- Solicitantul se angajează să devină fermier activ în termen de maximum 18 luni de la data instalării.

Cine ar putea depune proiect?

- tânărul fermier;
- persoană juridică cu mai mulți acționari, dar unul dintre ei va fi tânăr fermier și are 50+1% din acțiuni.

Cât s-ar obține de la UE?

- Maxim 50.000 de euro pentru exploatațiile cuprinse între 30.000 și 50.000 SO (valoare producție standard).

4. Finanțări pentru înființarea activităților neagricole

Care ar fi condițiile?

- Solicitantul trebuie să prezinte un Plan de Afaceri care să conțină cel puțin elementele obligatorii prevăzute de regulamentele de dezvoltare rurală;
- Sediul social și punctul/ punctele de lucru trebuie să fie situate în spațiul rural;
- Activitatea va fi desfășurată în spațiul rural;
- Solicitantul demonstrează, înaintea celei de-a doua tranșe de plată, desfășurarea de activități comerciale prin producție comercializată sau activități prestate, în procent de minim 30% din valoarea primei tranșe de plată.

Cine ar putea depune proiect?

- Fermieri sau membrii unei gospodării agricole din spațiul rural, care își diversifică activitatea prin înființarea unei activități non-agricole pentru prima dată;
- Microîntreprinderi și întreprinderi mici din spațiul rural, care își propun activități nonagricole.

Ce s-ar putea realiza?

- Sprijinul se acordă pentru activitățile prevăzute pentru îndeplinirea obiectivelor din Planul de Afaceri.

Toate cheltuielile propuse prin Planul de Afaceri (PA), inclusiv capitalul de lucru, capitalizarea întreprinderii și activitățile relevante pentru implementarea în bune condiții a PA aprobat pot fi eligibile indiferent de natura lor.

Cât s-ar putea obține de la UE?

- Sprijinul ar putea fi de până la 100% cu o valoare maximă 70.000 de euro.

5. Finanțare pentru dezvoltarea activităților neagricole

Care ar fi condițiile?

- Solicitantul trebuie să își desfășoare activitatea în spațiul rural;
- Activitatea micro-întreprinderilor și întreprinderilor mici, din spațiul rural va fi desfășurată în spațiul rural și cel puțin 80% din noii angajați trebuie să aibă domiciliul stabil în spațiul rural;
- Locurile de muncă pentru noii angajați să fie prevăzute cu normă întreagă;
- Trebuie făcută dovada cofinanțării.

Ce proiecte s-ar putea realiza?

- Fabricarea produselor textile, îmbrăcăminte, articole de marochinărie, articole de hârtie și carton;
- Fabricarea produselor chimice, farmaceutice;
- Activități de prelucrare a produselor lemnoase;
- Industrie metalurgică, fabricare construcții metalice, mașini, utilaje și echipamente;
- Fabricare produse electrice, electronice;
- Producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile pentru desfășurarea propriei activități;
- Activități de artizanat și alte activități tradiționale non-agricole;
- Servicii medicale, sociale, sanitar-veterinare;
- Servicii de reparații mașini, unelte, obiecte casnice;
- Activități de servicii în tehnologia informației și servicii informatice;
- Servicii tehnice, administrative;
- Investiții pentru infrastructură în unitățile de primire turistică de tip agro-turistic, proiecte de activități de agrement;
- Producere de combustibil din biomasă.

Cine poate depune proiect?

- Microîntreprinderi și întreprinderi mici, din spațiul rural;
- Microîntreprinderi și întreprinderi mici nou înființate, din spațiul rural care fac dovada cofinanțării;
- Fermieri sau membrii unor gospodării agricole care își diversifică activitatea de bază agricolă prin dezvoltarea unei activități non-agricole în cadrul întreprinderii deja existente.

Care ar putea fi sprijinul?

Sprijinul ar putea fi de până la 90% și o valoare maximă de 200.000 de euro.

9.4 Etapele metodologice principale ale elaborării strategiei :

Metodologia de realizare a strategiei cuprinde 3 faze:

1. Fundamentarea necesității de elaborare a strategiei:

- necesită abordarea a 2 categorii de aspecte:
 - premisele elaborării strategiei;
 - modalități de fundamentare;

2. Elaborarea strategiei de dezvoltare locală:

a) *Formularea misiunii comunității locale.* Misiunea se referă la scopul pentru care a fost înființată și funcționează organizația respectivă, precum și la concepția, filosofia managementului, referitoare la modul de realizare a activităților. Specificul misiunii este faptul că reprezintă o enunțare de elemente necuantificabile. Misiunea trebuie să cuprindă:

- ce anume face comunitatea locală prin intermediul autorităților locale (exprimarea sintetică);
- care sunt deținătorii de interese și cum sunt luați în considerare (stake-holderi);
- care sunt valorile comunității locale.

b) *Precizarea obiectivelor strategiei.* Obiectivele strategice se stabilesc pe orizonturi mari de timp (3-5 ani) și se referă fie la ansamblul comunității, fie la componentele majore ale acesteia.

Pentru a fi *de calitate*, obiectivele strategice trebuie să îndeplinească următoarele *cerințe de raționalitate*:

- să fie realiste (în concordanța cu potențialul comunității respective);
- să fie stimulatoare (să incite la autodepășire);
- să fie mobilizatoare (să prezinte importanța pentru stake-holderi);
- să fie comprehensibile (reale).

c) *Stabilirea opțiunilor strategice și modalitățile de realizare a obiectivelor.* Opțiunile strategice se stabilesc în funcție de tipul de strategie adoptat.

d) *Dimensionarea resurselor necesare.* În strategie se stabilesc 4 categorii de resurse:

- informaționale;
- umane;
- financiare;
- materiale.

e) *Stabilirea termenelor.* Termene = limită fixată în timp printr-o dispoziție sau învoială ce reprezintă diferite momente intermediare sau finale, pentru realizarea obiectivelor și operaționalizarea opțiunilor strategice.

f) *Articularea tuturor componentelor strategiei într-o strategie globală.*

g) *Realizarea strategiilor parțiale.* Strategiile parțiale pot fi delimitate fie structural (pe compartimente), fie din punct de vedere procesual (pe funcțiuni și activități). De obicei, strategiile parțiale se delimitează *procesual pe funcțiuni*, ducând la existența mai multor strategii parțiale în funcție de specificul comunității locale:

- Strategia de mediu;
- Strategia de dezvoltare economică;

- Strategia de dezvoltare a infrastructurii;
- Strategia de cooperare teritorială;
- Strategia de resurse umane.
- h) *Realizarea politicii globale și a politicilor parțiale.* Politica se deosebește de strategie prin:
 - orizontul de timp (mai mic pentru politica 0,5-2 ani și mai mare în cazul strategiei 3-5 ani);
 - grad de detaliere (mai mare pentru politica și mai mic pentru strategie).

3. Implementarea și evaluarea unei strategii de dezvoltare locală

1. Pregătirea implementării are în vedere următoarele aspecte:

- a) *Pregătirea climatului din cadrul comunității în vederea diminuării rezistenței la schimbare din partea societății civile și creșterii receptivității acestora față de elementele inovatoare propuse prin strategie;*
- b) *Asigurarea resurselor informaționale, umane, financiare și materiale necesare punerii în aplicare a strategiei;*
- c) *Realizarea unui program cadru de implementare;*

2. Reproiectarea sistemului de management conform cerințelor realizării obiectivelor;

3. Operaționalizarea schimbărilor strategice previzionate;

4. Controlul și evaluarea strategiei. Prin evaluare se compară obiectivele previzionate cu realizările obținute, acestea fiind măsurate într-o etapă intermediară de control.

Strategiile pe termen lung trebuie evaluate cu atenție mai ales cu privire la viitoarele rezultate. Trebuie luat în vedere și faptul că rezultatul real nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra lor.

Principiile strategiei de dezvoltare durabilă :

- ✓ **durabilitate**- condiții mai bune de trai pentru populația defavorizată precum și un minim de condiții necesare pentru un trai decent, sănătatea și bunăstarea tuturor;
- ✓ **competitivitate**- permite dezvoltarea economiei proprii în context regional, național și chiar internațional, promovarea unui sector privat productiv și competitiv;
- ✓ **sprijin financiar**- facilitarea accesului la o varietate de surse financiare pentru a satisface nevoile de investiții și dezvoltare;
- ✓ **o buna administrare**- reacția eficientă și efectivă la problemele comunității prin responsabilizarea autorităților locale și parteneriatul cu societatea civilă.

9.5 Implementarea obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Durabilă

Implementarea obiectivelor pentru dezvoltarea durabilă și a țintelor concrete ale Strategiei de Dezvoltare Durabilă de către conducerea Primăriei va contribui, de fapt, la implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. De menționat, că dezvoltarea durabilă poate fi asigurată doar prin implicarea tuturor cetățenilor.

DEPARTAMENTUL PENTRU
DEZVOLTARE DURABILĂ

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 Cadru de planificare strategică pentru Strategia de Dezvoltare Locală a Administrației Publice

www.dezvoltaredurabila.gov.ro

În prezent Guvernul lucrează la un plan de acțiune pentru dezvoltare durabilă. Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Secretariatului General al Guvernului, în sprijinul fundamentării și elaborării strategiilor de dezvoltare locală, efectuează demersuri privind:

- promovarea și informarea la nivelul Administrației Publice Locale a Strategiei Naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 (SNDDR 2030);
- promovarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD);
- fundamentarea cadrului de lucru al Planului de acțiune pentru implementarea SNDDR 2030 la nivel local, prin armonizarea obiectivelor de dezvoltare locală cu cele de dezvoltare durabilă la nivel național și adaptarea contextului local la ODD-uri;
- construcția unui ghid pentru autoritățile publice locale pentru elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală 2021-2027 în acord cu SNDDR 2030.

Obiectivele de dezvoltare durabilă prevăd:

Nr. Crt.	17 obiective	Descriere	Ținte
1.	<p>Fără sărăcie Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.</p> <p>Reducerea numărului celor care au risc ridicat de sărăcie și promovarea incluziunii sociale</p> <p>Sărăcia este o problemă atât la nivel local cât și la nivel regional, respectiv global. Globalizarea a contribuit la eradicarea sărăciei absolute, însă este necesară continuarea eforturilor pentru a reduce și sărăcia relativă și pentru a asigura o viață demnă pentru toți. <i>Doneaza ce nu folosești. 836 de milioane de persoane trăiesc în sărăcie extremă. 1 miliard de oameni trăiesc cu mai puțin de 1 \$ pe zi.</i></p>	<p>1.1 ERADICAREA SARACIEI EXTREME</p> <p>1.2 REDUCEREA SARACIEI LA JUMATATE</p> <p>1.3 IMPLEMENTAREA UNOR PROIECTE DE PROTECTIE SOCIALA</p> <p>1.4 DREPTURI EGALE SI ACCES LA RESURSE ECONOMICE SI SERVICII DE BAZA -</p> <p>1.5 REZILIENTA CELOR SARACI IMPOTRIVA DEZASTRELOR ECONOMICE, DE MEDIU SI SOCIALE -</p>	<p>1.1. Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme pentru toți oamenii de pretutindeni, măsurată în prezent ca număr de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,25 \$ pe zi.</p> <p>1.2. Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie în toate dimensiunile acestora potrivit definițiilor naționale.</p> <p>1.3. Implementarea unor sisteme de protecție socială adecvate la nivel național și a măsurilor necesare, inclusiv implementarea venitului minim garantat, pentru o acoperire substanțială a celor săraci și vulnerabili până în 2030.</p> <p>1.4. Până în 2030, asigurarea faptului că toți bărbații și toate femeile, în special cei săraci și vulnerabili, au drepturi egale la resursele economice, precum și acces la serviciile de bază, dreptul la proprietate și control asupra terenurilor și a altor forme de proprietate, moștenire, resurse naturale, tehnologii noi potrivite și servicii financiare, inclusiv de microfinanțare.</p> <p>1.5. Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă și alte șocuri și dezastre economice, sociale și de mediu.</p>
2	<p>Foamete „zero” Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare,</p>	<p>2.1 ERADICAREA FOAMETEI</p>	<p>2.1 Până în 2030, eradicarea foametei și asigurarea accesului tuturor, în special al celor săraci și în situații vulnerabile, inclusiv sugari, la produse alimentare sigure, nutritive și suficiente pe tot parcursul anului.</p>

	<p>îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.</p> <p>Agricultura este importantă pentru întreaga societate. Dacă dorim o societate mai sănătoasă, trebuie să ajungem la o agricultură sustenabilă. România deține locul al șaselea în Europa din perspectiva dimensiunii terenurilor agricole. Pentru această țară este o prioritate eficiența agricolă și limitarea deșeurilor alimentare. Agenda 2030 țintește eradicarea foametei și securitatea alimentară prin creșterea productivității agricole și prin reducerea deșeurilor alimentare.</p> <p><i>Evita sa arunci mancare.</i> <i>Mai mult de 1/3 din mancare este risipita la nivel mondial.</i> <i>Pana in 2030 se doreste dublarea productivitatii agricole.</i></p>	<p>2.2 ERADICAREA TUTUROR FORMELOR DE MALNUTRIȚIE</p>	<p>2.2 Până în 2030, eradicarea tuturor formelor de malnutriție, inclusiv atingerea până în 2025 a țințelor convenite la nivel internațional cu privire la greutatea și talia joasă la copiii sub vârsta de 5 ani, și abordarea necesităților nutriționale ale adolescentelor, femeilor însărcinate și celor care alăptează, cât și a persoanelor în vârstă.</p>
		<p>2.3 DUBLAREA PRODUCTIVITĂȚII AGRICOLE ȘI VENITURILOR MICILOR PRODUCĂTORI</p>	<p>2.3 Până în 2030, dublarea productivității agricole și veniturilor micilor producători agricoli, în special femei, populațiile indigene, fermieri, păstori și pescari, inclusiv prin accesul sigur și egal la terenuri, alte resurse și factori de producție, cunoștințe, servicii financiare, piețe și oportunități pentru crearea valorii adăugate și angajarea în activități non-agricole.</p>
		<p>2.4 ASIGURAREA UNOR SISTEME DE PRODUCȚIE ALIMENTARĂ DURABILĂ</p>	<p>2.4 Până în 2030, asigurarea unor sisteme de producție alimentară durabile și implementarea unor practici agricole reziliente, care sporesc productivitatea și producția, contribuie la menținerea ecosistemelor, consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme, secetă, inundații și alte dezastre și care îmbunătățesc în mod progresiv calitatea terenurilor și solului</p>
		<p>2.5 MENTINEREA DIVERSITĂȚII GENETICE</p>	<p>2.5 Până în 2020, menținerea diversității genetice a semințelor, plantelor cultivate și animalelor de fermă și domestice și a speciilor lor sălbatice înrudite, inclusiv prin bănci de semințe și plante gestionate corect și diversificate la nivel național, regional și internațional, precum și promovarea accesului și un schimb corect și echitabil al beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și cunoștințelor tradiționale asociate, conform acordurilor internaționale</p>
3.	<p>Sănătate și bunăstare</p>	<p>3.1 REDUCEREA RATEI MORTALITĂȚII MATERNE</p>	<p>3.1 Până în 2030, reducerea ratei globale a mortalității materne la mai puțin de 70 de cazuri la 100.000 de născuți-vii</p>

	Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă. <i>Vaccinati-va familia pentru a-i proteja și pentru a imbunatati sanatatea publica. Accesul la servicii medicale este esential.</i>	3.2 ELIMINAREA DECESELOR CE POT FI PREVENITE IN RANDUL COPIILOR PANA LA 5 ANI	3.2 Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite în rândul nou-născuților și copiilor până la 5 ani, toate țările având scopul de a reduce mortalitatea neonatală la cel mult 12 decese la 1.000 născuți-vii și mortalitatea copiilor până la 5 ani la cel mult 25 decese la 1000 născuți-vii
		3.3 LUPTA IMPOTRIVA BOLILOR TRANSMISIBILE	3.3 Până în 2030, eliminarea epidemiilor de SIDA, tuberculoză, malarie și boli tropicale neglijate, precum și combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile
		3.4 REDUCEREA MORTALITATII PREMATURE CAUZATE DE BOLI NETRANSMISIBILE SI PROMOVAREA SANATATII MINTALE	3.4 Până în 2030, reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire, tratare și promovarea sănătății mintale și a bunăstării
		3.5 PREVENIREA SI TRATAMENTUL ABUZULUI DE SUBSTANTE	3.5 Intarirea prevenirii și tratamentului abuzului de substanțe, inclusiv abuzul de droguri și substanțe narcotice și a consumului excesiv de alcool
		3.6 REDUCEREA NUMARULUI DE DECESE SI RANIRI CAUZATE DE ACCIDENTE RUTIERE	3.6 Până în 2020, înjumătățirea numărului global de decese și raniri cauzate de accidente rutiere
		3.7 ACCES UNIVERSAL LA SERVICII DE SANATATE SEXUALA SI REPRODUCTIVA SI PENTRU PLANIFICAREA FAMILIEI	3.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație, precum și integrarea sănătății reproducerii în strategiile și programele naționale
		3.8 REALIZAREA ACOPERIRII UNIVERSALE IN DOMENIUL SANATATII	3.8 Realizarea acoperirii universale în domeniul sănătății, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază
		3.9 REDUCEREA NUMARULUI DE DECESE SI AL BOLILOR PROVOCATE DE PRODUSE CHIMICE PERICULOASE SI POLUARE	3.9 Până în 2030, reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase, de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului
		4.	Educație de

	calitate Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți. <i>Ajuta copiii din comunitatea ta sa invete sa citeasca. Educatia reprezinta fundamentul imbunatatirii vietii oamenilor si al dezvoltarii sustenabile.</i>	SECUNDARA GRATUITA	învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente pe planul învățării
		4.2. ACCES EGAL LA EDUCATIE TIMPURIE DE CALITATE	4.2 Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și toți băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar.
		4.3. ACCES LA INVATAMANT TEHNIC, VOCATIONAL SI SUPERIOR	4.3 Până în 2030, asigurarea accesului egal pentru toate femeile și toți bărbații la educație tehnică, vocațională și terțiară, inclusiv universitară, accesibilă și calitativă.
		4.4. CRESTEREA NUMARULUI DE PERSOANE CU STUDII	4.4 Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care detin competențe relevante, inclusiv competențe tehnice și vocaționale, care sa faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul.
		4.5. ELIMINAREA TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE DIN EDUCATIE	4.5 Până în 2030, eliminarea disparităților între sexe în educație și asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, a populațiilor indigene și a copiilor aflați în situații vulnerabile
		4.6. ALFABETIZARE SI CUNOSTINTE DE ARITMETICA ELEMENTARA PENTRU TOTI	4.6 Până în 2030, asigurarea faptului ca toți tinerii și o proporție substanțială a adulților, atât bărbați, cât și femei, dispun de competențe elementare, precum alfabetizarea și aritmetica elementară.
		4.7. EDUCATIE PENTRU VIATA SUSTENABILA SI CIVICA	4.7 Până în 2030, asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv, printre altele, prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă
5	Egalitate de gen Realizarea egalității	5.1 ELIMINAREA DISCRIMINARII IMPOTRIVA FEMEILOR SI FETELOR	5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor de pretutindeni

	<p>de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.</p> <p><i>Nu accepta hartuirea. Populația globală include peste 50% femei, însă există numeroase inegalități între persoanele de sex masculin și cele de sex feminin.</i></p> <p><i>În prezent, 49 de state nu dispun de legi care să protejeze femeile împotriva violenței domestice.</i></p>	<p>5.2 ELIMINAREA TUTUROR FORMELOR DE VIOLENȚĂ ȘI A EXPLOATĂRII ÎMPOTRIVA FEMEILOR ȘI FETELOR</p>	<p>5.2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferile publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare.</p>
		<p>5.3 ELIMINAREA CASĂTORIILOR FORȚATE ȘI MUTILAREA GENITALĂ A FEMEILOR</p>	<p>5.3. Eliminarea tuturor practicilor dăunătoare, precum căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, cât și mutilarea genitală a femeilor</p>
		<p>5.4 RECUNOAȘTEREA ȘI APRECIEREA ÎNGRIJIRII NEREMUNERATE ȘI A MUNCII CASNICE PRIN FURNIZAREA DE SERVICII PUBLICE, INFRASTRUCTURĂ ȘI POLITICI DE PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI PROMOVAREA RESPONSABILITĂȚII PARTAJATE ÎN GOSPODĂRIE ȘI FAMILIE, DUPĂ CAZ LA NIVEL NAȚIONAL</p>	<p>5.4. Recunoașterea și aprecierea îngrijirii neremunerate și a muncii casnice prin furnizarea de servicii publice, infrastructură și politici de protecție socială și promovarea responsabilității partajate în gospodărie și familie, după caz la nivel național</p>
		<p>5.5 ASIGURAREA PARTICIPĂRII DEPLINE LA POSTURI DE CONDUCERE</p>	<p>5.5. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea de posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică</p>
		<p>5.6. ACCES UNIVERSAL LA SANĂTATEA SEXUALĂ ȘI REPRODUCTIVĂ</p>	<p>5.6. Asigurarea accesului universal la sănătatea sexuală și reproductivă și a drepturilor reproductive, în conformitate cu prevederile Programului de acțiuni al Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare și ale Platformei de acțiune de la Beijing și a documentelor finale ale conferințelor de revizuire ale acestora</p>
6	<p>Apă curată și sanitație</p> <p>Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.</p> <p><i>Evita risipa de apă. Cea mai mare provocare a lumii este lipsa de apă. Aceasta afectează peste 40% din populația lumii</i></p>	<p>6.1 APA POTABILĂ SIGURĂ LA PREȚURI ACCESIBILE</p>	<p>6.1 Până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru toți</p>
		<p>6.2 ELIMINAREA DEFECĂRII ÎN AER LIBER ȘI OFERIREA ACCESULUI LA CONDIȚII SANITARE ȘI IGIENĂ</p>	<p>6.2 Până în 2030, realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți și eliminarea defecării în aer liber, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și celor în situații vulnerabile</p>
		<p>6.3 ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII APEI, TRATAREA APELOR UZATE ȘI REUTILIZAREA</p>	<p>6.3 Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase,</p>

		SIGURA	Înjumătățind proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură la nivel global.
		6.4 CRESTEREA EFICIENȚEI DE UTILIZARE A APEI SI ASIGURAREA REZERVELOR DE APA POTABILA	6.4 Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă și pentru a reduce substanțial numărul de persoane care suferă de deficit de apă
		6.5 IMPLEMENTAREA MANAGEMENTULUI INTEGRAT AL RESURSELOR DE APA	6.5 Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile, inclusiv, dacă este cazul, prin cooperarea transfrontalieră
		6.6 PROTEJAREA SI RESTABILIREA ECOSISTEMELOR LEGATE DE APA	6.6 Până în 2020, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv munți, păduri, zone umede, râuri, rezervoare acvifere și lacuri
7	Energie curată și la prețuri accesibile Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern. <i>Utilizeaza aparate eficiente din punct de vedere energetic si becuri economice. Energia este esentiala pentru orice provocari si oportunitati majore.</i>	7.1 ACCES UNIVERSAL LA ENERGIE MODERNA	7.1 Până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii energetice accesibile, sigure și moderne
		7.2 CRESTEREA PROCENTULUI GLOBAL DE ENERGIE REGENERABILA	7.2 Până în 2030, creșterea semnificativă a ponderii energiei din surse regenerabile în mixul energetic global
		7.3 DUBLAREA RATEI GLOBALE DE ÎMBUNĂȚĂȚIRE A EFICIENȚEI ENERGETICE	7.3 Până în 2030, dublarea ratei globale de îmbunătățire a eficienței energetice
8	Muncă decentă și creștere economică Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți. <i>Cumpara de la companii responsabile fata de mediu si care ofera oportunitati</i>	8.1 CRESTERE ECONOMICA SUSTENABILA	8.1 Susținerea creșterii economice pe cap de locuitor în conformitate cu situația națională și, în special, creșterea Produsului Intern Brut cu cel puțin 7 la sută pe an în țările cel mai puțin dezvoltate
		8.2 DIVERSIFICAREA, INOVAREA SI MODERNIZAREA PRODUCTIVITATII ECONOMICE	8.2 Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă
		8.3 PROMOVAREA POLITICILOR CARE SUSTIN CREAREA	8.3 Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de

<p><i>egale. Cresterea economica sustenabila va conduce la locuri de munca decente.</i></p>	<p>LOCURILOR DE MUNCA SI CRESTEREA INTREPRINDERILOR</p>	<p>muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare</p>
	<p>8.4 ÎMBUNĂTĂȚIREA EFICIENȚEI RESURSELOR ÎN CONSUM SI PRODUCTIE</p>	<p>8.4 Îmbunătățirea progresivă, până în 2030, a eficienței resurselor globale pentru consum și producție, și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului, în conformitate cu Cadrul pentru 10 ani al programelor privind consumul și producția durabilă, în frunte cu țările dezvoltate.</p>
	<p>8.5 ANGAJAREA COMPLETA SI MUNCA DECENTA CU REMUNERARE EGALA</p>	<p>8.5 Până în 2030, angajarea completă și productivă și muncă decentă pentru toate femeile și toți bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală.</p>
	<p>8.6 PROMOVAREA ANGAJARII, EDUCARII SI PREGATIRII TINERILOR</p>	<p>8.6 Până în 2020, reducerea substanțială a proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare.</p>
	<p>8.7 ELIMINAREA SCLAVEI MODERNE, A TRAFICULUI DE FIINTE UMANE SI A MUNCII COPIILOR</p>	<p>8.7 Măsuri imediate și eficiente pentru eradicarea muncii forțate, eliminarea sclaviei moderne și a traficului de ființe umane, și asigurarea interzicerii și eliminării celor mai grave forme ale muncii copiilor, inclusiv recrutarea și utilizarea copiilor soldați, iar până în 2025, eliminarea muncii copiilor în toate formele sale.</p>
	<p>8.8 PROTECȚIA DREPTULUI LA MUNCA SI PROMOVAREA MEDIILOR DE LUCRU SIGURE</p>	<p>8.8 Protecția dreptului la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți lucrătorii, inclusiv lucrătorii migranți, în special femeile migrante, și cei în locuri de muncă precare.</p>
	<p>8.9 PROMOVAREA TURISMULUI DURABIL SI BENEFIC</p>	<p>8.9 Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea unui turism durabil care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale.</p>
	<p>8.10 ACCES UNIVERSAL LA SERVICII BANCARE, DE ASIGURARI SI FINANCIARE</p>	<p>8.10 Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.</p>

9	Industrie, inovație și infrastructură Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației. <i>Refolosește materialele.</i> <i>In Nord-Vestitiile in infrastructura sunt necesare pentru realizarea unei dezvoltari sustenabile.</i>	9.1 DEZVOLTAREA UNEI INFRASTRUCTURI SUSTENABILE, DURABILE SI INCLUZIVE	9.1 Dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți
		9.2 PROMOVAREA INDUSTRIALIZĂRII INCLUZIVE SI DURABILE	9.2 Promovarea industrializării incluzive și durabile și, până în 2030, sporirea semnificativă a ratei de ocupare și a Produsului Intern Brut în industrie, în conformitate cu circumstanțele naționale, și dublarea acestei cote în țările cel mai puțin dezvoltate
		9.3 CRESTEREA ACCESULUI LA SERVICII FINANCIARE SI PIETE EXTERNE	9.3 Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură, în special din țările în curs de dezvoltare, la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe.
		9.4 MODERNIZAREA TUTUROR INDUSTRIILOR SI A INFRASTRUCTURII PENTRU SUSTENABILITATE	9.4 Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora.
		9.5 CONSOLIDAREA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ȘI MODERNIZAREA TEHNOLOGIILOR INDUSTRIALE	9.5 Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale în toate țările, în special țările în curs de dezvoltare, până în 2030; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare la 1 milion de locuitori și a cheltuielilor publice și private de cercetare și dezvoltare.
10	Inegalități reduse Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta. <i>Nu accepta discriminarea.</i> <i>Pentru a reduce inegalitățile este</i>	10.1 REDUCEREA INEGALITĂȚII VENITURILOR	10.1. Până în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională.
		10.2 PROMOVAREA INCLUZIUNII SOCIALE, ECONOMICE SI POLITICE	10.2. Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură.

	<i>necesara asigurarea oportunitatilor egale, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor si practicilor discriminatorii.</i>	10.3 ASIGURAREA OPORTUNITATILOR EGALE SI ELIMINAREA DISCRIMINARII	10.3. Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens.
		10.4 ADOPTAREA POLITICILOR FISCALE SI SOCIALE CE PROMOVEAZA EGALITATEA	10.4. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul realizării progresive a unei egalități sporite.
		10.5 IMBUNATATIREA REGLEMENTARILOR PIETELOR FINANCIARE GLOBALE SI A INSTITUTIILOR	10.5. Perfecționarea reglementării și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare globale și consolidarea implementării acestor reglementări.
		10.6 CRESTEREA REPREZENTARII PENTRU TARILE IN CURS DE DEZVOLTARE	10.6. Asigurarea reprezentării și vocii puternice pentru țările în curs de dezvoltare în procesele decizionale din cadrul instituțiilor economice și financiare internaționale globale, pentru a oferi instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime.
		10.7 POLITICI DE MIGRATIE RESPONSABILE SI BINE GESTIONATE	10.7. Facilitarea migrației și mobilității ordonate, sigure, reglementate și responsabile a persoanelor, inclusiv prin implementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate.
11	Orașe și comunități durabile Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile. <i>Mergi cu bicicleta sau pe jos pentru a reduce poluarea aerului. 3,5 miliarde de oameni traiesc în prezent în orase.</i>	11.1. LOCUINTE SIGURE LA PREȚURI ACCESIBILE	11.1 Până în 2030, accesul tuturor la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile și modernizarea cartierelor sărace.
		11.2. SISTEME DE TRANSPORT SUSTENABILE LA PREȚURI ACCESIBILE	11.2 Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate.
		11.3. URBANIZARE INCLUZIVA SI SUSTENABILA	11.3 Până în 2030, consolidarea urbanizării incluzive și durabile și a capacității pentru planificarea și gestionarea participativă, integrată și durabilă a așezărilor umane în toate țările.

		11.4. PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL SI NATURAL	11.4 Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural mondial.
		11.5. REDUCEREA EFECTELOR ADVERSE ALE DEZASTRELOR NATURALE	11.5 Până în 2030, reducerea semnificativă a numărului de decese și a numărului de persoane afectate și scăderea substanțială a pierderilor economice directe în raport cu Produsul Intern Brut la nivel global, cauzate de dezastre, inclusiv dezastrele legate de apă, cu un accent pe protecția celor săraci și a persoanelor aflate în situații vulnerabile.
		11.6. REDUCEREA IMPACTULUI ORASELOR ASUPRA MEDIULUI	11.6 Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip.
		11.7. ASIGURAREA ACCESULUI LA SPATII VERZI SI PUBLICE SIGURE SI INCLUZIVE	11.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile, în special pentru femei și copii, persoane în etate și cele cu dizabilități
12	Consum și producție responsabile Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile <i>Recicleaza hartia, plasticul, sticla si aluminiul.</i> <i>Pentru a sustine stilul de viata curent am avea nevoie de resursele a trei planete.</i>	12.1 IMPLEMENTAREA CADRULUI DE 10 DE ANI DE PROGRAME PENTRU MODELE DE COSNUM SI PRODUCTIE DURABILE	12.1 Implementarea Cadrului de 10 ani de programe pentru modelele de consum și producție durabile, toate țările luând măsuri, în frunte cu țările dezvoltate, ținând cont de dezvoltarea și capacitățile țărilor în curs de dezvoltare
		12.2 GESTIONAREA DURABILA SI UTILIZAREA EFICIENTA A RESURSELOR NATURALE	12.2 Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale
		12.3 INJUMATATIREA, LA NIVEL GLOBAL, A RISIPEI DE ALIMENTE PE CAP DE LOCUITOR	12.3 Până în 2030, înjumătățirea pe cap de locuitor la nivel mondial a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
		12.4 MANAGEMENT RESPONSABIL AL SUBSTANTELOR CHIMICE SI DESEURILOR	12.4 Până în 2020, realizarea managementului ecologic al substanțelor chimice și a tuturor deșeurilor pe parcursul ciclului de viață al acestora, în conformitate cu

			cadrele convenite la nivel internațional, și reducerea semnificativă a emisiilor acestora în aer, apă și sol, în scopul de a reduce la minimum efectele adverse ale acestora asupra sănătății umane și a mediului.
		12.5 REDUCEREA SEMNIFICATIVA A GENERARII DE DESEURI	12.5 Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare.
		12.6 INCURAJAREA COMPANIILOR SA ADOPTATE PRACTICI DURABILE SI RAPORTARI DE SUSTENABILITATE	12.6 Încurajarea companiilor, în special a companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare.
		12.7 PROMOVAREA PRACTICILOR DURABILE DE ACHIZITII PUBLICE	12.7 Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale.
		12.8 PROMOVAREA CUNOASTERII UNIVERSALE A STILURILOR DE VIATA SUSTENABILE	12.8 Până în 2030, oamenii de pretutindeni trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați pe tema dezvoltării durabile și a unui stil de viață în armonie cu natura.
13	Acțiune climatică Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor. <i>INFORMEAZA TINERII CU PRIVIRE LA SCHIMBARILE CLIMATICE</i> <i>Emisiile de CO2 au crescut cu 50% din 1990.</i>	13.1. ADAPTARE LA RISCURILE LEGATE DE CLIMA	13.1. Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastrele naturale în toate țările.
		13.2. POLITICI, STRATEGII SI PLANURI INTEGRATE	13.2 Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale.
		13.3. REACTIE LA SCHIMBARILE CLIMATICE	13.3 Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacităților umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie.
14	Viața acvatică Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă. <i>Evita sa folosesti pungi de plastic</i>	14.1 REDUCEREA POLUARII MARINE	14.1 Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți.
		14.2 PROTEJAREA SI RESTAURAREA ECOSISTEMELOR	14.2 Până în 2020, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine și costale, pentru a evita impactele negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței

	<p><i>pentru a mentine apele curate. Oceanele absorb aproximativ 30% din dioxidul de carbon produs de oameni, diminuand efectele incalzirii globale</i></p>		<p>acestora, și luarea de măsuri pentru restaurarea acestora, pentru a avea oceane sănătoase și productive</p>
		14.3 REDUCEREA ACIDIFICARII OCEANELOR	<p>14.3 Minimizarea și gestionarea impactului acidificării oceanelor, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile</p>
		14.4 PESCUIT SUSTENABIL	<p>14.4 Până în 2020, reglementarea eficientă a pescuitului și eliminarea pescuitului excesiv, ilegal, nedeclarat și nereglementat și a practicilor de pescuit distructive, și implementarea planurilor de management bazate pe știință, pentru a restabili stocurile de pește în cel mai scurt timp posibil, cel puțin la nivelurile care ar asigura un randament maxim durabil, după cum este determinat de caracteristicile biologice ale acestora</p>
		14.5 CONSERVAREA ZONELOR COSTALE SI MARINE	<p>14.5 Până în 2020, conservarea a cel puțin 10 la sută din zonele costale și marine, în conformitate cu legislația națională și internațională și în baza celor mai bune evidențe științifice disponibile</p>
		14.6. INTERZICEREA SUBVENTIILOR CE DUC LA PESCUITUL EXCESIV	<p>14.6 Până în 2020, interzicerea formelor de subvenționare a pescuitului care contribuie la capacitatea excedentară și pescuitul excesiv, eliminarea subvențiilor care contribuie la pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și abținerea de la introducerea unor subvenții noi de acest tip, recunoscând că tratamentul adecvat și eficient, special și diferențiat pentru țările cel mai puțin dezvoltate ar trebui să fie o parte integrantă a negocierii subvențiilor pentru pescuit în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului</p>
		14.7. CRESTEREA BENEFICIILOR ECONOMICE DIN UTILIZAREA SUSTENABILA A RESURSELOR MARINE	<p>14.7 Până în 2030, creșterea beneficiilor economice pentru statele insulare mici și țările cel mai puțin dezvoltate, din utilizarea durabilă a resurselor marine, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului</p>
15	<p>Viața terestră Protejarea, restaurarea</p>	15.1 CONSERVAREA SI RESTABILIREA ECOSISTEMELOR TERESTRE SI DE APA	<p>15.1 Până în 2020, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor</p>

<p>și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate</p> <p><i>Planteaza un copac si protejeaza mediul inconjurator Padurile sunt esentiale pentru combaterea schimbarilor climatice, protejarea biodiversitatii si pentru asigurarea securitatii alimentare si a adapostului.</i></p>	DULCE	acestora, în special păduri, zone umede, munți și terenuri aride, în conformitate cu obligațiile prevăzute de acordurile internaționale
	15.2 STOPAREA DEFRISARII SI RESTABILIREA PADURILOR DEGRADATE	15.2 Până în 2020, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi la nivel global
	15.3 STOPAREA DEȘERTIFICĂRII SI RESTAURAREA SOLURILOR DEGRADATE	15.3 Până în 2030, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații și depunerea de eforturi pentru a atinge o lume neutră din punct de vedere al degradării solului
	15.4 ASIGURAREA CONSERVĂRII ECOSISTEMELOR MONTANE	15.4 Până în 2030, asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă
	15.5 PROTEJAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI A HABITATELOR NATURALE	15.5 Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității și, până în 2020, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate
	15.6 PROMOVAREA ACCESULUI LA RESURSE GENETICE SI DISTRIBUIREA ECHITABILĂ A BENEFICIILOR	15.6 Promovarea distribuirii corecte și echitabile a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și promovarea accesului corespunzător la aceste resurse, după cum este convenit la nivel internațional
	15.7 ELIMINAREA BRACONAJULUI SI A TRAFICULUI DE SPECII PROTEJATE	15.7 Luarea unor măsuri urgente pentru a stopa braconajul și traficul de specii de floră și faună protejate și abordarea cererii și ofertei de produse ilegale de specii sălbatice
	15.8 PREVENIREA SPECIILOR INVAZIVE IN ECOSISTEMELE TERESTRE SI ACVATICE	15.8 Până în 2020, introducerea măsurilor pentru a preveni introducerea și a reduce semnificativ impactul speciilor invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice și pentru a controla și eradica speciile prioritare
	15.9 INTEGRAREA ECOSISTEMELOR SI BIODIVERSITĂȚII IN	15.9 Până în 2020, integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea

		STRATEGIILE GUVERNAMENTALE	națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii și planurile de reducere a sărăciei
16	Pace, justiție și instituții eficiente Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile. <i>Exercita dreptul la vot și alege liderii</i>	16.1. REDUCEREA VIOLENTEI PRETUTINDENI	16.1. Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe, pretutindeni
		16.2. PROTEJAREA COPIILOR DE ABUZ, EXPLOATARE, TRAFIC SI VIOLENTA	16.2. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
		16.3. PROMOVAREA RESPECTARII LEGII SI ASIGURAREA ACCESULUI EGAL LA JUSTITIE	16.3. Promovarea statului de drept la nivel național și internațional și asigurarea accesul egal la justiție pentru toți
		16.4. COMBATEREA CRIMEI ORGANIZATE, A FLUXURILOR ILICITE DE BANI SI ARMAMENT	16.4. Până în 2030, reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată
		16.5. REDUCEREA CORUPTIEI	16.5 Reducerea semnificativă a corupției și dării de mită în toate formele sale
		16.6. CRESTEREA GRADULUI DE TRANSPARENTA A INSTITUTIILOR	16.6. Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile
		16.7. ASIGURAREA UNUI PROCES DECIZIONAL RECEPTIV, INCLUZIV, PARTICIPATIV SI REPREZENTATIV	16.7. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile
		16.8. CONSOLIDAREA PARTICIPARII LA GUVERNAREA GLOBALA	16.8. Extinderea și consolidarea participării țărilor în curs de dezvoltare în instituțiile de guvernare globală
		16.9. ACTE DE IDENTITATE PENTRU TOTI	16.9. Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii
		16.10 ACCESS PUBLIC LA INFORMATII SI PROTEJAREA LIBERTATILOR FUNDAMENTALE	16.10. Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale, în conformitate cu legislația națională și acordurile internaționale
17	Parteneriate pentru realizarea obiectivelor Consolidarea	17.1 MOBILIZAREA RESURSELOR PENTRU A IMBUNATATI CAPACITATEA NATIONALA DE COLECTARE A	17.1. Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul internațional pentru țările în curs de dezvoltare, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de impozitare și colectarea altor venituri

mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.	TAXELOR SI IMPOZITELOR	
	17.2 IMPLEMENTAREA ANGAJAMENTELOR PRIVIND ASISTENTA OFICIALA DE DEZVOLTARE	17.2. Țările dezvoltate își vor implementa pe deplin angajamentele privind asistența oficială de dezvoltare, inclusiv angajamentul mai multor țări dezvoltate de a atinge ținta de 0,7 la sută din AOD/PNB pentru țările în curs de dezvoltare și între 0,15 și 0,20 la sută din AOD/PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate; furnizorii AOD sunt încurajați să ia în considerare stabilirea unei ținte constând în asigurarea a cel puțin 0,20 la sută din AOD/PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate
	17.3 MOBILIZAREA RESURSELOR FINANCIARE PENTRU TARILE IN CURS DE DEZVOLTARE	17.3. Mobilizarea resurselor financiare suplimentare pentru țările în curs de dezvoltare din surse multiple
	17.4 SUSTINEREA TARILOR IN CURS DE DEZVOLTARE IN ATINGEREA SUSTENABILITATII DATORIILOR	17.4. Susținerea țărilor în curs de dezvoltare în atingerea sustenabilității datoriiilor pe termen lung prin intermediul unor politici coordonate, care vizează stimularea finanțării datoriiilor, reducerea datoriiilor și restructurarea datoriiilor, după caz, și abordarea datoriei externe a țărilor sărace puternic îndatorate, pentru a reduce povara datoriei
	17.5 INNORD-VESTIREA IN TARILE CEL MAI PUTIN DEZVOLTATE	17.5. Adoptarea și implementarea regimurilor de promovare a investițiilor pentru țările cel mai puțin dezvoltate
	17.6 SCHIMB DE CUNOSTINTE SI COOPERARE PENTRU ACCESUL LA STIINTA, TEHNOLOGIE SI INOVATIE	17.6. Consolidarea cooperării regionale și internaționale nord-sud, sud-sud și triunghiulare privind accesul la știință, tehnologie și inovații și îmbunătățirea schimbului de cunoștințe în condiții agreeate de comun acord, inclusiv printr-o mai bună coordonare între mecanismele existente, în special la nivelul Organizației Națiunilor Unite, și printr-un mecanism global de facilitare a tehnologiei
	17.7 PROMOVAREA TEHNOLOGIILOR SUSTENABILE IN TARILE IN CURS DE	17.7. Promovarea dezvoltării, transferului, diseminării și difuzării tehnologiilor prietenoase mediului pentru țările în curs de dezvoltare în

	DEZVOLTARE	condiții favorabile, inclusiv în termeni concesionali și preferențiali, în condiții agreate de comun acord
	17.8 CONSOLIDAREA CAPACITATILOR IN STIINTA, TEHNOLOGIE SI INOVARE PENTRU TARILE CEL MAI PUTIN DEZVOLTATE	17.8. Operaționalizarea completă a băncii de tehnologii, a mecanismului de consolidare a capacităților în știință, tehnologie și inovare pentru țările cele mai puțin dezvoltate, până în 2017, și sporirea utilizării tehnologiei generice, în special a tehnologiei informației și comunicațiilor
	17.9 CRESTEREA CAPACITATII OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILA IN TARILE IN CURS DE DEZVOLTARE	17.9. Consolidarea suportului internațional pentru implementarea eficientă și țintită a activităților de consolidare a capacităților în țările în curs de dezvoltare pentru a sprijini planurile naționale în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, inclusiv prin cooperarea nord-sud, sud-sud și triunghiulară
	17.10 PROMOVAREA UNUI SISTEM DE COMERT UNIVERSAL SUB EGIDA OMC	17.10. Promovarea sistemului de comerț multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin încheierea negocierilor în cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha
	17.11 CRESTEREA EXPORTURILOR TARILOR IN CURS DE DEZVOLTARE	17.11. Creșterea semnificativă a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, în special în vederea dublării cotei exporturilor la nivel mondial pentru țările cel mai puțin dezvoltate până în 2020
	17.12 ELIMINAREA BARIERELOR COMERCIALE PENTRU STATELE CEL MAI PUTIN DEZVOLTATE	17.12. Implementarea în timp util a accesului pe piață fără taxe vamale și fără cote pe o bază durabilă pentru toate țările cel mai puțin dezvoltate, în concordanță cu deciziile Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin asigurarea că normele preferențiale de origine aplicabile importurilor din țările cele mai puțin dezvoltate sunt transparente și simple, și contribuie la facilitarea accesului la piață
	17.13 CRESTEREA STABILITATII MACROECONOMICE GLOBALE	17.13. Sporirea stabilității macroeconomice globale, inclusiv prin coordonarea politicilor și coerența politicilor
	17.14 SPORIREA COERENTEI POLITICILOR PENTRU	17.14. Sporirea coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă

	DEZVOLTARE SUSTENABILA	
	17.15 RESPECTAREA AUTORITATII NATIONALE IN IMPLEMENTAREA POLITICILOR PENTRU OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILA	17.15. Respectarea spațiului de politici și a autorității fiecărei țări în a stabili și implementa politici de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă
	17.16 SPORIREA PARTENERIATULUI GLOBAL PENTRU DEZVOLTARE SUSTENABILA	17.16. Sporirea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă, complementat de parteneriate cu multiple părți interesate care mobilizează și distribuie cunoștințele, expertiza, tehnologiile și resursele financiare, pentru a sprijini realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în toate țările, în special în țările în curs de dezvoltare
	17.17 INCURAJAREA PARTENERIATELOR EFICIENTE	17.17. Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor
	17.18 SPORIRIEA DISPONIBILITATII DATELOR CALITATIVE	17.18. Până în 2020, sporirea suportului de consolidare a capacităților pentru țările în curs de dezvoltare, inclusiv pentru țările cel mai puțin dezvoltate și statele insulare mici în curs de dezvoltare, pentru a crește în mod semnificativ disponibilitatea datelor calitative, în timp util și fiabile, desegregate după venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale
	17.19 CONTINUAREA MASURATORILOR PROGRESULUI PRIVIND DEZVOLTAREA DURABILA	17.19. Până în 2030, dezvoltarea, în baza inițiativelor existente, a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice în țările în curs de dezvoltare

10. Alocarea financiară

Oricât de interesantă și de novatoare este realizarea unui proiect, un manager este interesat, în cele din urmă, de aspectele financiare ale proiectului în care se implică. Din acest motiv, trebuie acordată toată atenția documentelor referitoare la aspectele financiare ale proiectului prezentate prin intermediul studiului de fezabilitate și proiectului tehnic (evoluția estimată a veniturilor și cheltuielilor pentru următoarea perioadă de timp - de regulă următorii câțiva ani, indicatori de rentabilitate etc.).

Un element cheie al oricărui proiect îl reprezintă modul de satisfacere al nevoilor comunității locale.

Volumul cheltuielilor trebuie previzionat cu atenție și monitorizat pe tot parcursul derulării proiectului.

Cheltuielile pe care urmează să se efectueze în vederea realizării proiectului nu vor avea o structură omogenă și, din acest motiv, trebuie să se facă distincția între diferitele destinații ale resurselor de care dispune primăria.

O primă distincție importantă este cea dintre cheltuielile inițiale – care vor fi efectuate pentru a pune în mișcare noul proiect – și cele aferente realizării efective a proiectului. Primele trebuie efectuate de regulă o singură dată, în perioada inițială. Cea de-a doua categorie de cheltuieli va avea un nivel mai stabil în timp, dar este și mai îndepărtată în timp față de momentul întocmirii studiului de fezabilitate și/sau proiectului tehnic.

Este foarte important să existe un grafic al celor două categorii de cheltuieli și să se determine cu precizie momentul în care proiectul să se realizeze. În cazul în care acest moment este mai îndepărtat în realitate decât s-a presupus inițial, s-ar putea ca rentabilitatea proiectului să nu mai fie cea scontată. Atunci când se previzionează cheltuielile cu activitatea curentă, va trebui să se determine și mărimea resurselor necesare.

Un volum prea mare va ține resurse immobilizate în mod inutil, în timp ce un volum prea redus creează riscul unor întreruperi forțate ale realizării proiectului. Va trebui să se poată justifica nivelul pentru care s-a optat.

Datele referitoare la veniturile și cheltuielile previzionate vor da o imagine asupra rentabilității proiectului. În aprecierea acestei rentabilități este bine să se evalueze cum vor arăta rezultatele în cazul în care apar evenimente neprevăzute.

De aceea s-a stabilit ca planificarea strategică din punct de vedere financiar este greu de realizat datorită schimbărilor legislației. Din aceeași cauză, bugetul local pe următorii 6 ani nu se poate exprima exact.

Repartizarea veniturilor arată gradul mare de dependență față de bugetul de stat și necesitatea alocării unor sume care să permită macar asigurarea unui buget minim de funcționare.

11. Parteneriatul în cadrul Strategiei de Dezvoltare Durabilă **Forme asociative adoptate de către administrația publică locală**

11.1 Asociațiile de dezvoltare intercomunitară

Potrivit legii, autoritățile administrative publice locale se pot constitui în asociații de dezvoltare intercomunitară. Acestea sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înființate în condițiile legii, de către unitățile administrativ teritoriale, pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional, ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

Asociațiile de dezvoltare intercomunitară se constituie cu scopul de a organiza și furniza servicii de dezvoltare în interesul tuturor din spațiul unităților administrativ teritoriale implicate, precum și pentru a furniza în comun servicii publice în care autoritățile administrației publice locale asociate au competențe.

Comuna Tritenii de Jos face parte din mai multe asociații de dezvoltare intercomunitară:

- Comunitatea urbană Arieșul
- Asociația Eco – Metropolitan Cluj
- Asociația Pazia
- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apa Văii Arieș
- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Tritenii - Viișoara.

Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (A.D.I.) s-au constituit în scopul înființării, organizării, reglementării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a unor servicii ale localităților pe raza de competență a unităților administrativ - teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional înființării, modernizării și/sau dezvoltării a sistemelor de utilități publice aferente Serviciului pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

Interesul comun ce stă la baza constituirii Asociației este interesul general al autorităților locale din județul Cluj privind:

- îmbunătățirea calității serviciilor, în condițiile unor tarife și / sau taxe care să respecte limitele de suportabilitate ale populației și principiul „poluatorul plătește”;
- atingerea și respectarea standardelor europene referitoare la serviciile și utilitățile publice la care se referă;
- creșterea capacității de atragere a fondurilor pentru finanțarea investițiilor necesare în infrastructura tehnico - edilitară aferentă serviciilor .

11.2 Grupurile de Acțiune Locală (GAL-urile)

Grupurile de Acțiune Locală (GAL-urile) sunt entități ce reprezintă parteneriate public – private, constituite din reprezentanți ai sectorului public, privat și civil, care sunt desemnați

dintr-un teritoriu rural omogen, care îndeplinește o serie de cerințe privind componența, teritoriul acoperit și care vor implementa o strategie integrată pentru dezvoltarea teritoriului.

Prin crearea acestor Grupuri de Acțiune Locală se dorește să se ajute la dezvoltarea durabilă a comunităților locale și:

- a) să sprijine construcția instituțională la nivel local;
- b) să asigure resursele umane, financiare și tehnice pentru susținerea activității Grupurilor de Acțiune Locală;
- c) să instruiască personalul Grupurilor de Acțiune Locală în vederea elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare locală;
- d) Animarea teritoriului.

Grupurile de Acțiune Locală sunt instrumente utilizate la implementarea Pilonului II al Politicii Agricole Comune la nivelul Uniunii Europene și a PNDR la nivel national, prin Axa 4 – LEADER. Obiectivul general al acestei axe îl constituie demararea și funcționarea inițiativelor de interes local, utilizând abordarea „de jos în sus” prin implicarea actorilor locali în dezvoltarea propriilor teritorii.

Acțiunile finanțate prin LEADER presupun acțiuni integrate, coerente, ce conduc la diversificarea și dezvoltarea economiei rurale în folosul comunităților. În acest context a fost necesară apariția Grupurilor de Acțiune Locală, entități ce reprezintă parteneriate public – private, constituite din reprezentanți ai sectorului public, privat și civil, din cadrul unui teritoriu rural omogen.

Comuna Tritenii de Jos este partener la Grupul de Acțiune Locală GAL Poarta Apusenilor.

12. Metode de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală în perioada 2021-2027

Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Comunei Tritenii de Jos în orizontul de timp 2021-2027 se va implementa de către autoritățile locale în urma aprobării documentului de către Consiliul Local Tritenii de Jos.

Implementarea efectivă a strategiei este condiționată de capacitatea administrației locale de a asigura fondurile locale și de capacitatea acesteia de atragere a fondurilor europene necesare pentru susținerea proiectelor propuse.

Acțiunile și proiectele propuse în Planul Local de Dezvoltare țin cont de nevoile de dezvoltare ale comunității și respectă documentele cadru de referință de la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest.

Etapele cheie ale implementării Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Tritenii de Jos sunt:

- Adoptarea Strategiei de Dezvoltare prin hotărâre a Consiliului Local;
- Implementarea acțiunilor propuse în Planul Local de Dezvoltare;
- Monitorizarea strategiei de către grupul de lucru desemnat;
- Evaluarea implementării strategiei prin analiza indicatorilor propuși.

Adoptarea Strategiei de Dezvoltare prin hotărâre a Consiliului Local reprezintă etapa de

Înșușire a documentului de referință ce va sta la baza dezvoltării economico- sociale a comunei Tritenii de Jos în perioada 2021-2027. Documentul este dezbătut în ședință de Consiliul Local și se adoptă de către membrii acestuia.

Implementarea acțiunilor propuse în Planul Local de Dezvoltare presupune realizarea proiectelor prevăzute în strategie în funcție de resursele financiare existente, finanțările disponibile, prioritatea de dezvoltare a unui domeniu de interes. Această etapă presupune lucrul în echipă și desemnarea unui grup de lucru care să urmărească îndeplinirea acțiunilor propuse a fi realizate în perioada 2021-2027.

Pentru eficientizarea procedurii se va elabora un plan anual de implementare în care se menționează care sunt proiectele ce urmează a fi implementate în anul respectiv, bugetul necesar, sursa de finanțare și responsabilii cu derularea acțiunii.

Evaluarea implementării strategiei constă în analiza indicatorilor de realizare propuși în documentul de referință. Se recomandă ca evaluarea să fie realizată anual, prin întocmirea unui raport de evaluare în care se menționează concret care au fost indicatorii obținuți pentru anul respectiv aferenți unei acțiuni.

Strategia de Dezvoltare Economico - Socială a comunei Tritenii de Jos a fost concepută pentru a sprijini, prin mijloace și instrumente specifice administrației publice locale, atingerea obiectivelor generale de dezvoltare economico-socială ale comunei, în concordanță cu obiectivele și prioritățile generale de dezvoltare a României, precum și cu obiectivele UE în domeniul coeziunii economice și sociale.

Strategia de dezvoltare socio-economică pentru perioada 2021-2027 va folosi drept suport la dezvoltarea durabilă a localității, vizând creșterea calității vieții în comunitate. Prin realizarea strategiei de dezvoltare, autoritățile locale își asumă în totalitate rolul de coordonator al procesului de transformare al comunei, favorizând și fructificând oportunitățile de care aceasta beneficiază.

Astfel, strategia de dezvoltare a localității impune prin realizarea ei o dezvoltare armonioasă, o competitivitate puternică, rezultatul fiind o zonă prosperă cu impact în toate domeniile de dezvoltare.

Documentul propune tuturor partenerilor interesați un limbaj comun de abordare și înțelegere a realităților, a obiectivelor strategice, a direcțiilor de dezvoltare, a programelor și proiectelor prioritare în vederea realizării cerințelor exprimate în mod oficial. În același timp, prin metodologia de întocmire și adoptare strategia de dezvoltare exprimă o politică transparentă de administrare publică în spirit european.

Realizarea strategiei de dezvoltare permite identificarea și validarea anumitor priorități viitoare de acțiune, acestea fiind alese în funcție de resursele existente cât și de hotărârile și deciziile ce se iau ca numitor comun cu locuitorii. În strategie se pot regăsi direcții de dezvoltare care au orizonturi diferite de realizare, unele imediate, altele în viitorul apropiat sau în viitorul îndepărtat.

Implementarea strategiei se va realiza prin scrierea de proiecte și realizarea acestor direcții de dezvoltare. Proiectele enunțate pot suferi modificări sau chiar pot fi completate cu altele ori chiar anulate dacă mediul dinamic al realității viitoare va genera alte împrejurări și

perspective, însă reprezintă un punct de reper ce permite o permanentă evaluare a depărtării sau apropierii de anumite deziderate. Realizarea obiectivelor propuse este în strânsă corelație cu sursele de finanțare nerambursabilă care pot fi atrase întrucât bugetul local nu dispune de capacitatea de a susține realizarea acestora, dar poate manageria astfel de documente strategice pentru a beneficia de oportunitățile financiare oferite de Uniunea Europeană. Strategia de dezvoltare elaborată este realizabilă în condițiile precizate și se va adapta cerințelor și necesităților ori de câte ori va fi nevoie, astfel încât aceasta să fie realistă și aplicabilă.

În acest sens, periodic, strategia de dezvoltare trebuie revizuită, astfel încât țintele fixate să țină cont de evoluția la nivel național, starea economico-socială la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea sa. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică și socială se multiplică.

Pentru buna implementare a strategiei de dezvoltare este necesară o implicare a tuturor factorilor reprezentativi ai comunei, dar și o foarte bună colaborare între cetățeni și administrația locală. Astfel, strategia de dezvoltare este văzută ca și document al întregii comunități și este realizabilă cu implicarea tuturor membrilor comunității.

Surse de informare:

- Ghid metodologic de elaborare a unei strategii de dezvoltare locală- rezultatele proiectului “Strategii locale pentru oportunități globale și pentru un viitor european al comunităților locale din Nord-Vestul României: întărirea capacității de elaborare și implementare a strategiilor de dezvoltare socio-economică la nivel local în Regiunea Nord-Vest”.
- Planul pentru dezvoltarea regională a regiunii Nord-Vest - 2021-2027.
- Ghid pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din APL-2018.
- **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă**, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării durabile – economic, social și de mediu.
- „Obiectivele Europa 2030”, www.ec.europa.eu
- „Strategia Europa 2030” .
- Performanța UE în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD).
- Strategia Națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, adoptată de Guvernul României în ședința din 9 noiembrie 2018, prin HG nr. 877/2018, a fost elaborată sub directa coordonare a Departamentului pentru dezvoltare durabilă, cu aportul Comitetului de redactare, Secretariatului general al guvernului, ministerelor și altor instituții publice centrale, autorităților locale, agențiilor de dezvoltare regională, forurilor academice și universitare, institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, asociațiilor patronale și sindicatelor, sectorului privat, organizațiilor neguvernamentale și altor formațiuni ale societății civile și a cetățenilor interesați.
- „Recensământul Populației și al Locuințelor” din 2011, Institutul Național de Statistică, www.insse.ro
- „Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013 – 2020 - 2030” ;
- Strategia Regională pentru dezvoltarea durabilă a regiunii Nord-Vest – 2021-2027;
- OUG nr. 88/2020 din 27 mai 2020 privind instituirea unor măsuri, precum și acordarea unui sprijin financiar pentru pregătirea portofoliului de proiecte în domenii strategice considerate prioritare pentru perioada de programare 2021 - 2027, destinat finanțării prin Programul Operațional Asistență Tehnică 2014 - 2020 (POAT 2014 - 2020) și Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 (POIM)
- Ghica Constantin, Infrastructura teritorială și dezvoltare urbană, Ed. Uranus, Bucuresti, 2004;
- Manual de simplificări. 80 măsuri de simplificare în politica de coeziune 2021-2027;
- Informații de pe site-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice: www.mdrt.ro
- Informații de pe site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale : www.madr.ro
- Enciclopedia liberă Wikipedia;
- Monografia județului Cluj;
- Monografie Tritenii de Jos;
- Raport de activitate al Casei de Asigurări de Sănătate Cluj aferent anului 2018;
- Plan Urbanistic General Comuna Tritenii de Jos, Județul Cluj.
- www.lumeasatului.ro/articole-revista